

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

«ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Όνομα Α' Επιβλέποντα Καθηγήτη:

Δρ. Γεώργιος-Νεκτάριος Λόης

Όνομα Β' Επιβλέποντα Καθηγήτη:

Δρ. Πολύκαρπος Καραμούζης

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή:

Θωμάς Καμπέρης

ΙΟΥΝΙΟΣ

2019

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στους επιβλέποντες καθηγητές μου κυρίους Γεώργιο-Νεκτάριο Λόη και Πόλυκαρπο Καραμούζη, οι οποίοι με τις πολύτιμες συμβουλές τους και τις καθοριστικές τους επιστημονικές συνετέλεσαν τα μέγιστα για τη σύνταξη της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Περίληψη: Αυτή η μελέτη εστιάζεται στις σχέσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος και ειδικότερα στο ζήτημα που προέκυψε τα έτη 2003 και 2004 για την εκλογή Μητροπολιτών για τις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών. Η ερμηνεία της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 από τις δύο Εκκλησίες και οι προϋποθέσεις τήρησης των Όρων της, παρουσιάζονται μέσα από τα επίσημα Συνοδικά Έγγραφα που αποτυπώνουν τα αίτια της αντιπαράθεσης αλλά και την επίλυση του ζητήματος.

Λέξεις κλειδιά: Νέες Χώρες, Οικουμενικό Πατριαρχείο, Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928, Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος.

«The issue of the “New Lands” through the confrontation between Ecumenical Patriarchate and Church of Greece in 2004 and its depiction according to the official Synodical Texts».

Summary: This study focuses on the relations of the Ecumenical Patriarchate and the Autocephalous Church of Greece and, in particular, on the issue that emerged in 2003 and 2004 for the election of the Metropolitans of the “New Lands”. The interpretation of the Patriarchal and Synodical Act of 1928 by the two Churches and the conditions for the acceptance of its Terms are presented through the official Synodical Documents which reflect the causes of the confrontation and the solution of the issue.

Key-words: New Lands, Ecumenical Patriarchate, Autocephalous Church of Greece, Patriarchal and Synodical Act 1928.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^Ο ΚΑΙ 20^Ο ΑΙΩΝΑ	6
1.1 Ο Συνοδικός και Πατριαρχικός Τόμος του 1850	10
1.2 Πορεία προς τη χειραφέτηση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών.	15
1.3 Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928	19
1.4 Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ (2004) ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ	30
2.1 Συνοπτική Ιστορική επισκόπηση των σχέσεων Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά τα έτη 1928-2003	30
2.2 Οι σχέσεις Φαναρίου και Αθηνών κατά την περίοδο Ιουλίου-Δεκεμβρίου 2003. Η έναρξη της κρίσης.....	35
2.3 Η κορύφωση της κρίσης	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	98
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	119

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή αποτελεί το επιστέγασμα των Μεταπτυχιακών σπουδών στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ορθόδοξη θεολογία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Το θέμα της μελέτης αυτής, είναι πρωτότυπο καθώς δεν έχουν ερευνηθεί εις βάθος τα επίσημα Συνοδικά κείμενα σε σχέση με την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος την προηγούμενη δεκαετία. Το πεδίο της αντιπαράθεσης αυτής, εδράζεται πάνω στο ιδιαίτερο Νομοκανονικό και Εκκλησιαστικό καθεστώς που υπάρχει στις λεγόμενες «Νέες Χώρες», δηλαδή τις περιοχές αυτές της Ελλάδος που απελευθερώθηκαν το 1912-1913 (Ηπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Νησιά Αιγαίου), των οποίων οι Μητροπόλεις ανήκαν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και παραχωρήθηκαν υπό όρους, που θα αναλυθούν παρακάτω, στην Εκκλησία της Ελλάδος.

Σκοπός μας, είναι μέσα από την αποτύπωση της αντιπαράθεσης αυτής στα επίσημα Συνοδικά κείμενα, και μετά από την ανάλυση που θα πραγματοποιήσουμε να γίνουν σαφέστεροι, στον αναγνώστη οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την αντιπαράθεση αλλά και να φωτιστούν πλήρως οι απόψεις που εκφράστηκαν Συνοδικώς και από τις δύο Εκκλησίες. Με την ανάλυση των επιχειρημάτων και την κωδικοποίησή τους, θα προσπαθήσουμε να φωτίσουμε τις πραγματικές πτυχές του προβλήματος αλλά και να ερμηνεύσουμε τις αντιδράσεις και τα επιχειρήματα των δύο ενεστώτων πλευρών ώστε να εξαχθούν σαφή επιστημονικά συμπεράσματα. Η μέθοδος η οποία θα ακολουθηθεί και θα μας βοηθήσει σε αυτή μας την έρευνα, θα βασιστεί κυρίως στην ιστορική ανάλυση των γεγονότων και των κειμένων που προηγήθηκαν της αντιπαράθεσης, ενώ θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των υπό μελέτη κειμένων και επιχειρημάτων από Ιστορικής, Νομοκανονικής, Εκκλησιαστικής και θεολογικής πλευράς υπό το φως της δευτερεύουσας βιβλιογραφίας.

Ο πρώτος βασικός άξονας της μελέτης μας, θα είναι η Ιστορική εξέλιξη της εν Ελλάδι Ορθόδοξης Εκκλησίας, καθώς θα πρέπει να γίνουν κατανοητές οι Ιστορικές

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

προϋποθέσεις που οδήγησαν την εν Ελλάδι Ορθόδοξη Εκκλησία να οργανωθεί και να διοικηθεί αμέσως μετά τη δημιουργία του πρώτου Ελληνικού κράτους το 1830. Παράλληλα θα επισημάνουμε τους όρους σύμφωνα με τους οποίους δόθηκε η Αυτοκεφαλία της Εκκλησίας της Ελλάδος, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο με την σύνταξη του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου του 1850 καθώς και τις αντιδράσεις που προέκυψαν. Επιπρόσθετα , θα παρουσιαστεί αναλυτικά η κατάσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών από την απελευθέρωση τους και την ενσωμάτωσή τους στο Νεοελληνικό Κράτος (1912-1913) μέχρι και την τελική οριοθέτηση των σχέσεων τους με την Εκκλησία της Ελλάδος και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, οι λύσεις που προτάθηκαν κατά καιρούς μέχρι την οριστική λύση του ζητήματος και την έκδοση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928.

Το πρώτο κεφάλαιο της παρούσης μελέτης ολοκληρώνεται με την αναλυτική περιγραφή των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 καθώς και την ισχύουσα σήμερα Νομοκανονική υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών. Κατά το δεύτερο κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν εν συντομία οι προηγούμενες διενέξεις της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, καθώς η αντιπαράθεση που προέκυψε το 2004 δεν ήταν η πρώτη ανάμεσα στις δύο Εκκλησίες και εν συνεχεία θα αναφερθούν τα γεγονότα αυτής της διένεξης μέσα από τις πηγές, οι οποίες είναι η επίσημη αλληλογραφία μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος και οι αποφάσεις των Συνόδων εκατέρωθεν για το ανακύψαν θέμα. Παράλληλα θα εξαχθούν τα συμπεράσματα και θα γίνουν οι απαραίτητες κειμενικές ερμηνείες συνεπικουρούμενες από τη σύγχρονη βιβλιογραφία ώστε να παρουσιαστούν εν συνόλω και αντικειμενικά οι αιτίες και η επιχειρηματολογία των δύο πλευρών. Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο, θα επικεντρωθεί στην λύση της διένεξης, μέσα πάλι από την κειμενική ερμηνεία των πηγών καθώς και την παρουσίαση των νομικών, κανονικών και εκκλησιαστικών επιπτώσεων της διένεξης και της λύσης αυτής.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^Ο ΚΑΙ 20^Ο ΑΙΩΝΑ.

Η ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος, αλλά και των δομών αυτής (όπως είναι οι Νέες Χώρες αλλά και η Εκκλησία της Κρήτης), είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ιστορική και πολιτική εξέλιξη του Ελληνισμού, ειδικότερα μετά την ίδρυση του νέο-ελληνικού κράτους το 1830. Κατά τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και ειδικότερα μετά τον 8^ο αιώνα και καθ' όλη τη περίοδο της Οθωμονοκρατίας, η Εκκλησία του ελλαδικού χώρου, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο αποτελεί την Εθνάρχουσα Εκκλησία¹. Ο ρόλος αυτός του Οικουμενικού Πατριαρχείου, διέσωσε σε πολλές περιπτώσεις τον Ελληνισμό καθώς, λόγιοι Ιεράρχες ανέλαβαν τον ρόλο της αφύπνισης του υπόδουλου έθνους.

Κατά τη Επανάσταση του 1821 η Εκκλησία της Ελλάδος συμμετέχει στην απελευθέρωση με ποικίλους τρόπους ακόμα και με τη συμμετοχή πολλών κληρικών στις πολεμικές επαναστατικές επιχειρήσεις. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί η συμμετοχή του Αρχιμανδρίτη Γρηγορίου Δικαίου (Παπαφλέσσας) αλλά και του διακόνου Αθανασίου Διάκου. Η επανάσταση όμως οδήγησε και στην αποκοπή των σχέσεων μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και των Μητροπόλεων των επαναστατημένων περιοχών ειδικότερα μετά τον «αφορισμό» της Επανάστασης από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε΄ και τον απαγχονισμό του. Όπως αναφέρει και ο καθ. Αγγελόπουλος *« οι αρχιερείς των επαναστατημένων περιοχών της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδος μνημόνευαν “πάσης επισκοπής Ορθοδόξων”*

---

¹ Περισσότερα για τον ρόλο της Εθναρχούσας Εκκλησίας βλ. Αν. Νανάκης, *Εκκλησία Εθναρχούσα και Εθνική. Μέσα από τη Σύναξη των Πρεσβυτέρων και τον Ιερό Σύνδεσμο της Εκκλησίας της Ελλάδος 1870-1922*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2007.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

και όχι του Οικουμενικού Πατριάρχου»², χωρίς όμως να έχουν τη βούληση να ιδρύσουν ξεχωριστή δομή-Εκκλησία.

Στις Εθνοσυνελεύσεις που ακολούθησαν την Επανάσταση ήδη από την Πρώτη αυτή της Επιδάουρου το Υπουργείο της Θρησκείας δόθηκε στον Επίσκοπο Ανδρούσης Ιωσήφ και αμέσως τέθηκαν προς εξέτασιν τα θέματα που αφορούσαν τις σχέσεις Οικουμενικού Πατριαρχείου και Ελληνικής Ιεραρχίας, αλλά συγκροτήθηκε και επιτροπή από τρεις Επισκόπους, τον Ανδρούσης Ιωσήφ, τον Βρεσθένης Θεόδωρο και τον Ελαίας Παΐσιο που ανέλαβαν να παρουσιάσουν την Εκκλησιαστική κατάσταση των επαναστατημένων περιοχών. Το 1826 καταργείται το Υπουργείον της Θρησκείας και ορίζεται επιτροπή επισκόπων που αναλαμβάνει την διοίκηση των επαρχιών αυτών. Η επιτροπή αυτή ως τύπος «Ενδημούσας Συνόδου» συνέταξε το πρώτο επίσημο σχέδιο Καταστατικού Χάρτη στο οποίο τέθηκαν τα θέματα της διοίκησης των Μητροπόλεων των επαναστατημένων περιοχών. Όμως ούτε η Γ Εθνοσυνέλευση αλλά ούτε και η Ε΄ δεν έλυσε το θέμα. Σε αυτό το χρονικό πλαίσιο, η έλευση του Καποδίστρια βοήθησε στην αποκατάσταση της επικοινωνίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αλλά δεν ολοκληρώθηκε καθώς μεσολάβησε η δολοφονία του το 1831³.

Κατά την περίοδο του Βασιλείου της Ελλάδος (1833-1850) οι σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Οικουμενικού Πατριαρχείου εισέρχονται σε κρίσιμο στάδιο, καθώς αναδιοργανώνεται η εσωτερική δομή της αλλά ταυτόχρονα οριοθετούνται οι σχέσεις με το Οικουμενικό Πατριαρχείο αλλά και με τις άλλες Εκκλησίες. Τα ιδεολογικά ρεύματα που θα οδηγήσουν στην ρήξη με το Οικουμενικό Πατριαρχείο προέρχονται κυρίως από τον Αδαμάντιο Κοραή, τον λόγιο Αρχιμανδρίτη και μετέπειτα πρωτεργάτη της κήρυξης του Αυτοκεφάλου Θεόκλητο Φαρμακίδη, αλλά και γενικότερα από την πολιτική της αντιβασιλείας του Όθωνα, που εκφράστηκε με τον αντιβασιλέα Γεώργιο Μάουρερ. Τα ιστορικά πλαίσια της Ανακύρηξης του

---

² Αθ. Αγγελόπουλος, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας)*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης 2012, σελ. 22.

³ Αθ. Αγγελόπουλος, *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π., σελ. 23: «..αλλά την 27^η Σεπτεμβρίου 1831 δολοφονήθηκε ο Καποδίστριας και έτσι ανεστάλη το πρόγραμμα ανορθώσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος και απόκαταστάσεως των σχέσεων της με το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Αυτοκεφάλου αλλά και οι ιδεολογικές συγκρούσεις την περίοδο αυτή παρουσιάζονται γλαφυρά από τον Charles Frazee⁴. Σύμφωνα με τον προαναφερθέντα ερευνητή, η αντικανονική ανακήρυξη του Αυτοκεφάλου, ήταν προϊόν της επίδρασης και της επιθυμίας των Βαυαρών και όχι διεργασίας και βούλησης των Επισκόπων.

Η επίδραση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού κυρίως με τις ιδέες του Κοραή, είναι ο καταλύτης που οδηγεί και τον Θεόκλητο Φαρμακίδη να υπερασπιστεί την ιδέα της αυτονομίας και ανεξαρτησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ο καθηγητής Αγγελόπουλος, επισημαίνει την επίδραση του συστήματος διοίκησης των Προτεσταντικών εκκλησιών της Γερμανίας στην πολιτική του Μάουρερ, αλλά και την χρησιμότητα του ρωσικού συστήματος διοίκησης της Εκκλησίας από τον Μ. Πέτρο και έπειτα.⁵ Οι αντιδράσεις για την «απόσχιση» της Εκκλησίας της Ελλάδος από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ήταν έντονες με κύριους εκπροσώπους τον Κωνσταντίνο Οικονόμο εξ Οικονόμων και τον Χριστόφορο Παπουλάκο, που οδήγησαν σε πολλά ταραχώδη γεγονότα.

Στις 23/1 Αυγούστου του 1833 με την «Διακήρυξη περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας»⁶ ανακηρύσσεται η αυτονομία της Ελλαδικής Εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Σύμφωνα με αυτή, που υπογράφεται από τον Όθωνα αλλά και τους Αντιβασιλείς, η Εκκλησία του Βασιλείου της Ελλάδος, αναγνωρίζει ως κεφαλή της τον Χριστό και θεωρεί τον εαυτό της ενωμένη δογματικά με τις υπόλοιπες Ορθόδοξες Εκκλησίες⁷. Η Διοίκησή της ανατίθεται σε πενταμελή Σύνοδο με τη συμμετοχή και βασιλικού επιτρόπου αλλά αναγνωρίζεται ότι ανώτατος διοικητικός

⁴ Ch. Frazee, *Ορθόδοξος Εκκλησία και Ελληνική Ανεξαρτησία 1821-1852*, Δόμος, 1987.

⁵ Αθ. Αγγελόπουλος, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας)*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης 2012, σελ. 24-25: «Ο Κοραής, φορέας των ιδεών της γαλλικής διαφωτίσεως, τα χρόνια της ελληνικής επαναστάσεως, διετύπωνε τη γνώμη ότι η εκκλησία της απελευθερωμένης Ελλάδος, έπρεπε να γίνει διοικητικά ελεύθερη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο...».

⁶ Διακήρυξις περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας (ΕτΚ, 23/1 Αυγούστου 1833): Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 735-742.

⁷ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. Άρθρο 1, σελ. 735: «Η Ορθόδοξος Ανατολική Αποστολική Εκκλησία του Βασιλείου της Ελλάδος...φυλλατομένης απαραχαράκτου της δογματικής ενότητος κατά πασών των Ορθοδόξων Εκκλησιών».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

αρχηγός της καθίσταται ο εκάστοτε Βασιλεύς των Ελλήνων⁸. Ερμηνευόμενα από νομοκανονικής άποψης τα άρθρα 2 και 6 γίνεται απόλυτα σαφές ότι εισάγεται στη διοίκηση της Εκκλησίας η απόλυτη Πολιτειοκρατεία με εντάσεις πολλές και διώξεις των διαφωνούντων από τους κόλπους της «Εκκλησίας του Βασιλείου της Ελλάδος».

Σύμφωνα με αυτή την «Διακήρυξη» η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (23/1 Αυγούστου 1833) περιλάμβανε διατάξεις που ήταν αντικανονικές, δηλαδή αντέβαιναν στους Κανόνες και στο Κανονικό Δίκαιο της Εκκλησίας. Η «Ιερά Σύνοδος» κατ' επίδρασιν της Βαυαρικής παράδοσης, θα ονομάζεται «Ιερά Σύνοδος του Βασιλείου της Ελλάδος», καθώς θα έχει όπως προαναφέρθηκε αρχηγό τον Βασιλέα των Ελλήνων και θα είναι ανεξάρτητη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ο διορισμός του προέδρου και των συμβούλων επισκόπων ή και ιερομονάχων της Συνόδου θα είναι έργο της Κυβέρνησης αλλά και η εγκατάσταση του βασιλικού επιτρόπου η οποία καθίσταται υποχρεωτική, διότι αλλιώς οι αποφάσεις της Συνόδου θα είναι άκυρες, αποδεικνύουν με σαφέστατο τρόπο την επιβολή της Πολιτειοκρατίας στη διοίκηση της Εκκλησίας. Παράλληλα η Σύνοδος «παρεδρεύει εις την καθέδρα του βασιλείου», που όμως δεν προσδιορίζεται σαφώς ποια θα είναι αυτή αλλά και δεν ορίζεται σαφώς αν ο πρόεδρος της Συνόδου θα είναι ο εκάστοτε επίσκοπος της πόλης που θα εδρεύει το Βασίλειον της Ελλάδος καθώς θα διορίζεται από την Κυβέρνηση. Επίσης αν και τονίζεται ότι η διοίκηση θα ασκείται «ανεξαρτήτου κοσμικής εξουσίας» όλα τα θέματα επειδή βρίσκονται κάτω από την άμεση εποπτεία του κράτους, αυτό θα έχει λόγο να επικυρώνει ή όχι αυτές τις αποφάσεις.

Τα θέματα, τα σχετιζόμενα με τη λατρεία, τον διορισμό σε εκκλησιαστικά αξιώματα, αλλά και αυτά για την σύσταση και λειτουργία των μοναστηριών θεωρούνται «αντικείμενα συμμείκτου είδους» και θα συναποφασίζει η Κυβέρνηση με την Σύνοδο. Τα θέματα όμως που άπτονται τα οικονομικά και τα κτηματικά ναών και μοναστηριών θεωρούνται καθαρά πολιτικά. Αυτό θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι δημιούργησε πολλές εντάσεις και τον αφανισμό πολλών μοναστικών ιδρυμάτων αλλά

---

⁸ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. Άρθρο 2 : «*Η υπέρτατη Εκκλησιαστική εξουσία εναπόκειται υπό την του Βασιλέως κυριαρχίαν, εις χείρας Συνόδου διαρκούς...*» και 6, σελ. 735-736.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

και ναών⁹. Αυτή η περίοδος της έντασης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο λήγει με την απόφαση της «Ιεράς Συνόδου του Βασιλείου της Ελλάδος» να ζητήσει από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως την αναγνώριση του Αυτοκεφάλου καθώς και με την ακολουθούμενη έκδοση του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου στις 29 Ιουνίου 1850, μετά από τη σύγκληση «Έκτακτου Ενδημούσης Συνόδου».

1.1 Ο Συνοδικός και Πατριαρχικός Τόμος του 1850

Η Αγία και Μεγάλη Πατριαρχική Σύνοδος συνεκλήθη στην Κωνσταντινούπολη από τον Πατριάρχη Άνθιμο Δ΄ στις 16 Ιουνίου 1850 και περατώθηκε με την τελετή καθαγιασέως του Συνοδικού Τόμου και την άρση της σχισματικής κατάστασης που είχε περιέλθει η εν Ελλάδι Εκκλησία, στις 29 Ιουνίου 1850. Αφού προηγουμένως μελετήθηκαν και εξετάστηκαν τα πορίσματα της μικτής επιτροπής που συνεκλήθη από αρχιερείς της εν Ελλάδι Εκκλησίας και του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά τα προηγούμενα έτη, στην Τρίτη Συνεδρία της Συνόδου (24 Ιουνίου), ο συντάκτης του Τόμου, Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνος Τυπάλδος, ανέγνωσε το προσχέδιο, το οποίο και εγκρίθηκε παμψηφεί, ομόφωνα και κανονικά. Ο Τόμος υπογράφηκε εκτός από τον Πατριάρχη Άνθιμο, και από τους πρώην Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνο Α΄, Κωνσταντίνο Β, Γρηγόριο ΣΤ, Γερμανό Δ΄, Άνθιμο ΣΤ΄, τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Κύριλλο Β΄ και από τους συμμετέχοντες Αρχιερείς του Θρόνου, κατά το «Συνταγμάτιο» του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο Τόμος αυτός είναι Εκκλησιολογική απόφαση ομόφωνη του Οικουμενικού Πατριαρχείου, για να συγκροτηθεί η Εκκλησία της Ελλάδος, σύμφωνα με την Κανονική Τάξη και ειδικότερα τους Κανόνες της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου. Παράλληλα, καθίσταται σαφές ότι η Αυτοκεφαλία

---

⁹ Ch. Frazee, *Ορθόδοξος Εκκλησία και Ελληνική Ανεξαρτησία 1821-1852*, Δόμος, 1987, σελ. 161κεξ : «Η Κυβέρνηση βιαζόταν να αποκτήσει μερική από την περιουσία τους και το πρώτο βήμα είχε γίνει ήδη με το κλείσιμο των μικρών μοναστηριών και τη δήμευση των κτημάτων τους το Σεπτέμβριο του 1834».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

είναι δοτή από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, και δεν θα πρέπει να παραβιάζεται από πολιτικές παρεμβάσεις, κάτι το οποίο γίνεται ευκρινέστερο από τις συνοδευόμενες του Τόμου επιστολές του Πατριάρχου Ανθίμου προς την Ελληνική πολιτεία και προς την Ιεραρχία και τον λαό, όπου με συμβουλές και παραινέσεις περιγράφεται η δοθείσα διοίκηση της εν Ελλάδι Εκκλησίας.

Σε αυτά τα έγγραφα, μπορεί εύκολα ο ερευνητής να διαπιστώσει εξ αρχής τις δύο βασικές προϋποθέσεις που θα πρέπει να συντρέχουν ώστε να δοθεί και να διατηρηθεί το Αυτοκέφαλο. Πρωτίστως τίθεται το θέμα της απαρέγκλιτης και σταθερής προσήλωσης της διοίκησης της εν Ελλάδι Εκκλησίας στους Κανόνες που έχουν επικυρωθεί από τις Οικουμενικές Συνόδους, που δεν επιδέχονται νεότερες ερμηνείες, καθώς με αυτούς διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία του σώματος της Εκκλησίας. Αποδεδειγμένη η εκκλησία της Ελλάδος, από «κάθε κοσμική επέμβαση», σύμφωνα με τη δεύτερη προϋπόθεση, οδηγείται στην ανεξαρτησία της σε θέματα διοίκησης αλλά και ποιμαντικής διακονίας (χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι τα επόμενα χρόνια η κρατική εξουσία δεν επενέβη με νομοθετήματα στη διοίκηση της Εκκλησίας), κάτι που ανανεώνει τη δυναμική της στην κοινωνία.

Παράλληλα ορίζεται η «Διαρκής Σύνοδος» από έξι ιεράρχες ως ανώτατη αρχή της Εκκλησίας με προεδρεύοντα τον Μητροπολίτη Αθηνών. Κατά τη τέλεση της Θείας Λειτουργίας οι επίσκοποι θα μνημονεύουν τη Σύνοδο, ενώ τα μέλη της Συνόδου τον Οικουμενικό Πατριάρχη και τους υπόλοιπους κατά την τάξιν αλλά και «πάσης επισκοπής ορθοδόξων» ώστε με αυτόν τον τρόπο να εκφράζεται η ενότητα της Εκκλησίας με τις κατά τόπους Εκκλησίες και Πατριαρχεία. Παράλληλα, το Άγιο Μύρο θα το παραλαμβάνει από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και ο εκάστοτε πρόεδρος της Συνόδου, θα πρέπει να αποστέλλει Συνοδικά Γράμματα, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και στις άλλες Εκκλησίες άμα τη αναλήψει των καθηκόντων του. Τέλος η εσωτερική εκκλησιαστική διοίκηση θα φέρεται εις πέρας υπό την εποπτεία της Ιεράς Συνόδου¹⁰. Ειδικότερα, οι όροι της χορήγησης του Αυτοκεφάλου στη Εκκλησία της Ελλάδος θα

---

¹⁰ Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος 1850: Αθ. Αγγελόπουλου, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας)*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης 2012, σελ. 161-165.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

πρέπει να αναλυθούν ώστε να γίνουν σαφέστερες οι αλλαγές που επισυνέβησαν εν σχέσει με την αυτόνομη ανακήρυξη του Αυτοκεφάλου το 1833.

Μελετώντας συγκριτικά την «Διακήρυξη περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας» και τον «Συνοδικό Τόμο» του 1850 έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής. Με τον Συνοδικό Τόμο επέρχεται αλλαγή πρωτίστως στην ονομασία της Συνόδου. Έτσι από «Ιερά Σύνοδος του Βασιλείου της Ελλάδος» μετατρέπεται σε «Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος» με σκοπό να αποσοβήσει την άμεση κρατική παρέμβαση και να τονίσει την ανεξαρτησία της Εκκλησίας από τους πολιτειακούς θεσμούς. Σύμφωνα με την «Διακήρυξη περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας» τον Πρόεδρο και τα μέλη θα τα διορίζει η Κυβέρνηση, και ο Πρόεδρος δεν θα ήταν απαραίτητα ο επίσκοπος της Πρωτεύουσας, με τον Συνοδικό Τόμο ορίζεται Πρόεδρος ο εκάστοτε Μητροπολίτης Αθηνών και τα μέλη της συγκαλούνται αλληλοδιαδόχως κατά τα πρεσβεία χειροτονίας, με σκοπό να μην μπορεί η Κυβέρνηση να διορίζει κατά το δοκούν την Σύνοδο.

Κατά τον Συνοδικό Τόμο αρχηγός είναι ο Χριστός και όχι ο Βασιλεύς τον οποίο μνημόνευαν οι επίσκοποι πριν από την Σύνοδο. Έτσι μετά τον Συνοδικό Τόμο, ο Πρόεδρος της Συνόδου, μνημονεύει «πάσης Επισκοπής Ορθοδόξων» και οι επίσκοποι την Ιερά Σύνοδο. Επιπρόσθετα διασαφηνίζεται πλήρως η ανεξαρτησία της Ελληνικής Εκκλησίας καθώς θα διοικείται «κατά τους θείους και ιερούς Κανόνες, ακωλύτως από πάσης κοσμικής επεμβάσεως». Ταυτόχρονα συνδέεται και πάλι με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τις άλλες Εκκλησίες καθώς αποκτά εκκλησιαστική κοινωνία και ενότητα με αυτές. Η σύνδεση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο επίσης πραγματώνεται και με την παροχή από αυτό του Αγίου Μύρου στην Ελληνική Εκκλησία.

Τα αφορώντα την Εκκλησιαστική διοίκηση εν αντιθέσει με την «Διακήρυξη περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας», ρυθμίζονται μέσα από την έκδοση Συνοδικών Πράξεων από την Σύνοδο που δεν πρέπει να αντιτίθεται στους Κανόνες και στην Παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Παράλληλα σημαντικός είναι ο όρος της παραχώρησης της Αυτοκεφαλίας, σύμφωνα με τον οποίο τα θέματα που άπτονται των σχέσεων των δύο Εκκλησιών θα ρυθμίζονται από επιτροπές και την συνεργασία μεταξύ

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

των δύο Συνόδων. Αυτός ο όρος θα οδηγήσει στις συζητήσεις για την ενσωμάτωση των Μητροπόλεων των Επτανήσων και της Θεσσαλίας στην Εκκλησία της Ελλάδος αλλά και του ζητήματος των «Νέων Χωρών». Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε, ότι ο Συνοδικός Τόμος του 1850 ελευθέρωσε την Εκκλησία της Ελλάδος από την Πολιτειοκρατία καθιστώντας την ανεξάρτητη από την Κυβέρνηση και αποκατέστησε την κανονικότητα της Εκκλησίας καθώς από της «Διακήρυξη περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας» μέχρι και την έκδοση του «Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου» παρέμενε σε σχισματική κατάσταση.

Εκδοθέντος του Συνοδικού Τόμου, ενώ αποκαταστάθηκαν οι σχέσεις με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις που οδήγησαν στην καθυστέρηση της υπογραφής των Βασιλικών Διαταγμάτων για την ένταξη του Τόμου στην κρατική νομοθεσία. Κριτική κυρίως άσκησε εκτός των άλλων ο Αρχιμανδρίτης Θεόκλητος Φαρμακίδης σε ένα εκτενέστατο έργο με τίτλο «Ο Συνοδικός τόμος ή περί αληθείας» το 1852. Σε αυτό το πόνημά του υπερασπίζεται με σθένος την υπό αυτόν καταρτησθείσα διοίκηση της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά τα έτη 1830-1851, κατηγορώντας και μεμφόμενος το Οικουμενικό Πατριαρχείο και θεωρώντας τον δοθέντα Τόμο ως «αισχύνη του Ελληνικού έθνους».

Τελικώς τον Ιούλιο του 1852 συντάσσονται και υπογράφονται από τον Όθωνα ο Νόμος Σ΄ «Περί Επισκοπών και Επισκόπων και περί του υπό τους Επισκόπους τελούντος κλήρου», και ο Νόμος ΣΑ΄ «Νόμος Καταστατικός της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος», που αποτελούν ουσιαστικά την νομιμοποίηση και την οριστική εφαρμογή και από την πλευρά της Πολιτείας του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου. Εξ αυτού, μπορεί πολύ εύκολα να εξαχθεί και ο ρόλος της Ελληνικής Πολιτείας ως μέρος της διαδικασίας παραχώρησης του Αυτοκεφάλου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Έτσι, η Ελληνική πολιτεία, όχι μόνο ζητά από το Οικουμενικό Πατριαρχείο την εκχώρηση της Αυτοκεφαλίας, αλλά και νομοθετεί ώστε να επικυρώσει με νομικό καθεστώς τους όρους του Πατριαρχικού Τόμου.

Η ενσωμάτωση στο Βασίλειο της Ελλάδος των Επτανήσων αλλά και της Θεσσαλίας και τμημάτων της Ηπείρου, οδήγησαν την Εκκλησία της Ελλάδος να

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

ζητήσει και την παραχώρηση και αυτών των επαρχιών από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Αντίστοιχα εκδίδονται οι Πατριαρχικές και Συνοδικές Πράξεις του 1866 και του 1882 που παραχωρούν και αυτές τις επαρχίες στην Εκκλησία της Ελλάδος¹¹. Με αυτές τις Πράξεις οι Μητροπόλεις των Επαρχιών αυτών, μεταβιβάζονται «τη κανονική προστασία της Ορθοδόξου Εκκλησία της Ελλάδος» ώστε να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της Εκκλησίας της Ελλάδος κατ' αφομοίωσιν δηλαδή χωρίς το Οικουμενικό Πατριαρχείο να κρατήσει καμία δικαιοδοσία επ αυτών¹². Προβλέπεται εκ των όρων για την μνημόνευση ότι προβλέπεται και για τους Ιεράρχες της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να επισημανθεί πρωτίστως ότι ο Πατριαρχικός Τόμος δεν είναι μόνο ένα κείμενο που αφορά διοικητικά θέματα. Είναι εξέχουσας σημασίας το γεγονός ότι με μια προσεκτική ματιά θα διαπιστωθεί η Εκκλησιολογική σημασία του, διότι εκτός των άλλων προσδιορίζεται η θεολογική και εκκλησιαστική έννοια του Αυτοκεφάλου, για κάθε Εκκλησία. Η ενότητα της Εκκλησίας ενισχύεται «πολυμερώς και πολυτρόπως», καθώς επιτυγχάνεται μέσω της τήρησης και της διασφάλισης των Κανόνων της Εκκλησίας, σε αλληλεξάρτηση με τη σχέση της προς τη Μητέρα Εκκλησία, εν προκειμένω, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως άλλωστε συνέβαινε στην παράδοση της Εκκλησίας από τον 9^ο αιώνα και εξής. Η άρνηση ή η απροθυμία τήρησης των όρων του Συνοδικού Τόμου, θα μπορούσε να είχε ως συνέπεια την αλλοίωση της Εκκλησιολογίας, με δυσμενείς συνέπειες για την ενότητα του Εκκλησιαστικού σώματος.

---

¹¹ Αθ. Αγγελόπουλου, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας)*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης 2012, σελ.30-33 και σελ. 166-171 και Κ. Βαβούσκος, *Η νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 15.

¹² Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1866: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 752: «*ίνα οι ανωτέρω ονομαστί απαριθμηθείσαι αγιώτατοι επαρχία της Ιονικής επαγήσου υπάρχωσι ...σνηνωμένοι και σνημενοι τη Ορθοδόξω αυτοκεφάλω Εκκλησία της Ελλάδος*».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

1.2 Πορεία προς τη χειραφέτηση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών.

Τα πολιτικά, στρατιωτικά και γεωπολιτικά γεγονότα εν γένει των αρχών του 20^{ου} αιώνα, δηλαδή οι Βαλκανικοί πόλεμοι (1912-1913) και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918), οδήγησαν και στην απελευθέρωση και στην ενσωμάτωση στο Νεοελληνικό κράτος των Νέων Χωρών, δηλαδή των περιοχών της Ηπείρου, Μακεδονίας και Θράκης των Νήσων του Αρχιπελάγους και της Κρήτης. Αυτές οι περιοχές εκκλησιαστικά ανήκαν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο με την τοποθέτηση εκκλησιαστικών ηγετών, όπως ο Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης και ο Μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος (ο μετέπειτα εθνομάρτυρας Μητροπολίτης Σμύρνης), συνέβαλλε τα μέγιστα στην απελευθέρωση αυτών των περιοχών. Με την ενσωμάτωση αυτών των περιοχών στον εθνικό κορμό, άρχισαν και οι συζητήσεις για το εκκλησιαστικό και διοικητικό τους καθεστώς.

Σύμφωνα με τα Πρακτικά της Συνόδου της Ιεραρχίας του 1928¹³ διαφαίνεται ότι οι πρώτες διαπραγματεύσεις μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος, ξεκίνησαν κατά τα έτη 1914-1915. Σε πρώτη φάση οι συζητήσεις διεξάγονταν επί τη βάση της πλήρους προσάρτησης αυτών των επαρχιών στην Εκκλησία της Ελλάδος όπως έγινε και με τις Πατριαρχικές και Συνοδικές Πράξεις της προσάρτησης των Επτανήσων (1864) και της Θεσσαλίας (1882). Το 1915 απεστάλη από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γερμανό τον Ε΄ σχέδιο Τόμου για την «χειραφέτηση» των Επαρχιών των Νέων Χωρών. Οι γεωπολιτικές όμως εξελίξεις και διεθνείς αμφισβητήσεις της κυριαρχίας επί συγκεκριμένων περιοχών όπως το Άγιο Όρος, η Βόρειος Ήπειρος, τα Νησιά του αρχιπελάγους, που ακολούθησαν τις εξελίξεις του Α Παγκοσμίου Πολέμου, οδήγησαν και στην αναβολή των συζητήσεων καθώς δεν είναι σωστό από κανονικής πλευράς να διεξάγονται

---

¹³ Πρακτικά της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος 1928-1929: Αθ. Αγγελόπουλος, *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα Δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Ίδρυμα Εθνικού και Θρησκευτικού Προβληματισμού, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 213-263.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

συζητήσεις για την εκκλησιαστική εκχώρηση επαρχιών όταν αμφισβητείται διεθνώς η πολιτειακή κυριότητα.

Κατά τη διάρκεια του Εθνικού διχασμού και με τον σχηματισμό της Επαναστατικής Κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης το 1916 από τον Ελευθέριο Βενιζέλο η Εκκλησία της Ελλάδος εκδίδει το Ανάθεμα και την ίδια στιγμή η εμπερίστατη κατάσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, οδηγεί στη Σύγκλιση της Επαρχιακής Συνόδου της Θεσσαλονίκης το 1917. Θα πρέπει να επισημανθεί, ότι οι Μητροπόλεις αυτών των επαρχιών ήταν απομονωμένες εκείνη την περίοδο και από το Οικουμενικό Πατριαρχείο λόγω της έντασης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αλλά και από την Εκκλησία της Ελλάδος λόγω του Εθνικού διχασμού.¹⁴

Μετά από συζητήσεις με την Προσωρινή Κυβέρνηση αλλά και με προσωπικές συνομιλίες του Ελευθερίου Βενιζέλου με τον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο Αλεξιάδη, αποφασίστηκε να συγκληθεί αρχικά η επαρχιακή σύνοδος στη Θεσσαλονίκη η οποία αποφάσισε εκτός των άλλων και την σύγκλιση της Συνελεύσεως της Ιεραρχίας των Νέων Χωρών. Η Συνέλευση αυτή πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη από τις 28/4 έως τις 10/5 1917. Εκτός από τους Μητροπολίτες των Νέων Χωρών συμμετείχαν ως παρατηρητές από την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος, αλλά και εκπρόσωπος της Προσωρινής Κυβέρνησης. Μεταξύ άλλων θεμάτων οργάνωσης των Επισκοπών και των δράσεων των ενοριών για την αντιμετώπιση προσφυγικών πληθυσμών αλλά κυρίως για την ίδρυση Εκκλησιαστικού Αρχιερατικού Συμβουλίου, ένα τύπο διοίκησης των Μητροπόλεων των Επαρχιών αυτών. Το έργο του Συμβουλίου αυτού είναι πολύπλευρο και αρκετά σημαντικό στην ιστορία των επαρχιών των Νέων Χωρών¹⁵.

Γίνεται κατανοητό λοιπόν ότι το πρόβλημα της διοίκησης των Νέων Χωρών από εκκλησιαστικής πλευράς γίνεται πολύπλοκότερο κυρίως και μετά την Μικρασιατική Καταστροφή. Με την ανταλλαγή των πληθυσμών και την έλευση πολλών προσφύγων και Αρχιερέων στις περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης, η ελληνική πολιτεία

¹⁴ Αθ. Αγγελόπουλος, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Η Εκκλησία των Νέων Χωρών*, Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 26.

¹⁵ Αθ. Αγγελόπουλος, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Η Εκκλησία των Νέων Χωρών*, ό.π. σελ. 28-30.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

αναλαμβάνει να μισθοδοτεί τους Αρχιερείς, δημιουργήθηκαν νέες Μητροπόλεις καθώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο αδυνατούσε να διοικήσει αυτές τις περιοχές.

Στην σύγκλιση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος το 1924 έγινε συζήτηση για την «χειραφέτηση» των επαρχιών αυτών από την εισήγηση του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Παπαδόπουλου. Αποφασίστηκε δε να ζητηθεί από το Οικουμενικό Πατριαρχείο η έκδοση Πατριαρχικής Πράξης ανάλογης με εκείνης των Επτανήσων και της Θεσσαλίας, δηλαδή η «χειραφέτηση» να είναι παραχώρηση κατ' αφομοίωσιν στην Εκκλησία της Ελλάδος. Τελικώς αποφασίστηκε σε συνεννόηση με το Ελληνικό κράτος να προωθηθεί το αίτημα προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Οι προσπάθειες θα ενταθούν δυο χρόνια αργότερα με την Επιτροπή που συγκροτήθηκε το 1926 στο Υπουργείο Εξωτερικών και προέβλεπε τον καταρτισμό *« Σχεδίου Καταστατικού Χάρτη της εν ταις Νέαις Χώραις Ορθοδόξου Εκκλησίας»*. Σε αυτή την Επιτροπή συμμετείχαν οι Μητροπολίτες Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, Ιωαννίνων Σπυρίδων , Κρήτης Τίτος, Μυθύμνης Διονύσιος, Μαρωνείας Ανθιμος, Μητυλίνης Ιάκωβος, Τραπεζούντος Χρυσανθος και ο καθ. Κωνσταντίνος Ράλλης.

Σύμφωνα με αυτό το Σχέδιον οριζόταν ότι οι Μητροπόλεις αυτές μαζί με την Κρήτη και τα νησιά του Αιγαίου, θα αποτελούν ενιαία αυτόνομη Εκκλησία υπό το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Οι Μητροπολίτες θα συνεχίσουν να εξαρτώνται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, και η εξάρτηση αυτή φανερώνεται από τη μνημόνευση του ονόματός του Οικουμενικού Πατριάρχη, το δικαίωμα του εκκλήτου, και την συμμετοχή των Μητροπολιτών στην εκλογή του Οικουμενικού Πατριάρχη αλλά και το δικαίωμα κύρωσης της εκλογής τους από αυτών. Θα διοικούνται από την Ιεραρχία και τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο που θα εδρεύει στη Θεσσαλονίκη υπό την προεδρία του εκάστοτε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης.

Παράλληλα όπως διαφαίνεται και από τα Πρακτικά της Συνεδριάσεως της Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τον Ιούνιο του 1927¹⁶ εκπονήθηκε σχέδιο

---

¹⁶ Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακολωμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ.123-143.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως που προέβλεπε μια ίδρυση Ορθόδοξης Εκκλησίας των Νέων Χωρών, που θα εξαρτώνταν από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και θα διαιρούνταν σε πέντε Θέματα. Αυτά θα ήταν, το θέμα της Μακεδονίας, της Θράκης, της Κρήτης, της Ηπείρου και των Νήσων του Αιγαίου. Οι εκλογές των Μητροπολιτών θα γίνονταν απ' ευθείας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο εκ τριπροσώπου που θα αποστέλλονταν σε αυτό. Παράλληλα καθορίζονταν και ο τρόπος σύγκλησης της Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας των Νέων Χωρών.

Είναι σαφές λοιπόν ότι είχαν ωριμάσει οι συνθήκες για την τελική διευθέτηση του θέματος των Νέων Χωρών. Μετά όμως από την παρέμβαση του Γενικού Προξένου της Ελλάδος στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος καταθέτει την Επιστολή του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας δια του Υπουργείου Εξωτερικών η οποία πρότεινε ως λύση του αδιεξόδου την διοικητική ένωση των επαρχιών αυτών με την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος χωρίς να αποσπάσει αυτές από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, για λόγους εθνικούς όπως τονίζεται. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι μεταξύ των όρων που προτείνονται από το Ελληνικό κράτος είναι και ο τρόπος εκλογής των Μητροπολιτών. Αυτοί θα εκλέγονται με τον τρόπο που εκλέγονται οι Μητροπολίτες της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος αλλά την εκλογή τους θα την εγκρίνει και ο Οικουμενικός Πατριάρχης. Θα συνεχίσουν να μνημονεύουν τον Οικουμενικό Πατριάρχη, θα έχουν το δικαίωμα εκκλήτου, κατά τα υπόλοιπα όμως θα υπάγονται στους Νόμους της Ελληνικής Πολιτείας και θα αναγνωρίζουν ως διοικητική αρχή την Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος¹⁷.

Μελετώντας το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Επιτροπή επί των Κανονικών Ζητημάτων τα έγγραφα που απεστάλησαν από την Ελληνική Πολιτεία αλλά και τις επιστολές των Μητροπολιτών αυτών των επαρχιών μετά από την σύγκληση Συνόδου, αποστέλλει έγγραφο προς τον Πρόξενο της Ελλάδος για να το διαβιβάσει στην

---

¹⁷ Πρακτικά Ιεράς Συνόδου Οικουμενικού Πατριαρχείου 1928: Αθ. Αγγελόπουλος, *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα Δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Ίδρυμα Εθνικού και Θρησκευτικού Προβληματισμού, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 299-325 και Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ 160-165.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Ελληνική Κυβέρνηση να ανατεθεί «επιτροπικώς» στην Εκκλησία της Ελλάδος η διοίκηση των επαρχιών των Νέων Χωρών. Μετά τη συμφωνία που προέκυψε μεταξύ της Εκκλησίας της Ελλάδος, του Οικουμενικού Πατριαρχείου και την Ελληνικής Πολιτείας, με το Πατριαρχικό Γράμμα της 17^{ης} Ιανουαρίου 1928 η Ελληνική Πολιτεία νομοθέτησε με τον Νόμο 3615/1928 την σχέση των Νέων Χωρών με την Εκκλησία της Ελλάδος. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο την 13^η Σεπτεμβρίου 1928 με Πατριαρχικό Γράμμα συνημμένα αποστέλλει την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη. Στο συνοδευόμενο έγγραφο της Πράξης τονίζεται ότι : *« η τήρησις των διατάξεων τούτων τυγχάνει απαιρητικώς κανονικώς, εφ' όσον πρόκειται ουχί περί τελείας συγχωνεύσεως εκκλησιαστικής, αλλά περί προσωρινής εκχωρήσεως του δικαιώματος της διοικήσεως, ανατιθεμένης επιτροπικώς τη Αγιοτάτη Αυτοκεφάλω Εκκλησία της Ελλάδος. Υπό την έννοια άλλωστε ταύτην και τους όρους τούτους εδέξατο απ αρχής το Οικουμενικόν Πατριαρχείον την σχετικήν μεταβολήν».*¹⁸

1.3 Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928

Με την Σύγκλιση της Συνόδου της Ιεραρχίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον Σεπτέμβριο του 1928 εκδίδεται η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη, που λύνει τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω. Αναλύοντας το κείμενο της Πράξης διαπιστώνουμε ότι αποτελείται από τρεις ενότητες.

Κατά την πρώτη ενότητα, η οποία είναι η εισαγωγική παρουσιάζει την δυνατότητα της Εκκλησίας να διασφαλίζει την κανονική τάξη και την κανονική και εκκλησιαστική διοίκηση των Νέων Χωρών. Ο τρόπος που θα διοικούνται αυτές οι Μητροπόλεις, θα είναι η «επιτροπική» ανάθεση της διοίκησης τους στην Εκκλησία της Ελλάδος *«τηρουμένου του επί των Επαρχιών τούτων ανωτάτου κανονικού δικαιώματος του*

---

¹⁸ Αθ. Αγγελόπουλος, *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα Δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Ίδρυμα Εθνικού και Θρησκευτικού Προβληματισμού, Θεσσαλονίκη 2005, σελ.329.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

*Αγιωτάτου Πατριαρχικού Οικουμενικού Θρόνου*¹⁹. Ταυτόχρονα, παρατηρούμε τον ρόλο των τριών παραγόντων που συνετέλεσαν στην απόφαση αυτή, δηλαδή την Μητέρα Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως που παρακαλεί την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος να αποδεχθεί την διοίκηση των Επαρχιών αυτών, την αδελφή Εκκλησία της Ελλάδος που θα πρέπει να αποδεχτεί την πρόταση του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και την Ελληνική Πολιτεία, η οποία θα νομοθετήσει και θα κυρώσει τη συμφωνία αυτή.

Η δεύτερη νοηματική ενότητα είναι και η πιο σημαντική καθώς αναφέρονται αναλυτικά οι όροι παραχώρησης των Νέων Χωρών στην Εκκλησία της Ελλάδος. Σύμφωνα με τον πρώτο όρο, το σύστημα διοίκησης και η πράξη που εφαρμόζεται στην Εκκλησία της Ελλάδος, στο εξής θα εφαρμόζεται και στις επαρχίες αυτές.²⁰ Με τον δεύτερο όρο, καθορίζεται ότι οι Επίσκοποι των Νέων Χωρών θα συμμετέχουν στην διοίκηση της Εκκλησίας, δηλαδή στη Σύνοδο της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος, στην ανώτερη εκκλησιαστική αρχή, σε ίσο αριθμό με τους Επισκόπους της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος με τα ίδια δικαιώματα και με τον ίδιο τρόπο και σύστημα.²¹ Σύμφωνα με τον τρίτο όρο, ρυθμίζεται η συμμετοχή στα υπόλοιπα όργανα διοίκησης, δηλαδή στο Διοικητικό Συμβούλιο του Γενικού Εκκλησιαστικού Ταμείου και στο Εποπτικό Συμβούλιο της Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης.²² Η Υποχρεωτική συμμετοχή των Μητροπολιτών των Νέων Χωρών στις Γενικές Συνόδους της Ιεραρχίας

¹⁹Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928 : Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 756.

²⁰Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ.756: «*Άσασαι αί είς τό Έλληνικόν Κράτος περιελθοῦσαι Έπαρχίαι τοῦ Αγιωτάτου Αποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πλήν τῆς Αγιωτάτης Έκκλησίας τῆς νήσου Κρήτης, διαφυλαττούσης τό ἄχρι τοῦδε αὐτόνομον αὐτῆς καθεστώς, ὑπάγονται ἐφεξῆς ὑπό τήν ἄμεσον διακυβέρνησιν τῆς Αγιωτάτης Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Έκκλησίας τῆς Ελλάδος, ἐπεκτεινούσης καί ἐπί τῶν Έπαρχιῶν τούτων ἐν πᾶσι τό σύστημα τῆς διοικήσεως καί τήν τάξιν τῶν ἰδίων αὐτῆς Έπαρχιῶν.*».

²¹Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*,ό.π. σελ. 756: «*Άμεσος ὡς ἐκ τούτου κεντρική καί τῶν Έπαρχιῶν τούτων ἀνωτέρα ἐκκλησιαστική ἀρχή ἀναγνωρίζεται ἐφεξῆς ἡ ἐν Αθήναις Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Έκκλησίας τῆς Ελλάδος, ἥς συμμετέχουσι καί οἱ Μητροπολιταί τῶν Έπαρχιῶν τούτων, καλούμενοι εἰς αὐτήν κατ' ἴσον ἀριθμόν πρός τοῦς ἐκ τῶν Έπαρχιῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Έκκλησίας τῆς Ελλάδος προσκαλουμένους ἀρχιερεῖς καί κατά τόν αὐτόν τρόπον καί σύστημα καί μετά τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.*».

²²Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 756: «*Κατ' ἴσον ἀριθμόν καί μετά τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων συμμετέχουσι καί προεδρεύουσιν οἱ ἐκ τῶν ἐν Ελλάδι Έπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Αγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τοῦ Γενικοῦ Έκκλησιαστικοῦ Ταμείου καί ἐν τῷ Εποπτικῷ Συμβουλίῳ τῆς Έκκλησιαστικῆς Έκπαιδεύσεως.*».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος, αλλά και οι αποφάσεις της, θα είναι δεσμευτικές και για τις Μητροπόλεις των Επαρχιών αυτών, όπως καθορίζονται από τον τέταρτο όρο.²³

Κατά τον πέμπτο όρο, καθορίζεται ο τρόπος εκλογής των Επισκόπων, που θα γίνεται κατά το ίδιο σύστημα όπως και στις εκλογές των Επισκόπων της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος. Σύμφωνα με αυτό λοιπόν, η εκλογή θα γίνεται από κατάλογο εκλογίμων προς Αρχιερατεία, το οποίο θα συντάσσεται από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, και θα εγκρίνεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, έχοντας αυτό την δυνατότητα να υποδεικνύει υποψηφίους. Ταυτόχρονα απαγορεύει τις μεταθέσεις Αρχιερέων και τις εκλογές βοηθών επισκόπων στις Επαρχίες αυτές.²⁴

Ο τρόπος εκδίκασης των Μητροπολιτών θα γίνεται με τον ίδιο τρόπο που δικάζονται και οι Μητροπολίτες της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος, όμως θα έχουν το δικαίωμα του εκκλήτου ενώπιον του Οικουμενικού Πατριάρχη, δηλαδή θα έχουν το δικαίωμα τρίτης έφεσης και εκδίκασης από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως επισημαίνεται από τον έκτο όρο της Πατριαρχικής Πράξης.²⁵

---

²³ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 756: «Οί τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν Ἑλλάδι ἀρχιερεῖς συμμετέχουσιν ὡσαύτως ὑποχρεωτικῶς καί τῶν Γενικῶν Συνόδων τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ὡς ἐν σῶμα συσκέπτονται καί λαμβάνουσιν ἀποφάσεις ἀπό κοινοῦ, ἐξ ἴσου ἰσχυοῦσας καί διὰ τὰς αὐτόθι Ἱεραρχίας τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου.»

²⁴ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 756-757: «Οἱ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἀρχιερεῖς ἐκλέγονται ἐφεξῆς καί ἀποκαθίστανται εἰς τὰς οἰκείας ἑδρας καθ' ὃν τρόπον καί σύστημα καί οἱ τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει καταλόγου ἐκλεξιμῶν, συντεταγμένον ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐγκεκριμένου ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δικαιουμένου καί τούτου ὑποδεικνύειν ὑποψηφίους, ἀπαγορευομένων τῶν ἀρχιερατικῶν μεταθέσεων ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν. Προσωρινῶς μόνον τό γε νῦν, ἐφ' ὅσον εἰσέτι ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι διαθέσιμοι πρόσφυγες ἀρχιερεῖς, ἢ πλήρως χηρευούσης τινός μονίμου Μητροπόλεως τῆς περιοχῆς τοῦ ἐν Ἑλλάδι Πατριαρχικοῦ κλίματος δύναται διενεργεῖσθαι, ἀποφάσει τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἀποκαταστάσεως τινός ἐκ τῶν προσφύγων τούτων ἀρχιερέων, ἢ διὰ διορισμοῦ τινός ἐκ τῶν ἤδη ὑπαρχόντων βοηθῶν Ἐπισκόπων, ὧν ὁ θεσμός ἐφεξῆς καταργεῖται.»

²⁵ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 757: «Υπαγόμενοι ἐφεξῆς ἐν πᾶσιν ὑπὸ τοὺς νόμους τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀρχιερεῖς τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, δικάζονται καθ' ὃν τρόπον καί οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κεκτημένοι μόνον τό δικαίωμα τοῦ ἐκκλήτου ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν περιπτώσει ποινῶν ἀργίας ἢ καθαιρέσεως ἢ τινος τοιούτου.»

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Σύμφωνα με τον έβδομο όρο, ο Πρόεδρος της Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, δηλαδή ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, υποχρεούται να ανακοινώσει στον Οικουμενικό Πατριάρχη την χηρεία μιας Μητρόπολης. Παράλληλα θα πρέπει να αποστείλει αντίγραφο του Υπομνήματος της εκλογής και της Αρχιερατικής ομολογίας του εκλεγμένου Επισκόπου. Ταυτόχρονα, επισημαίνεται η υποχρέωση του νεοεκλεγέντος Επισκόπου να αποστείλει Γράμμα επι τη αναλήψει των καθηκόντων του, δια της Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Τέλος πρέπει να αναγγέλλεται στον Οικουμενικό Πατριάρχη η Πρόσκληση των Μητροπολιτών των Νέων Χωρών για τη συμμετοχή τους στα όργανα της Εκκλησιαστικής διοίκησης.²⁶

Θα αποστέλλεται επίσης από τους Επισκόπους των Νέων Χωρών και στο Οικουμενικό Πατριαρχείο αλλά και στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος αντίγραφα των εκθέσεων για την κατάσταση των Μητροπόλεων, κατά τον όγδοο όρο αυτής.²⁷ Ο ένατος όρος αναφέρεται στη Μνημόνευση του Οικουμενικού Πατριάρχη και της Ιεράς Συνόδου από τους Αρχιερείς των Νέων Χωρών κατά την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας, σε αντιδιαστολή με τους Αρχιερείς της Αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Ελλάδος που μνημονεύουν την Ιερά Σύνοδο.²⁸

Σύμφωνα με τον δέκατο όρο, καθορίζεται ο τρόπος διοίκησης των Πατριαρχικών και Σταυροπηγιακών Μονών του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Ελλάδα. Η

---

²⁶ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 757: «*Ἡ τε χηρεία καί ἡ πλήρωσις ἐπαρχίας τινός τῆς περιοχῆς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀναγγέλεται τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἀποστέλλοντος ἐκάστοτε πρὸς Αὐτόν καί ἀντίγραφον τοῦ ὑπομνήματος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀποκαθισταμένων ἀρχιερέων, καθὼς ἐπίσης καί τὴν κατὰ τὴν χειροτονίαν ἀρχιερατικὴν αὐτῶν ὁμολογίαν, ὡσαύτως καί πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἱεράν Σύνοδον, τὸ Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον καί τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὡς καί εἰς τὰς Γενικὰς Συνόδους τῆς Ἱεραρχίας. Ἡ ἀνάληψις δὲ τῶν ποιμαντορικῶν καθηκόντων ἀναγγέλεται πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη καί δι' ἰδίου γράμματος τοῦ ἐκλεγέντος νέου ἀρχιερέως, ἀποστελλομένου ὡσαύτως διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».*

²⁷ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 757: «*Διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Πατριαρχικῶν Ἐπαρχιῶν ἀποστέλλουσιν ὡσαύτως κατ' ἔτος πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη ἀντίγραφον τῶν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἑλλάδος τακτικῶν ἐτησίων ἐκθέσεων αὐτῶν, περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως».*

²⁸ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 758: «*Οἱ ἐν Ἑλλάδι Μητροπολιταὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μνημονεύουσι τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου οὗ ἡ ἐκλογή διεξάγεται κατὰ τὰ ἀπὸ τινος γινόμενα».*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

διοίκηση θα γίνεται από την Εκκλησία της Ελλάδος, θα ισχύει ότι και στις άλλες Μονές της Αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Ελλάδος, θα μνημονεύεται όμως το όνομα του Οικουμενικού Πατριάρχη, θα ανακοινώνεται σε αυτόν δια της Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος η εκλογή των Ηγουμενοσυμβουλίων, καθώς και η διάλυση ή συγχώνευση αυτών θα γίνεται αφού θα έχει προηγηθεί συνεννόηση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.²⁹ Η Τρίτη νοηματική ενότητα, ως κατακλείδα της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης, περιέχει ευχές στον Θεό να αυξάνει την «εν Ελλάδι Εκκλησία» και στην περιοχή της αλλά και στις επαρχίες των Νέων Χωρών «ώστε και ημείς χαίρωμεν βλέποντες την τάξιν αυτών και το στερέωμα της εις Χριστόν Πίστεως».³⁰

1.4 Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών

Μετά την αναλυτική παρουσίαση των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 για την οριστική διευθέτηση του ζητήματος των Νέων Χωρών, θα πρέπει να επισημάνουμε τα βασικά σημεία των όρων που διασφαλίζουν την ομαλή διοίκηση και σχέση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών με την Εκκλησία της Ελλάδος και το Οικουμενικό Πατριαρχείο με σκοπό να διερευνήσουμε την Νομοκανονική Υπόσταση των Νέων Χωρών.

Πρωτίστως θα πρέπει να επισημάνουμε τον χαρακτηρισμό των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, κατ' επανάληψιν ως «*Επαρχίαι του καθ ημάς Αγιωτάτου Αποστολικού και Πατριαρχικού θρόνου*»³¹, που αυτό σημαίνει ότι αυτές οι Μητροπόλεις θα πρέπει

²⁹ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π. σελ. 758: «*Διατηροῦνται ἀπαραιμίωτα τὰ κανονικά δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, μνημονευομένου ἐν αὐταῖς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἀνακοινομένης πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων Ἡγουμενοσυμβουλίων τῶν Μονῶν τούτων. Ἀλλ' ἡ διοίκησις ὁμοῦ τῶν Μονῶν καὶ ἡ ἐν γένει διαχείρισις καὶ ὁ ἐπ' αὐτῶν ἐλεγχος ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τῆς Αγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐφαρμοζούσης καὶ ἐπὶ τῶν Μονῶν τούτων τὰς ἰσχυούσας διὰ τὰς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς περιοχῇ Ἱερὰς Μονὰς διατάξεις. Ἡ διάλυσις ὁμοῦ τυχόν ἢ ἡ συγχώνευσις Πατριαρχικῆς τινὸς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς διενεργεῖται πάντοτε μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον*».

³⁰ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π σελ. 758.

³¹ Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π σελ. 755-758.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα»*.

να θεωρούνται επαρχίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Αυτό μας οδηγεί στο επόμενο σημείο των όρων, που είναι καθοριστικής σημασίας για την κατανόηση του ιδιαίτερου καθεστώτος των Νέων Χωρών. Η Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου απεφάνθη ότι αυτές οι επαρχίες θα διοικούνται «επιτροπικώς» από την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος. Χαρακτηριστικά η Πατριαρχική Πράξη αναφέρει «*η διοικήσεις εν τοις επί μέρους των Επαρχιών τούτων διεξάγεται εφεξής επιτροπικώς υπό της πεφιλημένης Αγιοτάτης Αδελφής Εκκλησίας της Ελλάδος*»³².

Σύμφωνα με την εκκλησιαστική και κανονική ερμηνεία του όρου «επιτροπικώς» δηλώνεται η προσωρινή εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε κάποιο άλλο πρόσωπο για μια ορισμένη αποστολή. Κατά τον Μητροπολίτη Τυρολόης Παντελεήμονα Ροδόπουλο, η επιτροπεία είναι ένας θεσμός, που έχει το στοιχείο της προσωρινότητας. Αίρεται λοιπόν, όταν ο επιτροπευόμενος αποκτήσει ικανότητα προς δικαιοπραξία.³³ Με την αλληλογραφία που διεξήχθη μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος, ο όρος «επιτροπικώς» ερμηνεύθηκε ακριβώς υπό τον τύπο της προσωρινότητας³⁴. Σύμφωνα και με το κοινό ανακοινωθέν που υπογράφηκε και από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Εκκλησία της Ελλάδος το 1987 ο όρος ερμηνεύτηκε ακριβώς υπό το πρίσμα της προσωρινότητας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται «*περί της επιτροπικής άχρι καιρού διοικήσεως της εν Ελλάδι Αυτοκεφάλου Εκκλησίας των επαρχιών του Θρόνου*».³⁵ Αυτό αποδεικνύει ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο, δεν αποδεσμεύεται από τις Επαρχίες αυτές.

³² Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, ό.π σελ. 756.

³³ Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος Βλάχος, *Τα συνοδικά και Πατριαρχικά κείμενα*, Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου 2004, σελ.123: «*Η επιτροπεία είναι θεσμός, ο οποίος έχει το στοιχείο της προσωρινότητας. Αίρεται, όταν ο επιτροπευόμενος αποκτήσει ικανότητα προς δικαιοπραξίαν*».

³⁴ Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος Βλάχος, *Τα συνοδικά και Πατριαρχικά κείμενα*, ό.π σελ. 137. Και Βαβούσκος Κ., *Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1973, σελ.28 : «*...δυνάμει της εντολής ταύτης ούπω πως χαρακτηρισθείσης η Αυτοκέφαλος Εκκλησία της Ελλάδος θα διοικεί εφεξής τας παραπάνω Μητροπόλεις ουχί ως ιδίας (τούτο άλλωστε είναι το νόημα του "επιτροπικώς" εν συναρτήσει προς την έννοιαν της Νομοκανονικής, άλλως κυριάρχου εξαρτήσεως των Μητροπόλεων τούτων εκ του Οικουμενικού Πατριαρχείου), άλλως αλλοτρίας, ήτοι θα διοικεί ταύτας ως Επίτροπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, υπό την πασίγνωστη έννοιαν του νομικού τούτου όρου. Εις την έννοιαν του Επιτρόπου ενυπάρχει (αυτονοήτως) το στοιχείο του προσωρινού...».*

³⁵ Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακλωσμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 583-584: «*4. Το όλον θέμα εθεωρήθει και εξετάσθη υπό το φώς όχι μόνον της σήμερον*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Ο δεσμός αυτός γίνεται φανερός με την άσκηση των ανώτατων κανονικών δικαιωμάτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, η οποία είναι η κανονική και πνευματική σχέση που έχει το Οικουμενικό Πατριαρχείο με τους Επισκόπους των επαρχιών αυτών. Κατά το Κανονικό Δίκαιο, η εξάρτηση του Επισκόπου από άλλον Επίσκοπο ή από την Ιερά Σύνοδο, έχει να κάνει με το «δίκαιο των χειροτονιών» αλλά και με το «δίκαιο των κρίσεων». ³⁶ Αυτό σημαίνει ότι η Σύνοδος κανονικώς δικαίω έχει την δυνατότητα να εκλέγει και να χειροτονεί κάποιον Επίσκοπο αλλά και να τον δικάζει όταν παραπέσει σε παραπτώματα. Στις επαρχίες λοιπόν των Νέων Χωρών το «δίκαιο των χειροτονιών» και το «δίκαιο των κρίσεων», που ανήκε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, εκχωρείται «επιτροπικώς» και προσωρινά όπως διασαφηνίστηκε, στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος.

Η εκχώρηση αυτή όμως δεν είναι ολοκληρωτική. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο κρατά το δικαίωμα του με την συμμετοχή του στο «δίκαιο των χειροτονιών» καθώς διασφαλίζεται η έγκριση του Καταλόγου Προς Αρχιερατεία Εκλογίμων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η αποδοχή των Πρακτικών της εκλογής των Επισκόπων, η ομολογία της αναγνώρισης των δικαιωμάτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, από τον νεοχειροτονούμενο Επίσκοπο αλλά και η συνεχής μνημόνευση του Οικουμενικού Πατριάρχη κατά την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας. ³⁷ Στο «δίκαιο των κρίσεων», η συμμετοχή του Οικουμενικού Πατριαρχείου διασφαλίζεται με τη δυνατότητα του «Εκκλήτου», δηλαδή της δυνατότητας που έχουν οι Επίσκοποι, αφού εκδικαστούν από τα όργανα της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος, έχουν την δυνατότητα προσφυγής και εκδίκασης και σε τρίτο επίπεδο από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. ³⁸

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Ελληνική Πολιτεία με τον Νόμο 3615/1928, που προηγήθηκε της εκδόσεως της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης, συνήψε μια

δεδημιουργημένης καταστάσεως και των διαγραφόμενων προοπτικών... περί της επιτροπικής άχρι καιρού διοικήσεως της εν Ελλάδι Αυτοκεφάλου Εκκλησίας των επαρχιών του Θρόνου».

³⁶ Μητροπολίτης Τυρολόης Παντελεήμων Ροδόπουλος, *Θέματα Κανονικού Δικαίου*, Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 130.

³⁷ Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928 Όρος ε, ζ, θ : Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 755-758.

³⁸ Όρος στ. : Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 757.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Διεθνή Πράξη με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, διότι η Ελληνική Πολιτεία «συνεβλήθη» με εξωκρατικό νομικό πρόσωπο, το οποίο τυγχάνει να αναγνωρίζεται και ως Νομικό Πρόσωπο Διεθνούς Δικαίου³⁹. Στον Νόμο 3615/1928 καθορίζονται οι βασικές γραμμές και τα βασικά σημεία της συμφωνίας, τα οποία όπως φαίνεται και από την δημοσιευθείσα αλληλογραφία της εποχής μεταξύ της Ελληνικής Πολιτείας και του Οικουμενικού Πατριαρχείου, είχαν συζητηθεί και αναλυτικά, καθώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο είχε αποστείλει προσχέδιο της στην Ελληνική Πολιτεία. Ταυτόχρονα, παραλείπονται από τον Νόμο 3615/1928 κυρίως οι όροι που αφορούν την εκλογή των Μητροπολιτών των επαρχιών, η υποχρέωση του Προέδρου της Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος να στέλνει αντίγραφο της εκλογής στον Οικουμενικό Πατριάρχη, την δυνατότητα αυτού να εγκρίνει τον Κατάλογο προς Αρχιερατεία εκλογίμων, αλλά και η υποχρέωση των Μητροπολιτών των Νέων Χωρών να μνημονεύουν τον Οικουμενικό Πατριάρχη⁴⁰.

Η παράλειψη αυτών των όρων από τον Νομοθέτη δεν μειώνει καθόλου την ισχύ της Πατριαρχικής Πράξης του 1928, καθώς μια Σύμβαση Διεθνούς Δικαίου όπως είναι η Πράξη αυτή, χρειάζεται μεν τον κυρωτικό Νόμο από την Ελληνική Πολιτεία για να τεθεί σε ισχύ αλλά *«δεν είναι απαραίτητη η αυτούσια και πλήρης επανάληψη στο Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως της Σύμβασης»*, όπως εύστοχα επισημαίνει ο καθηγητής Βαβούσκος⁴¹. Αυτό τεκμαίρεται και από την μη δημοσίευση στο Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης. Τα συμβαλλόμενα μέλη της Πράξεως αυτής είναι, το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Ελληνική Πολιτεία και ταυτόχρονα και η Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος, που καλείται να την αποδεχτεί και να την εφαρμόσει.

---

³⁹ Βαβούσκος Κ., *Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 39: *«Ως προς τη νομική προσωπικότητα του Οικουμενικού Πατριαρχείου δεν γεννάται συζήτηση. Η συζήτηση αφορά εις το θέμα του είδους της νομικής αυτού προσωπικότητας. Εις την αλλοδαπήν και μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης δεν γίβεται ανεπιφυλλάκτως δεκτή η νομική προσωπικότης Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου αυτού. Παρ ημίν αντιθέτως, γίνεται δεκτόν ότι τούτο φέρει χαρακτηριστικά Νομικού Προσώπου Διεθνούς Δικαίου».*

⁴⁰ Βαβούσκος Κ., *Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, ό.π. σελ. 33-34. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτές οι ελλείψεις του Ν. 3615/1928, όπως εξελίχθηκε η Νομολογία, καθώς η θεματολογία αυτή οδήγησε στην κρίση των σχέσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τα έτη που αυτή η εργασία επιχειρεί να ψηλαφίσει.

⁴¹ Βαβούσκος Κ., *Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, ό.π., σελ. 39.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Συνεπώς η Εκκλησία της Ελλάδος είναι υποχρεωμένη να τηρήσει την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη, διότι μετά τη δημοσίευση της και την κύρωσή της από τον Νόμο 3615/1928 ,αποτελεί έναν νέο Εκκλησιαστικό οργανισμό, δηλαδή νέο αυτοτελές Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, που περιλαμβάνει και τη διοίκηση των Μητροπόλεων του Οικουμενικού Θρόνου με την προϋπόθεση της ακριβούς τήρησης των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης. Με τον Νόμο 5438/1932 , ο οποίος καθόρισε την έννοια την Εκκλησίας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος και τις Μητροπόλεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου, σε συνάρτηση και με τον Νόμο 3615/1928 κυρώθηκε η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 και δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση όπως επισημαίνει ο καθηγητής Βαβούσκος⁴².

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, στοιχεία και ο Νόμος 590/1977 γνωστός και ως Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος, ο οποίος είναι εν ισχύ σήμερα. Κατά τον Νόμο λοιπόν αυτό στο άρθρο 1 παρ. 1 επισημαίνεται η Πνευματική σχέση της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τις άλλες Ορθόδοξες Εκκλησίες. Κατά το άρθρο 1 παρ. 2 και 3 παρουσιάζεται το καθεστώς της Εκκλησίας της Ελλάδος. Η αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος περιλαμβάνει τις Μητροπόλεις της Αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Ελλάδος, σύμφωνα με τον Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο 1850 , τις Πατριαρχικές Πράξεις του 1886 και 1882 (που αφορά τις Μητροπόλεις της Θεσσαλίας και των Επτανήσων) αλλά και τις Συνοδικής Πράξης του 1928. Ταυτόχρονα στην 5^η παρ. του άρθρου 1, επισημαίνεται το ιδιαίτερο καθεστώς των Μητροπόλεων των Δωδεκανήσων και του Αγίου Όρους.

Σύμφωνα με την Γνωμοδότηση του καθηγητή Παπαστάθη⁴³, η νομοθεσία της Ελληνικής Πολιτείας, και ειδικά ο Νόμος 590/1977 αναγνωρίζει την ισχύ όλων των

---

⁴² Βαβούσκος Κ., *Η Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, ό.π.,σελ. 32-42 : « *Η Αυτοκέφαλος Εκκλησία της Ελλάδος μετά των εις τας «Νέας Χώρας» της Ελλάδος ευρισκομένων Μητροπόλεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, νέον εκκλησιαστικόν οργανισμόν, ήτοι νέον αυτοτελές Νομικόν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου. Γνωστόν ως Εκκλησία της Ελλάδος*».

⁴³ Χ. Παπαστάθης, «Περί του κύρους της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 περί των Νέων Χωρών», Νομοκανονικές μελέτες, Πρότυπες Θεσσαλικές Εκδόσεις, Τρίκαλα-Αθήνα 2009, σελ. 34: «*Ως συμπέρασμα φρονώ ότι, σύμφωνα με τα όσα ανωτέρω αναλύθηκαν, τόσο η ισχύσασα, όσο και η ισχύουσα νομοθεσία της Ελληνικής Δημοκρατίας κατοχυρώνουν το σύνολο των όρων, που περιέχονται στην Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου της 4^{ης} Σεπτεμβρίου 1928*».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

όρων και των διατάξεων του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου, αλλά και της Πράξεως του 1928 χωρίς να αναφέρεται στον Νόμο 3615/1928 που κύρωσε την Πράξη, αλλά άμεσα να εξαρτά την νομοκανονική υπόσταση της Εκκλησίας της Ελλάδος από τον Τόμο της Αυτοκεφαλίας της (1850) τις Πράξεις του 1886 και 1882 και φυσικά της Πατριαρχικής Πράξης του 1928. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη αποδοχή όλων των διατάξεων και των όρων της Πράξης του 1928 από την Εκκλησία της Ελλάδος και δεν θέτει σε διασάλευση την νομική ισχύ της.

Αφού εξετάστηκε το θέμα της νομικής εκ μέρους της Ελληνικής Πολιτείας κατοχύρωσης και ισχύος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928, που αφορά τη Νομοκανονική Υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, θα πρέπει να διερευνηθεί και η Συνταγματική κατοχύρωσή της. Όπως είναι παραδεκτό, το Σύνταγμα αποτελεί τον καταστατικό χάρτη της Ελληνικής Πολιτείας, όπου εκεί οριοθετούνται οι βασικές αρχές που διέπουν το πολίτευμα, τις ελευθερίες και τις υποχρεώσεις των πολιτών αλλά και τις σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας.

Στα Συντάγματα του 1927 αλλά και του 1952 δεν γίνεται αναφορά *expressis verbis* στον Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο του 1850 ούτε και της Πατριαρχικής Πράξης του 1928. Όμως στις ερμηνευτικές δηλώσεις του άρθρου 1 που αφορά την επικρατούσα θρησκεία και των δύο παραπάνω Συνταγμάτων της Ελληνικής Πολιτείας αναφέρεται ότι στην «αληθή» έννοια του άρθρου 1 δεν αντίκειται η υπάρχουσα Εκκλησιαστική κατάσταση των Νέων χωρών και της Εκκλησίας της Κρήτης.

Στο ισχύον Σύνταγμα, για πρώτη φορά αναφέρονται ο Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος του 1850 αλλά και η Συνοδική Πράξη του 1928 στο άρθρο 3 παρ. 1. Χαρακτηριστικά αναφέρεται : « *Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, που γνωρίζει κεφαλή της τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, υπάρχει αναπόσπαστα ενωμένη δογματικά με τη Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης και με κάθε άλλη ομόδοξη Εκκλησία του Χριστού τηρεί απαρασάλευτα, όπως εκείνες, τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τις ιερές παραδόσεις. Είναι αυτοκέφαλη, διοικείται από την Ιερά Σύνοδο των εν ενεργεία Αρχιερέων και από τη Διαρκή Ιερά*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

*Σύνοδο που προέρχεται από αυτή και συγκροτείται όπως ορίζει ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας, με τήρηση των διατάξεων του Πατριαρχικού Τόμου της κθ' (29) Ιουνίου 1850 και της Συνοδικής Πράξης της 4ης Σεπτεμβρίου 1928.»⁴⁴ Παράλληλα όμως υπάρχει στο άρθρο 3 παρ. 2 η ερμηνευτική διάταξη σύμφωνα με την οποία : «*Το εκκλησιαστικό καθεστώς που υπάρχει σε ορισμένες περιοχές του Κράτους δεν αντίκειται στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.*»⁴⁵ αυτό ενώ διασαφηνίζει πλήρως την ιδιαίτερη εκκλησιαστική υπόσταση των επαρχιών των Νέων Χωρών, της Κρήτης και των Δωδεκανήσων, εν τούτοις εγείρονται πολλές συζητήσεις για την πλήρη και με όλους τους όρους της Συνταγματική κατοχύρωση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928.*

Οι σύγχρονες νομικές γνωμοδοτήσεις και ερμηνείες διαφέρουν μεταξύ τους. Αρχικώς θα πρέπει να επισημανθεί ότι με την γνωμοδότηση του ΣτΕ που χρησιμοποιεί την γραμματική ερμηνεία, στο άρθρο 3 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος η αναφορά στην Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 γίνεται για την συγκρότηση της Ιεράς Συνόδου⁴⁶. Έτσι υπάρχει ο «χώρος» για την αμφισβήτηση της νομικής ισχύος κάποιων ή και όλων των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης.

Γνωμοδοτήσεις καθηγητών⁴⁷ αλλά και επιστημονικές έρευνες⁴⁸ υποστηρίζουν ότι η αναφορά του Συντάγματος στα Πατριαρχικά έγγραφα δεν περιορίζεται μόνο στη Συγκρότηση της Ιεράς Συνόδου, αλλά επεκτείνεται και στην καθολική αποδοχή των όρων αυτής. Το σκεπτικό αυτών των γνωμοδοτήσεων εδράζεται στο γεγονός ότι η

⁴⁴ Σύνταγμα της Ελλάδος 1975/86, άρθρο 3, Παρ. 1: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 760.

⁴⁵ Σύνταγμα της Ελλάδος 1975/86, άρθρο 3, Παρ. 2: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 760.

⁴⁶ Νομολογία ΣτΕ 3178/1976, 545/1978, 546/1978 και 3667/2002.

⁴⁷ Ε. Βενιζέλος, *Οι σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής 2000, σελ. 71 και Κ. Βαβούσκου, «*Η νομοκανονική υπόσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*», *Επιστημονική Επετηρίδα Σχολής Νομικών Οικονομικών Επιστημών ΑΠΘ* 15, Θεσσαλονίκη 1968-1974, 1945 και Μάνεση-Βαβούσκου, «*Γνωμοδοτήσεις. Αι σχέσεις Κράτους Εκκλησίας κατά το νέον Σύνταγμα*», *Νομικό Βήμα* 23 (1975) 1035.

⁴⁸ Μητρ. Φιλαδελφείας (νυν Οικ. Πατριάρχη) Βαρθολομαίου. «*Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον εν τω Συντάγματι της Ελλάδος και τω Καταστατικω χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος*», *Μνήμη Μητροπολίτου Ικονίου Ιακώβου*, Αθήνα 1984 σελ. 391-394 και Μητρ. Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμων Ροδόπουλος, «*Η επιτροπικώς υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος διοίκησης των επαρχιών των Νέων Χωρών*», *Αφιέρωμα εις τον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Δημήτριο*, Αθήνα 2002, σελ. 765.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Εκκλησία της Ελλάδος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί καθ' εαυτήν και στο σύνολό της Αυτοκέφαλη, καθώς οι Νέες Χώρες, εκτός της Κρήτης, των Δωδεκανήσων και του Αγίου όρους εξακολουθούν να ανήκουν «κανονικώς» στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, οι οποίες (Νέες Χώρες) συναποτελούν μαζί με την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος, την «Εκκλησία της Ελλάδος».

Παράλληλα υπάρχει και η μετριοπαθέστερη ερμηνεία⁴⁹ σύμφωνα με την οποία, αφ' ενός κατά το γράμμα του Συντάγματος η αναφορά στον Τόμο και στην Πράξη γίνεται μόνο για την συγκρότηση της Συνόδου, αφετέρου η ισχύς όλων των όρων του Τόμου και της Συνοδικής Πράξεως του 1928 δεν αμφισβητείται καθώς υπάρχει η κείμενη Νομοθεσία και ιδιαιτέρως ο Ν. 590/1977 γνωστός και ως «Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ (2004) ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

2.1 Συνοπτική Ιστορική επισκόπηση των σχέσεων Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά τα έτη 1928-2003

Οι σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Οικουμενικού Πατριαρχείου διαταράχτηκαν αρκετές φορές μετά την υπογραφή της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 . Ως αιτίες αυτών των εντάσεων ήταν η μη εφαρμογή όρων της Πράξεως αλλά και η προσπάθεια ερμηνείας ή καταστρατήγησης τους κυρίως από την

---

⁴⁹ Χ. Παπαστάθης, «Περί του κύρους της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 περί των Νέων Χωρών», *Νομοκανονικές μελέτες*, Πρότυπες Θεσσαλικές Εκδόσεις, Τρίκαλα-Αθήνα 2009, σελ. 28.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

πλευρά της Εκκλησίας της Ελλάδος συνεπικουρούμενης ενίοτε και από τις εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις.

Στην αρχή της δεκαετίας του 1940 και ειδικότερα εν μέσω του Ελληνο-ιταλικού πολέμου τέθηκε ως θέμα συζήτησης στην Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος το θέμα της Μνημόνευσης του ονόματος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών από τους Μητροπολίτες κάτι που αντιβαίνει τον Τόμο του 1850⁵⁰ στις Πατριαρχικές Πράξεις του 1866, 1882 και επαναλαμβάνεται και στην Πράξη του 1928⁵¹ που δίνονται διευκρινήσεις για την μνημόνευση του Οικουμενικού Πατριάρχη από τους Μητροπολίτες των Νέων Χωρών. Καταλυτική υπήρξε σε αυτή τη συζήτηση, η παρέμβαση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού, ο οποίος μεν παραδέχθηκε ότι είναι κανονική η εισαγωγή της μνημόνευσης του ονόματος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών από όλους τους Μητροπολίτες, εντούτοις αυτό αντιβαίνει στο σύστημα της διοίκησης της Εκκλησίας της Ελλάδος. Σημειωτέον εδώ ότι το σύστημα της διοίκησης είναι το Συνοδικό, διότι διοικείται από την Διαρκή Ιερά Σύνοδο. Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίασης αυτής ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός τονίζει: «*Η ανωμαλία είναι βασικωτέρα, αναφερομένη εις αυτόν τον τοιούτον τον τρόπον της διοικήσεως της Εκκλησίας μας. Διότι η ύπαρξις μονίμου Ιεράς Συνόδου δεν είναι κανονική, όπως ορθότατα υπαινίχθηκε ο Άγιος Σύρου....Άλλωστε, εις τον ενθρονηστήριον λόγον μου, ετόνισα ότι πρέπει να επανέλθουμε εις το κανονικόν σύστημα της διοικήσεως της Εκκλησίας. Το δε Σύστημα των Προστατών της Εκκλησίας την έβλαψε μάλλον παρά την ωφέλησε. Και η εκκλησία της Ελλάδος, όταν κάποτε θα ευρεθεί εις την ανάγκην να χωρισθή από της Πολιτείας, τότε μόνο θα δυνηθεί, επανερχομένη εις εαυτήν, να μεγαλουργήση. Εφόσον όμως υφίσταται το κρατούν σύστημα της διοικήσεως της Εκκλησίας δεν νομίζω ότι είναι πρακτικόν, να εφαρμοσθή η κατά τα άλλα κανονική πρότασις του Σεβ. Θεσσαλιώτιδος*»⁵²

⁵⁰ Πατριαρχικός και Συνοδικός Τομος 1850: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 747.

⁵¹ Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 758: «*Οί έν Ελλάδαδι Μητροπολίται τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μνημονεύουσι τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου οὔ ἡ ἐκλογή διεξάγεται κατά τά ἀπό τινος γινόμενα*».

⁵² Μητρ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, *Οικουμενικό Πατριαρχείο και Εκκλησία της Ελλάδος*, Ιερά Μονή Γενθελίου Θεοτόκου 2002, σελ. 265.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Παρόμοια προσπάθεια αλλοίωσης του Συνοδικού Τόμου του 1850 και της Συνοδικής Πράξεως του 1928 κατά την κατάρτιση του Καταστατικού χάρτη έγινε κατά τη διάρκεια του καθεστώτος της 21^{ης} Απριλίου και συγκεκριμένα το 1968. Η τότε Ελληνική Κυβέρνηση με Συνταγματική Πράξη καθόρισε τα μέλη της Αριστίνδην Συνόδου, παραβιάζοντας τη Πατριαρχική Πράξη του 1928⁵³ αλλά και τον Τόμο του 1850 σύμφωνα με το οποίο η Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος είναι ελεύθερη από κάθε κρατική παρέμβαση⁵⁴. Η Αριστίνδην Σύνοδος υπό τον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο διαμόρφωσε τον Νέο Καταστατικό Χάρτη σύμφωνα με τον οποίο οι Μητροπολίτες που θα συμμετείχαν στην Διαρκή Ιερά Σύνοδο θα διορίζονταν από την Ιεραρχία, καταστρατηγείται στην πράξη ο όρος Β΄ της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928, για τον τρόπο της συγκρότησης της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου⁵⁵.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο διαβλέποντας τον κίνδυνο για την διάσπαση της εκκλησιαστικής ενότητας αντέδρασε άμεσα με δύο Πατριαρχικά Γράμματα του Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρα στα οποία υπερασπίζεται τα δίκαια του Οικουμενικού Πατριαρχείου που απορρέουν από τον Τόμο του 1850 και την πράξη του 1928. Διαπιστώνεται από την επίσημη αλληλογραφία ⁵⁶ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο ενδιαφέρεται για την ακριβή τήρηση των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928. Οι εξελίξεις ήταν ραγδαίες καθώς τελικώς ο Καταστατικός Χάρτης προέβλεπε την συγκρότηση των μελών της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου με εκλογές από την Ιεραρχία βάσει προτεινόμενου καταλόγου που ανέτρεπε τον Β΄ όρο της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης 1928 περί της συγκρότησης της

---

⁵³ Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 756: «*Άμεσος ως εκ τούτου κεντρική καί τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀνωτέρα ἐκκλησιαστική ἀρχή ἀναγνωρίζεται ἐφεξῆς ἡ ἐν Ἀθήναις Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἧς συμμετέχουσι καί οἱ Μητροπολίται τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων, καλούμενοι εἰς αὐτήν κατ'ἴσον ἀριθμόν πρὸς τοὺς ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προσκαλουμένους ἀρχιερεῖς καί κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καί σύστημα καί μετὰ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων*».

⁵⁴ Πατριαρχικός και Συνοδικός Τομος 1850: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 746.

⁵⁵ Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 756.

⁵⁶Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακλωσμένη τοις ὅροις. Ἐπι τη βάσει του Πατριαρχικοῦ και Συνοδικοῦ αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 355-484

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Διαρκούς Ιεράς Συνόδου⁵⁷. Παρά την ανταλλαγή εκατέρωθεν Επιστολών και διευκρινίσεων επήλθε ψυχρότητα στις σχέσεις μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Το 1972 με την εκλογή του Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου, οι διάυλοι επικοινωνίας μεταξύ των δυο Εκκλησιών άνοιξαν καθώς μετά από μια θυελλώδη σύγκλιση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος τον Νοέμβριο του 1972 που οδήγησε στη Προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας μελών της Ιεραρχίας για τον τρόπο συγκρότησης της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος παραιτείται στις 25 Μαρτίου 1973. Η Σύνοδος δεν κάνει δεκτή την παραίτηση και τον θέτει σε τρίμηνη άδεια περιμένοντας να τελεσιδικήσει και η προσφυγή Μητροπολιτών στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Μετά από παλινωδίες και αλλεπάλληλες συζητήσεις με τα μέλη της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου που είχε ήδη συγκροτηθεί, και ύστερα από συνεννοήσεις και με την πολιτική ηγεσία της Ελλάδας, παραιτείται τελικώς στις 12 Δεκεμβρίου 1973. Η εκλογή που ακολούθησε της παραίτησεως του έφερε στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων Σεραφείμ ο οποίος στον Ενθρονιστήριο λόγο του στις 16 Ιανουαρίου τόνιζε: *« Εκ των πρώτων ημών μελημάτων θα είναι τη συνεργασία πάντοτε μετά των Αγίων αδελφών της Σεπτής Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας : 1) Η ανασύνταξις του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος, ούτως ώστε η Εκκλησία ημών να κινείται και να δρα ελευθέρως εν τη επιτελέσει της υψηλής αυτής αποστολής κατά το θεοίδρυτο αυτής καθεστώς. 2) Η αποκατάστασις, άπαξ διαπαντός της Κανονικής σχέσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος μετά της Μητρός Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, του Οικουμενικού Πατριαρχείου»*⁵⁸. Με συζητήσεις, ανταλλαγή Επιστολών αλλά και με τον Καταρτισμό του Νέου Συντάγματος με τη Μεταπολίτευση και την θέσπιση του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος οι σχέσεις εξομαλύνθηκαν μέσα σε πνεύμα συνεργασίας. Αυτό ίσχυσε ακόμα και κατά την περίοδο του 1987 κατά τις συζητήσεις μεταξύ των αντιπροσωπειών των δύο Εκκλησιών για το ανακύψαν θέμα της αξιοποίησης της εκκλησιαστικής περιουσίας από την Ελληνική Κυβέρνηση. Με την Κοινή Δήλωση της Επιτροπής στο απόσπασμα που

⁵⁷ Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη 1928: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 756.

⁵⁸ Μητρ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, *Οικουμενικό Πατριαρχείο και Εκκλησία της Ελλάδος*, Ιερά Μονή Γενθελίου Θεοτόκου 2002, σελ. 377.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

παρατίθεται, μεταξύ των άλλων δηλώνεται η διάθεση αμοιτέρων για συνεργασία και συμπόρευση εν τω πνεύματι του σεβασμού και της ακριβούς τήρησης του Πατριαρχικού Τόμου του 1850 και της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928: «*Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον επαναλαμβάνει και τας εν τω προς τον Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπον Αθηνών και πάσης Ελλάδος κύριον κύριον Σεραφείμ τηλεγραφήματι αυτού διατυπωθείσας απόψεις και θέσεις επί του όλου θέματος περί συμπαράστασεως προς την Εκκλησίαν της Ελλάδος, και δη αμεσώτερον ότι τούτο “...υπό το φως και τον Συνταγματικώς κατοχυρωμένων Ιερών Κανόνων και των ισχύν νόμου εχόντων Τόμου του 1850 και Πράξεως του 1928...δηδηλοί, Συνοδική αποφάσει, ολόθυμον συμπαράστασιν προς την δοκιμαζομένην θυγατέρα Εκκλησίαν...”, επί τω σαφει σκεπτικω ότι το Οικουμενικόν Πατριαρχείον “θεωρεί ότι ο υπό συζήτησιν και ψήφισιν (και ήδη ψηφισθής) νόμος αλλοιώνει κατά αντικανονικόν τρόπον το αποστολοπαράδοτον σύστημα διοικήσεως της Εκκλησίας, υπεισάγων εξωεκκλησιαστικόν κοσμικόν παράγοντα εις τα της Εκκλησίας”, τουθ’ όπερ “μέλλει έχειν ολεθρίας επιπτώσεις επί της πνευματικής, θρησκευτικής και κοινωνικής αποστολής της Εκκλησίας και απροβλέπτους αρνητικάς συνεπειάς εις τας αντιστοιχους περιπτώσεις άλλων αδελφών Ορθοδόξων Εκκλησιών”.*

Εις το σημείον τούτον αμφοτέραι αι πλευραί συνέπεσαν εις την αποδοχήν της θεσμικής αντιλήψεως, ότι η συνταγματικήν κατοχύρωσιν εν τη Ελληνική Επικρατεία έχοντες Ιεροί Κανόνες εν τω συνόλω αυτων ισχύουν εν παντί και πάντοτε, αποκλειομένης της διαφοροποιήσεως και διακρίσεως τούτων πεπλανημένως και απαραδέκτως εις δογματικούς και διοικητικούς και αποφενυγομένης πάσης υποκαταστάσεως τούτων υπό πολιτειακών θεσπισμάτων ή νόμων, οι οποίοι ουδόλως δύνανται να θεωρηθούν ότι κέκτηνται καταλυτικήν ισχύν εις βάρος της Παραδόσεως και των θεμελιώδες δια την Ορθόδοξον Εκκλησίαν κύρος εχόντων Ιερών Κανόνων, των διεπόντων τα της κανονικής θέσεως εν τη Εκκλησία του Επισκόπου, του κλήρου και του λαϊκού στοιχείου. Ταύτα δε πάντα εν αρμονία και συνεπεία προς την Πατερικήν αρχήν, ότι “ου Βασιλέων (Πολιτείας) εστί νομοθετείν τη Εκκλησία”»⁵⁹.

⁵⁹Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακολυωμένη τοις όροις. Επί τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 583-587.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Μετά από την νηνεμία που προήλθε στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών μετά από αυτήν την Κοινή Δήλωση, νέα περίοδος έντασης άρχισε να διαφαίνεται στον ορίζοντα στις αρχές της δεκαετίας του 2000 και κορυφώθηκε κατά τα έτη 2003 και 2004. Αυτή οφείλεται κυρίως στην επαναφορά των συζητήσεων περί του τρόπου της μνημόνευσης του ονόματος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών, ειδικότερα δε για τον τρόπο μνημόνευσης του Οικουμενικού Πατριάρχου στις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών, ή όπως αναφέρονται στην επιστολογραφία «Μητροπόλεις των Βορείων Επαρχιών», στις διαβουλεύσεις για την εκπροσώπηση της Εκκλησίας της Ελλάδος στις Βρυξέλλες και του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Αθήνα και στα περί της ακριβούς τήρησης των Όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928, που αναφέρονται στην εκλογή των Μητροπολιτών για αυτές τις επαρχίες.

2.2 Οι σχέσεις Φαναρίου και Αθηνών κατά την περίοδο Ιουλίου-Δεκεμβρίου 2003. Η έναρξη της κρίσης

Τον Ιούλιο το 2003 χηρεύει η Μητρόπολη Θεσσαλονίκης και το θέμα της εκλογής νέου Μητροπολίτη πυροδοτεί τις ήδη τεταμένες σχέσεις των δύο Εκκλησιών. Κατά την εξόδιο ακολουθία, στον επικήδειό του ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χριστόδουλος, παραβλέποντας, σε επίσημη τελετή, το ιδιαίτερο καθεστώς των Νέων Χωρών, δεν αναφέρει τον Εκπρόσωπο του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά την εθιμοτυπική τάξη, αλλά τον αναφέρει ως έναν εκ των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων, και αποκαλεί τον εκλιπόντα, ως ιεράρχη της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος : «*Ανήκεν εις την Αυτοκέφαλον Εκκλησίαν της Ελλάδος, εις μίαν Εκκλησίαν η οποία έχει ζωήν ελευθέρου βίου υπέρ τα 150 χρόνια*»⁶⁰ κάτι που διορθώθηκε από τον Εκπρόσωπο του Οικουμενικού Πατριαρχείου Μητροπολίτη Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμονα (Ροδόπουλο, ομ. καθ. Κανονικού Δικαίου) ο οποίος εξαρχής αποκαλεί τον

---

⁶⁰ Επικήδειος Λόγος Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου, *Γρηγόριος Παλαμάς* (2003): Αφιερωτήριον επι τη προς Κύριον εκδημία του Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος Β΄, Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 374.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

κεκοιμημένο ως *«Ιεράρχου του Οικουμενικού θρόνου»*⁶¹, ενώ εν συνεχεία κάνει μια σύνοψη της εκκλησιαστικής ιστορίας της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης από της ιδρύσεως της εως σήμερα αναδεικνύοντας τον ιδιαίτερο ρόλο της για το Οικουμενικό Πατριαρχείο και προβάλλοντας τα δίκαια του Πατριαρχείου, καταλήγοντας ότι : *«νύν η Μητρόπολις Θεσσαλονίκης διοικείται συμφώνως προς την Πατριαρχικήν και Συνοδικήν Πράξιν του 1928 κατά την οποία η διοίκησις της εδόθη επιτροπικώς και εις τα επι μέρους εις την Εκκλησίαν της Ελλάδος»*⁶². Αξίζει όμως να παρατεθεί το απόσπασμα αυτό καθώς δηλώνει την βούληση του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την τήρηση της κανονικής τάξης : *« ...την Εκκλησίαν της Θεσσαλονίκης την οποίαν, ίδρυσεν ο απ. Παύλος, και είναι Αποστολική Εκκλησία την ελάμπρυναν Μάρτυρες, Άγιοι και Όσιοι καθόλη τη διάρκεια της δισχιστιετούς ιστορίας της. Καταρχήν όταν η Εκκλησία ήταν αδιαίρετος , η Θεσσαλονίκη ήταν η καρδιά του Επισκόπου Ρώμης, μέχρι τον 8^ο αιώνα, όταν ο Αυτοκράτωρ Λέων ο Γ' έθεσε τη Θεσσαλονίκη και όλον το Ανατολικόν Ιλλυρικόν υπό την Εκκλησιαστική δικαιοδοσίαν του Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικού Πατριάρχου.*

*Ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης έκτοτε ήταν πρόεδρος της Τοπικής Επαρχιακής Συνόδου υπό την Πατριαρχική Σύνοδο και προσέφερε ανεκτιμήτους υπηρεσίας και προς την Εκκλησίαν και προς το Γένος δια μέσου των αιώνων και αυτή η επαρχιακή Σύνοδος λειτουργούσε μέχρι το 1924. Αλλά αυτές οι υπηρεσίες και η διακονία προς την Εκκλησίαν, προς το Οικουμενικόν Πατριαρχείον και προς το Γένος συνεχίστηκαν μέχρι σήμερα, ακόμα και όταν με την νέα μορφή διοικήσεως της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης συμφώνως προς την Πατριαρχικήν και Συνοδικήν Πράξιν του 1928, κατά την οποία η διοίκησις της εδόθη επιτροπικώς και εις τα επιμέρους, εις την Εκκλησίαν της Ελλάδος».*⁶³

Η στάση της Εκκλησίας της Ελλάδος για την εκλογή του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης αλλά και όσα προβάλλονταν από τον Τύπο της περιόδου αυτής

---

⁶¹Επικήδειος Λόγος Σεβασμιότητας Μητροπολίτου Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμονος, , *Γρηγόριος Παλαμάς* (2003): Αφιερωτήριο επί τη προς Κύριον εκδημία του Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος Β', Θεσσαλονίκη 2003, σελ.388.

⁶²Επικήδειος Λόγος Σεβασμιότητας Μητροπολίτου Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμονος, *Γρηγόριος Παλαμάς*, ό.π. σελ. 388.

⁶³Επικήδειος Λόγος Σεβασμιότητας Μητροπολίτου Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμονος, *Γρηγόριος Παλαμάς*, ό.π. σελ. 389.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

προβληματίζε την Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, ο οποίος με το Πατριαρχικό Γράμμα της 28^{ης} Ιουλίου 2003 (ΠΓ 28/7)⁶⁴ προς τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Χριστόδουλο εκφράζει τις θέσεις του

---

⁶⁴ Πατριαρχικόν Γράμμα πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλον περὶ τῆς πληρώσεως τῆς ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Β. Ἑλλάδι καὶ Ἀνατ. Αἰγαίῳ, τῶν λεγομένων «Νέων Χωρῶν», χηρευούσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (Ἀριθμ. Πρωτ. 720), Ἀγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 353-355: «*Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστόδουλε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.*

Διακατεχόμεθα ὑπὸ ἄλλους ψυχῆς ἐπὶ τῇ ἐν Κυρίῳ κοιμήσει τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Παντελεήμονος, θεοφιλῶς ποιμάναντος ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν τὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἱερὰν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης, τὴν ὑπὸ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπιτροπικῶς διοικουμένην, συμφώνως τῇ ἰσχυοῦσῃ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Πράξει τοῦ ἔτους 1928.

Εὐχόμεθα ἐκ βαθέων ὅπως ὁ Κύριος τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου προσλάβῃ καὶ ἀναπαύσῃ πλησίον ἑαυτοῦ, Ὃν ἠγάπησε καὶ εὐόρκως ὑπηρετήσε, τῇ Ὑμετέρᾳ δέ Μακαριότητι χαρίσῃται μακροήμερευσιν ἐν ὑγείᾳ καὶ ἀκμαιοῦσιν ἵνα συνεχίσῃτε ἐπιτελοῦντες θεοφιλῶς τὸ ἀνατεθὲν Ὑμῖν ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἔργον.

Ἦδη ἐπικειμένης τῆς πληρώσεως τῆς κενῆς μητροπολιτικῆς ἑδρας τῆς ἐν λόγῳ Ἐπαρχίας ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατ' ἀνάθεσιν, συμφώνως τῇ προδιαληφθείσῃ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Πράξει, παρακαλοῦμεν ἀδελφικῶς ὅπως τηρηθῶσιν ἐπακριβῶς τὰ ἐν τῇ εἰρημένῃ Πράξει διαλαμβανόμενα, ὡς ταῦτα διηκρινήθησαν καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ ς' Μαρτίου τοῦ ἔτους 1974, ἀριθμ. Πρωτ. 126, γράμματος τοῦ ἀοιδίμου προκατόχου ἡμῶν πρὸς τὸν ἀείμνηστον προκατόχον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἵνα παύσουν οἱ ἀναζητοῦντες διαφωνίας ἐκεῖ ἐνθα δὲν ὑπάρχουν τοιαῦται, νὰ ἐκφράζουσιν κρίσεις καὶ σχολιασμοὺς ἀβασίμους περὶ δῆθεν διαφορᾶς ἀπόψεων περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος τῶν ἀναφερομένων ἐν τῇ ρηθείσῃ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Πράξει Ἱερῶν Μητροπόλεων.

Ὡς γνωστόν, διὰ τῆς Πράξεως αὐτῆς, ἡ διοικήσις τῶν ὡς ἄνω Ἐπαρχιῶν ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους ... ἐπιτροπικῶς» εἰς τὴν πεφλημένην Ἀγιωτάτην ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, «τηρουμένου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀνωτάτου κανονικοῦ δικαιοῦματος τοῦ Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου». Ἡ Πρᾶξις δέ αὕτη περιεβλήθη καὶ πολιτειακὸν νομοθετικὸν κῦρος ὑπὸ τῆς Ἐντίμου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως (Ν.3615/1928, Κωδικοποιητικὸς Ν.5438/1932, Ν. 590/1977, ἄρθρον 3, παρ. 1 ἰσχύοντος Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος).

Ἐφ' ᾧ καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ ἀπὸ τῆς α' Φεβρουαρίου 2002, ἀριθμ.Πρωτ. 92, Πατριαρχικόν ἡμῶν Γράμμα, παρακαλοῦμεν, ὅπως κατ' ἐφαρμογὴν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ταύτης Πράξεως, καὶ ἵνα ἡ γενησομένη ἐκλογή ἢ κανονικῶς καὶ νομικῶς ἔγκυρος καὶ ἰσχυρὰ, ἀποσταλῇ ἐγκαίρως εἰς τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ὁ κατάλογος τῶν ἐκλεξιμῶν, ὁ συντεταγμένος ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, «δικαιουμένου καὶ τούτου ὑποδεικνύειν ὑποψηφίους» (ὄρος Ε').

Δέον ἐπίσης νὰ ἐφαρμοσθῶν ἐπακριβῶς οἱ ὄροι Ζ' καὶ Θ' τῆς αὐτῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, τοῦ πρώτου ἀναφερομένου εἰς τὴν χρεῖαν καὶ πλήρωσιν «ἐπαρχίας τινός τῆς

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Οικουμενικού Πατριαρχείου. Στο Γράμμα παρακαλείται να τηρηθούν όλες οι διατάξεις τις Πράξεως του 1928 όπως αυτά διευκρινίστηκαν από το Πατριαρχικό Γράμμα της 6^{ης} Μαρτίου 1974 του Πατριάρχου Δημητρίου προς τον Αρχιεπίσκοπο Σεραφείμ με την αιτιολογία ότι θα παύσουν αυτοί που αναζητούν διχογνωμίες να βρίσκουν ερείσματα.

Επιπρόσθετα διευκρινίζεται ότι η διοίκηση αυτών των επαρχιών έχει δοθεί επιτροπικά στην Εκκλησία της Ελλάδος αλλά και ότι αυτή η Πράξη έχει και πολιτειακό κύρος καθώς συμπεριλαμβάνεται και στον Ν. 590/1977 περί Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος αλλά και στο άρθρο 3 του Ελληνικού Συντάγματος *«παρακαλουῦμεν ἀδελφικῶς ὅπως τηρηθῶσιν ἐπακριβῶς τὰ ἐν τῇ εἰρημένῃ Πράξει διαλαμβανόμενα, ὡς ταῦτα διηυκρινήθησαν καί διὰ τοῦ ἀπό 5' Μαρτίου τοῦ ἔτους 1974, ἀριθμ. Πρωτ. 126, γράμματος τοῦ ἀοιδίμου προκατόχου ἡμῶν πρὸς τὸν ἀείμνηστον προκάτοχον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἵνα παύσουν οἱ ἀναζητοῦντες διαφωνίας ἐκεῖ ἔνθα δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα, ... Ὡς γνωστόν, διὰ τῆς Πράξεως αὐτῆς, ἡ διοίκησις τῶν ὡς ἄνω Ἐπαρχιῶν ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «ἐν τοῖς ἐπί μέρους ... ἐπιτροπικῶς» εἰς τὴν πεφιλημένην Ἀγιωτάτην ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, «τηρουμένου τοῦ ἐπί τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀνωτάτου κανονικοῦ δικαιοῦματος τοῦ Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου». Ἡ Πράξις δὲ αὕτη περιεβλήθη καὶ πολιτειακὸν νομοθετικὸν κῦρος ὑπὸ τῆς Ἐντίμου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως (Ν.3615/1928, Κωδικοποιητικὸς Ν.5438/ 1932, Ν. 590/1977, ἄρθρον 3, παρ. 1 ἰσχύοντος Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος)».*

περιοχῆς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου», ὡς καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἐκλεγέντων, τοῦ δὲ δευτέρου εἰς τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν ποιμαίνοντων Μητροπόλεις ἐκ τῶν κατ' ἀνάθεσιν ἐπιτροπικῶς διοικουμένων ὑπὸ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν μακραίωνα κανονικὴν καὶ λειτουργικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔχοντες τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ τήρησις τῶν κεκανονισμένων συμβάλλει πάντοτε εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἐνῶ οὐδόλως βλάπτει τινὰ, μᾶλλον δὲ καὶ ἐμφανίζει τὴν ὄλην Ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν ὁμονοοῦσαν καὶ ἀκολουθοῦσαν τοὺς τὰ πάντα καλῶς διαταξαμένους Ἀγίους Πατέρας, εὐελπιστοῦμεν ὅτι τὰ αὐτὰ φρονεῖ καὶ ἡ Ὑμετέρα περισπούδαστος Μακαριότης, δι' ὃ καὶ ἀσπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν φιλήματι ἀγίῳ ἀναμένομεν μετ' ἀγάπης τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τεθεσπισμένων τῇ περιπτώσει καὶ διατελοῦμεν βγ' Ἰουλίου κη' Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός + ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Στο δεύτερο σκέλος του Γράμματος επισημαίνονται οι Όροι οι οποίοι κατά το Οικουμενικό Πατριαρχείο θεωρούνται εξέχουσας σπουδαιότητας. Έτσι, εν πρώτοις ζητεί σύμφωνα και με τον Ε΄Όρο της Πράξης, την έγκαιρη απόστολή του Καταλόγου προς Αρχιερατεία εκλογή, προς έγκρισιν από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, διότι έχει και αυτό την δυνατότητα να υποδεικνύει υποψηφίους: *«παρακαλούμεν, ὅπως κατ' ἐφαρμογὴν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ταύτης Πράξεως, καὶ ἵνα ἡ γενησομένη ἐκλογή ἧ κανονικῶς καὶ νομικῶς ἔγκυρος καὶ ἰσχυρά, ἀποσταλῆ ἐγκαίρως εἰς τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ὁ κατάλογος τῶν ἐκλεξιμῶν, ὁ συντεταγμένος ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, «δικαιουμένου καὶ τούτου ὑποδεικνύειν ὑποψηφίους».* Τέλος επισημαίνει την ακριβή τήρηση των Όρων Ζ και Θ που αφορούν στην εγκατάσταση του εκλεγέντος Μητροπολίτου αλλά και στον τρόπο μνημόνευσης του Οικουμενικού Πατριάρχου από τους Μητροπολίτες των Νέων Χωρών: *«Δέον ἐπίσης νά ἐφαρμοσθοῦν ἐπακριβῶς οἱ ὅροι Ζ' καὶ Θ' τῆς αὐτῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, τοῦ πρώτου ἀναφερομένου εἰς τὴν χρεῖαν καὶ πλήρωσιν «ἐπαρχίας τινός τῆς περιοχῆς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου», ὡς καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἐκλεγέντων, τοῦ δέ δευτέρου εἰς τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν ποιμαινόντων Μητροπόλεις ἐκ τῶν κατ' ἀνάθεσιν ἐπιτροπικῶς διοικουμένων ὑπὸ τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν μακροαίωνα κανονικὴν καὶ λειτουργικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας».*

Η απάντηση σε αυτό το Γράμμα, θα έλθει στις 27 Αυγούστου 2003 κατά την συνεδρίαση της Διαρκούς Ιερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Με επιστολή⁶⁵

---

⁶⁵ Επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου προς τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχη Βαρθολομαῖον: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, σελ. 356-369: *«Αναγνόντες μετ' ἐπιστασίας καὶ φιλαδέλφου διαθέσεως ἐν τῇ Συνεδρία τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 27ης Αὐγούστου 2003 τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 720 ἀπὸ τῆς 28ης Ἰουλίου 2003 Τίμιον Γράμμα τῆς Ὑμετέρας Ἱεραρᾶς Παναγιότητος καὶ ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν ἤκοντες, ἐγνωμεν ἐπιστεῖλαι Ὑμῖν τὸ ἀνά χειρᾶς Συνοδικόν Γράμμα, ἵνα: α. Κατ' ἀρχὰς εὐχαριστήσωμεν διὰ τὰς ἀναπεμφθείσας τὴν Κυρίῳ ἡμῶν, τὴν Κυρίῳ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Παναγιότητος καὶ τῶν πεφιλημένων ἐν Χριστῷ Ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν τοῦ καθ' Ὑμᾶς Πατριαρχικοῦ Θρόνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀρτι μεταστάντος εἰς Κύριον μακαριστοῦ Ἀδελφοῦ ἡμῶν, ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλονικῆς κυροῦ Παντελεήμονος.*

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Κύριος ό Θεός ήμών ό διδούς ζωήν πάση σαρκί δώη και τή Υμετέρα Παναγιόττη ζωήν και περισσόν' (πρβλ. Ιωάν. ι' 10), ίνα εργάζησθε έρρωμένως τά πρός δόξαν Θεού και οικοδομήν του Σώματος του Χριστού αποβλέποντα εργα τής εύκλεούς Πατριαρχείας Υμών.

β. Εν συνεχεία δέ θέσωμεν αναλυτικώς ύπ' όντιν Υμών και τών περι Υμάς Αγίων Αδελφών τās τεκμηριωμένας άπόψεις τής Ιεράς Συνόδου τής Αγιοτάτης Εκκλησίας τής Ελλάδος επί του βασιικού αιτήματος Υμών, τής άποστολής δηλονότι του Καταλόγου τών πρός Αρχιερατείαν Εκλόγιμων πρός έγκρισιν ύπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, προκειμένης τής έκλογής Μητροπολίτου εις πλήρωσιν τής κενωθείσης Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

1. Τω όντι ό Ε' ορος τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τής 4ης Σεπτεμβρίου 1928 'Περί διοικήσεως τών 'Ιερών Μητροπόλεων των Νέων Χωρών αναφέρει ότι: 'Οι τών έν Ελλάδα Ιεραρχιών του Πατριαρχικού Θρόνου Αρχιερείς εκλέγονται έφεξής και άποκαθίστανται εις τās οικείας έδρας καθ' όν τρόπον και σύστημα οι τής Όρθοδόξου Αυτοκέφαλου Εκκλησίας τής Ελλάδος επί τή βάσει καταλόγου εκλεξιμων, συντεταγμένου ύπό τής έν Αθήναις Ιεράς Συνόδου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος και έγκεκριμένου ύπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, δικαιουμένου και τούτου ύποδεικνύειν ύποψηφίους, άπαγορευομένων τών Αρχιερατικών μεταθέσεων από Επαρχίας εις Επαρχίαν

2. Όμως διά του ύπ' άριθ. πρωτ. 3947 από 20ής Νοεμβρίου 1928 Γράμματος τής Ιεράς Συνόδου ήμών, ήτοι μόλις δύο μήνας άφ' ότου ή Πατριαρχική αύτη Πράξις ύπεγράφη, ό άείμνηστος Προκάτοχος ήμών κυρός Χρυσόστομος (ό Παπαδόπουλος) άφ' ου άνεκοίνου τω μακαριστω Οικουμενικό) Πατριάρχη κυρω Βασιλείω την συγκρότησιν τής Ιεράς Συνόδου τής Αγιοτάτης Εκκλησίας ήμών καθ' όν τρόπον προύβλεπεν ή ως άνω Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις, ήν ή Εκκλησία ήμών άπεδέξατο εν τω συνόλω αύτης, άτε συνάδοντι τω σχετικώ πρός την έπελθούσαν διοικητικήν άφομοίωσιν τω Μητροπόλεων τών Νέων Χωρών πρός την Αυτοκέφαλον Εκκλησίαν τής Ελλάδος, νόμω, παρακατιών έπεσήμινε τά έξής: "Άλλ' είσί και τινα σημεία τής Πράξεως είτε νέον τι παρεισάγοντα είτε και άντιβαίνοντα πρός τόν ειρημένον νόμον, τούτων δέ μόνον τά κανονικώς εύδοούμενα δυνάμεθα ίν άποδεχθώμεν ύπόχρεοι όντες τηρεϊν και τόν νόμον".

Έκ τής άναφοράς ταύτης καθίσταται σαφές, ότι ή Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις είσήγαγε νέα τινά άντιβαίνοντα πρός τόν Νόμον τής Ελληνικής Κυβερνήσεως, ήτοι τόν ύπ' άριθ. 3615/11 Ιουλίου 1928 δημοσιευθέντα πρό τής έκδόσεως τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τής 4ης Σεπτεμβρίου του έτους 1928, άτινα ή Ιερά Σύνοδος τής Εκκλησίας ήμών δέν ήδύνατο ίν' άποδεχθή, επειδή είτε άντέβαινον πρός τούς ίσχύοντας Νόμους τής Πολιτείας είτε ήσαν καινοφανή και τινά άμφιβαλλόμενα.

Έφ' ώ και πρός έναρμόνισιν τής Πράξεως ταύτης πρός τόν ίσχύοντα τότε Νόμον, εγραφεν έν τώ άνωτέρω Γράμματι, είσηγητικώς και διορθωτικώς, και τά επόμενα άφορώντα εις τόν Κατάλογον:

Ό Οικουμενικός Πατριάρχης δύναται ύποδεικνύειν τώ Αρχιεπισκόπω Αθηνών εκλογίμους και υποψηφίους δι' Αρχιερωσύνην, κεκτημένους τά ύπό του Νόμου οριζόμενα προσόντα, άλλ' ή έγκρισις του Καταλόγου εκλογίμων ύπό του Πατριάρχου δυναμένη επιτρέπειν και αλλοιώσεις αυτου μη άναγραφομένη άλλως τε έν τω νόμω και μη ούσα ύποχρεωτική διά τούς μέλλοντας ψηφίζειν σκόπιμον εκρίθη ίν άποφευχθη Απαντών τω άνωτέρω Συνοδικώ Γράμματι ό Προκάτοχος Υμών κυρός Βασίλειος διά του ύπ' άριθ. πρωτ. 212 από 9ης Φεβρουάριου 1929 Πατριαρχικού Γράμματος πρός τόν άείμνηστον Προκάτοχον ημών κυρόν Χρυσόστομον διελάμβανεν ότι 'κρίναντες άναγκαϊον και είσαγαγόντες έν τη Πατριαρχική και Συνοδική Πράξει τās περι ών ό λόγος ιδιαίτερας διατάξεις, ήτοι α')... β')... γ')... δ')... ε') όπως ό Κατάλογος των πρός Αρχιερατείαν εκλεξιμων διά τās Επαρχίας του Θρόνου εκκρίνηται ύπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ως και τούτου όντος ένδειξεως των κανονικών δικαιωμάτων του θρόνου, ου θίγοντος δέ έν τη ουσία την θέσιν τής επιτροπικώς άναλαβούσης τήν διοίκησιν αδελφής Εκκλησίας τής Ελλάδος, τής μή ρητής άναγραφής εν τω νόμω τής τιοιαύτης εκκρίσεως ούδαμώς έμφαινούσης κώλυμα ή άντίρρησιν. Παρατηρητέον δ' ένταύθα και τούτο, ότι αί τυχόν επιφερόμεναι εκάστοτε ύπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου αλλοιώσεις έν τω σχετικώ καταλόγω προϋποτίθεται διτ πάντως έσονται σύμφωνοι πρός τούς Νόμους του Κράτους, μέλλουσι δέ ύπαγορευέσθαι άφεύκτως εκ λόγων κανονικών, ούς εξ ίσου πρός τόν Οικουμενικόν Πατριαρχείον ύποχρεούται λαμβάνειν ύπ' όντιν και ή Αγιοτάτη Εκκλησία τής Ελλάδος έν τη καταστρώσει του καταλόγου των πρός Αρχιερατείαν εκλεξιμων. Απεφαίνετο δ' ότι διά τούς λόγους τούτους έμμένομεν και νυν εις τήν τήρησιν των διατάξεων τούτων. Τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον κατά ταύτα έπέμεινε, κατά τήν φάσιν ταύτην, εις τήν τήρησιν τής διατάξεως του Ε' όρου τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως δηλοϋν, ότι ή άσκησις του δικαιώματος Αυτου πρός εκκρισιν του Καταλόγου διεξαχθήσεται συμφώνως πρός τούς Νόμους του Ελληνικού Κράτους.

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

3. Η Ιερά Σύνοδος της Αγιοτάτης Εκκλησίας ημών επανήλθε διά του υπ' αριθ. πρωτ. 1085 και διεκπ. 565 από 28ης Μαΐου 1929 Γράμματος Αυτής παρατηρούσα επί του θέματος της αποστολής του Καταλόγου ότι: ...ε) Και περί του Καταλόγου των εκλεξιμών εις αρχιερατείαν ικανώς διελάβομεν εν τω ειρημένω από κ' Νοεμβρίου γράμματι και αύθις δέ δηλοῦμεν, ότι δικαίωμα ἀναφαίρετον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔσται τό εἰσηγεῖσθαι διά τοῦ Αρχιεπισκόπου Αθηνῶν τήν ἐν τῷ καταλόγῳ αναγραφῆν ονομάτων ἐκλογίμων Κληρικῶν ἢ καί τήν διαγραφῆν ἐτέρων, λαμβάνειν δέ γνώσιν τοῦ ἐκάστοτε καταρτιζομένου Καταλόγου. Τοῦτο δέ γενήσεται μετὰ πολλὰ ἔτη, μετὰ τήν ἐξάντλησιν, δηλονότι, τῶν σχολαζόντων Αρχιερέων, τῶν κατεχόντων προσωρινάς ἐδρας καί τῶν Βοηθῶν Επισκόπων. Ἀλλά τό ζητούμενον, ὅπως ὁ Κατάλογος ἐγκρίνηται ὑπό τοῦ Πατριαρχείου καί ὅπως τοῦτο ἔχη τό δικαίωμα ἀλλοιώσεως καί μεταβολῆς αὐτοῦ, προσθήκης ἢ διαγραφῆς ονομάτων διά κανονικούς λόγους, ἀναμφιβόλως δύναται προκαλεῖν σοβαράς προστριβάς καί ἀνωμαλίας μεταξύ τῶν δύο Εκκλησιῶν.

Τό Πατριαρχεῖον ἐξεχώρησε τή Ἱερά Συνόδῳ τό δικαίωμα τοῦ πληροῦν διά Κανονικῆς ἐκλογῆς τās ἐκάστοτε κενουμένης Αρχιερατικῆς ἐδρας, ἐλπίζομεν δέ, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, ὅτι ἡ ἀσκησις τοῦ δικαιώματος τούτου νόμῳ ἀνατεθήσεται τῇ ὅλῃ Ἱεραρχίᾳ τῆς ἐν Ἑλλάδι Εκκλησίας, τί δέ συμβῆσεται εἴποτε τό μὲν Πατριαρχεῖον διαγράψῃ ὄνομά τι ἐκ τοῦ Καταλόγου ἢ δέ Ἱερά Σύνοδος καί ἡ Ἱεραρχία θεωρῆ αὐτό ἄξιον πρὸς ἐκλογήν; Ὅθεν σκόπιμον καί κανονικόν ὑπολαμβάνομεν, ὅπως τό μὲν Πατριαρχεῖον ποιεῖται διά τοῦ Αρχιεπισκόπου τās περί ἐκλογίμων συστάσεις, ἢ δέ τελική κρίσις ἀφεθῆ τῇ Ἱερά Συνόδῳ τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλως τε πρόκειται περί ζητήματος μετὰ πολλὰ ἐμφανισθησομένου ἔτη.

Εἰς τήν δευτέραν ταύτην Ἐπιστολήν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Αγιοτάτης Εκκλησίας ημών πρὸς τό Σεπτόν Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον περί τῶν εἰσαχθεῖσάν διατάξεων διά τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως 1928 μὴ ἀναφερομένων εἰς τόν προηγηθέντα ταύτης καί ἐπισηφισθέντα ὑπό τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων Νόμον 3615/11.7.1928 (Περί τῆς διοικήσεως τῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν ὁ αἰοιδίμος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κυρός Βασίλειος ἀπήντησε τῷ Προκατόχῳ ημών κυρῷ Χρυσόστομῳ διά τῆς υπ' αριθ. πρωτ. 1074 ἀπό 3ης Αὐγούστου 1929 Ἐπιστολῆς Αὐτοῦ, ἀποδεχόμενος τελικῶς κατά Συνοδικήν Διαγνώμην τās παρατηρήσεις τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐγραψεν ὅτι: 'Κοιμισάμενοι τήν ἀπό κη' Μαΐου, ἀριθ. 1085, ἐπιστολήν τῆς Ὑμετέρας Φίλης Μακαριότητος ... ἐγνωμεν μηδαιμῶς περαιτέρω πολυπραγμονήσαι καί ἐμμεῖναι εἰς ὅσα περί αὐτῶν προλαβόντως ὡς ἀναγκαῖα κρίναντες ἀπεφασίσσαμεν, ἀλλά μετὰ πρόφρονος τῆς διαθέσεως, χάριν τῆς ἐν πάσιν ἀρμονικῆς ὁμογνωμίας τροποποιούντες τήν περί αὐτῶν ἀπόφασιν ημών, ἀποδέξασθαι πλήρως τήν περί αὐτῶν καί γνώμην καί τήν διατύπωσιν, ὡς ἐκτίθεται καί ἐπεξηγηματικῶς ἀναλύεται ἐν τῇ ὡς ἄνω ἐπιστολῇ τῆς Ὑμετέρας Φίλης Μακαριότητος.

Ἐκ τούτων σαφῶς συνάγεται, ημών μὴ εἰδῶτων ἀλλοίαν τινά σχετικὴν νεωτέραν ρύθμισιν, ὅτι ὁ Ε' ὅρος, κοινὴ συναινέσει καί συμφωνίᾳ, ἐτροπο- ποιήθη καί παρέμεινε μόνον τό δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως εἰσηγῆται διά τοῦ Αρχιεπισκόπου Αθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος εἴτε τήν ἐγγραφῆν εἰς τόν συντασσόμενον ὑπό τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Κατάλογον τῶν πρὸς Αρχιερατείαν ἐκλόγιμων ὑποψηφίων, εἴτε τήν διαγραφῆν ἐτέρων συμφώνως τῇ κείμενῃ νομοθεσίᾳ καί λαμβάνειν μόνον γνώσιν αὐτοῦ.

Τήν τοιαύτην ἐπί τοῦ σημείου τούτου συμφωνίαν ἐφαρμοσθεῖσαν, ὁμοῦ μετ' ἄλλων σημείων τῆς τροποποιηθείσης Πατριαρχικῆς Πράξεως τοῦ 1928, ἀμέσως καί ἀνευ ἐτέρου ἐπεκύρωσαν καί ἀπαντες οἱ ἔκτοτε ἰσχύσαντες μέχρι σήμερον Καταστατικοὶ Χάρται τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἡ τηρηθεῖσα ἐπί μακρὰ ἔτη σχετικὴ διαδικαστικὴ πρακτικὴ.

4. Οὕτως τοιοῦτον δικαίωμα, ἤτοι ἐγκρίσεως τοῦ Καταλόγου ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οὐδόλως ἀναγράφεται εἰς τοὺς ἐν συνεχείᾳ ἐκδοθέντας Καταστατικούς Νόμους τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἷον:

I. Εἰς τόν Νόμον 5187/20.7 ἢ 4.8/1931 "Καταστατικός Νόμος τῆς Ἀυτοκεφάλου Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος".

II. Εἰς τόν Νόμον 5438/1.6.1932 "Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5187 (Καταστατικός Νόμος τῆς Ἀυτοκεφάλου Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος)

III. Εἰς τόν Κωδικοποιημένον Νόμον 5438/17.8.1932 'Περί κωδικοποιήσεως τῶν περί Καταστατικῶν Νόμων τῆς Ἀυτοκεφάλου Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἰσχυρῶν διατάξεων.

IV. Εἰς τόν Ἀναγκαστικόν Νόμον υπ' ἀριθ. 2170/4.1.1940 (Περί Καταστατικῶν Νόμων τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος'.

V. Εἰς τόν Νόμον 671/27.9.1943 'Περί Καταστατικῶν Χάρτων τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί

VI. Εἰς τόν Νόμον 126/1969 (Περί Καταστατικῶν Χάρτων τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Εν αὐτοῖς οὐδέν προβλέπεται περί ἀποστολῆς τοῦ Καταλόγου των πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς ἐγκρισιν. Δι' ὃ καὶ ἐν τῇ πράξει δεν ἀπεστέλλετο ὁ Κατάλογος εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συμφώνως πρὸς τὰ διὰ τῆς προαναφερθείσης ἀλληλογραφίας συμφωνηθέντα καὶ ἀποφασισθέντα, νομοθετικῶς δε ἐπικυρωθέντα καὶ οὐχὶ μόνον ἐθιμικῶς, ὡς λέγεται. Τοῦτο δε οὐδέποτε ἐξελήφθη ὡς σημεῖον ὑποτιμήσεως τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

5. Τὰ οὕτως συμφωνηθέντα ἀπὸ κοινού ὑπὸ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰσηγεῖσθαι διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος εἴτε τὴν ἐγγραφὴν εἴτε τὴν διαγραφὴν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων καὶ λαμβάνειν γνῶσιν αὐτοῦ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ μακαριστὸς Προκάτοχος Ὑμῶν κυρὸς Ἀθηναγόρας γράφων ἐν ὄψει τῆς καταρτίσεως νέου τότε Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ πρὸς τὸν Μακαριστὸν Προκάτοχον ἡμῶν κυρὸν Ἱερώνυμον ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 492 ἀπὸ 11ης Μαΐου 1968 (Πατριαρχικὰ) Γράμματι σχετικῶς τὰ ἐξῆς: Τὰ ἀφορώντα εἰς τὸν Κατάλογον τῶν ἐκλογίμων σχετικὰ τοῦ Ε' ὅρου, περὶ ὧν ἐγένετο ἐν τέλει ἀποδεκτὸν, ἵνα παραμείνῃ ἀκέραιον τὸ δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τοῦ εἰσηγεῖσθαι, διὰ τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν, τὴν ἐν τῷ Κατάλογῳ ἀναγραφὴν ὀνομάτων ἐκλογίμων Κληρικῶν ἢ καὶ τὴν διαγραφὴν ἄλλων καὶ λαμβάνειν γνῶσιν τοῦ ἐκάστοτε καταρτιζομένου Καταλόγου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῷ νεωτέρῳ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 126 ἀπὸ 6ης Μαρτίου 1974 Πατριαρχικῷ Γράμματι τοῦ αἰδιμότου Προκατόχου Ὑμῶν Πατριάρχου κυροῦ Δημητρίου πρὸς τὸν ἡμέτερον ὡσαύτως Προκάτοχον ἀείμνηστον Ἀρχιεπίσκοπον Σεραφεῖμ, ἐν ᾧ περιέχονται αἱ ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ τότε καταρτιζομένου νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρατηρήσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οὐδὲ πόρρωθεν θίγεται ζήτημα ὑποχρεωτικῆς ἀποστολῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς αὐτὸ τοῦ Καταλόγου των ἐκλογίμων πρὸς ἐγκρισιν, ἀλλὰ γίνεται ἀναφορά εἰς μόνον τὸ δικαίωμα τῆς Ἱεράς Πατριαρχικῆς Συνόδου τοῦ προτείνειν ὑποψηφίους κεκτημένους τὰ νόμιμα προσόντα πρὸς ἐγγραφὴν αὐτῶν εἰς τὸν εἰρημένον Κατάλογον.

Ἄλλωστε ἡ τυχὸν ἐγκρισὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ ἤδη ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Καταλόγου ἐμελλε νὰ δημιουργήσῃ σοβαρότατα καὶ ἀνυπερβλήτα νομικὰ προβλήματα προερχόμενα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Κατάλογος οὗτος εἶναι ἐνιαῖος δι' ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ μόνιμος, οὐχὶ δὲ περιστασιακός, ἐγκρινόμενος εἰδικῶς πρὸ πάσης πληρώσεως ἐκάστης χηρευούσης Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ ἐγκρίνεται κατόπιν εἰδικῆς σαφῶς ἐν τῷ νόμῳ προβλεπομένης διαδικασίας ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου ὀργάνου, τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν ἐναντία περιπτώσει εἶναι πρόδηλον ὅτι θὰ ἀνέκυπτον σοβαροὶ λόγοι ἀκυρώσεως τῆς παρανόμου διαδικασίας ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

6. Τούτων οὕτως ἐχόντων κατὰ τὸ ἔτος 1975 ἡ εὐλογημένη Πατρίς ἡμῶν ἀπέκτησε νέον Σύνταγμα, ἐν ᾧ ἡ γνωστὴ πρόβλεψις τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθροῦ 3, μὴ ἀναθεωρηθέντος κατὰ τὰς ἐν τῷ μεταξύ γενομένας ἀναθεωρήσεις αὐτοῦ ἐν ἔτεσι 1986 καὶ 2002. Τὴν συνταγματικὴν ταύτην ἐπιταγήν, ὡς αὐθεντικῶς ἡρμηνεῦθι ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἔχων ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ ὁ κοινὸς Νομοθέτης συμπεριέλαβεν εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 590/1977 'Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν τῷ ἀρθρῷ 17 παράγραφον 3 'Περὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν' ἀναφερομένην διάταξιν, ἔχουσαν οὕτως: 4 Ἐν τῷ Κατάλογῳ τούτῳ ἐγγράφονται καὶ Κληρικοὶ κεκτημένοι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπομένου ἀρθροῦ προβλεπόμενα προσόντα καὶ ὑποδεικνύομενοι ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἰσχυουσῶν κατὰ τὰ λοιπὰ των διατάξεων τοῦ παρόντος Νόμου. Οἱ οὕτως ἐγγραφόμενοι εἶναι ἐκλόγιμοι μόνον διὰ τὰς Μητροπόλεις των Νέων Χωρῶν. Κατ' ἐφαρμογὴν τῆς παρούσης διατάξεως, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐψήφισε κατὰ καιροῦς εἰς τὸ παρελθόν καὶ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸν Κατάλογον των πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων Κληρικῶν, προταθέντων ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἵτινες καὶ ἀναγράφονται ἐν τῷ ὡς εἴρηται Κατάλογῳ.

Ἐπισημειοῦμεν καθήκοντως καὶ τὴν διάταξιν τῆς παραγράφου 5 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 18 ἀρθροῦ τοῦ αὐτοῦ Νόμου: Ἡ κατὰ παράβασιν των ἐν ταῖς προηγουμέναις παραγράφοις τοῦ παρόντος ἀρθροῦ ὀριζομένων ἐγγραφῆ τινὸς εἰς τὸν Κατάλογον των πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων εἶναι ἀκυρος.

Κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς εἰς τὸν Κατάλογον των πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων ἐφαρμόζονται τὰ ἐν τῷ ἀρθρῷ 20 τοῦ αὐτοῦ Νόμου διαλαμβανόμενα, ἅτινα ἀφορῶσιν εἰς ὑποψηφίους διὰ πάσας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οὐδαμῶς καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ Νόμῳ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ διέποντος τὴν διοίκησιν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀναφέρεται ὑποχρέωσις τῆς Ἱεράς Συνόδου ἡμῶν, ὡπως ἀποστέλλῃ τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων πρὸς ἐγκρισιν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

7. Επαναλαμβάνομεν δ' ότι πρό τής ψηφίσεως τού ισχύοντος Καταστατικού Χάρτου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος τό σχέδιον αὐτοῦ ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη ἀπεστάλη εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον πρός θεώρησιν τῶν εἰς τοῦτο ἀφορωσῶν διατάξεων. Μάλιστα δε διά τής ἀπό 6ης Μαρτίου 1974 ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 126 Ἐπιστολῆς Αὐτοῦ ὁ ἀοίδιμος Προκάτοχος Ὑμῶν κυρός Δημητρίος διευκρινεῖ πρός τόν μακαριστόν Προκάτοχον ἡμῶν κυρόν Σεραφεῖμ ὅτι: ὡς πρός τήν κατάρτισιν Καταλόγου ἐκλογίμων διά Μητροπόλεις Νέων Χωρῶν (ἡ σχετική διάταξις δέον ὅπως) τροποποιηθῆ ὡς ἀκολουθῶς: (Προκειμένης πληρώσεως Μητροπόλεως τίνος τῶν Νέων Χωρῶν ἐν τῷ Καταλόγῳ τούτῳ περιλαμβάνονται, σννωδά τῷ ὑπ' ἀριθ. 5 άρθρῳ τής Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, καί Κληρικοί κεκτημένοι τά ὑπό τοῦ παρόντος Καταστατικού Χάρτου ὀριζόμενα προσόντα καί υποδεικνύομενοι ὑπό τής Ἁγίας καί Ἱεράς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ δε πρότασις αὕτη ἐγένετο δεκτὴ καί συμπεριελήφθη εἰς τόν Νόμον 590/1977, ἄρθρον 17 παρ. 3, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη.

8. Καί τούτο συναφῶς ρητέον, ὅτι κατόπιν ἐκδοθεισῶν Ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τής Ἐπικρατείας ἐκρίθη παγίως, ὅτι διά τής παραγράφου 1 τοῦ άρθρου 3 τοῦ Συντάγματος κατοχυρώθησαν συνταγματικῶς οὐχί ἀπαντες οἱ ὅροι τής Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, ἀλλά μόνον ὁ ἀναφερόμενος εἰς τόν τρόπον συγκροτήσεως τής Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, ὡς αἱ ἀποφάσεις τής Ὀλομελείας ὑπ' ἀριθμούς 3178/76, 545-546/78 καί ἡ 3676/2002 τοῦ Γ' Τμήματος αὐτοῦ. Συνεπῶς καί ἐκ τής νομολογίας ταύτης προκύπτει, ὅτι ἐν τῷ Συντάγματι τής Χώρας ἡμῶν δέν κατοχυρώθησαν ἀπαντες οἱ ὅροι τής ὡς ἀνω Πράξεως, ἐν οἷς καί ὁ Ε' ὅρος, δι' οὐ ὀρίζεται, ὅτι τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐγκρίνει τόν Κατάλογον τῶν ἐκλογίμων, ὃν συντάσσει ἡ Ἱερά Σύνοδος τής Εκκλησίας τής Ελλάδος. Εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 545-546/78 Ἀποφάσεις μάλιστα τής Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τής Ἐπικρατείας ἀναφέρεται ἐπί λέξει ὅτι: ' ὑπό τής κειμένης νομοθεσίας δέν ἐπιβάλλεται τοιαύτη ἐγκρισίς τοῦ καταλόγου ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου '.

9. Πρὸς μείζονα διασάφησιν τοῦ θέματος τής ἰσχύος τῶν ὁρῶν τής ἐν λόγω Πράξεως προσθέτομεν καί τούτο, ὅτι ὁ τότε Ὑπουργός Ἐθνικῆς Παιδείας καί Ὁρησκευμάτων καί ἐν συνεχείᾳ Πρωθυπουργός τής Χώρας ἡμῶν Εντιμότατος κύριος Γεώργιος Ράλλης ἀπηύθυνε πρός τόν ἀείμνηστον Προκάτοχον ἡμῶν κυρόν Σεραφεῖμ τήν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 1822/30.4.76 ἔχουσαν τόν χαρακτηρισμόν τοῦ ἐπείγοντος ἐπιστολήν, εἰς ἣν ἐπισημιοῖ καί τὰ ἐν συνεχείᾳ παρατιθέμενα: Θεωροῦμεν ἀναγκαίαν τήν διευκρίνησιν, διτι διά τῶν διατάξεων τής πα-ραγράφου 1 τοῦ άρθρου 3 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος ἐκυρώθησαν ὄχι πάσαι αἱ διατάξεις τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καί τής Πατριαρχικῆς Πράξεως τοῦ 1928, ἀλλά μόνον αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τόν τρόπον συγκροτήσεως τής Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου, ἤτοι τής ἐν αὐτῇ κατά τὰ πρεσβεία χειροτονίας ἐκπροσωπήσεως τῶν τε Παλαιῶν καί τῶν Νέων Χωρῶν. Ἡ τοιαύτη ἐρμηνεία τής σχετικῆς συνταγματικῆς διατάξεως τής παραγράφου 1 τοῦ άρθρου 3 ἀποδίδει τό αὐθεντικόν βούλημα καί τήν ἀληθῆ ἐννοίαν αὐτῆς, ὡς τούτο ἄλλως τε δηλοῦται ρητῶς καί ἐκπεφρασμένως εἰς τὰ Πρακτικά τής ἐπὶ τοῦ Συντάγματος Β' Ὑποεπιτροπῆς καί τὰ διαδοχικά σχήματα διατυπώσεως τής σχετικῆς παραγράφου ὑπό τής Επιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Συντάγματος καί τὰς ἐνώπιον τής Βουλῆς συζητήσεις.

Εὐνόητον λοιπόν ὅτι διά τῶν διατάξεων τής ἀκροτελευτίου προτάσεως τής ὡς ἀνω παραγράφου τοῦ άρθρου 3 τοῦ Συντάγματος ἀπεσαφηνίσθη ἀπλῶς καί κατοχυρώθη συνταγματικῶς ὁ κανονικός τρόπος συγκροτήσεως τής Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου πρός ἀποφυγὴν τῶν συνήθων ἐκτροπῶν τῶν Ἀριστίνδην λεγομένων Συνόδων, διό καί διά τῶν ὡς ἀνω διατάξεων οὐδόλως μετετοπίσθη τό προϋφιστάμενον συνταγματικόν πλαίσιον σχέσεων Εκκλησίας καί Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι. Ἀντίθετοι γνώμαι ἢ γνωματεύσεις εἶναι μὲν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρευνῇ σεβασταί, ἀλλ' ἡ ὁποσδήποτε εἶναι ὑποκειμενικαί καί δέν ἀποδίδου τήν ἀληθῆ ἐννοίαν τής παραγράφου 1 τοῦ άρθρου 3 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος.

Ἡ διευκρίνησις αὕτη ἐθεωρήθη ἀναγκαία πρός ἀποφυγὴν ἀντιθέσεων ἐκ τής τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐρμηνείας καί ἐνίσχυσιν τής προσπάθειας ἀρμονικῆς συνεργασίας τῶν ὑπευθύνων Φορέων Εκκλησίας καί Πολιτείας. Ἡ θέσις αὕτη κηρύσσει ἀριδῆλως καί ἀνάντιλέκτως τήν βούλησιν τής ψηφισάσης καί κατοχυρωσάσης τῶν τε Συνοδικῶν Τόμων τοῦ 1850 καί τήν Πατριαρχικὴν καί Συνοδικὴν Πράξιν τοῦ 1928 Συντακτικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ὡς πρό τό ποῖαι διατάξεις τῶν ὡς ἀνω κειμένων κατοχυρώθησαν καί ποῖαι οὐ, εἰς τήν ἐν λόγω παράγραφον τοῦ Συντάγματος τής Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

10. Ἐξ ἄλλου περὶ τῶν ὁρῶν τής Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 ἐγένετο αποκλειστικὴ συζήτησις εἰς τὰς κατὰ τήν 8ην καί 9ην Ἰουνίου 1993 διεξαχθείσας ἐν Ἀθήναις Διμερεῖς Συνομιλίας τής Συνοδικῆς Επιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τής Εκκλησίας τής Ελλάδος μετὰ τής Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Κατ' αὐτάς ἐτονίσθη ὑπό τής Εκκλησίας τής Ελλάδος ὅτι:

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

I. Αναγνωρίζει και σέβεται την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξιν τοῦ 1928 καί οὐδεμίαν πρόθεσιν καταστρατηγήσεως τῶν συμπεφωνημένων ἐκδηλοῖ.

II. Εφαρμόζει αὐτήν καθ' ὅσον δύναται ἐν τοῖς πλαισίοις τῶν διατάξεων τοῦ ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους. Εἰδικότερον διά τὴν ἀποστολὴν τοῦ Καταλόγου τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων ἢ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἠρνήθη τὴν προταθεῖσαν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας σύνταξιν δύο Καταλόγων, ἐνὸς διὰ τὰς Μητροπόλεις τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐνὸς διὰ τὰς Μητροπόλεις τῶν Βορείων Ἐπαρχιῶν, ὡς ἀντιβαίνουσιν πρὸς τὸν ἰσχύοντα Καταστατικὸν Χάρτην καί τὴν ἐνιαίαν διάφθρῳσιν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

III. Ἐν τῷ ὡς ἄνω Πατριαρχικῷ Γράμματι τῆς 6ης Μαρτίου 1974, τῷ ὑπογραφομένῳ ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Προκατόχου Ὑμῶν ἀοιδίμου Δημητρίου, διευκρινεῖται περαιτέρω καί τὸ θέμα τῆς μεταθέσεως τῶν Μητροπολιτῶν τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν ὡς ἐξῆς: 1β) Ὡς πρὸς τὸ περί ἀμεταθέτου τῶν Ἱεραρχῶν τῶν Νέων Χωρῶν, ἀρθρον 5 τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, γνωρίζομεν τὴ Ὑμετέρα Μακαριότητι ὅτι, διατηρονμένης ἀμειώτου τῆς τε ἰσχύος τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων καί τοῦ ὀφειλομένου πρὸς αὐτοὺς σεβασμοῦ, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὕφισταμένων πραγματικῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν ἔχει τὴν ἀφ' ἡμῶν ἐξονοδοδοτήσιν ὅπως κατ' οἰκονομίαν προβαίνει εἰς μεταθέσεις Μητροπολιτῶν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν Νέων Χωρῶν, καί ἀπὸ τῆς περιοχῆς τούτων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καί τάνάπαλιν, τὴ προηγουμένη μέντοι γνώσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὡσαύτως τὴ κρίσει καί ἀποφάσει τῆς αὐτῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπαφίεται καί ἡ διὰ ποιμαντικὰς ἀνάγκας σύστασις θέσεων βοηθῶν Ἐπισκόπων ἐν Μητροπόλεσι τῶν Νέων Χωρῶν.

Ἡ πρότασις ὁμῶς αὕτη δὲν υἰοθετήθη ὑπὸ τῆς μεγάλης νομοπαρασκευαστικῆς Επιτροπῆς, οὔτε ὑπὸ τῆς ἐντιμῶν Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ψηφισάσης τὸν Νόμον 590/1977 ἀνευ μνείας τινὸς τῆς ὡς εἰρηται διαδικασίας.

Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3178/1976 Ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐκρίθη περαιτέρω, εἰδικότερον περὶ τῶν μεταθέσεων τῶν Ἀρχιερέων τῶν Νέων Χωρῶν, ὅτι ἀκριβῶς ἐπειδὴ δὲν ἔχει κατοχυρωθῆ συνταγματικῶς ὁ Ε' ὅρος, τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, διὰ τοῦ ὁποιοῦ ἀπαγορεύονται αἱ μεταθέσεις τῶν Μητροπολιτῶν τῶν Νέων Χωρῶν, δὲν τίθεται συνταγματικὸς περιορισμὸς καί ὁ κοινὸς Νομοθέτης δύναται, ἵνα καταστήσῃ ἀκόμη καί ὑποχρεωτικὰς τὰς μεταθέσεις αὐτάς, ὡς ἐπράξε διὰ τινὰς Ἱεράς Μητροπόλεις ὁ Νόμος 671/1943 ἀρθρ. 17 παρ. 3, πολλῶν δὲ μάλλον, ἵνα καταστήσῃ αὐτάς ἀπλῶς δυνατάς, ὡς πράττει ὁ Νόμος 590/1977 (ἀρθρ. 24 παρ. 2-3) δι' ὅλας τὰς Μητροπόλεις τὸσον τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡσον καί τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν ἀδιακρίτως.

Ἡ τυχόν νεωτέρα ἐπιμονὴ ἰσχύος εἴτε τῆς πλήρους ἀπαγορεύσεως τῶν μεταθέσεων εἴτε τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῶν διὰ τῆς τηρήσεως διαδικασίας διαφόρου ἐκείνης ἢ προβλέπει ὁ Ν. 590/1977 πέραν τοῦ ὅτι θὰ ἦτο πρακτικῶς ἀλυσίτελής καί νομικῶς ἀδόκιμος θὰ εἰσήγεν ἀνεπίτρεπτον διάκρισιν εἰς βάρους τῶν Ἱεραρχῶν τῶν Βορείων Ἐπαρχιῶν, τοῦ Ἑλληνος Νομοθέτου περὶ πολλοῦ ποιουμένου τὴν πλήρη ἐξίσωσιν δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων μεταξύ Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὡς τούτο συνάγεται καί ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς περὶ 'ἐκκλήτου' διατάξεως καί εἰς τοὺς Ἱεράρχας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

12. Κατὰ τὰ 75 ἔτη ἰσχύος τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προέβη εἰς μεταθέσεις, αἰτινες καί ἐπευλογήθησαν, σιωπηρῶς, ὡς εἰκὸς, ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μηδαμῶς ἀντιλέξαντος. Μηνισκόμεθα τινῶν:

I. Ἐκ τῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν εἰς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν:

Ὁ ἀπὸ Ἐδέσσης καί Πέλλης - Θεσσαλονίκης Παντελεήμων (Παπαγεωργίου).

Ὁ ἀπὸ Κασσανδρείας - Βέροιας καί Ναούσης Καλλίνικος (Χαραλαμπίκης).

Ὁ ἀπὸ Σισανίου καί Σιατίστης - Μυτιλήνης, Ἐρεσσού καί Πλωμαρίου Ιάκωβος (Κλεόμβροτος).

Ὁ ἀπὸ Ἱερισοῦ, Αγίου Ὄρους καί Ἀρδαμερίου - Ἐδέσσης καί Πέλλης Διονύσιος (Παπανικολόπουλος).

Ὁ ἀπὸ Μηθύμνης - Σερρών καί Νιγρίτης Κωνσταντίνος (Μεγγρέλης).

Ὁ ἀπὸ Σάμου καί Ἰκαρίας - Θεσσαλονίκης Παντελεήμων (Χρυσοφάκης).

II. Ἀπὸ Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν εἰς Μητροπόλεις τῆς Αὐτοκε-φάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀπὸ Σερβίων καί Κοζάνης - Πατρῶν Κωνσταντίνος (Πλάτης).

Ὁ ἀπὸ Ζιχνῶν καί Νευροκοπίου - Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσά-λων Κύριλλος (Καρμπαλιώτης).

Ὁ ἀπὸ Ἱερισοῦ, Αγίου Ὄρους καί Ἀρδαμερίου - Μονεμβασίας καί Σπάρτης Κυπριανός (Πουλάκος).

Ὁ ἀπὸ Λήμνου - Τρίκκης καί Σταγῶν Διονύσιος (Χαραλάμπος).

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Ο από Καστορίας - Αττικής Δωρόθεος (Γιανναρόπουλος).

Ο από Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου - Περιστεριού Αλέξανδρος (Καντώνης).

Ο από Μαρωνείας και Κομοτηνής - Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας Τιμόθεος (Ματθαϊάκης).

Ο από Ζιχνών και Νευροκοπίου - Πατρών Νικόδημος (Βαλληνοδράς).

Ο από Διδυμοτείχου και Ορεστιάδας - Νέας Σμύρνης Αγαθάγγελος (Ταμπουρατζάκης).

Ο από Πολυανής και Κιλκισίου - Παροναζίας Αμβρόσιος (Στάμενας).

III. Από Μητροπόλεις της Αυτόκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος εις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών.

Ο από Καρυστίας και Σκύρου - Χίου, Ψαρών και Οίνουσσών Παντελεήμων (Φωστίνης).

Ο από Αρτης - Ιωαννίνων Σεραφείμ (Τίκας).

13. Τά διαλαμβανόμενα εν τω Ζ' δρω περί της αναγγελίας της τε χηρείας και πληρώσεως Μητροπόλεως τίνος των 'Νέων Χωρών' διά επίσημων Γραμμάτων αποστελλομένων υπό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον και έτηρούντο άπ' άρχής και τηρούνται. Τά δε περί άποστολής της Όμολογίας και του Υπομνήματος έκλογής των Μητροπολιτών τούτων έχουσι, κατά τά άνωτέρω, καταρηγηθή από του Αύγουστου του 1929 και του Ν. 590/1977.

14. Διά τήν τήρησιν του Θ' όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως, άναφερομένου εις τήν μνημόνευσιν του Ονόματος του Οικουμενικού Πατριάρχου υπό των Μητροπολιτών των Βορειών Επαρχιών ισχύουσι τά υπό του άρθρου 28 του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος προβλεπόμενα, ως ταύτα διευκρινήθησαν κατά τήν άναφερθεΐσαν εν τοΐς πρόσθεν άλληλογραφίαν και τήν νεωτέραν τοιαύτην.

Κατά ταύτα ή άποστολή προς τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον προς εγκρισιν του αίτηθέντος Καταλόγου των προς άρχιερατείαν έκλογίμων, προκειμένης της έκλογής Μητροπολίτου διά τήν πλήρωσιν της κενωθείσης Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, άτε κοιμηθέντος του άειμνήστου Μητροπολίτου κυροΐ Παντελεήμονος, δεν εύοδοΐται Κανονικώς, δεν προβλέπεται ούτε έκ των συμφωνηθέντων μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά τά άνωτέρω άνταλλαγέντα Γράμματα, ούτε και έκ της κειμένης νομοθεσίας και νομολογίας του άνωτάτου άκρωτικού Δικαστηρίου της Χώρας ήμών, διό και παρέλκει ή άποστολή τούτου Υμν προς εγκρισιν.

Παναγιώτατε και περιπόθητε εν Χριστώ άδελφέ,

Ταύτα μόν έξ έπόψεως των Συνοδικών Κειμένων, των εκατέρωθεν Συμφωνιών, του Συντάγματος, των Νόμων και της Νομολογίας του Συμβουλίου της Έπικρατείας. Ούχ' ήττον όμως τά άνακρίπτοντα έκάστοτε έκκλησιαστικά ζητήματα άξιοΐσι πρωτίστως τήν εν φόβω Θεού, ταπεινώσει ψυχής, άγάπη είλικρινεί και άκλονήτω προσηλώσει τή όρθοδόξω Έκκλησιολογία προσέγγισιν αυτών, ίνα μή τό πνεΐμα του κόσμου τον πλούτον της χάριτος δαπανήση και από των καρδιών τον ελεον άποσκορακίση. Αλλά και ό Πιστός του Θεού Λαός τό μόν γράμμα του νόμου άποστρέφεται, τό άποκτεΐνον τό πνεΐμα, τάς δε έξ άγάπης και άμοιβαίας κατανοήσεως έμπνεομένας λύσεις των προβλημάτων έπικροτεί και επ' αυταΐς άναπαύεται. Η Πρωτόθρονος Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως έπιτελεί και μέλλει έπιτελεΐν έργον διορθοδόξου ένότητος, όπερ ούτε διακυβεΐται, ούτε άμφισβητείται. Η δε Εκκλησία της Ελλάδος μετά θεολογικής ρωμαλεότητος έπιστηρίζει και διακηρύττει τον ρόλον τούτον.

Όθεν και ήμεΐς ούκ όκνοΐμεν διαβεβαιώσαι άπαξ έτι τήν Υμετέραν Αγαπην, ότι τήν Αγίαν του Χριστού Μεγάλην Εκκλησίαν, έξ ής τό εΐναι προσελάβομεν, και σέβομεν και τιμώμεν, και ούδέ πόρρωθεν διανοοΐμεθα ταύτη ζημία τινί προσπορίσαι άλγος, άλλ' αντίθετως συμπαριστάμεθα τή ποτέ Μητρί ήμών, νύν δε Πρωτοθρόνω εν τή διακονία Αδελφή, πάση δυνάμει, παρορών-τες παραπικρασμούς και έρεθίσματα τήν ή μετέραν καρδίαν τιτρώσκοντα και τήν άμοιβαίαν εύστάθειαν των Εκκλησιών ήμών παρενοχλοΐντα. Έφ' φ και ήμεΐς ως ο εν τώ ακρω της άγάπης γενόμενος τρόπον τινά έαντου έξιστάμενος ... και εν τη της ψυχής αιθρία γενόμενος... (Ι. Δαμασκηνού PG 96, 561) υπερβαΐνοντες εν άγάπη τάς νομικάς συζητήσεις και έρεις και μάχας άποστέλλομεν Υμν περικλειστώσ ωδε τον Κατάλογον, ήδη υπό της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας έγκεικρίμενον, μή έχοντα άλλως τε τον χαρακτήρα άπορρήτου έγγράφου, ούχι βεβαίως προς εγκρισιν, άλλά μόνον προς άπλήν έννημέρωσιν Υμών και της περί Υμάς Αγίας και Πατριαρχικής Συνόδου. Αυτόνόητον τωχάνει ότι ή ένέργεια ήμών αυτη ούδόλλως σημαΐνει παραΐτησιν της Αγίας και Ιεράς Συνόδου της Αυτόκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος από της άποκλειστικής, άποφασιστικής και μη ύποκειμένης εις οιοσδήποτε έλεγχον έτέρου διοικητικού οργάνου, άρμοδιότητος Αυτής ίνα καταρτίξη, κατά τήν νόμιμον διαδικασίαν (άρθρα 17-21 του Ν. 590/1977), τον Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν έκλογίμων, όντα όριστικόν και έκτελεστόν από της τοιαύτης και μόνον καταρτίσεως αυτού.

Πεποΐθαμεν δ' ότι άμφοτέροι αι Έκκλησίαι ήμών συνεχίσουσι, του Κυ-ρίου συνεργούοντος, άνευ έσωτερικών ταραχών και έξωθεν έπεμβάσεων εν άρμονική και ίσοτίμω συνεργασία τήν θεοφιλή αυτών

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

που απευθύνει ο Πρόεδρος της, Αρχιεπίσκοπος Αθηνών μετά την εισαγωγή και την ανταπόδοση των ευχών εισέρχεται στο θέμα της αποστολής του καταλόγου, που όπως αναφέρεται ήταν το θέμα της συζήτησης στην Διαρκή Ιερά Σύνοδο: *«Εν συνεχεία δε, θέσωμεν αναλυτικώς υπ όψιν Υμών και των περί Υμας Αδελφών τας τεκμηριωμένας απόψεις της Ιεράς Συνόδου της Αγιοτάτης Εκκλησίας της Ελλάδος».* Παραδέχεται εξ αρχής η Σύνοδος ότι ο Έορος της Πράξεως ορίζει την αποστολή του καταλόγου προς έγκρισιν, διότι στην επιστολή παρατίθεται αυτούσιος ο Έορος. Στη συνέχεια όμως παρουσιάζεται το επιχείρημα ότι ο Έορος αντιβαίνει στην κείμενη ελληνική νομολογία κάτι που είχε επισημανθεί και με τις Επιστολές που εστάλησαν ήδη από το 1928 και 1929 από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Χρυσόστομο προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βασίλειο: *«Αλλ εισί και τινά σημεία της Πράξεως είτε νέον τι παρεισάγοντα είτε και αντιβαίνοντα προς τον ειρηνέον νόμον, τούτων δε μόνον τα κανονικώς ευωδούμενα δυνάμεθα ινα αποδεχθώμεν υπόχρεοι όντες τηρείν και τον νόμον».* Κατά την ερμηνεία που δίνει σε αυτό το απόσπασμα η Διαρκής Ιερά Σύνοδος, επισημαίνεται ότι η Συνοδική Πράξι εισήγαγε νέα δεδομένα που αντέβαιναν τον ήδη ψηφισμένο Ν. 3615/11 Ιουλίου 1928 *«Εκ της αναφοράς ταύτης καθίσταται σαφές, ότι η Πατριαρχική και Συνοδική πράξις εισήγαγε νέα τινά αντιβαίνοντα προς τον Νόμον της Ελληνικής Κυβερνήσεως...άτινα η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας ημών δεν ηδύνατο ινα αποδεχθει».* Γι αυτό και ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος εισηγούνταν κάποιες διορθώσεις. Οι διορθώσεις αυτές σύμφωνα με την Επιστολή δεν έγιναν αρχικώς δεκτές από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βασίλειο που επέμενε στην τήρηση του Έορου με τη διευκρίνηση όμως ότι *«αι τυχόν επιφερόμεναι εκάστοτε υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου αλλοιώσεις εν τω σχετικώ καταλόγω προυποτίθεται ότι πάντως έσονται σύμφωνοι προς τους Νόμους του Κράτους».*

πορείαν έν τώ κόσμω, ίνα ό μέν τού Κυρίου Λαός έντεύθεν κακεΐθεν οίκοδομήται και έπιστη- ρίζηται, έκ τού ύφισταμένου και καθ' ήμέραν ένισχυομένου πνευματικού ήμών δεσμού, τού μετ' άλλήλων συνδέσμου τής άγάπης και τής ένότητος, ό δέ σύμπας κόσμος άξιοποίη, επ' άγαθώ τής ειρήνης και τής δικαιοσύνης, τό παράδειγμα ήμών και τήν μαρτυρίαν πίστεως και έλπίδος.

Έπί δέ τούτοις και αύθις τήν Ύμετέραν Παναγιότητα κατασπαζόμενοι φιλήματι άγάπης έν Χριστώ τώ Θεώ και Σωτήρι ήμών, διατελούμεν

Αγαπητός έν Χριστώ Αδελφός, Ό Αθηνών Χριστόδουλος, πρόεδρος Αθήνησι τή 27η Αύγούστου 2003”».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Στη συνέχεια αυτού του επιχειρήματος η Διαρκής Ιερά Σύνοδος παραπέμπει στη συνέχεια της Επιστολογραφίας μεταξύ των δύο Εκκλησιαστικών ανδρών καθώς στην απαντητική επιστολή του Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου το 1929 επισημαίνεται το πρόβλημα που μπορεί να προκύψει στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών αν κάποια ονόματα του καταλόγου διαγραφούν από τον κατάλογο. Έτσι προτείνεται από την πλευρά της Εκκλησίας της Ελλάδος, το Οικουμενικό Πατριαρχείο να εισηγείται δια του Αρχιεπισκόπου και να αφηθεί η τελική κρίση στη Σύνοδο: *«Όθεν σκόπιμον και κανονικόν υπολαμβάνομεν, όπως το μεν Πατριαρχείον ποιείται δια του Αρχιεπισκόπου τας περι εκλογίμων συστασεις η δε τελική κρίσις αφηθεί τη Ιερά Συνόδω της Εκκλησίας της Ελλάδος. Άλλως τε πρόκειται περί ζητήματος με τα πολλά εμφανισθησομένου έτη».*

Στην ανταπάντηση του Πατριάρχου Βασιλείου, ο οποίος αποδέχεται τις παρατηρήσεις που επισημάνθηκαν και δέχεται τις τροποποιήσεις που προτείνονται, *«έγνωμεν μηδαμώς περαιτέρω πολυπραγμονήσαι και εμμείναι εις όσα περί αυτών προλαβόντως ως αναγκαία κρίναντες απεφασίσαμεν, αλλά μετά προφρόνως της διαθέσεως, χάριν τοις έν πάσιν αρμονικής ομογνωμίας τροποποιούντες την περί αυτών απόφασιν ημων, αποδέξασθαι πλήρως την περί αυτων και γνώμην και την διατύπωσιν, ως εκτίθεται και επεξηγηματικώς αναλύεται εν τη ως άνω επιστολή της Υμετέρας Φίλης Μακαριότητος»*, η Διαρκής Ιερά Σύνοδος στηρίζει το επιχειρήμα της ότι ο Ε΄ όρος τροποποιήθηκε και έμεινε μόνο το δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου να εισηγείται την εγγραφή ή την διαγραφή ονομάτων από τον Κατάλογο δια του Αρχιεπισκόπου Αθηνών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία: *«Εκ τούτων σαφώς συνάγεται, ημων μη ειδότων αλλοίαν τινά σχετικήν νεωτεραν ρύθμισιν, ότι ο Ε΄ όρος κοινή συναινέσει και συμφωνία, ετροποποιήθη και παρέμεινε μόνον το δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, όπως εισηγείται δια του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος είτε την εγγραφήν εις τον συντασσόμενον υπό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν εκλογίμων υποψηφίων, είτε την διαγραφήν ετέρων συμφώνως τη κειμένη εκάστοτε νομοθεσία και λαμβάνειν μόνον γνώσιν αυτού».*

Παράλληλα με αυτό το επιχείρημα, η Διαρκής Ιερά Σύνοδος επισημαίνει ότι αυτή η τροποποίηση ίσχυσε και επικυρώθηκε από τους κατά καιρούς Καταστατικούς

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Νόμους της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 5187/1931, Ν. 5438/1932, Ν. 2170/1940, Ν. 671/1943, Ν. 126/1969)⁶⁶. Ταυτόχρονα, και στις διαβουλεύσεις για την κατάρτιση του Καταστατικού Χάρτη του 1969 ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας αποδέχεται αυτή την τροποποίηση γράφοντας επί λέξη: *«Τα αφορώντα εις τον Κατάλογον των εκλογίμων σχετικά του Ε΄Ορου, περι ον εγέντο εν τέλει αποδεκτόν, ινα παραμείνει ακέραιον το δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριάρχου του εισηγείσθαι, δια του εκάστοτε Αρχιεπισκόπου Αθηνών, τη εν τω Καταλόγω αναγραφή των ονομάτων εκλογίμων κληρικών ή και την διαγραφήν άλλων και λαμβάνειν γνώσιν του εκάστοτε καταρτιζομένου καταλόγου».*

Ακόμα και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος στα Γράμματα του προς τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σεραφείμ κατά την κατάρτιση του εν ισχύ Καταστατικού Χάρτη κάνει αναφορά μόνο στο δικαίωμα της Πατριαρχικής Συνόδου να υποδεικνύει υποψηφίους αλλά όχι της υποχρεωτικής αποστολής του Καταλόγου προς έγκρισιν : *«...ουδέν πόρρωθεν θίγεται ζήτημα υποχρεωτικής αποστολής υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος προς αυτό του Κατάλογου των εκλογίμων προς έγκρισιν αλλά γίνεται αναφορά εις μόνον το δικαίωμα της Πατριαρχικής Συνόδου του προτείνειν υποψηφίους κεκτημένους τα νόμιμα προσόντα προς εγγραφήν αυτών εις τον ειρημένον Κατάλογον».*

Εντοπίζεται επίσης από το κείμενο απάντηση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου το νομικό πρόβλημα που θα υπάρξει σε περίπτωση έγκρισης του ήδη εγκεκριμένου για όλες τις Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Ελλάδος καταλόγου. Σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία ο Κατάλογος αυτός εγκρίνεται μόνο από την Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος, οπότε θα μπορούσε να επέλθει ακύρωση της διαδικασίας στο Συμβούλιο της Επικρατείας⁶⁷.

---

⁶⁶ Επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου προς τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην Βαρθολομαίον: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 361.

⁶⁷ Επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου προς τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην Βαρθολομαίον: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, 361-362.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Με αυτή την παράγραφο η Διαρκής Ιερά Σύνοδος, υπεισέρχεται στα νομικά κωλύματα για την εφαρμογή του Έθρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928. Στο ισχύον Σύνταγμα και μετά τις αναθεωρήσεις του 1986 και 2002, επικυρώνεται ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος, κατά τον οποίο και στο άρθρο 17 και 18 που περιγράφονται οι διαδικασίες για την εκλογή των Επισκόπων στην Εκκλησία της Ελλάδος, δεν αναφέρεται πουθενά η υποχρέωση της αποστολής προς έγκρισιν του Καταλόγου από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι : *«Ούδαμού καί έν τω εϊρημένω Νόμω τού Καταστατικού Χάρτου τού διέποντος τήν διοίκησιν τής Αγιοτάτης Εκκλησίας ήμών αναφέρεται ύποχρέωσις τής Ιεράς Συνόδου ήμών, οπως άποστέλλη τόν Κατάλογον τών πρός Αρχιερατείαν έκλογίμων πρός έγκρισιν εις τό Οίκουμενικόν Πατριαρχείον»*⁶⁸.

Το επόμενο επιχείρημα έγκειται στη μη κατοχύρωση της Πατριαρχικής Πράξης του 1928 εν συνόλω από το Ελληνικό Σύνταγμα. Όπως παρουσιάζεται στην Επιστολή της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη ο Έθρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης δεν κατοχυρώνεται Συνταγματικά καθώς υπάρχει η νομολογία και οι απόφασεις 545-546/1978 του Συμβουλίου της Επικρατείας σύμφωνα με την οποία *«υπό της κείμενης νομοθεσίας δεν επιβάλλεται η τοιαύτη έγκρισις του Καταλόγου υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου»*⁶⁹. Προς επίρρωσιν των παραπάνω στην Επιστολή επισυνάπτεται η διασάφηση του Γ. Ράλλη προς τον Αρχιεπίσκοπο Σεραφείμ κατά την περίοδο του καταρτισμού του Ελληνικού Συντάγματος, κατά την οποία σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφο 1, κατοχυρώνονται μόνο οι Έθροι του Πατριαρχικού Τόμου του 1850 και της Πατριαρχικής Πράξης του 1928 που άπτονται θεμάτων συγκρότησης της Ιεράς Συνόδου για να αποφευχθεί στο μέλλον η συγκρότηση Αριστίνδην Συνόδων.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται: *«Πρός μείζονα διασάφησιν τού θέματος τής ισχύος τών όρων τής έν λόγω Πράξεως προσθέτομεν καί τούτο, ότι ό τότε Υπουργός Εθνικής Παιδείας καί Θρησκευμάτων καί έν συνεχεία Πρωθυπουργός τής Χώρας ήμών Εντιμότατος κύριος Γεώργιος Ράλλης άπηθύνη προς τόν άείμνηστον Προκάτοχον ήμών*

⁶⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 362.

⁶⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 363.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

κυρόν Σεραφείμ τήν υπ' αριθ. πρωτ. 1822/30.4.76 έχουσαν τόν χαρακτηρισμόν τοῦ ἐπείγοντος ἐπιστολήν, εἰς ἣν ἐπισημειοῖ καί τά ἐν συνεχεία παρατιθέμενα: Θεωροῦμεν ἀναγκαίαν τήν διευκρίνησιν, ὅτι διά τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος ἐκυρώθησαν ὄχι πάσαι αἱ διατάξεις τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καί τῆς Πατριαρχικῆς Πράξεως τοῦ 1928, ἀλλά μόνον αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τόν τρόπον συγκροτήσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου, ἥτοι τῆς ἐν αὐτῇ κατά τά πρεσβεία χειροτονίας ἐκπροσωπήσεως τῶν τε Παλαιῶν καί τῶν Νέων Χωρῶν. Ἡ τοιαύτη ἐρμηνεία τῆς σχετικῆς συνταγματικῆς διατάξεως τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθρου 3 ἀποδίδει τό αὐθεντικόν βούλημα καί τήν ἀληθῆ ἐννοίαν αὐτῆς, ὡς τούτο ἄλλως τε δηλοῦται ρητῶς καί ἐκπεφρασμένως εἰς τά Πρακτικά τῆς ἐπί τοῦ Συντάγματος Β' Ὑποεπιτροπῆς καί τά διαδοχικά σχήματα διατυπώσεως τῆς σχετικῆς παραγράφου ὑπό τῆς Επιτροπῆς ἐπί τοῦ Συντάγματος καί τὰς ἐνώπιον τῆς Βουλῆς συζητήσεις.

Εὐνόητον λοιπόν ὅτι διά τῶν διατάξεων τῆς ἀκροτελευτίου προτάσεως τῆς ὡς ἄνω παραγράφου τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ Συντάγματος ἀπεσαφηνίσθη ἀπλῶς καί κατωχυρώθη συνταγματικῶς ὁ κανονικός τρόπος συγκροτήσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συνήθων ἐκτροπῶν τῶν Ἀριστίνδην λεγομένων Συνόδων, διό καί διά τῶν ὡς ἄνω διατάξεων οὐδόλως μετετοπίσθη τό προϋφιστάμενον συνταγματικόν πλαίσιον σχέσεων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι. Αντίθετοι γνώμαι ἢ γνωματεύσεις εἶναι μὲν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρευνῇ σεβασταί, ἀλλά ὁπωσδήποτε εἶναι ὑποκειμενικαί καί δέν ἀποδίδουν τήν ἀληθῆ ἐννοίαν τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος. Ἡ διευκρίνησις αὕτη ἐθεωρήθη ἀναγκαία πρὸς ἀποφυγὴν ἀντιθέσεων ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐρμηνείας καί ἐνίσχυσιν τῆς προσπαθείας ἀρμονικῆς συνεργασίας τῶν ὑπευθύνων Φορέων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας»⁷⁰.

Στην ἴδια συνάφεια καὶ γιὰ τὴν κατοχύρωση τῆς μὴ ἀποστολῆς πρὸς ἐγκρίση τοῦ Καταλόγου, ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἀναφέρει τὴν ἐπίσημη συνάντησι τῶν Επιτροπῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ 1993 κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται τὴν Πατριαρχικὴ Πράξι τοῦ 1928, τὴν ἐφαρμόζει κατὰ τὸ δυνατόν στὰ πλαίσια τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη καὶ τῶν

⁷⁰ Ἀγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικά δίκαια στὴν Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στὴν Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ὅ.π. σελ. 363-364.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

νόμων, εντούτοις αρνείται την πρόταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την σύνταξη δύο καταλόγων έναν για τις Μητροπόλεις των Βορείων επαρχιών και ένα για τις Μητροπόλεις της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος, διότι αντιβαίνει προς τον Καταστατικό Χάρτη και την ενιαία διάρθρωση της διοίκησης της Ελλάδος.⁷¹

Με το επόμενο θέμα που ασχολείται η Διαρκής Ιερά Σύνοδος είναι η δυνατότητα εκ μεταθέσεως πλήρωση κενών Μητροπόλεων των «Βορείων Επαρχιών». Σύμφωνα με την Πατριαρχική Πράξη του 1928, στις Μητροπόλεις αυτές δεν επιτρέπεται να γίνονται Μεταθέσεις Μητροπολιτών αλλά ούτε και να ισχύει ο θεσμός του βοηθού Επισκόπου. Στις συζητήσεις που προέκυψαν κατά το 1974 για τον καταρτισμό του Νέου Καταστατικού Χάρτη και σε επιστολή του Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου προς τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σεραφείμ διευκρινίζεται ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο δίνει «κατ οικονομίαν» την άδεια λόγω ποιμαντικών αναγκών να γίνονται δια μεταθέσεως πληρώσεις Μητροπόλεων, με την ενημέρωση όμως του Οικουμενικού Πατριαρχείου: *«Έν τώ ως άνω Πατριαρχικό Γράμματι τής 6ης Μαρτίου 1974, τώ υπογραφομένω υπό τού μακαριστού Προκατόχου Υμών αοιδίμου Δημητρίου, διευκρινεῖται περαιτέρω καί τό θέμα τής μεταθέσεως τών Μητροπολιτών τών λεγομένων Νέων Χωρών ως ἐξής:*

ιβ) Ως πρός τό περί ἀμεταθέτου τών Ιεραρχών τών Νέων Χωρών, αρθρον 5 τής Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως τοῦ 1928, γνωρίζομεν τη Ὑμετέρα Μακαριότητα ὅτι, διατηρουμένης ἀμειώτου τής τε ἰσχύος τών σχετικῶν ἱερῶν κανόνων καί τοῦ ὀφειλομένου πρός αὐτούς σεβασμοῦ, ἡ Ιερά Σύνοδος τής Εκκλησίας τής Ελλάδος ὑφισταμένων πραγματικῶν ποιμαντικῶν αναγκῶν ἔχει τήν ἀφ' ἡμῶν ἐξουσιοδότησιν ὅπως κατ' οικονομίαν προβαίνη εἰς μεταθέσεις Μητροπολιτῶν ἐντός τής περιοχῆς τών Νέων Χωρῶν, καί ἀπό τής περιοχῆς τούτων εἰς τήν περιοχὴν τής Αὐτοκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος καί πάλιν, τη προηγουμένη μέντοι γνώσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ

---

⁷¹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 365: *«Εἰδικότερον διά τήν ἀποστολήν τοῦ Καταλόγου τῶν πρός ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων ἡ Εκκλησία τής Ελλάδος ἠννήθη τήν προταθεῖσαν ὑπό τής Πατριαρχικῆς Αντιπροσωπείας σύνταξιν δύο Καταλόγων, ἐνός διά τās Μητροπόλεις τής Αὐτοκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος καί ἐνός διά τās Μητροπόλεις τῶν Βορείων Επαρχιῶν, ὡς ἀντιβαίνουσιν πρός τόν ἰσχύοντα Καταστατικόν Χάρτην καί τήν ἐνιαίαν διάρθρωσιν τής διοικήσεως τής Εκκλησίας ἡμῶν».*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Πατριαρχείου. Ωσαύτως τη κρίσει καί άποφάσει τής αυτής Ίεράς Συνόδου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος έπαφίεται καί ή διά ποιμαντικές ανάγκας σύστασις θέσεων βοηθών Επισκόπων έν ταίς Μητροπόλεσι τών Νέων Χωρών. Η πρότασις όμως αύτη δέν υίοθετήθη υπό τής μεγάλης νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, ούτε υπό τής έντιμου Βουλής τών Ελλήνων, ψηφισάσης τόν Νόμον 590/1977 άνευ μνείας τινός τής ώς εϊρηται διαδικασίας»⁷². Αυτή η πρόταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου δεν έγινε αποδεκτή καθώς αντιβαίνει στο Σύνταγμα, όπως φαίνεται και από την απόφαση 3178/1976 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Κατ' αυτήν για του Ιεράρχες των Βορείων Επαρχιών θα ισχύει ότι και για τους υπόλοιπους Ιεράρχες της Εκκλησίας της Ελλάδος εις το δικαίωμα του μεταθετού καθώς ο Ε΄Όρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 δεν έχει κατοχυρωθεί Συνταγματικά⁷³. Κατά την πρακτική που εφαρμόστηκε τα προηγούμενα χρόνια, το μεταθετό ίσχυσε και σιωπηρά έγινε αποδεκτό από το Οικουμενικό Πατριαρχείο όπως φαίνεται και από τα παρατιθέμενα ονόματα των Μητροπολιτών που μετατέθηκαν είτε από Μητροπόλεις των Νέων Χωρών σε άλλες Μητροπόλεις των Νέων Χωρών, είτε σε Μητροπόλεις της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος και το αντίστροφο.

Παράλληλα επισημαίνεται και η ακριβής τήρηση του Ζ΄ Όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης για την ενημέρωση της κένωσης των Μητροπόλεων των Βορείων Επαρχιών ενώ για την αποστολή των Υπομνημάτων εκλογής και ομολογιών των Μητροπολιτών αναφέρεται ότι αυτές έχουν καταργηθεί από το 1929 αλλά και δεν προβλέπονται από τον ισχύοντα Καταστατικό Χάρτη. Όσο δε αφορά στην τήρηση του Θ΄όρου που αφορά τη μνημόνευση του Οικουμενικού Πατριάρχη από τους

⁷² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 365.

⁷³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 366: «Εξ άλλου διά τής ύπ' άριθ. 3178/1976 Αποφάσεως τής Ολομελείας τού Συμβουλίου τής Επικρατείας έκρίθη περαιτέρω, ειδικότερον περί τών μεταθέσεων τών Αρχιερέων τών Νέων Χωρών, οτι άκριβώς επειδή δέν έχει κατοχυρωθή συνταγματικώς ό Ε' όρος, τής Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως τού 1928, διά τού όποιου άπαγορεύονται αί μεταθέσεις τών Μητροπολιτών τών Νέων Χωρών, δέν τίθεται συνταγματικός περιορισμός καί ό κοινός Νομοθέτης δύναται, ίνα καταστήση άκόμη καί ύποχρεωτικός τās μεταθέσεις αύτάς, ώς έπραξε διά τινας Ίεράς Μητροπόλεις ό Νόμος 671/1943 άρθρ. 17 παρ. 3, πολλώ δε μάλλον, ίνα καταστήση αύτάς άπλώς δυνατάς, ώς πράττει ό Νόμος 590/1977 (άρθρ. 24 παρ. 2-3) δι' ολας τās Μητροπόλεις τόσον τής Αυτόκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος οσον καί τών λεγομένων Νέων Χωρών άδιακρίτως».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Μητροπολίτες των Νέων Χωρών, ισχύουν όσα έχουν διατυπωθεί στον Καταστατικό Χάρτη αλλά και στην αλληλογραφία των προηγούμενων ετών⁷⁴.

Συμπερασματικά η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, θεωρεί ότι δεν προβλέπεται ούτε νομικώς ούτε κανονικώς η αποστολή του Καταλόγου προς Αρχιερατεία προς έγκριση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, καθώς επίσης δεν προβλέπεται από τα συμφωνηθέντα μεταξύ των δύο Εκκλησιών έτσι χαρακτηριστικά επισημαίνεται ότι : *«Κατά ταῦτα ἡ ἀποστολή πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς ἐγκρισιν τοῦ αἰτήθέντος Καταλόγου τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων, προκειμένης τῆς ἐκλογῆς Μητροπολίτου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενωθείσης Ἱεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ἀτε κοιμηθέντος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου κυροῦ Παντελεήμονος, δὲν εὐοδοῦται Κανονικῶς, δὲν προβλέπεται οὔτε ἐκ τῶν συμφωνηθέντων μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀνταλλαγέντα Γράμματα, οὔτε καὶ ἐκ τῆς κειμένης νομοθεσίας καὶ νομολογίας τοῦ ἀνωτάτου ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου τῆς Χώρας ἡμῶν, διὸ καὶ παρέλκει ἡ ἀποστολή τούτου Ὑμῖν πρὸς ἐγκρισιν»*⁷⁵.

Παρ ὅλο τον κατηγορηματικό τρόπο της άρνησης της αποστολής του καταλόγου που παρουσιάζεται στο παραπάνω απόσπασμα, η Διαρκής Ιερά Σύνοδος λόγω του σεβασμού και της αγάπης προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αποστέλλει τον Κατάλογο που έχει εγκριθεί από την Ιεραρχία όχι προς έγκριση αλλά ως ενημέρωση στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, χωρίς αυτό να σημαίνει την παραίτηση των δικαιωμάτων της Συνόδου της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος να καταρτίζει

---

⁷⁴ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 367-368: *«Τά διαλαμβανόμενα ἐν τῷ Ζ' ὄρω περί τῆς ἀναγγελίας τῆς τε χρεΐας καὶ πληρώσεως Μητροπόλεως τίνος τῶν 'Νέων Χωρῶν' διὰ ἐπισήμων Γραμμάτων ἀποστελλομένων ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἐτηροῦντο ἀπ' ἀρχῆς καὶ τηροῦνται. Τά δὲ περί ἀποστολῆς τῆς Ομολογίας καὶ τοῦ Ὑπομνήματος ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν τούτων ἔχουσι, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, καταργηθῆ ἀπὸ τοῦ Ἀγούστου τοῦ 1929 καὶ τοῦ Ν. 590/1977 14. Διὰ τὴν τήρησιν τοῦ Θ' ὄρου τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ἀναφερομένου εἰς τὴν μνημόνευσιν τοῦ Ονόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν Βορείων Επαρχιῶν ἰσχύουσι τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 28 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος προβλεπόμενα, ὡς ταῦτα διευκρινήθησαν κατὰ τὴν ἀναφερθεῖσαν ἐν τοῖς πρόσθεν ἀλληλογραφίαν καὶ τὴν νεωτέραν τοιαύτην.»*

⁷⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 368.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

σύμφωνα με τη νόμιμη διαδικασία που προβλέπεται από τον Καταστατικό Χάρτη όπως τονίζεται στο τέλος της Επιστολής: « *υπερβαίνοντες έν αγάπη τας νομικάς συζητήσεις και έρεις και μάχας αποστέλλομεν Υμῖν περικλείστως ώδε τόν Κατάλογον, ήδη υπό τής Τεράς Συνόδου τής Ιεραρχίας έγκεκριμένον, μή έχοντα άλλως τε τόν χαρακτήρα άπορρήτου έγγράφου, ούχί βεβαίως πρός έγκρισιν, άλλά μόνον πρός άπλήν ένημέρωσιν Υμών και τής περί Υμάς Αγίας και Πατριαρχικής Συνόδου. Αυτόνοήτον τυγχάνει ότι ή ένεργεια ήμών αϋτη ούδόλως σημαίνει παραίτησιν τής Αγίας και Τεράς Συνόδου τής Αυτόκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος από τής άποκλειστικής, άποφασιστικής και μή ύποκειμένης εις οίονδήποτε έλεγchon έτέρου διοικητικού οργάνου, άρμοδιότητος Αϋτής ίνα καταρτίξη, κατά τήν νόμιμον διαδικασίαν (άρθρα 17-21 τού Ν. 590/1977), τόν Κατάλογον τών πρός Αρχιερατείαν έκλογίμων, όντα όριστικόν και έκτελεστόν από τής τοιαύτης και μόνον καταρτίσεως αϋτού*».

Όπως φαίνεται και από τις δύο πρώτες Επιστολές που αντηλλάγησαν, η διαφωνία για τον τρόπο ερμηνείας και εφαρμογής της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 οδήγησε στην περαιτέρω όξυνση των σχέσεων των δύο Εκκλησιών. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο πριν απαντήσει στην Επιστολή αυτή της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, θεώρησε πρέπον να ενημερώσει με Επιστολή την πολιτική και πολιτειακή ηγεσία της Ελλάδος στις 9 Σεπτεμβρίου 2003. Σε αυτή την επιστολή συνοπτικά επισημαίνεται η ουσία της διένεξης με την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος και εξ ού και το Οικουμενικό Πατριαρχείο έλαβε την απόφαση να απαιτήσει την πλήρη εφαρμογή της Πράξεως του 1928. Ειδικότερα αναφέρεται : « *Δια της απαιτήσεως ταύτης το Οικουμενικό Πατριαρχείον ουδέν άλλον ζητεί πέραν της τηρήσεως των κανονικώς συμφωνηθέντων μεταξύ των δύο Εκκλησιών....τα δια της άνω Πατριαρχικής Πράξεως κανονικώς συμφωνηθέντα μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Εκκλησίας της Ελλάδος και της Ελληνικής Πολιτείας καταστρατηγούνται μονομερώς υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος, οδηγούντα μετά βεβαιότητας εις de facto αλλοιώσεις του κανονικού συστήματος διοικήσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας, το οποίο σαφώς καθορίζει τα όρια δικαιοδοσίας εκάστης τοπικής εκκλησίας*»⁷⁶. Σε αυτό το απόσπασμα

⁷⁶Επίσημη Πατριαρχική Ενημέρωση της Πολιτικής και Πολιτειακής ηγεσίας της Ελλάδος, 9 Σεπτεμβρίου 2003 : Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

γίνεται σαφής η σκοποθεσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Θεωρεί την μη εφαρμογή της Πράξεως του 1928 προσπάθεια de facto αλλοίωσης του κανονικού συστήματος διοίκησης της Εκκλησίας, προσπάθεια εισπήδησης στα όρια της διοίκησης του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Πρέπει να επισημανθεί επίσης ο ιδιαίτερος ρόλος που έχει η Ελληνική Πολιτεία καθώς όπως τονίστηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, για την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 αλλά και την εφαρμογή της καθώς ισχύει η συμφωνία των τριών παραγόντων, δηλαδή του Οικουμενικού Πατριαρχείου, της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος και της Ελληνικής Πολιτείας.

Στις 30 Σεπτεμβρίου αποστέλλεται το απαντητικό Γράμμα του Οικουμενικού Πατριάρχου προς τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, στο οποίο αναπτύσσονται οι θέσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου στα επιχειρήματα της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου⁷⁷.

1928 Παρακολυωμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 697-699.

⁷⁷ Πατριαρχικό Γράμμα 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 370-376: «*Μακαριώτατε, Ανέγνωμεν εν συνεδρία της περί ημάς Αγίας και Ιεράς Συνόδου μετά πολλής τής άπορίας και τής θλίψεως τό από κς' παρελθόντος Αύγουστου έ.ε. γράμμα τής Διαρκούς Ιεράς Συνόδου τής Αγιοτάτης Εκκλησίας τής Ελλάδος, διά τού όποιου αύτη άρνεΐται διά τούς έν αύτώ άβασίμους λόγους την εφαρμογήν τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τού σωτηρίου έτους 1928, έν σχέσει πρόσ τήν έκλογήν Αρχιερέως διά την πλήρωσιν τής κενωθείσης θέσεως τού Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης λόγω τής πρόσ Κύριον έκδημίας τού μακαριστού κυρού Παντελεήμονος, δστις ύπήρξεν έκλεκτός Ιεράρχης τού καθ' ημάς Πατριαρχικού Οικουμενικού Θρόνου και έποίμανε θεοφιλώς τήν έν Ελλάδι ιστορικήν ταύτην έπαρχίαν αυτού.*

Ως γνωστόν, ειδικοί ιστορικοί, κανονικοί και ποιμαντικοί λόγοι επέβαλλον τάς έν τή ρηθείση Πράξει κανονικάς ρυθμίσεις, διά τών όποίων ή Μητηρ Αγία τού Χριστού Μεγάλη Εκκλησία, συμφωνούσης τής τε Αγιοτάτης Αυτοκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος και τών έκπροσώπων τής Ελληνικής Πολιτείας, επέλεξε τό έξασφαλίζον τήν ένότητα και ομοψυχίαν τού εύσεβούς ήμών Γένους σχήμα, άπαρτισθέν υπό τής διοικητικής ένώσεως τών εις τό Έλληνικόν Κράτος περιελθουσών Ιερών Μητροπόλεων τού Οικουμενικού Πατριαρχείου μετά τών τοιούτων τής Αυτοκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος.

Η συνδιοίκησις τών δύο ηνωμένων διοικητικώς υπό τύπον προσωρινότητος τούτων Εκκλησιών, ήτοι τής Αυτοκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος και τών εις τό Έλληνικόν Κράτος ένσωματωθεισών Ιερών Μητροπόλεων τής Μητρός Εκκλησίας, ώρίσθη ότι θά άσκήται υπό τού σώματος άπάντων τών έν ενεργεία Μητροπολιτών, συμμετεχόντων εις τε τήν Σύνοδον τής Ιεραρχίας και εις τήν Διαρκή Ιεράν Σύνοδον έν ισοτιμία και ίσοψηφία και δη εις τήν τελευταίαν δι' ίσου άριθμού μελών, διατηρουμένου όμως έν ίσχύϊ τού άνωτάτου κανονικού δικαιομάτος τού Οικουμενικού Πατριαρχείου επί τών Ιερών Μητροπόλεων αυτού.

Τό σοφώς διαρρυθμισθέν υπό τών πατέρων σχήμα τούτο έλειτούργησεν άποτελεσματικώς άχρι τούδε και παρέσχε τό Γένει τήν αίσθησιν τής ένότητος αυτού, τού τε έντός τών όρίων τού Ελληνικού Κράτους και τού έκτός αυτού ύπάρχοντος, άρμονικάς και άδελφικάς άμφοτέρων συνεργαζομένων. Συνεπώς δέν έχεται άληθείας ή καινοφανής και αντίθετος πρόσ τήν ένότητα τού Γένους άποψις, κατά τήν όποιαν θά αύξηθή ή ένότης αυτού εάν διαρραγούν οι δεσμοί τού εντός τού Ελληνικού Κράτους τμήματος

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

αυτό από του Οικουμενικού Πατριαρχείου, διά της άρνήσεως υπό της 'Εκκλησίας της Ελλάδος της εφαρμογής μιας σοφής ρυθμίσεως.

Εάν όντως επέστη καιρός ανατροπής της προσωρινής ταύτης ρυθμίσεως, ως φαίνεται επ' εσχάτων επιδιωκόμενον, τό αποτέλεσμα δεν θά ήτο ή αντικανονική και αυθαίρετος προσάρτησις των εν 'Ελλάδι Επαρχιών της Μητρούς Εκκλησίας εις τήν Αγιοτάτην "Αυτόκεφαλον Εκκλησίαν της Ελλάδος", άλλ' ή αναβίωσις της πρό της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τού 1928 καταστάσεως.

Τό Οικουμενικόν όμως Πατριαρχείον, φύλαξ της ενότητος τού Γένους και της κανονικής τάξεως, είναι ύποχρεωμένον εκ της ειδικής διακονίας αυτού όπως μέριμνα διά τήν πιστήν τήρησιν της κανονικής τάξεως, διότι μόνον ό σεβασμός προς αυτήν επιφέρει τήν ειρήνην και τήν ενότητα των Εκκλησιών και συντηρεί τήν ενότητα τού Γένους· ενώ πάσα δι' οίονδήποτε λόγον άμφισβήτησις της τοιαύτης κανονικής τάξεως προκαλεί διχογνωμία και επί πλέον διαιρέσεις και άντιθέσεις, ών πείραν λαμβάνομεν ήδη.

Είναι προφανές ότι ούτε ή ήν επικαλείσθε "άχρησία" έχεται άληθείας, διότι πολλάκις έφηρμόσθησαν πάσαι αι ρυθμίσεις της προδιαληφθείσης Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως, ούτε και ή τυχόν έξ ειδικών λόγων άνοχή τού Οικουμενικού Πατριαρχείου ως προς τήν παράλειψιν τήρησεως ώρισμένων προβλέψεων αυτής οδηγεί εις κατάργησιν των έχουσών ισχύν κανονικών διατάξεων προνοιών αυτής. Είναι επίσης καταφανές ότι ούδεις σεβαστός κατά τά άλλα πολιτειακός νόμος δύναται νά άπαγορεύση εις τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον και τήν Εκκλησίαν εν γένει νά επιδιώκη τήν τήρησιν και νά τηρή τούς ιερούς κανόνες και τάς κανονικάς προνοίας της ειρηνένης Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως. Ακόμη και όταν ή πολιτειακή νομοθεσία δεν ένσωματώνη ώρισμένας ίεροκανονικάς ρυθμίσεις, δεν άπαγορεύει, αλλά ρητώς και συνταγματικώς επιτρέπει εις τήν 'Ορθοδοξον 'Εκκλησίαν, όπως τηρή τό σύνολον των ιερών κανόνων και δή και των ισοδυνάμων ρυθμίσεων, των διαλαμβανομένων εις τόν ρητώς άναφερόμενον υπό τού 'Ελληνικού Συντάγματος Πατριαρχικόν και Συνοδικόν Τόμον τού έτους 1850 και τήν επίσης ρητώς άναφερομένην Πατριαρχικήν και Συνοδικήν Πράξιν τού 1928.

Η εφαρμογή, άλλωστε, αυτών, είτε τό πλήρες κείμενον αυτών ένσωματοῦται εις τήν έσωτερικήν συνταγματικήν τάξιν (κατά τήν όρθοτέραν άποψιν), είτε μέρος αυτών ένσωματοῦται εις αυτήν (κατά τήν στενοτέραν έκδοχήν), είναι έλευθέρα και επιτρεπτή.

Όθεν, περιττή θά ήτο ή περαιτέρω άντίκρουσις της εν τώ ύμετέρω γράμματι έπιχειρηματολογίας και ή έπίκλησις επί πλέον επιχειρημάτων διά τήν κατάδειξιν τού άβασίμου των εν αυτώ συλλογισμών. Επειδή όμως φρονοῦμεν οτι υφίσταται καλή διάθεσις και διτ άβασανίστως ύπεστηρίχθησαν ώρισμέναί άπόψεις, χωρούμεν εις τήν εκθεσιν των λόγων διά τούς όποιους είναι έπιβεβλημένη ή παρ' ήμών έγκρισις τού καταλόγου των διά τάς Ιεράς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης και Έλευθερουπόλεως (και πάσαν άλλην κενωθησομένην Ιεράν Μητροπόλιν των λεγομένων Νέων Χωρών) εκλόγιμων ως Αρχιερέων, κατά πιστήν εφαρμογήν της ειρηνένης Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως.

Κατ' άρχήν σημειωτέον ότι ή "Έγκρισις" νοείται κατά τήν ούσίαν αυτής ως άφορώσα μόνον εις τήν εκλογιμότητα διά τάς έν 'Ελλάδι (πλήν Κρήτης και Δωδεκανήσου) Ιεράς Μητροπόλεις τού Οικουμενικού Πατριαρχείου και όχι διά τάς έν αυτή Ιεράς Μητροπόλεις της Αυτόκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος. Είναι έν τούτω σαφής τόσον ή ειρηνένη Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις όσον και ή διάταξις τού άρθρου 17, παρ. 3, έδάφιον τελευταίον, τού Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος, όσον και τό έν τώ ύμετέρω γράμματι άποδεκτόν ύφ' ήμών γενόμενον άπόσπασμα τού άναφερομένου γράμματος τού έν ετει 1929 Αρχιεπισκόπου Αθηνών, διαλαμβάνον επί λέξει* "Και αύθις δέ δηλούμεν ότι δικαίωμα άναφαιρετον τού Οικουμενικού Πατριαρχείου έσται τό είσηγεΐσθαι διά τού Αρχιεπισκόπου Αθηνών τήν έν τώ καταλόγω άναγραφήν ονομάτων εκλόγιμων κληρικών και τήν διαγραφήν έτέρων, λαμβάνειν δέ γνώσιν τού καταρτιζόμενου καταλόγου".

Άν και δεν χρησιμοποιείται έν προκειμένω ή λέξις "έγκρισις" είναι προφανές ότι κατ' ούσίαν περί αυτής πρόκειται, διότι ή πρότασις προσθήκης ονομάτων εκλόγιμων, συνεπαγομένη τήν ύποχρεωτικήν συμπερίληψιν αυτών, έφ' όσον έχουν τά νόμιμα και κανονικά προσόντα, συνιστά άμεσον μή έγκρισιν τού έλλιπούς κατά τά ονόματα των προτεινομένων καταλόγου, ενώ ή διαγραφή των προτεινομένων ως διαγραφπτέων συνιστά μή έγκρισιν τού καταλόγου ως προς την έν αυτό συμπερίληψιν αυτών, τέλος δέ ή μή πρότασις διαγραφής ή έγγραφης συνιστά έγκρισιν τού καταρτισθέντος καταλόγου.

Η διαδικασία της προσθήκης ή της άφαιρέσεως εκλόγιμων εΐναι έτερον θέμα, τού όποιου ή καταλληλοτέρα ρύθμισις δεν είναι δυσχερής. Τό άναμφισβήτητον και κατά τό ύμέτερον γράμμα εΐναι ότι ή Μητηρ 'Εκκλησία έχει τό δικαίωμα τού λαμβάνειν γνώσιν τού καταλόγου των εις τάς έν 'Ελλάδι Ιεράς Μητροπόλεις αυτής εκλόγιμων, επί τώ τέλει της προσθήκης εις αυτόν ή της άφαιρέσεως έξ αυτού ονομάτων, τούτέστι προς έγκρισιν.

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Ως έκ τούτου τό ἀνακύψαν ὄχι ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θέμα δέον νά μῆ ἐξαντλήται περί τήν γραμματικήν διατύπωσιν, δοθέντος ὅτι ἐν τῇ οὐσίᾳ ὁ κατάλογος ἀποστέλλεται, καί κατά τήν ὑμετέραν ομολογίαν, διά νά γνωρισθῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος αἱ προτάσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περί προσθαφαιρέσεως εἰς αὐτόν ονομάτων, τούθ' ὅπερ συνιστά τήν ὑπό τοῦ Ὄρου τῆς Πράξεως προβλεπομένη ἐγκρισιν αὐτοῦ..

Ἡ Διарκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περιλαμβάνουσα εἰς τό ἐν ἀρχῇ γράμμα αὐτῆς ἀφ' ἑνός μὲν τήν προεκτεθεισαν περικοπὴν τοῦ γράμματος τοῦ ἐτους 1929 τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, ὑπό τήν προφανή ἐννοίαν τῆς ἀποδοχῆς τοῦ περιεχομένου τῆς περικοπῆς αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν καταληκτικὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ὅτι ἀποστέλλει τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ τὸν κατάλογον “πρὸς ἀπλήν ἐνημέρωσιν” μόνον, ἐξάγει συμπέρασμα καί λαμβάνει ἀπόφασιν μὴ τελοῦσαν εἰς λογικὴν ἀκολουθίαν πρὸς τὰς παραδοχὰς αὐτῆς, ἐφ' ὧν ἐπιθυμεῖ νά στηρίξῃ τήν ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην. Διότι ἀφ' ἑνός μὲν δέχεται ἐν τῇ μείζονι προτάσει τοῦ συλλογισμοῦ αὐτῆς ὅτι εἶναι ἀναφαίρετον δικαίωμα ἡμῶν ἢ πρότασις προσθήκης ἢ διαγραφῆς ἐκλογίμων ἀπὸ τοῦ καταλόγου, ἀφ' ἑτέρου δέ ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἡμῖν τοῦ καταλόγου γίνεται μόνον πρὸς ἐνημέρωσιν ἡμῶν, ἥτοι χωρὶς τό δικαίωμα νά ἀσκήσωμεν τό ὅπερ προηγουμένως ἀνεγνώρισεν ἡμῖν δικαίωμα τῆς προτάσεως προσθαφαιρέσεως ονομάτων εἰς αὐτόν. Ἀποστέλλουσα τὸν κατάλογον μὲ τήν περιοριστικὴν ρήτραν τῆς ἀπλῆς ἐνημερώσεως, ἥτοι κατὰ τήν ἀπόφασιν αὐτῆς ὅπως ἀποκλείσῃ πάσαν ἐν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἡμῶν, ἀντιφάσκει πρὸς ὅσα παρεδέξατο καί οὕτως αὐθαιρετεῖ, διότι δεν στηρίζει τήν ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην εἰς ἐύλογον τινα δικαιολογίαν. Ἀντιθέτως ἀναγνωρίζει ρητῶς τό δίκαιον καί ἀρνεῖται νά ἐφαρμόσῃ αὐτό.

Βεβαίως ἰσχυρίζεται ἀβασίμως, ὅτι τό δίκαιον αὐτό ἀπωλέσθη λόγῳ ἀχρησίας, ὡς ἐάν ἦτο ἀστικόν δικαίωμα ὑποκείμενον εἰς παραγραφήν. Παραγνωρίζει ὅμως ὅτι ἡ πραγματικὴ βᾶσις τοῦ ἐν λόγῳ ἰσχυρισμοῦ αὐτῆς εἶναι ἀνακριβής, διότι ὁ ἀειμνήστος προκατόχος ἡμῶν κυρὸς Σεραφεῖμ δὶς τοῦλάχιστον, ὡς προέκυψεν ἐκ δειγματοληπτικῆς ἐρεύνης ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπέστειλεν ἡμῖν, διά τῶν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 312/14.01.1975 καί 330/22.01.1976 γραμμάτων αὐτοῦ, προκειμένης πληρώσεως τῶν χηρευσουσῶν τότε Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἰωαννίνων καί Γρεβενῶν, τὸν κατάλογον τῶν δι' αὐτάς ἐκλόγιμων, με τήν ρητὴν μνεῖαν “πρὸς ἐγκρισιν”.

Ἐπὶ πλέον δε καί χωρὶς ἢ τῶν κατωτέρω μνεῖαν νά σημαίνῃ ὅτι μόναι αἱ ἐπομένους ἀναφερόμεναι περιπτώσεις ἐφαρμογῆς ὑπάρχουν, ἢ ὅτι τό κύρος τῆς εἰρημένης Πατριαρχικῆς Πράξεως τοῦ ἐτους 1928, ἀπόλλυται ἐκ τῆς τυχόν μὴ ἐφαρμογῆς αὐτῆς, ρητέον ὅτι ἐκ προχείρου δειγματοληπτικῆς ἐπίσης ἐρεύνης διεπιστώθη ὅτι εἰς πλείστας ὅσας περιπτώσεις ἐτηρήθησαν οἱ ὅροι αὐτῆς:

α) Ἀπέστειλεν ὁ προκατόχος Ἰμῶν “κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶς καί πολιτικῶς κυρωθεῖσι γενικοῖς ὅροις καί ἰδίᾳ τῷ Ζ' τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 διαγορευόμενα” τό τε ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς καί τήν κατὰ τήν χειροτονίαν Ἀρχιερατικὴν ομολογίαν πίστεως τοῦ Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνούσων Νικηφόρου (1979) κλπ.

β) Ὑπεβλήθησαν, “συνωδὰ τῇ Πατριαρχικῇ καί Συνοδικῇ Πράξει τοῦ 1928”, ἐκθέσεις πεπραγμένων τῶν Μητροπολιτῶν Ἀλεξανδρουπόλεως (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 598/03.02.1971), Μαρωνείας (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 109/1955, 233/1970, 222/1971, 65/1972, 293/1973, 257/1976, Μηθύμνης (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 417/1970, 150/1973), Μυτιλήνης (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 652/1960, 2141 /1962, 1534/1970, 661/1973), Παραμυθίας, Φιλιατῶν καί Γηρομερίου (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 2321/1958, 2843/1959), Σισανίου καί Σιατίστης (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 484/1961), Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου (ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 269/1973, 677/1973) κλπ. καί

γ) Ὑπεβλήθη, ὡσαύτως εἰς ἐφαρμογὴν τῶν σχετικῶν ὄρων τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, πλῆθος ἀναφορῶν ὑπὸ Ἱερωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ποιμαίνοντων Ἱεράς Μητροπόλεις ἐν Ἑλλάδι, περί διαφόρων θεμάτων ἀναγόμενων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ, ἥτοι περί ἐκλογῆς ἡγουμενοσυμβουλίων Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καί Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, κλπ.

Ἐξ ἄλλου, ἐν τῇ προσπάθειᾳ αὐτῆς ἢ Διарκῆς Ἱερά Σύνοδος ὅπως εὖρη ερεῖσματα πρὸς στήριξιν τῆς κατὰ τὰ ρηθέντα ἀντιφατικῆς πρὸς τὰς παραδοχὰς τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἐπικαλεῖται τὴν πολιτειακὴν νομοθεσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἰσχυρίζομένη πολλά μὲν καί ἄλλα, ἰδίᾳ δε ὅτι δεν ὑφίσταται οὔτε ἐν τῷ Συντάγματι οὔτε ἐν τοῖς νόμοις διάταξις θεσπίζουσα τὴν ἐγκρισιν τοῦ καταλόγου τῶν διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι Ἱεράς Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκλόγιμων. Ἀλλὰ καί ἀν τούτου ἦτο ἀληθές δεν συνιστᾶ κώλυμα οἰκοθεν ἐνδοεκκλησιαστικῆς σχετικῆς ἐνεργείας καί συμμορφώσεως πρὸς τὰ κανονικῶς τεθεσπισμένα, δεδομένου ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἱερῶν κανόνων καί κανονικῶν ρυθμίσεων ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν δέν προϋποθέτει ἐνσωμάτωσιν αὐτῶν, οὔτε προσκρούει εἰς τό ἐκασταχοῦ πολιτειακόν δίκαιον.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Πέραν όμως αυτού ρητέον, ότι ή εν τώ Έλληνικό Συντάγματι αναφορά του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου του 1850 και της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 ἐγένετο κατ' ἀπαιτήσιν τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ὅτι ἰσχυρῶς υποστηρίζεται ὅτι ἡ συνταγματική κατοχύρωσις αὐτῶν περιλαμβάνει τό σύνολον τῶν διατάξεων καί ρυθμίσεων αὐτῶν, καί ὄχι μόνον τήν ἐν ἀρθρῷ 3 παρ. 1 αὐτοῦ ἀναφερομένην συγκρότησιν τῆς Ἱεράς Συνόδου, ὡς τούτο συνάγεται καί ἐκ τῆς ἐν παραγράφῳ 2 αὐτοῦ διατάξεως, κατὰ τήν ὁποίαν τό εἰς ὠρισμένας περιοχάς τοῦ Κράτους ἐκκλησιαστικόν καθεστῶς δέν ἀντίκειται εἰς τὰς διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου. Καθεστῶς ὁμως σημαίνει δομημένην κανονιστικούς μορφήν διοικήσεως περιλαμβάνουσαν ολόκληρον πλέγμα δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων, τοῦ ὁποιοῦ τό σύνολον ὡς θεσμός ἀναγνωρίζεται συνταγματικῶς ὡς καλῶς ἔχον. Δέν εἶναι νοητόν νά ἐκληφθῆ ὅτι τό ἐκκλησιαστικόν καθεστῶς τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περιορίζεται εἰς μόνην τήν συμμετοχήν αὐτῶν εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί εἰς τήν κατ' ἴσον ἀριθμόν συμμετοχήν αὐτῶν εἰς τήν Διαρκή Ἱεράν Σύνοδον αὐτῆς. Τοιαύτη ἐλλιπεστάτη ρύθμισις δέν συνιστᾷ τήν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Συντάγματι ἐννοίαν τοῦ «καθεστῶτος».

Παραλείπομεν τήν εἰδικήν ἀντίκρουσιν τῶν ἀναφερομένων εἰς τήν διά λόγους καθαρῶς νομικούς μή ἰσχύν, κατὰ τὰ ἐν τῷ γράμματι ὑποστηριζόμενα, τῶν πλείστων ἐκ τῶν λοιπῶν ρυθμίσεων τῆς Πατριαρχικής καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, διότι ἀφ' ἑνός μὲν τό ἀσταθές τῆς νομικῆς ἐπιχειρηματολογίας κατεδείχθη ἤδη διά τῶν προεκτεθέντων ὀλίγων, ἀφ' ἑτέρου δε διότι τό θέμα εἶναι ἐκκλησιαστικόν, ἐκκλησιολογικόν καί κανονικόν καί δέν ἀντιμετωπίζεται διά τῆς κοσμικῆς νομοθεσίας, ἐχούσης ἐπιφανειακοῦ καί ἐγκοσμίου σκοπούς. Ἡ παρούσα κρίσις δέν προεκλήθη λόγῳ ἐνεργειῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διά τήν μεταβολήν τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, ἀλλά ὑπό ἐνίων ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι διά πολλῶν διαδοχικῶν ἐνεργειῶν πειρώνται ὅπως ἀλλοιώσουν τό ἰσχύον θεσμικόν πλαίσιον καί ὅπως ἀποσπάσουν τὰς ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπ' αὐτοῦ διά τετελεσμένων ἀντικανονικῶν γεγονότων.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν:

α) τήν σκόπιμον ἀλλοίωσιν διά νομικῶν προσχημάτων τῆς καθιερωμένης κανονικῆς μνημονεύσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ Ὄνόματος εἰς τό «ἐν πρώτοις μνήσθητι...» ὑπό τῶν Ἱεραρχῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῶν Νέων Χωρῶν, ἀντί τῆς κανονικῆς καί δι' ἐγκυκλίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἐτους 1928 καθιερωμένης κανονικῆς μνημονεύσεως ὡς «*Ἀρχιεπισκόπου καί Πατριάρχου ἡμῶν ...*».

β) τήν καινοφανή, κανονικῶς καί ἐκκλησιολογικῶς ἀπαράδεκτον προσφώνησιν ἐκτός τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Αθηνῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν ὡς ποιμενάρχου, ἢ καί ὡς «*Ἀρχιεπισκόπου*» τῶν ἐν ταῖς Νέαις Χώραις Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου·

γ) τήν ἀναφοράν ὑπό τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος κατὰ τήν ἐξόδιον ἀκολουθίαν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Παντελεήμονος ὡς «*Ἱεράρχου τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*»·

δ) τήν ἀντικανονικήν μνημόνευσιν τοῦ Ὄνόματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν κατὰ τὰς ἐνθρονίσεις τῶν Ἱεραρχῶν τῶν Νέων Χωρῶν, ἀλλά καί ὑπό Ἱεραρχῶν αὐτῶν τε καί τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «*εἰς τό ἐν πρώτοις μνήσθητι...*»

Τούτων οὕτως ἐχόντων, μετὰ πολλῆς τῆς χαράς καί τῆς ἱκανοποιήσεως ἀνέγνωμεν τήν ἐν τῷ γράμματι ὑμῶν περικοπήν, πρὸς ἡν ἀπολύτως συμφωνεῖ ἡ Πατριαρχική ἡμῶν καρδιά καί ἡ περί ἡμᾶς Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος, καθ' ἣν «*τά ἀνακύπτοντα ἐκάστοτε ἐκκλησιαστικά ζήτήματα ἀξιοῦσι πρωτίστως ἐν φόβῳ Θεοῦ, ταπεινώσει ψυχῆς, ἀγάπῃ εἰλικρινεῖ καί ἀκλονήτῳ προσηλώσει τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησιολογίᾳ προσέγγισιν αὐτῶν, ἵνα μή τό πνεῦμα τοῦ κόσμου τόν πλοῦτον τῆς χάριτος δαπανήσῃ καί ἀπό τῶν καρδιῶν τόν ελεον ἀποσκορακίσῃ. Ἀλλά καί ὁ πιστός τοῦ Θεοῦ λαός τό μὲν γράμμα τοῦ νόμου ἀποστρέφεται, τό ἀποκτεῖνον τό πνεῦμα, τὰς δε ἐξ ἀγάπης καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως ἐμπνεόμενας λύσεις τῶν προβλημάτων ἐπικροτεῖ καί ἐπ' αὐταῖς ἀναπαύεται*». Οἱ λόγοι οὗτοι εὐρίσκουν ἡμᾶς, ἐπαναλαμβάνομεν, συμφώνους, καίτοι ἡ ἐν τῷ γράμματι τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐπιχειρηματολογία ἐξαντλεῖται εἰς νομικά ἐπιχειρήματα.

Ἀναπολούμεν δε ὅσα Ὑμεῖς γραπτῶς καί προφορικῶς ἐδηλώσατε κατὰ τήν ἀνάρρησιν Ὑμῶν εἰς τόν Θρόνον καί διά τῶν Εἰρηρικῶν Ὑμῶν γραμμάτων περί τοῦ σεβασμοῦ καί τῆς ἀγάπης πρὸς τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν καί τῆς παροχῆς εἰς αὐτήν πάσης ὑποστηρίξεως ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῆς ἐπιπόνου διακονίας αὐτῆς καί συγκρίνοντες αὐτά πρὸς τήν τελικήν στάσιν τῆς ἡς προεδρεύετε Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου ἐπὶ τοῦ ἀνακύψαντος θέματος τῆς πιστῆς τηρήσεως τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, προβληματιζόμεθα κατὰ πόσον οἱ ἀγαθοὶ τότε λόγοι καί αἱ εἰλικρινεῖς προθέσεις ἀνταποκρίνονται πρὸς

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Μελετώντας αυτό το κείμενο, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ερμηνεύεται κατά αυθεντικό τρόπο το «πνεύμα» της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης με τέτοιον τρόπο που μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μια εισηγητική έκθεση, που θα μπορούσε να έχει συγγραφεί το έτος 1928. Είναι αυτό χαρακτηριστικό στοιχείο της ενιαίας γραμμής ερμηνείας που ακολουθείται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους βασίζεται το Πατριαρχικό Γράμμα-Απάντηση στις αιτιάσεις της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου είναι οι εξής: α) υπεραμύνεται της Πράξεως του 1928 για την οποία επισημαίνει ότι «ελειτούργησεν αποτελεσματικώς άχρι τούδε και παρέσχε το Γένει την αίσθηση της ενότητας αυτού...»⁷⁸, β) διακηρύσσει ότι ακόμα και αν η πολιτειακή νομοθεσία δεν ενσωματώνει πλήρως όλους τους όρους της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, δεν μπορεί να απαγορεύσει την τήρηση της⁷⁹, γ) διευκρινίζει ότι το δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου να υποδεικνύει υποψηφίους δια της προσθήκης η διαγραφής ονομάτων από τον Κατάλογο προς Αρχιερατεία Εκλογίμων για τις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών, απορρέει από το δικαίωμα προς έγκρισιν που αναφέρει ο Ε όρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως⁸⁰ και δ) υπενθυμίζει την ύπαρξη σε ορισμένες περιοχές του Ελληνικού Κράτους, ιδιαίτερου εκκλησιαστικού καθεστώτος που ειδικότερα για τις Μητροπόλεις

τάς σημερινάς τάσεις και πράξεις. Αλλ' εως αιώνας ούκ έκκακούμεν. Θέλομεν νά πιστεύωμεν οτι άνευ ένδελεχούς βασάνου έγράφησαν όσα έγράφησαν και οτι συνεπώς μετά βαθυτέραν μελέτην και έπανεξέτασιν έν συνεδρία τής Ιεράς Συνόδου τής Ιεραρχίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος θέλετε άποκαταστήσει τήν κανονικήν τάξιν και τηρήσει έπακριβώς κατά πάντας τούς ορισμούς αυτής τήν ειρημένην Πατριαρχικήν και Συνοδικήν Πράξιν τού έτους 1928 περί αναθέσεως έπιτροπικώς τής διοικήσεως τών έπαρχιών τών λεγομένων Νέων Χωρών εις τήν Έκκλησίαν τής Ελλάδος, έπαναποστέλλοντες τόν ειρημένον κατάλογον τών προς άρχιερατείαν διά τας Ιεράς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης και Έλευθερουπόλεως έκλογίμων προς έγκρισιν υπό τήν προεκτεθεισαν άποσεσαφηνισμένην έννοιαν, έν συνεχεία δέ και όσα διαλαμβάνονται εις αυτήν και ύπομνησκονται διά τού από α' Φεβρουάριου ,ββ' ήμετέρου Γράμματος, προς αισχύνην τού πονηρού, τού θελήσαντος νά ένσπειρη ζιζάνια εις τας σχέσεις των δύο Εκκλησιών ήμών και προς άποφυγήν άνεπιθυμήτου κρίσεως εις αυτάς.

Τά άνωτέρω από τής Μητρος Εκκλησίας ανακοινούμενοι, περιπτυσσόμεθα τήν Ύμετέραν φίλην Μακαριότητα και τούς περί Αύτην άγαπητούς έν Χριστώ αδελφούς φιλήματι άγίω και διατελοϋμεν μετά βαθείας τής έν Κυρίω άγάπης και τιμής έξαιρέτου. ,βγ' Σεπτεμβρίου λ' Τής Ύμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος άγαπητός έν Χριστώ αδελφός Ό Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος».

⁷⁸Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π. σελ.370.

⁷⁹Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π. σελ. 371.

⁸⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π. σελ.372.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα»*.

των Νέων Χωρών προσιδορίζεται και οριοθετείται από την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 και από το Ελληνικό Σύνταγμα⁸¹.

Ειδικότερα, γίνεται λόγος για το ότι οι Επαρχίες αυτές είναι επαρχίες του Οικουμενικού θρόνου, καθώς και οι Αρχιερείς των επαρχιών αυτών είναι και αποκαλούνται Αρχιερείς του Οικουμενικού Θρόνου (όπως και ο εκλιπών Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων). Αυτές οι Μητροπόλεις παραχωρήθηκαν προσωρινώς στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος για λόγους «ειδικούς, ιστορικούς, κανονικούς και ποιμαντικούς». Ταυτόχρονα είναι σημαντική η παρατήρηση που κάνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης, ο οποίος υπενθυμίζει ότι η εν Ελλάδι Εκκλησία ουσιαστικά συνδιοικεί δύο Εκκλησίες, την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος και τις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών που αποτελούν ένα ιδιαίτερο εκκλησιαστικό καθεστώς: *«Η συνδιοίκηση των δύο ηνωμένων διοικητικώς υπό τύπον προσωρινότητας τούτων Εκκλησιών, ήτοι τής Αυτόκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος καί των εις τό Ἑλληνικόν Κράτος ένσωματωθεισών Ιερών Μητροπόλεων τής Μητρός Εκκλησίας, ώρίσθη ότι θά άσκήται υπό τού σώματος άπάντων των έν ενεργεία Μητροπολιτών, συμμετεχόντων εις τε τήν Σύνοδον τής Ιεραρχίας καί εις τήν Διαρκή Ιεράν Σύνοδον έν ισοτιμία καί ίσοψηφία καί δη εις τήν τελευταίαν δι' ίσου άριθμού μελών, διατηρουμένου όμως έν ισχύϊ τού άνωτάτου κανονικού δικαιώματος τού Οικουμενικού Πατριαρχείου επί των Ιερών Μητροπόλεων αυτού»*⁸². Σύμφωνα με το Πατριαρχείο αυτό το σύστημα συνδιοίκησης υπήρξε σοφό γιατί εξασφάλισε την ενότητα και την ομοψυχία του Γένους το οποίο ζει εντός και εκτός των ορίων της Ελληνικής επικράτειας, όταν λειτουργεί με αρμονία και με σύνεση⁸³.

Στη συνέχεια τονίζεται ότι οι όροι της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως είναι ισόκυροι με τους Ιερούς Κανόνες της Εκκλησίας. Αυτοί οι Όροι που είναι η βάση της παραχώρησης της διοίκησης των Επαρχιών αυτών στην Εκκλησία της Ελλάδος

---

⁸¹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π σελ. 371.

⁸² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ.370.

⁸³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ.370.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

χαρακτηρίζονται ως κανονικές ρυθμίσεις και τίθενται ως ισοσύναμοι με τους Ιερούς Κανόνες. Αυτές λοιπόν οι Εκκλησιαστικές αποφάσεις, υπέρκεινται των Νόμων του Κράτους και δεν τίθεται θέμα απαγόρευσης από τους Πολιτειακούς Νόμους της επακριβούς τήρησης των Ιερών Κανόνων κατά τις ενδοεκκλησιαστικές διενέξεις⁸⁴. Ταυτόχρονα επισημαίνεται ότι η αναφορά στον Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο του 1850 και της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, στο Ελληνικό Σύνταγμα και η κατοχύρωσή τους έγινε κατ'απαίτηση της Εκκλησίας της Ελλάδος. Σε αυτό το σημείο απαντά και στις αιτιάσεις της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, η οποία λαμβάνοντας υπόψιν της διάφορες Νομολογίες και ερμηνείες, υποστηρίζει ότι δεν κατοχυρώνονται συνταγματικά όλες οι διατάξεις του Τόμου και της Πράξεως.

Σύμφωνα με το Πατριαρχικό Γράμμα, η κατοχύρωση έγκειται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του Συντάγματος. Ειδικότερα αναφέρεται : *«Πέραν όμως αυτού ρητέον, ότι ή εν τώ Έλληνικό Συντάγματι αναφορά του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου του 1850 και της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 έγινεν κατ' απαίτησιν της Αγιωτάτης Εκκλησίας της Ελλάδος και ότι ισχυρώς υποστηρίζεται ότι ή συνταγματική κατοχύρωσις αυτών περιλαμβάνει τό σύνολον των διατάξεων και ρυθμίσεων αυτών, και όχι μόνον τήν εν άρθρω 3 παρ. 1 αυτού αναφερομένην συγκρότησιν της Ιεράς Συνόδου, ως τούτο συνάγεται και εκ της εν παραγράφω 2 αυτού διατάξεως, κατά τήν οποίαν τό εις ώρισμένας περιοχάς του Κράτους έκκλησιαστικόν καθεστώς δέν αντίκειται εις τάς διατάξεις της προηγουμένης παραγράφου. Καθεστώς όμως σημαίνει δομημένην κανονιστικούς μορφήν διοικήσεως περιλαμβάνουσαν ολόκληρον πλέγμα δικαιωμάτων και ύποχρεώσεων, του όποιου τό σύνολον ως θεσμός αναγνωρίζεται συνταγματικώς ως καλώς έχον. Δέν είναι νοητόν νά έκληφθή ότι τό έκκλησιαστικόν καθεστώς των εν Ελλάδι Ιερών Μητροπόλεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου περιορίζεται εις μόνην τήν συμμετοχήν αυτών εις τήν Ιεράν Σύνοδον της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και εις τήν κατ' ίσον άριθμόν συμμετοχήν αυτών εις τήν Διαρκή Ιεράν Σύνοδον αυτής.*

---

⁸⁴ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 374.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα»*.

Τοιαύτη έλλιπεστάτη ρύθμισις δεν συνιστα τήν εν τω Έλληνικώ Συντάγματι έννοιαν τοῦ “καθεστώτος”»⁸⁵.

Είναι φανερό στο παραπάνω απόσπασμα ότι ερμηνεύεται η συνταγματική διάταξη για τα διάφορα εκκλησιαστικά «καθεστώτα» που υπάρχουν στην Ελλάδα. Ως είναι γνωστό, στην Ελληνική Επικράτεια έχουμε διαφορετικές εκκλησιαστικές διοικήσεις. Η Ημι-αυτόνομη Εκκλησία της Κρήτης, οι Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου που ανήκουν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, το Άγιον Όρος, και οι Μητροπόλεις των Νέων Χωρών. Καθεστώς λοιπόν εκκλησιαστικό κατά το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι: *«Καθεστώς όμως σημαίνει δομημένην κανονιστικούς μορφήν διοικήσεως περιλαμβάνουσαν ολόκληρον πλέγμα δικαιωμάτων καί υποχρεώσεων, τοῦ ὁποιοῦ τό σύνολον ὡς θεσμός ἀναγνωρίζεται συνταγματικῶς ὡς καλῶς ἔχον. Δέν εἶναι νοητόν νά ἐκκληφθῆ ὅτι τό ἐκκλησιαστικόν καθεστώς τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περιορίζεται εἰς μόνην τήν συμμετοχήν αὐτῶν εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος καί εἰς τήν κατ’ ἴσον ἀριθμόν συμμετοχήν αὐτῶν εἰς τήν Διαρκή Ἱεράν Σύνοδον αὐτῆς. Τοιαύτη έλλιπεστάτη ρύθμισις δεν συνιστα τήν εν τω Έλληνικώ Συντάγματι έννοιαν τοῦ “καθεστώτος”»⁸⁶.* Καταλήγοντας για τα νομικά κωλύματα που παρουσιάζονται από την Διαρκή Ιερά Σύνοδο για την τήρηση των όρων της Πράξεως του 1928, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θεωρεί ότι το θέμα είναι εκκλησιαστικό, εκκλησιολογικό και κανονικό και ως εκ τούτου δεν αντιμετωπίζεται από την πολιτική νομοθεσία⁸⁷.

Για την αντίκρουση των επιχειρημάτων που αφορούν την ερμηνεία της Πράξεως του 1928 αλλά και των τροποποιήσεων του 1929 που επικαλείται η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, το Οικουμενικό Πατριαρχείο επισημαίνει ότι

⁸⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 374.

⁸⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 374.

⁸⁷ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 374 : *«Παραλείπομεν τήν ειδικήν αντίκρουσιν των ἀναφερομένων εἰς τήν διά λόγους καθαρῶς νομικοῦς μή ἰσχύν, κατὰ τὰ ἐν τῷ γράμματι ὑποστηριζόμενα, των πλείστων εκ των λοιπῶν ρυθμίσεων τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, διότι ἀφ’ ἐνός μὲν τό ἀσταθές τῆς νομικῆς ἐπιχειρηματολογίας κατεδείχθη ἤδη διά των προεκτεθέντων ολίγων, ἀφ’ ἑτέρου δε διότι τό θέμα εἶναι ἐκκλησιαστικόν, ἐκκλησιολογικόν καί κανονικόν καί δέν ἀντιμετωπίζεται διά τῆς κοσμικῆς νομοθεσίας, ἐχούσης ἐπιφανειακοῦς καί ἐγκοσμίου σκοποῦς»*.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

αυτές οι τροποποιήσεις δεν αναφέρονται στην ουσία του θέματος. Αν συνεξεταστεί ο Ε΄Όρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης με τις τροποποιήσεις του 1929, διαπιστώνεται ότι επί της ουσίας είναι έγκριση καθώς ο Οικουμενικός Πατριάρχης έχει τη δυνατότητα να εισηγείται την διαγραφή ή την εγγραφή στον Κατάλογο. Ειδικότερα επισημαίνεται : *«Αν και δέν χρησιμοποιείται έν προκειμένω ή λέξις “έγκρισις” είναι προφανές ότι κατ’ ούσίαν περί αύτης πρόκειται, διότι ή πρότασις προσθήκης ονομάτων έκλογίμων, συνεπαγομένη τήν ύποχρεωτικήν συμπερίληψιν αύτών, έφ’ όσον έχουν τά νόμιμα καί κανονικά προσόντα, συνιστά άμεσον μή έγκρισιν τού έλλιπούς κατά τά ονόματα τών προτεινομένων καταλόγου, ένώ ή διαγραφή των προτεινομένων ώς διαγραφτέων συνιστά μή έγκρισιν τού καταλόγου ώς πρός την έν αύτώ συμπερίληψιν αύτών, τέλος δέ ή μή πρότασις διαγραφής ή έγγραφης συνιστά έγκρισιν τού καταρτισθέντος καταλόγου»⁸⁸.*

Παράλληλα διασαφηνίζεται ότι το εθιμικό δίκαιο δεν μπορεί να καταργήσει τις κανονικές διατάξεις. Η άποψη της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, ότι το δίκαιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου *«απωλέσθη λόγω άχρησίας, εως αν ήτο αστικόν δικαίωμα υποκείμενον εις παραγραφήν»*, είναι αβάσιμη κατά το Πατριαρχικό Γράμμα. Αναφέρονται περιπτώσεις κατά την πορεία των ετών όπου πολλές κανονικές διατάξεις της Πράξης εφαρμόστηκαν, αλλά συγχρόνως και όταν δεν τηρήθηκαν, κάτι που οφείλεται και σε *«τυχόν εξ ειδικών λόγων ανοχή του Οικουμενικού Πατριαρχείου ως προς την παράλειψιν τηρήσεων ορισμένων προβλέψεων αύτης»*, δεν σημαίνει ότι καταργήθηκαν⁸⁹. Εν τέλει, η Πράξη του 1928 σύμφωνα με το Πατριαρχικό Γράμμα

⁸⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 372.

⁸⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 373 : *«Βεβαίως ισχυρίζεται άβασίμως, δι τó δίκαιον αύτό άπωλέσθη λόγω άχρησίας, ώς εάν ήτο αστικόν δικαίωμα υποκείμενον εις παραγραφήν. Παραγνωρίζει όμως ότι ή πραγματική βάση τού εν λόγω ισχυρισμού αύτης είναι άνακριβής, διότι ó άείμνηστος προκάτοχος ύμών κυρός Σεραφεΐμ δίς τούλάχιστον, ώς προέκυψεν εκ δειγματοληπτικής έρεύνης έν τοΐς άρχείοις τού Οικουμενικού Πατριαρχείου, άπέστειλεν ήμιν, διά των ύπ’ αριθ. Πρωτ. 312/14.01.1975 καί 330/22.01.1976 γραμμάτων αυτού, προκειμένης πληρώσεως των χηρεουσών τότε Ιερών Μητροπόλεων Ιωαννίνων καί Γρεβενών, τόν κατάλογον τών δι’ αύτάς έκλόγιμων, με τήν ρητήν μνείαν “πρός έγκρισιν”.*

Έπί πλέον δε καί χωρίς ή τών κατωτέρω μνεία νά σημαίνη ότι μόναι αΐ έπομένους άναφερόμεναι περιπτώσεις εφαρμογής ύπάρχουν, ή δι τó κύρος τής ειρηνένης Πατριαρχικής Πράξεως τού έτους 1928, άπόλλυται εκ τής τυχόν μή εφαρμογής αύτης, ρητέον ότι έκ προχείρου δειγματοληπτικής έπίσης έρεύνης διεπιστώθη ότι εις πλείστας όσας περιπτώσεις έτηρήθησαν οΐ όροι αύτης:

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

ήταν ένα σοφό κείμενο που παρείχε την απαιτούμενη ενότητα για το Γένος. Αν όμως θεωρηθεί ότι έφθασε ο καιρός για τροποποιήσεις, τότε κατά το Οικουμενικό Πατριαρχείο: «*Εάν όντως επέστη καιρός ανατροπής της προσωρινής ταύτης ρυθμίσεως, ως φαίνεται έπ' εσχάτων επίδιωκόμενον, τό αποτέλεσμα δεν θά ήτο ή άντικανονική και αυθαίρετος προσάρτησις των εν Έλλάδι Επαρχιών τής Μητρος Εκκλησίας εις τήν Άγιωτάτην “Αυτόκέφαλον Εκκλησίαν τής Ελλάδος”, άλλ' ή αναβίωσις τής πρό τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τού 1928 καταστάσεως*»⁹⁰.

Καταλήγοντας, στο Πατριαρχικό Γράμμα, επισημαίνονται τα αίτια της παρούσης κρίσεως μεταξύ των δύο Εκκλησιών, για τα οποία δεν ευθύνεται το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ενδεικτικά αναφέρονται: «*Η παρούσα κρίσις δέν προεκλήθη λόγω ένεργειών τού Οικουμενικού Πατριαρχείου διά τήν μεταβολήν τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τού 1928, αλλά υπό ένίων εκπροσώπων τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, οί όποιοι διά πολλών διαδοχικών ένεργειών πειρώνται όπως άλλοιώσουν τό ισχύν θεσμικόν πλαίσιον και όπως άποσπάσουν τάς έν Έλλάδι Επαρχίας τού Οικουμενικού Πατριαρχείου άπ αύτού διά τετελεσμένων άντικανονικών γεγονότων. Ενδεικτικώς αναφέρομεν: α) τήν σκόπιμον άλλοίωσιν διά νομικών προσχημάτων τής καθιερωμένης κανονικής μνημονεύσεως τού Πατριαρχικού Όνόματος εις τό “έν πρώτοις μνήσθητι...” υπό τών Ιεραρχών τών έπαρχιών τών Νέων Χωρών, άντί τής κανονικής και δι' έγκυκλίου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος τού έτους 1928 καθιερωμένης κανονικής μνημονεύσεως ως*

α) *Άπέστειλεν ό προκάτοχος Ύμών “κατά τά έν τοις έκκλησιαστικώς και πολιτικώς κυρωθεΐσι γενικοΐς όροις και ιδία τώ Ζ' τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τού 1928 διαγορευόμενα” τό τε υπόμνημα τής εκλογής και τήν κατά τήν χειροτονίαν Άρχιερατικήν ομολογίαν πίστεως τού Μητροπολίτου Χίου, Ψαρών και Οίνουσών Νικηφόρου (1979) κλπ.*

β) *Ύπεβλήθησαν, “συνωδά τή Πατριαρχική και Συνοδική Πράξει τού 1928”, έκθέσεις πεπραγμένων τών Μητροπολιτών Αλεξανδρουπόλεως (ύπ' άριθ. Πρωτ. 598/03.02.1971), Μαρωνείας (ύπ' άριθ. Πρωτ. 109/1955, 233/1970, 222/1971, 65/1972, 293/1973, 257/1976, Μηθύμνης (ύπ' άριθ. Πρωτ. 417/1970, 150/1973), Μυτιλήνης (ύπ' άριθ. Πρωτ. 652/1960, 2141 /1962, 1534/1970, 661/1973), Παραμυθίας, Φιλιατών και Γηρομερίου (ύπ' άριθ. Πρωτ. 2321/1958, 2843/1959), Σισανίου και Σιατίστης (ύπ' άριθ. Πρωτ. 484/1961), Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου (ύπ' άριθ. Πρωτ. 269/1973, 677/1973) κλπ. και*

γ) *Ύπεβλήθη, ώσαύτως εις έφαρμογήν των σχετικών όρων τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, πλήθος αναφορών υπό Τερωτάτων Ιεραρχών του κλίματος τού Οικουμενικού Πατριαρχείου, ποιμαιόντων Τεράς Μητροπόλεις έν Έλλάδι, περι διάφορων θεμάτων αναγόμενων εις την άρμοδιότητα αύτου, ήτοι περι εκλογής ήγουμενοσυμβουλιών Ιερών Πατριαρχικών και Σταυροπηγιακών Μονών».*

⁹⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 371.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

“Αρχιεπισκόπου και Πατριάρχου ήμών ...”·β) τήν καινοφανή, κανονικώς και εκκλησιολογικώς अपαράδεκτον προσφώνησιν εκτός τής Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών τού Αρχιεπισκόπου Αθηνών ως ποιμενάρχου, ή καί ως “Αρχιεπισκόπου” τών εν ταῖς Νέαις Χώραις Ἐπαρχιών τού Οικουμενικού Θρόνου·γ) τήν ἀναφοράν ὑπό τής Ὑμετέρας Μακαριότητος κατά τήν ἐξόδιον ἀκολουθίαν τού ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυρού Παντελεήμονος ως “Ιεράρχου τής ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος”· δ) τήν ἀντικανονικήν μνημόνευσιν τού Ὄνόματος τού Αρχιεπισκόπου Αθηνών κατά τās ἐνθρονίσεις τών Ἱεραρχών τών Νέων Χωρών, ἀλλά καί ὑπό Ἱεραρχών αὐτῶν τε καί τής αὐτοκέφαλου Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος “εἰς τό εν πρώτοις μνήσθητι...”»⁹¹. Μετά τις ευχές που παρατίθενται στο τέλος του Γράμματος για την λύση της κρίσεως το Οικουμενικό Πατριαρχείο ζητά από την Εκκλησία της Ελλάδος να επανεξετάσει τις θέσεις της και να στείλει τον Κατάλογο προς έγκριση , με την διασαφηνισμένη πλέον της έννοια, εν συνεχεία του προηγούμενου Πατριαρχικού Γράμματος⁹².

⁹¹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π.σελ. 375.

⁹² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π. σελ. 375-376: «Αναπολούμεν δε όσα Ὑμεῖς γραπτώς καί προφορικώς ἐδηλώσατε κατά τήν ἀνάρρησιν Ὑμῶν εἰς τόν Θρόνον καί διά τῶν Εἰρηνικῶν Ὑμῶν γραμμάτων περί τού σεβασμοῦ καί τής ἀγάπης πρὸς τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν καί τής παροχής εἰς αὐτήν πάσης ὑποστηρίξεως ἐν τῇ ἐπιτελεσει τής ἐπιπόνου διακονίας αὐτῆς καί συγκρίνοντες αὐτά πρὸς τήν τελικήν στάσιν τῆς ἡς προεδρεύετε Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου ἐπὶ τού ἀνακύψαντος θέματος τῆς πιστῆς τηρήσεως τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τού 1928, προβληματιζόμεθα κατά πόσον οἱ ἀγαθοὶ τότε λόγοι καί αἱ εἰλικρινεῖς προθέσεις ἀνταποκρίνονται πρὸς τās σημερινὰς τάσεις καί πράξεις. Ἀλλ' εὖς αἰῶνος οὐκ ἐκκακούμεν. Θέλομεν νά πιστεύωμεν οτι ἀνευ ἐνδελεχοῦς βασάνου ἐγράφησαν όσα ἐγράφησαν καί οτι συνεπὸς μετὰ βαθυτέραν μελέτην καί ἐπανεξέτασιν ἐν συνεδρία τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θέλετε ἀποκαταστήσει τήν κανονικήν τάξιν καί τηρήσει ἐπακριβῶς κατά πάντας τούς ὀρισμοὺς αὐτῆς τήν εἰρημένην Πατριαρχικήν καί Συνοδικήν Πράξιν τού έτους 1928 περί ἀναθέσεως ἐπιτροπικῶς τῆς διοικήσεως τῶν ἐπαρχιῶν τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπαναποστέλλοντες τόν εἰρημένον κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν διά τās Ἱεράς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης καί Ἐλευθερουπόλεως ἐκλογίμων πρὸς ἐγκρισιν ὑπό τήν προεκτεθεισαν ἀποσεσαφηνισμένην έννοιαν, ἐν συνεχεία δέ καί όσα διαλαμβάνονται εἰς αὐτήν καί ὑπομνησκονται διά τού ἀπό α' Φεβρουάριου ,ββ' ἡμετέρου Γράμματος, πρὸς αἰσχύνην τού πονηροῦ, τού θελήσαντος νά ἐνσπεῖρῃ ζιζάνια εἰς τās σχέσεις των δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καί πρὸς ἀποφυγήν ἀνεπιθυμητοῦ κρίσεως εἰς αὐτάς.Τά ἀνωτέρω ἀπό τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἀνακοινούμενοι, περιπτυσσόμεθα τήν Ὑμετέραν φίλην Μακαριότητα καί τούς περί Αὐτήν ἀγαπητούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς φιλήματι ἀγίῳ καί διατελοῦμεν μετὰ βαθείας τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καί τιμῆς ἐξαιρέτου».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Μετά από την ανταλλαγή αυτών των επιστολών αλλά και την ενημέρωση της πολιτειακής ηγεσίας της Ελλάδος⁹³ και των Μητροπολιτών των Νέων Χωρών από το Οικουμενικό Πατριαρχείο⁹⁴, ανελήφθησαν προσπάθειες εκτόνωσης της κρίσης με πρωτοβουλία της Εκκλησίας της Ελλάδος αλλά και από την Ελληνική πολιτεία με συναντήσεις στο Οικουμενικό Πατριαρχείο εκπροσώπων των δύο πλευρών. Όπως φαίνεται και από το Ανακοινωθέν που εξέδωσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο στις 22 Οκτωβρίου 2003⁹⁵ έγινε μια πρώτη συζήτηση και ετέθησαν προτάσεις για την επίλυση του θέματος, οι οποίες όμως χρήζουν επεξεργασίας και συνοδικής εγκρίσεως εκατέρωθεν, και έτσι δεν επήλθε καμία συμφωνία. Με επόμενο ανακοινωθέν του Οικουμενικού Πατριαρχείου την 1^η Νοεμβρίου 2003⁹⁶ εμφανίζεται το Οικουμενικό

⁹³Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ.697-699.

⁹⁴Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, ό.π. σελ.699-707.

⁹⁵Ανακοινωθέν Οικουμενικού Πατριαρχείου 22^{ας} Οκτωβρίου 2003: <https://www.patriarchate.org/home>: «Ανακοινούται ότι σήμερα, Τετάρτη, 22 Οκτωβρίου, ο Οικουμενικός Πατριάρχης εδέχθη κατόπιν αιτήσεως των τω Σεβ. Μητροπολίτας Πειραιώς κ. Καλλίνικου και Δημητριάδος και Αλυρού κ. Ιγνατίου, και τω Εντιμοτάτω κυρίω Σταύρου Ψυχάρη και Αρίστου Κασμίρογλου, παρουσία των Σεβ. Μητροπολιτών του Θρόνου Πέργης κ. Ευαγγέλου, Τυρολόης και Σερεντίου κ. Παντελεήμονος, Περγάμου κ. Ιωάννου και Σεβαστείας κ. Δημητρίου.

Κατά την συνάντησιν ταύτην εγένετο συζήτησις επί του ανακύψαντος ζητήματος μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος, κατά την οποίαν ετέθησαν υπ όψιν του Παναγιωτάτου υπό των εξ Αθηνών επισκεπτών ωρισμένα σκέψεις και προτάσεις περί της λύσεως του προβλήματος τούτου. Αι προτάσεις αύται εξητάσθησαν εν πνεύματι καλής θελήσεως, ουδεμία δε συμφωνία επετεύχθη επ αυτών, κριθέντος ότι το όλον θέμα χρήζει επεξεργασίας και Συνοδικής εκατέρωθεν αποφάσεως. Φανάριον, 22 Οκτωβρίου 2003 Εκ της Αρχιγραμματείας της Αγίας και Ιεράς Συνόδου».

⁹⁶Ανακοινωθέν Οικουμενικού Πατριαρχείου 1^{ης} Νοεμβρίου 2003: <https://www.patriarchate.org/home>: «Εκ του Οικουμενικού Πατριαρχείου ανακοινούνται τα ακόλουθα: 1. - Η Α.Θ. Παναγιότης, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, εν τη επιθυμία Του, όπως εξευρεθή λύσις εις το προσφάτως ανακύψαν, ως μη ώφελε, και όχι εξ υπαιτιότητος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ζήτημα εις τας σχέσεις της Μητροπόλεως Εκκλησίας μετά της Αγιοτάτης Εκκλησίας της Ελλάδος, απεδέχθη πρότασιν, η οποία Του υπεβλήθη υπό των Σεβ. Μητροπολιτών Πειραιώς κ. Καλλινίκου και Δημητριάδος κ. Ιγνατίου, ως και των Εντιμοτάτων κυρίων Σταύρου Ψυχάρη και Αρίστου Κασμίρογλου, οι οποίοι Τον επεσκέφθησαν προς τούτο εις την εν Φαναρίω έδραν Του την 22αν Οκτωβρίου ε.έ., όπως διεξαχθούν εν Αθήναις άτυποι συνομιλίαι προς εξεύρεσιν τρόπου υπερβάσεως της δημιουργηθείσης κρίσεως. Εις τας συνομιλίαις ταύταις απεφασίσθη να συμμετάσχουν οι ανωτέρω μετά του Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ιωάννου, Διευθυντού του Γραφείου Εκπροσωπήσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου εν Αθήναις.

2. Κατά τας συνομιλίαις ταύταις αι οποίαι διεξήχθησαν εν Πειραιεί και Αθήναις από 29ης έως 30ης Οκτωβρίου ε.έ., ο εκπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εκφράζων πιστώσ, όχι προσωπικός αυτού άποψεις, αλλά συγκεκριμένας εντολάς της Μητροπόλεως Εκκλησίας, διέγραψε τα όρια των δυνατών υποχωρήσεων εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου προκειμένου να επιτευχθή η υπό πάντων επιθυμητή λύσις του ανακύψαντος προβλήματος. Ατυχώς, παρά τας γενομένας εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου υποχωρήσεις, αι προτάσεις αυτού δεν εγένοντο δεκταί υπό των εν διαβουλεύσει μετά του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών διατελούντων συνομιλητών αυτού, κατέστη δε σαφές ότι η έτέρα πλευρά δεν προτίθεται να δεσμευθή εις την τήρησιν πάντων των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως, επί της οποίας στηρίζεται το ισχύον εν Ελλάδι εκκλησιαστικόν καθεστώς, απαιτούσα μάλιστα

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Πατριαρχείο αναζητώντας την λύση με την Εκκλησία της Ελλάδος, να αποδέχεται την έναρξη συνομιλιών μεταξύ των αντιπροσωπειών των δύο Εκκλησιών στην Αθήνα στις 29 και 30 Οκτωβρίου 2003. Κατά τη συζήτηση που διεξήχθη, το Οικουμενικό Πατριαρχείο *«διέγραψε τα όρια των δυνατών υποχωρήσεων εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου προκειμένου να επιτευχθεί η υπό πάντων επιθυμητή λύσις του ανακύψαντος προβλήματος»*, αλλά οι συνομιλίες απέβησαν άκαρπες καθώς *«κατέστη δε σαφές ότι η ετέρα πλευρά δεν προτίθεται να δεσμευθή εις την τήρησιν πάντων των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως, επί της οποίας στηρίζεται το ισχύον εν Ελλάδι εκκλησιαστικόν καθεστώς, απαιτούσα μάλιστα όπως, αντί της προβλεπομένης υπό της ως άνω Πράξεως εγκρίσεως υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου του καταλόγου των προς Αρχιερατείαν εκλογίμων δια τας εν Βορείω Ελλάδι και Αιγαίω επαρχίας του Οικουμενικού Θρόνου(τάς λεγομένας των Νέων Χωρών), αντιστρέψη τα πράγματα και θέση την Πατριαρχικήν έγκρισιν υπό την έγκρισιν της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος»*. Το ανακοινωθέν καταλήγει στο ότι δεν επήλθε καμία συμφωνία και εύχεται στην λύση του προσβλέποντας στην κρίση των Ιεραρχών της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Παράλληλα εκδίδεται Ανακοινωθέν από την πλευρά της Εκκλησίας της Ελλάδος, που απηχεί τις απόψεις της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου για την προαναφερθείσα συνάντηση για την εξεύρεση λύσης⁹⁷. Αφού αρχικά ευχαριστήσει τους πρωταγωνιστές

όπως, αντί της προβλεπομένης υπό της ως άνω Πράξεως εγκρίσεως υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου του καταλόγου των προς Αρχιερατείαν εκλογίμων δια τας εν Βορείω Ελλάδι και Αιγαίω επαρχίας του Οικουμενικού Θρόνου(τάς λεγομένας των Νέων Χωρών), αντιστρέψη τα πράγματα και θέση την Πατριαρχικήν έγκρισιν υπό την έγκρισιν της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

3.- Κατόπιν των ανωτέρω το Οικουμενικόν Πατριαρχείον εκφράζει την λύπην του, διότι, παρά την επιδειχθείσαν εκ μέρους του καλήν θέλησιν προς διάλογον, η ανακύψασα διαφωνία μεταξύ των δύο Εκκλησιών εξακολουθεί να υφίσταται, προσβλέπει δε εις την υπό των Σεβασμιωτάτων Ιεραρχών της Εκκλησίας της Ελλάδος στήριξιν των δικαίων της Μητρός όλων ημών Εκκλησίας, εν τη πεποιθήσει ότι θα κατισχύση εν τέλει η αλήθεια και το δίκαιον. *Εν τοις Πατριαρχείοις, τη 1η Νοεμβρίου 2003».*

⁹⁷ Ανακοινωθέν Διαρκούς Ιεράς Συνόδου 3^{ης} Νοεμβρίου 2003: Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυομένη τοις όροις. *Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 708-710: «Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος κατά τή σημερινή έκτακτη Συνεδρία Της ενημερώθηκε τόσο από τόν Μακαριώτατο όσο και από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πειραιώς κ. Καλλίνικο γιά τίς συνθήκες με τίς όποιες ανέλαβε ό ίδιος μαζί με τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δημητριάδος καί Αλμυρού κ. Ιγνάτιο άτυπη μεσολαβητική προσπάθεια πρός τόν Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο, ώστε νά επιλυθεί με ειρηνική κοινή άποδοχή τό ζήτημα τό όποιο άνέκυψε περί τών Ίεράν Μητροπόλεων τών Βορείων Επαρχιών καί περί τών άποτελεσμάτων τής ένεργείας αυτής ως καί εκείνης ή όποία άνελήφθη από τούς κ.κ. Σταύρο Ψυχάρη καί Άρίστο Κασιμίρογλου.*

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

αυτών των άτυπων διαμεσολαβήσεων για την ειρήνευση των δύο Εκκλησιών παρουσιάζει το σχέδιο συμφωνίας που επετεύχθη στη συνάντηση των αντιπροσωπειών στο Φανάρι κατά τη συνάντησή τους στις 22 Οκτωβρίου 2003. Η συμφωνία αυτή στηρίζεται στην αναγνώριση από της πλευράς και των δύο πλευρών του υφιστάμενου εκκλησιαστικού καθεστώτος των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών: «Ούτε τό

Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος μετά από διεξοδική μελέτη του όλου ζητήματος αποφάσισε τά ακόλουθα:

1.Οι παράλληλες διαμεσολαβήσεις που ανέληφθησαν από τους Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες Πειραιώς κ. Καλλίνικο και Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιο ως και των κ.κ. Σταύρου Ψυχάρη και Αρίστου Κασμίρογλου υπήρξαν βέβαια άτυπες αλλά και εύπρόσδεκτες, καθ' οσον απέβλεπαν στην αναζήτηση εύκαιρας ειρηνικής λύσεως κοινής αποδοχής. Γι' αυτό η Διαρκής Ιερά Σύνοδος εκφράζει τις εύχαριστίες Της προς τά μέλη των δύο άτυπων αποστολών.

2.Κατά τις συνομιλίες που διεξήχθησαν στο Φανάρι υπό την Προεδρία του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου οι εκατέρωθεν συνομιλητές συνέκριναν στίς έξης βασικές άρχές:

Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο και ή Εκκλησία τής Ελλάδος αποδέχονται και συμφωνούν στά ακόλουθα σημεία, που άφορούν στίς σχέσεις τους και ιδιαίτέρως στο έκκλησιαστικό καθεστώς των Ιερών Μητροπόλεων των 'Νέων Χωρών'.

ι. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο και ή Εκκλησία τής Ελλάδος αναγνωρίζουν τό υφιστάμενο καθεστώς των Ιερών Μητροπόλεων αυτών. Ούτε τό Οικουμενικό Πατριαρχείο έπιθυμεί νά άρει τήν επιτροπικήν ανάθεση τής διοικήσεως των Ιερών Μητροπόλεων υπό τής Ιεράς Συνόδου τής Αυτόκεφάλου Εκκλησίας τής Ελλάδος, ούτε ή Ιερά Σύνοδος τής Εκκλησίας τής Ελλάδος επιδιώκει ή έπιθυμεί τήν άνατροπή και μεταβολή αυτού.

ιι. Γιά τό θέμα τής άποστολής του Καταλόγου των προς Αρχιερατεία Εκλόγιμων υπό τής Εκκλησίας τής Ελλάδος στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ή μέν Εκκλησία τής Ελλάδος αναγνωρίζει τήν ύποχρέωσή Της για ύποβολή του Καταλόγου των προς Αρχιερατεία Εκλόγιμων για τίς Ιερές Μητροπόλεις των 'Νέων Χωρών' για ενημέρωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου για προσθήκες μέσω του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος και διαγραφές κατά Νόμον. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο αποδέχεται ότι θά άσκήσει τό δικαίωμα αυτό σύμφωνα με τίς προβλέψεις του Νόμου 'Heri Καταστατικού Χάρτου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος'.

ιιι. Η Εκκλησία τής Ελλάδος σέβεται και αναγνωρίζει τήν Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 περί τής έκκλησιαστικής διοικήσεως των Ιερών Μητροπόλεων των 'Νέων Χωρών' όπως τροποποιήθηκε. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο αποδέχεται τήν έφαρμογή τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως υπό τής Εκκλησίας τής Ελλάδος στο πλαίσιο τής Νομοθεσίας που ισχύει στην Ελληνική Επικράτεια.

Η παρούσα συμφωνία τελεί ad referendum (έν αναφορά) νά επικυρωθεί από τίς εκατέρωθεν Ιερές Συνόδους.

3.Περαιτέρω ή Ιερά Σύνοδος δηλοΐ:

α. Η Εκκλησία τής Ελλάδος αναγνωρίζει τό καθεστώς τής Εκκλησιαστικής Διοικήσεως των Ιερών Μητροπόλεων των Βορείων Επαρχιών τής Ελλάδος και έφαρμόζει τή Πράξη του 1928 όπως τροποποιηθείσα ισχύει στο πλαίσιο τής ισχύουσας στην Ελληνική Επικράτεια Νομοθεσίας.

β.Η Ελληνική έννομος τάξη συνιστά για τήν Εκκλησία τής Ελλάδος αναγκαία προϋπόθεση νά ληφθούν από αυτήν έγκυρες αποφάσεις.

γ. Ο Κατάλογος των προς Αρχιερατεία Εκλόγιμων άποστέλλεται κατ' έτος από τήν Εκκλησία τής Ελλάδος στο Πατριαρχείο για ενημέρωση και προκειμένου ο Οικουμενικός Πατριάρχης νά προτείνει ύποψηφίους για έγγραφη ή διαγραφή άποκλειστικώς για τίς Μητροπόλεις των Νέων Χωρών με βάση τό Νόμο.

4.Τά άνωτέρω σημεία αποδέχεται όμοφώνως ή Διαρκής Ιερά Σύνοδος σέ μία ύστατη προσπάθεια για έξεύρεση λύσεως προτείνει στο Οικουμενικό Πατριαρχείο νά επανέλθουν και οι δύο Εκκλησίες σέ ό,τι ίσχυε σχετικά με τήν Πράξη του 1928 από του 1929 ως τό 1997 δηλαδή επί 68 χρόνια».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Οικουμενικό Πατριαρχείο επιθυμεί να άρει την 'έπιτροπικήν' ανάθεση της διοικήσεως των Ιερών Μητροπόλεων υπό της Ιεράς Συνόδου της Αυτόκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος, ούτε η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος επιδιώκει ή επιθυμεί την άνατροπή καί μεταβολή αυτού»⁹⁸.

Ως προς το θέμα της αποστολής του Καταλόγου η Εκκλησία της Ελλάδος αναγνωρίζει την υποχρέωσή της να αποστέλλει τον Κατάλογο για «ενημέρωση» του Οικουμενικού Πατριαρχείου και αυτό οφείλει να δρά στα πλαίσια του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος : «*Γιά τό θέμα της άποστολής τοῦ Καταλόγου τών πρὸς Αρχιερατεία Εκλόγιμων υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος στό Οικουμενικό Πατριαρχείο, ή μέν Εκκλησία της Ελλάδος άναγνωρίζει την υποχρέωσή Της για υποβολή τοῦ Καταλόγου τών πρὸς Αρχιερατεία Εκλόγιμων για τίς Ιερές Μητροπόλεις τών 'Νέων Χωρών' για ενημέρωση τοῦ Οικουμενικού Πατριαρχείου για προσθήκες μέσω τοῦ Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών καί Πάσης Ελλάδος καί διαγραφές κατά Νόμον. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο άποδέχεται ότι θά άσκήσει τό δικαίωμα αυτό σύμφωνα μέ τίς προβλέψεις τοῦ Νόμου Περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος*»⁹⁹.

Το τρίτο στοιχείο της συμφωνίας έγκειται στην αποδοχή της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 από την Εκκλησία της Ελλάδος μετά από τις τροποποιήσεις που επισυνέβησαν, ενώ το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποδέχεται την εφαρμογή αυτής της Πράξης στα πλαίσια της Ελληνικής Νομοθεσίας : «*Η Εκκλησία της Ελλάδος σέβεται καί άναγνωρίζει την Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη τοῦ 1928 περί της έκκλησιαστικής διοικήσεως τών Ιερών Μητροπόλεων τών 'Νέων Χωρών' όπως τροποποιήθηκε. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο άποδέχεται την εφαρμογή της Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος στό πλαίσιο της Νομοθεσίας πού ισχύει στην Ελληνική Επικράτεια*»¹⁰⁰. Αυτοί οι άξονες θα πρέπει να επικυρωθούν και από τις δύο Συνόδους ώστε να αποκτήσουν ισχύ. Επιπρόσθετα η

⁹⁸ Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, ό.π. σελ.709.

⁹⁹ Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, ό.π. σελ.709.

¹⁰⁰ Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, ό.π. σελ. 709.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος δηλώνει ότι αναγνωρίζει και θα εφαρμόζει την τροποποιηθείσα Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη όπως ισχύει στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εφαρμόζει την ελληνική έννομη τάξη και δεσμεύεται ότι θα αποστέλλει κατ'έτος τον Κατάλογο προς Αρχιερατεία Εκλογίμων μόνο για τις Νέες Χώρες για ενημέρωση. Καταλήγει το Ανακοινωθέν ότι η Διαρκής Ιερά Σύνοδος προτείνει στο Οικουμενικό Πατριαρχείο για την επίλυση της κρίσης να επανέλθουν οι Εκκλησίες στο ότι γενικώς ίσχυε κατά τα έτη 1929-1997.

Η απάντηση του Οικουμενικού Πατριαρχείου είναι άμεση και γίνεται με την έκδοση του Πατριαρχικού Ανακοινωθέντος της 3^{ης} Νοεμβρίου 2003¹⁰¹. Σε αυτό το κείμενο γίνεται φανερή η δυσφορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τα τεκταινόμενα στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δηλώνει ότι δεν οφείλεται σε αυτό η διακοπή των συζητήσεων αλλά το ότι στις συνομιλίες που προηγήθηκαν και στο ενυπόγραφο κείμενο που υποβλήθηκε από την αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Ελλάδος αμφισβητούνταν όλες οι διατάξεις της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 και την ίδια στιγμή δεν είχε η επιτροπή εξουσιοδότηση από το σώμα της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

---

¹⁰¹Πατριαρχικό Ανακοινωθέν 3^{ης} Νοεμβρίου 2003: <https://www.patriarchate.org/home>: «*Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον με δικαιολογημένη οδύνην παρακολουθεί την και πάλιν -και μάλιστα κατά την εσχάτην στιγμήν προ της συγκλήσεως της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος επιχειρουμένην επιμελώς αποπροσανατολιστικήν προσπάθειαν αλλοιώσεως του δικαίου του και υποτιμήσεως των υπέρ ειρήνης ενεργειών του. Και δηλώνει κατηγορηματικώς, ότι η επί ενός διευκρινηστικού σημείου της εφαρμογής του Ε' Όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 διατυπωθείσα επιφύλαξις του ή ασφαλώς επιδεχόμενη ευρύτεραν ερμηνείαν, δεν αποτελεί την αιτίαν της διακοπής της απόπου εν Αθήναις προσπαθείας του προς έξοδον εκ της όλης δυσαρέστου καταστάσεως. Η αιτία είναι ότι κατά τον άτυπον αυτόν διάλογον, συμφώνως προς το αποσταλέν εις το Οικουμενικόν Πατριαρχείον ενυπόγραφον κείμενον της Εκκλησίας της Ελλάδος, οι πλείστοι των κανονικών και εκκλησιολογικών Όρων της δήθεν τροποποιηθείσης Πράξεως του 1928 ημφεσβητήθησαν, γεγονός εκκλησιαστικώς απαράδεκτον. Επί πλέον, ελήφθησαν υπ όψιν αι διατυπωθείσαι διαμαρτυρία Ιεραρχών ότι αι διμερείς αυταί επαφαί διεξάγονται άνευ συνοδικής εξουσιοδοτήσεως.*

Πέραν δε της κατοχυρώσεως των καθαρώς εκκλησιαστικών δικαίων του, το Οικουμενικόν Πατριαρχείον δηλώνει ότι θεωρεί ύβριν προς αυτό τα υπό τινων, ως του επιτίμου Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας Εξοχ. κ. Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, διαθρυλούμενα περί εθνικών παραμέτρων του θέματος και δη ότι δια του υφισταμένου εκκλησιαστικού καθεστώτος «μοιράζεται» η Ελλάς εις τα δύο. Μήπως ο κ. Πρόεδρος διεπίστωσε τοιούττον τι εις την γενέτειράν του Κρήτην, εις τα Δωδεκάνησα και εις το Άγιον Όρος, τα οποία υπάγονται εις το Οικουμενικόν Πατριαρχείον;

Θα έδει να γνωρίζουν οι πάντες εκ της αμεινδούς ιστορίας, ότι το και σήμερον αδικούμενον και κατασυκοφαντούμενον Οικουμενικόν Πατριαρχείον δια την Ορθοδοξίαν και ιδιαίτατα δια το Γένος ημών υπήρξε και είναι «λύτρον αντί πολλών». Εν τοις Πατριαρχείοις, τη 3η Νοεμβρίου 2003 Εκ της Αρχιγραμματείας της Αγίας και Ιεράς Συνόδου».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Παράλληλα με αυτή την έκδοση των εκατέρωθεν Ανακοινωθέντων, διεξάγεται από την 1^η ως και την 6^η Νοεμβρίου 2003 η Έκτακτη σύναξη της Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, με κύριο θέμα της την κρίση στις σχέσεις μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Στις 10 Νοεμβρίου αποστέλλεται προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Επιστολή της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος¹⁰² ενημερώνοντας τον

---

¹⁰² Επιστολή Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τον Οικουμενικόν Πατριάρχη Βαρθολομαίο, 10^η Νοεμβρίου 2003: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 377-379 : «*Η Ιερά Σύνοδος τῆς Ιεραρχίας τῆς Ἁγιωτάτης Εκκλησίας τῆς Ελλάδος ἐπιθυμοῦσα διακαῶς ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν εἰρηνικὴν, δικαίαν καὶ ἀνώδυνον διευθέτησιν τοῦ ὡς μὴ ὠφελε ἀνακύψαντος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ζητήματος εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας, συνήλθεν εἰς Ἐκτακτὸν Συνεδριῶν Αὐτῆς κατὰ τὸ τριήμερον ἀπὸ 4ης ἕως 6ης ὁδεύοντος μηνὸς Νοεμβρίου ἐ.έ., πρὸς λήψιν τῶν σχετικῶν Ἀποφάσεων.*

Τὸ Σεπτὸν καὶ Κυρίαρχον Σώμα τῆς Ιεραρχίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἐνωτισθὲν τῆς τε εἰσαγωγικῆς ομιλίας τῆς Ταπεινότητος ἡμῶν, ὡς καὶ τῶν ἐμπεριστατωμένων εἰσηγήσεων τῶν Σεβα- σμιωτάτων Μητροπολιτῶν Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκοπίου καὶ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Δανιὴλ καὶ διεξεληθὸν μετὰ πολλῆς ἐρεύνης καὶ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τὸ ὡς εἴρηται ἀναφεν πρόβλημα, ἤχθη εἰς τὴν Ἀπόφασιν ὅπως ἐπιβεβαιώσῃ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὸν βαθύτατον καὶ ἀδιάπτωτον σεβασμὸν Αὐτοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ Ὅποιον ἐπιτελεῖ ἔργον διορθοδόξου καὶ οἰκουμενικῆς ἐνότητος. Συγχρόνως ὁμως, καὶ ἐν ὅψει τοῦ κρατοῦντος ἐν Ἑλλάδι συστήματος τῶν σχέσεων Εκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὑπεγράμμισεν ὅτι ἡ Ἁγιωτάτη ἡμῶν Εκκλησία, παραλλήλως πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, οὐστὶνας ἀπαρασαλεύτως φυλάσσει, ὑποχρεοῦται ἵνα τηρῇ καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους, ἵνα μὴ προσβάλλωνται ὡς ἀκυρωτέα αἱ Ἀποφάσεις τῶν Διοικητικῶν Αὐτῆς Ὀργάνων.

Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἐν πιστότητι πρὸς τε τὴν ἐννομον τάξιν τῆς ἐντιμου ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ τὰ εκατέρωθεν ὑπὸ τῶν δύο ἡμετέρων Εκκλησιῶν τεθεσπισμένα, ἐπεβεβαίωσε τὸ γεγονός ὅτι οὐδεμία πρόθεσις ὑφίσταται ἐκ μέρους τῆς Εκκλησίας ἡμῶν περὶ ἀλλαγῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν, διὸ καὶ Αὐτὴ ἐπιθυμεῖ ἵνα συνεχισθῇ ἡ ἰσχὺς τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928. Ἡ διακήρυξις αὕτη τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος, ὅτι οὐδόλως ἐπιδιώκει τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὑφισταμένου νομοκανονικοῦ καθεστώτος διὰ τὰς ὡς εἴρηται Ἐπαρχίας, ἔχει σαφῶς καὶ ἀναμφιλέκτως τὴν ἐννοίαν ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις τοῦ 1928 τηρεῖται ὑπ' Αὐτῆς ἐν τῷ πλαισίῳ ἀφ' ἐνὸς τῶν τροποποιήσεων αἰτινες κοινὴ συμφωνία μεταξύ τῶν δύο Εκκλησιῶν ἐπετελέθησαν καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἰσχύοντος Νόμου 590/1977 Ἐπερὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος'.

Ὅθεν ἡ Ιερά Σύνοδος τῆς Ιεραρχίας τῆς Ἁγιωτάτης Εκκλησίας τῆς Ελλάδος διὰ τῆς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι Ἀποφάσεως Αὐτῆς, κατὰ τὴν Συνεδριῶν τῆς 6ης ὁδεύοντος μηνὸς Νοεμβρίου ἐ.έ., δηλοῖ καὶ αὕτις ὅτι σέβεται, ἀναγνωρίζει καὶ τηρεῖ τὸ διαμορφωθὲν διὰ τῆς Πράξεως τοῦ 1928 καθεστῶς, ὡς τοῦτο ἰσχύει μέχρι σήμερον, μὲ πλήρη σεβασμὸν ὡσαύτως τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου. Κατὰ συνέπειαν ὁ Κατάλογος τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων θὰ ἀποστέλληται πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς ἀσκήσιν ὑπ' Αὐτοῦ τῶν δικαιωμάτων Αὐτοῦ περὶ ὑπο- δείξεως ὑποψηφίων, μόνον διὰ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν, τηρουμένων τῶν διατάξεων τῶν ἀρθρῶν 17-22 τοῦ προμνησθέντος Καταστατικοῦ Χάρτου.

Πρὸς τοῦτους καὶ εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀγαθῆς καὶ φιλαδέλφου διαθέσεως ἡμῶν πρὸς τὴν Ὑμετέραν φίλῃν Παναγιότητα, ἡ Ταπεινότης ἡμῶν προέτεινεν εἰς τὸ Σεπτὸν Σώμα τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ιεραρχίας, ὅπως ἱκανοποι- ηθῇ τὸ γραπτὸν αἴτημα τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος διὰ τὴν ἀναφορὰν τοῦ Ὄνοματος Αὐτῆς κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, ἀπὸ μέρους τῶν Μητροπολιτῶν τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν, διὰ τοῦ ἐξῆς τύπου: 'Ἐν πρώτοις μνησθητι Κύριε τοῦ Αρχιεπισκόπου καὶ Πατριάρχου ἡμῶν (δεῖνος)' προστιθέμενης καὶ τῆς παγίας ἡδὴ ἀπὸ τοῦ ἐτους 1929 φράσεως 'καὶ τῆς Ἱεράς ἡμῶν Συνόδου, τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς Σῆς ἀληθείας', ὅπερ καὶ ὁμοφώνως ἐνεκρίθη.

Ἀποστέλλοντες οὖν κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων, τὸν ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ιεραρχίας κατὰ τὴν Συνεδριῶν τῆς 1ης παρελθόντος μηνὸς

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

και εκθέτοντας τις αποφάσεις της Συνόδου της Ιεραρχίας που προηγήθηκε. Αρχικά επισημαίνεται ότι επιβεβαιώνει τον σεβασμό προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο και ταυτόχρονα μαζί με τους Ιερούς Κανόνες που φυλάσσει υποχρεούται να τηρεί και τους Νόμους του κράτους λόγω του συστήματος σχέσεων Κράτους και Εκκλησίας που ισχύει σήμερα¹⁰³. Παράλληλα επιβεβαιώνει την θέληση της για την τήρηση της Συνοδικής Πράξης του 1928 σύμφωνα με τις τροποποιήσεις και πάντα μέσα στα πλαίσια του Ν. 590/1977 δηλαδή του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος, ενώ επιπρόσθετα επισημαίνει και την μη επιδίωξή της για την αλλαγή του υφιστάμενου καθεστώτος στις εν λόγω επαρχίες¹⁰⁴. Ως προς την αποστολή του Καταλόγου, η απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος είναι σαφής: «*Κατά συνέπειαν ο Κατάλογος τών προς Αρχιερατείαν έκλογίμων θά αποστέλληται προς τό Οίκουμηνικόν Πατριαρχεῖον προς άσκησιν ύπ' Αύτου τών δικαιωμάτων Αύτου περι ύποδείξεως ύποψηφίων, μόνον διά τάς Τεράς Μητροπόλεις τών Νέων Χωρών, τηρουμένων τών διατάξεων τών άρθρων 17-22 τοῦ προμνησθέντος Καταστατικού Χάρτου*»¹⁰⁵, διότι η Εκκλησία της Ελλάδος «*σέβεται, αναγνωρίζει καί τηρεί τό διαμορφωθέν διά τής Πράξεως τού 1928 καθεστώς, ώς τοῦτο ισχύει μέχρι σήμερα*», με τον ίδιο σεβασμό που αναγνωρίζει και τηρεί τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη¹⁰⁶.

Τέλος, όσο αφορά το θέμα της μνημόνευσης του Οικουμενικού Πατριάρχη από τους Μητροπολίτες των Νέων Χωρών, μετά από το αίτημα του Οικουμενικού Πατριάρχη, η απόφαση της Ιεραρχίας το ικανοποιεί ορίζοντας τον τύπο ως εξής: «*Εν*

Οκτωβρίου έ.έ., ώς καί τό Ανακοινωθέν τής Τεράς Συνόδου τής 6ης Νοεμβρίου έ.έ. τό διαλαμβάνον τήν ληφθεῖσαν, κατά τά άνω, Απόφασιν, καί έχοντες δι' έλπίδος ότι, διά τής έν Αγίω Πνεύματι καί διά μεγάλης πλειονοψηφίας ληφθείσης Απόφάσεως τής Σεπτής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, θά καταπαύση ό σάλος οστις κλυδωνίζει άμφοτέρας τάς Αγιοτάτας Εκκλησίας ήμών, ού μίν αλλά καί σκανδαλίζει τό εύσεβές πλήρωμα Αύτων, κατασπαζόμεθα τήν Ύμετέραν Παναγιότητα φιλήματι άγάπης έν Χριστώ τω Θεώ καί Σωτήρι ήμών καί διατελούμεν, Αγαπητός έν Χριστώ Αδελφός, Ο Αθηνών Χριστόδουλος, πρόεδρος Αθήνησι τή 10η Νοεμβρίου 2003"».

¹⁰³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 377.

¹⁰⁴ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 378.

¹⁰⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 378.

¹⁰⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 378.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

πρώτοις μνήσθητι Κύριε τοῦ Αρχιεπισκόπου και Πατριάρχου ἡμῶν (δεῖνος) ᾗ προστιθέμενης καί τῆς παγίας ἡδὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1929 φράσεως «καί τῆς Ἱεράς ἡμῶν Συνόδου, τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς Σῆς ἀληθείας»¹⁰⁷. Ἡ Ἐπιστολή κατακλείεται με τὴν ἀπόφαση γιὰ τὴν ἀποστολή τοῦ Καταλόγου πρὸς τὴν ἀσκηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ Πατριαρχείου μόνον γιὰ τὴς Νέες Χώρες, με τὴν ἐλπίδα καὶ τὴς ευχῆς ὅτι οἱ ἀποφάσεις αὐτῆς πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος με μεγάλη πλειοψηφία θὰ εἰρηνεύσουν τὴς τεταμένους ἡδὴ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

2.3 Ἡ κορύφωση τῆς κρίσης

Μετὰ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν Νοέμβριο, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δὲν φάνηκε ικανοποιημένο ἀπὸ τὴν αὐτὴν τὴν ἐξέλιξη καὶ τὴς ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποστέλλεται Πατριαρχικὸ Γράμμα¹⁰⁸ ὡς ἀπάντηση. Κατὰ τὴν Πατριαρχικὴ ἐκδοχὴ καὶ θέση ἡ

¹⁰⁷ Ἀγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικὰ δίκαια στὴν Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικὰ Δίκαια στὴν Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ὁ.π. σελ. 378.

¹⁰⁸ Πατριαρχικὸ Γράμμα 1^{ης} Δεκεμβρίου 2003: Ἀγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικὰ δίκαια στὴν Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικὰ Δίκαια στὴν Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 380-385: «*Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος κύριε Χριστόδουλε, Πρόεδρε τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμενοι.*

Ὑμετέρας Μακαριότητος, ὅπερ προφρόνως διεβιβάζετε τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ δι' εἰδικῶς ἀπεσταλμένων ἀδελφῶν Ἀρχιερέων, ἐκπροσώπων τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης αὐτοῦ, περιέχοντος τὰς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας τῆς Ἱεραρχίας, ἀνάμικτα προεκλήθησαν αἰσθήματα ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἀγίοις συνοδικοῖς ἀδελφοῖς, διὰ πολλοὺς λόγους.

Ἐν πρώτοις ἐλύπησεν ἡμᾶς τὸ γεγονός, ὅτι τοιοῦτον θέμα, ὡς τὸ τῆς ἐρμηνείας μιᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, δυναμένης νὰ προέλθῃ ἀθθεντικῶς μόνον ὑπὸ τοῦ ἐκδόντος αὐτὴν, ἐτέθη εἰς ψηφοφορίαν, ὡς ἐάν «ἐν πλήθει κρίνεται ἡ ἀλήθεια», κατὰ τὴν σφοδρῶς ἐλεγχομένην ὑπὸ τε τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ὑπὸ συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θέσιν. Ἡ ψήφος τῶν πλειόνων ὑπερισχύει κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας μόνον ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὅποια κενταὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀποφασίζόντων διὰ πλειοψηφίας. Ἐάν τὰ ζητήματα ἐξέρχωνται τῆς ἐξουσίας τῶν πλειοψηφίας ἀποφασίζόντων περὶ αὐτῶν, ὡς εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἡ ψήφος τῶν πλειόνων. Διὸ καὶ ὀρθῶς ὑπεστηρίχθη τοῦτο ὑπὸ μελῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὴ θελησάντων νὰ συμπράξουν εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεως διὰ ψηφοφορίας ἐπὶ θέματος ἐξερχομένου τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ληφθεῖσα ἀπόφασις δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλλῃ τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928.

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Τκανοποίησιν ένεποίησεν ήμιν τό γεγονός ότι διά τοϋ γράμματος Υμῶν, έκφράζοντος και τήν θέλησιν συμπάσης τής Τεραρχίας τής Αγιοτάτης Έκκλησίας τής Ελλάδος, έκδηλοϋται ό βαθύτατος και άδιάπλωτος σεβασμός αυτής πρός τό Οικουμενικό Πατριαρχείο και δηλοϋται ή επιθυμία αυτής όπως συνεχισθή ή ισχύς τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τοϋ 1928. Η έκφρασις τής τοιαύτης επιθυμίας διαλύει και τόν πόνον, όστις προεκλήθη έκ τής δημοσιευθείσης πληροφορίας ότι ήμφεσβητήθη υπό τινων κατά τήν συνεδρίασιν τής Ιεράς Συνόδου τής Τεραρχίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος ή κανονικότης τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τοϋ 1928.

Τήν ίκανοποίησιν όμως ταύτην έπισκιάζει τό γεγονός ότι τίθενται άμφοτέροι αι δηλώσεις αύται υπό προϋποθέσεις, αι όποϊαι κατ' άποτέλεσμα άνατρέπουν κατά τό πλείστον τήν σημασίαν τών θετικῶν δηλώσεων τής προειρημένης Ιεράς Συνόδου. Εϊδικώτερον, πᾶσαι αι ισχύουσαι έκκλησιαστικαι ρυθμίσεις τίθενται εις ύποδεστέραν θέσιν εναντι τών κατά Πολιτείαν νομικῶν ρυθμίσεων, παρ' όλον ότι πολλάκις και έντόνως ή Όρθόδοξος Έκκλησία ύπεστήριξε και ύποστηρίζει τήν δι' αυτήν προτεραιότητα εναντι τών νομικῶν ρυθμίσεων τής εφαρμογής τών θείων και ιερῶν κανόνων και τών έκκλησιαστικῶν ρυθμίσεων, ώς, άλλωστε, και ή Υμετέρα Μακαριότης μετά πειστικῶν λόγων ύπεστήριξεν έν μελετήματι αυτής υπό τόν τίτλον «Άμφισβήτησις τής συνταγματικότητος τών νομοθετικῶν έπεμβάσεων τής Πολιτείας επί τής Έκκλησίας». Και ναί μέν άναφέρεται έν τή άποφάσει ότι ή Έκκλησία τής Ελλάδος ύποχρεοϋται ίνα τηρή «παράλληλως» πρός τούς ιερούς κανόνες και τούς νόμους τοϋ Κράτους, άλλ' ή παράλληλος αύτη εφαρμογή όδηγεϊ τόσον λογικῶς όσον και κατά τά ύφ' Υμῶν γενόμενα δεκτά εις τήν ύπεροχήν τοϋ νόμου εναντι τών ιερῶν κανόνων και τών κανονικῶν ρυθμίσεων, έφ' όσον έν περιπτώσει διαφόρου ρυθμίσεως θεωρεΐται παρά τής Ιεράς Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος εφαρμοστέα ή νομική και όχι ή κανονική ρύθμισις. Αξιοσημείωτον δέ είναι τό γεγονός ότι ή αύτη Ιερά Σύνοδος τής Τεραρχίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος εις άλλην περίπτωση, κατά τήν συνεδρίαν αυτής τής δ' Ιουνίου 1987, είχε λάβει «άδιάσειστον και άμετακίνητον άπόφασιν» όπως μή εφαρμογή νόμον τής Πολιτείας, πρός τόν όποϊον διεφώνει. Σημειωτέον ότι δέν είναι ή περίπτωσης αύτη ή μόνη, κατά τήν όποϊαν ή Αγιοτάτη Έκκλησία τής Ελλάδος έπεκαλέσθη τήν και κατά τό Έλληνικόν Σύνταγμα προτεραιότητα τών Ιερῶν Κανόνων και τών ίσοδυνάμων έκκλησιαστικῶν ρυθμίσεων εναντι τών επιβαλλομένων διά πολιτειακῶν νόμων τοιοϋτων. Εν τή εναντία περιπτώσει τής άναφερομένης εις τό Υμέτερον γράμμα «παράλληλου» τηρήσεως άμφοτέρων, όδηγούμεθα άφεύκτως εις ύπεροχήν τοϋ νόμου εναντι τοϋ Ιεροϋ Κανόνος, ήτοι εις λύσιν πρός τήν όποϊαν άνέκαθεν σύμπασα ή Όρθόδοξος Έκκλησία διεφώνει και διαφωνεϊ, διότι δι' αυτήν πρωταρχικήν ισχύν και κῆρος έχει ή έκκλησιολογική και κανονική πλευρά, ώς και ή Υμετέρα Μακαριότης σθεναρῶς διά τοϋ προδιαληφθέντος μελετήματος Αύτης ύπεστήριξεν, γράφουσα ότι:

«...γεγονός είναι ότι αι νομοθετικαι έπεμβάσεις της επί τής Έκκλησίας εύρίσκονται έξω τοϋ πνεύματος τοϋ Συντάγματος και στηρίζονται επί τής νομολογίας, ή όποϊα, και αύτη άκολουθεϊ παγίως τήν άπαξ χαραχθεΐσαν πορείαν. Καιρός όμως νά αλλάξουν τά πράγματα. Αρκετήν ζημίαν έπροκάλεσαν εις τήν Έκκλησίαν, αλλά και εις τό έθνος αι έπεμβάσεις αύται. Δέν έχει θέσιν ή νομοθετική έξουσία νά ρυθμίξη τά έσωτερικά τής Έκκλησίας» (Αφιέρωμα εις Καθηγητήν Κ.Βαβοϋσκον, σελ. 472).

Ανεξαρτήτως όμως αύτοϋ, πλείστοι διακεκριμένοι ειδήμονες νομικοί γνωμοδοτοϋν ότι ή έν Ελλάδα ισχύουσα συνταγματική και λοιπή νομοθεσία, όρθῶς έρμηνευομένη και κατανοουμένη, οϋδόλως έμποδίζει τήν πλήρη εφαρμογήν τής όλης Πράξεως τοϋ 1928, ή όποϊα κατά πᾶσαν περίπτωση διέπει τάς σχέσεις τών δύο Έκκλησιῶν ήμῶν ώς πρός τάς έπιτροπικῶς διοικουμένας υπό τής Έκκλησίας τής Ελλάδος Έπαρχίας τοϋ Οικουμενικοϋ Πατριαρχείου έν Ελλάδα. Εϊδικώτερον, ό Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος τοϋ σωτηρίου έτους 1850, διά τοϋ όποϊονέχορηγηθη ή αυτοκεφαλία εις τήν Αγιοτάτην Έκκλησίαν τής Ελλάδος, όρίζει ότι αύτη θά διοικηται «κατά τούς θείους και ιερούς κανόνες έλευθέρως και άκωλύτως από πάσης κοσμικής έπεμβάσεως».

Άτυχῶς κατά τήν ύπερ τά 150 έτη ιστορίας τής Αγιοτάτης Έκκλησίας τής Ελλάδος περίοδον δέν έλειψαν αι κοσμικαι έπεμβάσεις εις τήν διοίκησιν αύτης, λύπην δέ προξενεϊ εις τόν μελετώντα τήν ιστορίαν τό γεγονός ότι πολλαί τών έπεμβάσεων αύτων έπεζητήθησαν υπό έκκλησιαστικῶν παραγόντων. Αλλά και δι' εκείνας αι όποϊαι έπεβλήθησαν υπό κοσμικῶν έξουσιῶν άπορίαν προξενεϊ ή πολλάκις παθητική υπό τής Έλλαδικής Έκκλησίας και άδιαμαρτύρητος άποδοχή αύτων. Ως έκ τούτου εύλογος ύπήρξεν ή ένθουσιώδης άναγγελία υπό τό άειμνήστου προκατόχου Υμῶν κυροϋ Σεραφεΐμ εις τό Οικουμενικό Πατριαρχείο τής συμπεριλήψεως εις τό Σύνταγμα τοϋ Έλληνικοϋ Κράτους τών δύο Πατριαρχικῶν και Συνοδικῶν κειμένων, ήτοι τοϋ Τόμου τοϋ 1850 και τής Πράξεως τοϋ 1928, διά τοϋ από κε' Ιουνίου 1975 και ύπ' αριθμόν Πρωτοκόλλου 593 γράμματος αύτοϋ, διά τοϋ όποϊου διεκήρυσσεν ότι «οϋτως, ή Συνταγματική κατοχύρωσις τών δύο Ιερῶν Κειμένων, τερματίζει τό άρξάμενον από τό έτος 1833 έπιβλαβές

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

καθεστώς τοῦ ἔξωθεν παρεμβατισμοῦ εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς κακῶς ἐγένετο καί λάθρα συνετηρήθη μέχρις ἡμῶν, παρά τόν Τόμον τοῦ 1850, πρὸς ἄμετρον ζημίαν τῆς ποιμαντορικῆς εὐθύνης αὐτῆς καί δέσμευσιν τῶν ἀναγκαίων καί σωστικῶν αὐτῆς πρωτοβουλιῶν, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ». Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ γράμματός του ὁ ἀείμνηστος προκατόχος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἔκρινεν ἀναγκαίαν τὴν ἐν παντὶ τήρησιν τῶν προδιαληφθέντων Τόμου καί Πράξεως, γράφων ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Ἡμῖν δέ, τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, πρόκειται καθῆκον θεῖον καί ἱερόν, ὅπως διατάσσομεν καινὴν ὁδὸν συνδέσμου ἐν εἰρήνῃ Μητρὸς καί Θυγατρὸς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ τηρήσει ἐπακριβῶς πάντων τῶν ὑπὸ τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων καί Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Πράξεων ὀριζομένων ἐν συνεργασίᾳ ἀγαστῆ καί ἀμοιβαίᾳ περιχωρήσει ἀγάπης καί ταπεινώσεως ἐν Χριστῷ». Ἡ ἐκφραζομένη διὰ τοῦ ἀνωτέρω γράμματος πρόθεσις τηρήσεως «ἐπακριβῶς» ἀμφοτέρων τῶν Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Τόμου καί Πράξεως, καί δὴ «πάντων» τῶν ὑπ' αὐτῶν ὀριζομένων, μαρτυρεῖ τὴν ἐν ὧραις ἀνεπηρέαστου κρίσεως ἐκκλησιαστικὴν πεποίθησιν περὶ τῆς γενικῆς ἰσχύος αὐτῶν.

Δὲν ἀπέχει δὲ πολὺ ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὅποιον καί ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας φιλῆς Μακαριότητος ἐχαρακτηρίσθησαν τὰ κείμενα ταῦτα «ἱερώτατα καί τιμιώτατα καταστατικά», τοῦθ' ὅπερ σημαίνει ἔχοντα προτεραιότητα ἐφαρμογῆς διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐναντι τῶν θύραθεν ἐντολῶν, ἔστω καί διὰ νόμων ἐκφραζομένων.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀναφερομένας ἐν τῷ γράμματι Ὑμῶν «τροποποιήσεις» τῆς εἰρημένης Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως, ἡμεῖς οὐδεμίαν τοιαύτην τροποποίησιν γνωρίζομεν, δεδομένου ὅτι πᾶσα Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ Πρᾶξις τροποποιεῖται μόνον δι' ὁμοίας ἰσοκύρου Πράξεως, μὴ ἐκδοθείσης ἐν προκειμένῳ, καί οὐχὶ δι' ἀλληλογραφίας, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τὴν ἰσχύν Πράξεως. Ἡ Πρᾶξις τοῦ 1928 δὲν ἐτροποποιήθη, ὡς ἐλέγχθη, καί ἰσχύει πλήρως, τὸ δὲ δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς προσθήκην ἢ διαγραφήν ὑποψηφίων ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἐγκρίσεως, τῆς ὁποίας κατ' οὐδὲν ἐμποδίζεται ἢ ἀσκησις, ὡς δὲν ἐμποδίζεται ἢ ἀσκησις πλείστων ἄλλων κανονικῶν δικαιωμάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μὴ προβλεπομένων ὑπὸ τῶν Πολιτειακῶν νόμων Κράτους τινός, ἀλλ' ἀσκουμένων ὑπ' αὐτοῦ διεκκλησιαστικῶς δυνάμει τῶν ἱερῶν κανόνων καί τῶν ἰσοδυνάμων κανονιστικῶν ρυθμίσεων.

Ἐξ ἑτέρου, ἀπορίαν καί θλίψιν προκαλεῖ καί τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ὀφειλετικὴ ἀπόφασις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅπως ἀνακαλέσῃ τὴν ἐσφαλμένην ἐγκύκλιον περὶ τοῦ τρόπου μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις καί ἐπαναφέρῃ τὸν τρόπον τῆς κατὰ παράδοσιν κανονικῆς μνημονεύσεως τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου (καί Πατριάρχου) τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐμφανίζεται ὡς παραχώρησις εἰς αἴτημα τῆς ἡμετέρας Μετριότητος καί ὡς χειρονομία καλῆς θελήσεως, ἐνῶ τῇ ἀληθείᾳ πρόκειται περὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ ὀρθοῦ καί κανονικοῦ τρόπου μνημονεύσεως, ὃν ὥριζε καί ἡ ἀπό α' Νοεμβρίου 1928 Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸν τρόπον τοῦτον μνημονεύσεως οὔτε πρόθεσις οὔτε δικαίωμα εἶχεν ὅπως τροποποιήσῃ ὁ κρατικὸς νομοθέτης, διότι ὁ τρόπος οὗτος ἀποτελεῖ σαφῶς μέρος τῆς Θείας Λατρείας, τὸ τυπικόν καί τὴν φρασεολογίαν τῆς ὁποίας οὐδεὶς νομοθέτης δύναται νὰ ἀλλάξῃ.

Βαθὺν πόνον καί μεγάλην θλίψιν προεκάλεσεν ἐπίσης ἡμῖν τε καί πᾶσι τοῖς ἐνταῦθα ἢ συμπερίληψις εἰς τὸ συναποσταλὲν ἡμῖν Δελτίον Τύπου τῆς σ' Νοεμβρίου τρέχοντος ἔτους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς ἀνυποστάτου πληροφορίας ὅτι ἡμεῖς προσωπικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1992 ἐπιδιώκομεν δῆθεν νὰ ἀσκήσωμεν διοικητικὰς ἀρμοδιότητας εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικὰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιτροπικὴ διοίκησις ἔχει ἀνατεθῆ διὰ τῆς Πράξεως τοῦ 1928 εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ πασῶν τῶν ἐπὶ μίαν καί πλέον δεκαετίαν ἐνεργειῶν καί δηλώσεων ἡμῶν, ἐπιδιώκομεν μόνον τὴν πιστὴν τήρησιν τῶν ἐπίσημων Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Πράξεων, ὅταν μάλιστα βλέπωμεν ὅτι τὸ κῦρος καί ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἀμφισβητεῖται, ὡς ἐπ' ἐσχάτων. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ἡ περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἀποψις ἀποτελεῖ μεμονωμένως ὑποστηρικθεῖσαν τοιαύτην κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ δὲ ἀναφορά αὐτῆς ἐν τῷ Δελτίῳ Τύπου ἀποτελεῖ σημαντικὸν σφάλμα, θίγον δι' ἀνακριβῶν στοιχείων τὴν ἀλήθειαν καί τὸ πρόσωπον ἡμῶν.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐκφράζει τὴν χαρὰν αὐτοῦ, διότι ἀνεγνωρίσθη ἡ ἰσχύς καί τὸ ἀμετάβλητον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερῶν Μητροπόλεων αὐτοῦ. Εὐελπιστεῖ ὅτι θὰ γίνῃ ὑπὸ πάντων κατανοητόν ὅτι ἡ πλήρης τήρησις τῶν κανονικῶς τεθεσπισμένων εἶναι πάντοτε ὀφέλιμος καί συντελεῖ εἰς τὴν εὐταξίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

Τό Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον, ἐπομένως, ἀναμένει τήν ἐπαναποστολήν τοῦ καταλόγου ἐκλεξίμων πρὸς ἐγκρίσιν καὶ ἀσκήσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ περί ἐγγραφῆς καὶ διαγραφῆς ὑποψηφίων. Τοῦτο ἔχει τό ἀνώτατον κανονικόν δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπαρχιῶν αὐτοῦ, ὡς ἐκ τούτου δέ ἀποτελεῖ ἀπόλυτον κανονικόν δικαίωμα αὐτοῦ ἢ ἀνευ περαιτέρω διαδικασίας ἐγγραφή εἰς τόν κατάλογον καὶ ἢ τυχόν διαγραφή ἐξ αὐτοῦ ὑποψηφίων. Ὅπως ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία δέν ἐπεμβαίνει εἰς κανονικάς ἀρμοδιότητας ἄλλων, οὔτε εἰσπηδᾷ εἰς ἀλλοτρίας δικαιοδοσίας, συμφώνως πρὸς τοὺς ἱερούς κανόνας, τό αὐτό ἀπαιτεῖ νά πράττουν καὶ οἱ ἄλλοι ὡς πρὸς τὰς ἰδίας αὐτῆς ἐπαρχίας. Εἰς οὐδένα ἐξεχώρησε τὰ κανονικά δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, οἱ ἐπιβουλευόμενοι δέ αὐτά ὑπόκεινται εἰς τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων κυρώσεις. Ἄς ληφθοῦν ταῦτα ὑπ' ὄψιν ὑπ' ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀβασανίστως κρίνουν ὅτι τό καθεστῶς τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 δέν στηρίζεται εἰς τοὺς ἱερούς κανόνας.

Ἀντιθέτως, ἡ πίστις τήρησις τῶν παραδεδομένων καὶ ἰσχυρότων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ὁρῶν Ε', Ζ', Η' καὶ Ι' τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, τῶν ὁποίων τήν τήρησιν ἀξιοῖ τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, καὶ οἱ ὅποιοι δέν ἐφημεροσθησαν πάντοτε, ὡς θά ἔδει, ἀνυψῶναι τό κύρος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρά τῶ πιστῶ λαῷ, ἀλλά καὶ δίδει εἰς αὐτήν τό δικαίωμα νά ἀπαιτῆ καὶ τόν παρά τοῦ Κράτους σεβασμόν τῶν ἱεροκανονικῶν διατάξεων. Οὕτω θά καταπαύσῃ καὶ ὁ σάλος, ὅστις κλυδωνίζει τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ σκανδαλίζει τό πλήρωμα αὐτῆς, κατά τήν περί τούτου ἐκπεφρασμένην ἐν τῷ γράμματι Ὑμῶν ἐπιθυμίαν καὶ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος. Ἡ ὑποτίμησις, ἄλλωστε, τοῦ ρόλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅταν ἐπιχειρῆται ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι πράξις ἀδικαιολόγητος καὶ ἀκατανόητος, ἀποδοκιμάζεται δέ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τά ὡς ἄνω γνωρίζοντες Ὑμῖν ἀπό τῆς Μητρῶς Ἐκκλησίας, τελοῦμεν ἐν τῇ φιλαδέλφῳ προσδοκίᾳ ὅτι ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά πεισθῇ κατόπιν βαθυτέρας μελέτης τοῦ θέματος ὅτι συμφέρει αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ πάση νά τίθενται οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ αἱ κανονικαὶ ρυθμίσεις ὡς πρώτιστοι ρυθμισταὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἡ μακροεὶν παράδοσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ, νά τηρῶνται δέ οἱ ἀφορῶντες εἰς τήν Ἐκκλησίαν νόμοι, ἐφ' ὅσον δέν ἀντίκεινται εἰς τοὺς ἱερούς κανόνας, τήν πίστιν καὶ τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ ὅταν ἀφοροῦν εἰς θέματα διὰ τὰ ὁποῖα ὁ νομοθέτης κανονικῶς οὐδεμίαν ἢ ἐλαχίστην δέον νά ἔχη ἀνάμειξιν. Πολλῶ μᾶλλον ὅταν διὰ τῆς ἀρνήσεως τηρήσεως ὠρισμένων ἱεροκανονικῶν καὶ ἰσοδυνάμων Συνοδικῶν διατάξεων διακυβεύεται τό ὑπέρτερον τοῦ νομικοῦ ἱεροκανονικῶν κύρος τῆς Ἀρχιερατικῆς ἐκλογῆς, τῆς ὁποίας ἡ διὰ λόγους κανονικοῦς μὴ ἀναγνώρισις θά ἔχη σπουδαιότερας τῶν νομικῶν πνευματικῆς συνεπειᾶς.

Ἀναμένομεν, κατά ταῦτα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά δηλώσῃ ὅτι σέβεται, ἀποδέχεται καὶ ἐφαρμόζει τήν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Πράξιν τοῦ 1928 ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ἀντὶ νά ὀδηγῇ τὰ πράγματα εἰς τήν αὐτοανααιρουμένην πρότασιν ἐπὶ τῶν δύο σημείων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ,τι ὁμολογεῖται εἰς τήν πρώτην φράσιν ἀναιρεῖται διὰ τῆς δευτέρας, τοῦτέστιν τελικῶς νά εὐρισκώμεθα εἰς τό σημεῖον μηδέν. Πλέον συγκεκριμένως, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐμφανίζεται συναινετικῶς νά ἀναγνωρίξῃ τὰ δίκαια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀμέσως ὅμως τὰ ἀμφισβητεῖ ἐπικαλουμένη τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Οὕτω: α) ἐνῶ «δηλοῖ καὶ αὐθὺς ὅτι σέβεται, ἀναγνωρίζει καὶ τηρεῖ τό διαμορφωθέν διὰ τῆς Πράξεως τοῦ 1928 καθεστῶς», ὅπερ θετικόν, ἀναιρεῖ τοῦτο εὐθύς ἀμέσως διὰ τῆς φράσεως «ὡς τοῦτο ἰσχύει μέχρι σήμερον, μέ πλήρη σεβασμόν ὡσαύτως τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου»: β) ἐνῶ δηλοῖ ὅτι «ὁ Κατάλογος τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων θά ἀποστέλληται πρὸς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον πρὸς ἀσκήσιν ὑπ' αὐτοῦ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ», ὅπερ ὡσαύτως θετικόν, αἶρει τοῦτο διὰ τῆς ἀκολουθούσης φράσεως «περὶ ὑποδείξεως ὑποψηφίων, μόνον διὰ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν, τηρουμένων τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 17-22 τοῦ προμνησθέντος Καταστατικοῦ Χάρτου», διότι κρίνεται ὅτι τὰ ἐν λόγῳ ἄρθρα ἐπιβάλλουν τήν ἐπανεγκρίσιν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀξιοῖ ἅπαξ ἔτι τήν πίστιν τήρησιν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς αὐτοῦ Πράξεως τοῦ 1928 ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, δηλοῖ δέ ὅτι ἐν ἀπευκταίᾳ καὶ ἀδιανοήτῳ περιπτώσει τέλοςσεως κανονικῶν ψήφων πρὸς πλήρωσιν, κατά παράβασιν τῶν ὄρων τῆς Πράξεως τοῦ 1928, τῶν χηρενουσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ δέν θά ἀναγνωρίσῃ τό ἀποτελέσμα τῶν οὕτω γενομένων, ἅτινα ἀσφαλῶς θά ἔχουν σοβαράς συνεπειᾶς. Ἀλλά δι' ἐλπίδος ἔχομεν ὅτι ἐν τέλει τό πνεῦμα τῆς συνέσεως θά πρυτανεύσῃ, καὶ ὁ ἀδιάρρηκτος λειτουργικὸς ἡμῶν δεσμός θά ὑπερισχύσῃ, διὰ νά φανῶμεν ἄξιοι τοῦ θείου θελήματος καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ Γένους ἡμῶν καὶ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία συνειδητῶς ἢ μὴ, ἰδιαιτέρως σήμερον,

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

ερμηνεία μιας Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης, όπως αυτή του 1928, δεν μπορεί να τεθεί σε ψηφοφορία από μια άλλη αρχή από αυτή που την εξέδωσε και πόσο δε μάλλον να ερμηνευτεί από αυτήν . Σχολιάζεται επίσης η ίδια η διαδικασία της ψηφοφορίας στην Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος καθώς όπως τονίζεται κάποιιοι Μητροπολίτες διαφώνησαν ως προς την διαδικασία που προτάθηκε για την ερμηνεία της Πατριαρχικής Πράξεως : *«Εν πρώτοις ελύπησεν ἡμᾶς τό γεγονός, ὅτι τοιοῦτον θέμα, ὡς τό τῆς ἐρμηνείας μιᾶς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως, δυναμένης νά προέλθῃ αὐθεντικῶς μόνον ὑπό τοῦ ἐκδόντος αὐτήν, ἐτέθη εἰς ψηφοφορίαν, ὡς ἐάν «ἐν πλήθει κρίνεται ἡ ἀλήθεια», κατά τήν σφοδρῶς ἐλεγχόμενην ὑπό τε τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καί ὑπό συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θέσιν. Ἡ ψῆφος τῶν πλειόνων ὑπερισχύει κατά τούς ἱερούς κανόνας μόνον ἐπί θεμάτων, τά ὅποια κεῖνται εἰς τήν ἐξουσίαν τῶν ἀποφασίζόντων διά πλειονοψηφίας. Ἐάν τά ζητήματα ἐξέρχονται τῆς ἐξουσίας τῶν διά πλειονοψηφίας ἀποφασίζόντων περί αὐτῶν, ὡς εἰς τήν προκειμένην περίπτωσιν, εἰς οὐδέν ἰσχύει ἡ ψῆφος τῶν πλειόνων. Διό καί ὀρθῶς ὑπεστηρίχθη τοῦτο ὑπό μελῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μή θελησάντων νά συμπράξουν εἰς τήν λῆψιν ἀποφάσεως διά ψηφοφορίας ἐπί θέματος ἐξερχομένου τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν»¹⁰⁹.* Τελικῶς επισημαίνεται ἀπό το Οικουμενικό Πατριαρχεῖο ὅτι καμία ἀπόφαση που ελήφθη ἀπό τήν Σύνοδο τῆς Ιεραρχίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος δεν μπορεί να μεταβάλλει αὐτά που ὀρίζει ἡ Συνοδική καί Πατριαρχική Πράξη¹¹⁰.

Παραλληλα, εκφράζεται ἡ ικανοποίηση του Οικουμενικού Πατριαρχείου διότι ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Ιεράς Συνόδου τῆς Ιεραρχίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος ἀποδίδεται ὁ προσήκον σεβασμός πρὸς το Οικουμενικό Πατριαρχεῖο γενικά ἀλλά καί

προσβλέπει πρὸς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς τήν Ἐκκλησίαν τῆς σαρκωθείσης Ἀγάπης καί τῆς θείας καταλλαγῆς.

Ἐπί δέ τούτοις, περιπτυσσόμενοι τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα φιλήματι ἀγίῳ, διατελοῦμεν μετὰ βαθείας ἀδελφικῆς ἀγάπης καί τιμῆς ἐξαιρέτου.

Ἐγὼ Δεκεμβρίου α΄ Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός + Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος».

¹⁰⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα ἐν σχέσει πρὸς τα δίκαια τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος*, ὅ.π. σελ. 380.

¹¹⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα ἐν σχέσει πρὸς τα δίκαια τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος*, ὅ.π. σελ. 380: *«Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ληφθεῖσα ἀπόφασις δέν ἔχει τήν δύναμιν νά μεταβάλλῃ τά ὀριζόμενα ὑπό τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928».*

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

ειδικότερα με τη θέληση της Ιεραρχίας να συνεχισθεί η ισχύς της Πράξης του 1928. Ταυτόχρονα όμως αυτή η ισχύς τίθεται κάτω από προϋποθέσεις που έχουν να κάνουν κυρίως με την θέση των Εκκλησιαστικών Κανόνων έναντι των Νόμων της Πολιτείας. Αυτό το γεγονός σχολιάζεται αρνητικά από το Πατριαρχικό Γράμμα που θεωρεί ότι η προτεραιότητα τήρησης πρέπει να δίδεται στις Εκκλησιαστικές διατάξεις και Κανόνες έναντι των Νόμων : *«Τήν ικανοποίησιν ὅμως ταύτην ἐπισκιάζει τό γεγονός ὅτι τίθενται ἀμφοτέραι αἱ δηλώσεις αὗται ὑπό προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀποτέλεσμα ἀνατρέπουν κατά τό πλεῖστον τήν σημασίαν τῶν θετικῶν δηλώσεων τῆς προειρημένης Ἱερᾶς Συνόδου. Εἰδικώτερον, πᾶσαι αἱ ἰσχύουσαι ἐκκλησιαστικά ρυθμίσεις τίθενται εἰς ὑποδεστέραν θέσιν ἔναντι τῶν κατά Πολιτείαν νομικῶν ρυθμίσεων, παρ' ὄλον ὅτι πολλάκις καί ἐντόνως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπεστήριξε καί ὑποστηρίζει τήν δι' αὐτήν προτεραιότητα ἔναντι τῶν νομικῶν ρυθμίσεων τῆς ἐφαρμογῆς τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων καί τῶν ἐκκλησιαστικῶν ρυθμίσεων»¹¹¹.*

Αυτή η θέση για τη προτεραιότητα των Ιερών Κανόνων έναντι του Νόμου έχει υποστηριχθεί και από τον ίδιο τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών σε μελέτη του, αλλά και η Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος με απόφασή της τον Ιούνιο του 1987 τεκμηρίωσε αυτή τη θέση αρνούμενη να εφαρμόσει Νόμο της Ελληνικής πολιτείας που αντέβαινε των Ιερών Κανόνων. Από την απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος διαφαίνεται η υπεροχή της Νομοθεσίας έναντι των Κανόνων της Εκκλησίας καθώς λόγω της εκ παραλλήλου τήρησης που προτείνεται, οδηγείται η Εκκλησία της Ελλάδος στην εφαρμογή των Νόμων και όχι των Ιερών Κανόνων, κάτι που δεν είναι αποδεκτό από την Ορθόδοξη Εκκλησία¹¹².

¹¹¹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 380-381.

¹¹² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 381: *«Καί ναί μὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ ἀποφάσει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ελλάδος ὑποχρεοῦται ἵνα τηρῇ «παραλλήλως» πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας καί τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ἀλλ' ἡ παράλληλος αὐτῆ ἐφαρμογῆ ὀδηγεῖ τόσον λογικῶς ὅσον καί κατά τά ὕφ' ὧμῶν γενόμενα δεκτά εἰς τήν ὑπεροχὴν τοῦ νόμου ἔναντι τῶν ἱερῶν κανόνων καί τῶν κανονικῶν ρυθμίσεων, ἐφ' ὅσον ἐν περιπτώσει διαφόρου ρυθμίσεως θεωρεῖται παρά τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος ἐφαρμοστέα ἡ νομική καί ὄχι ἡ κανονική ρύθμισις. Ἀξιοσημείωτον δέ εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ αὐτῆ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος εἰς ἄλλην περίπτωσιν, κατά τήν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς δ' Ἰουνίου 1987, εἶχε λάβει «ἀδιάσειστον καί ἀμετακίνητον ἀπόφασιν» ὅπως μὴ ἐφαρμόσῃ νόμον τῆς Πολιτείας, πρὸς τόν ὁποῖον διεφώνει. Σημειωτέον ὅτι δέν εἶναι ἡ περίπτωσις αὐτῆ ἢ*

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Είναι σαφές ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο θεωρεί το θέμα Εκκλησιολογικής και Κανονικής υφής και όχι νομικής, κάτι που τεκμηριώνεται και από την μελέτη του Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου με τίτλο ««Άμφισβήτησις τῆς συνταγματικότητος τῶν νομοθετικῶν ἐπεμβάσεων τῆς Πολιτείας ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας», που παραθέτει το Πατριαρχικό Γράμμα. Επιπρόσθετα ως προς τα παραπάνω το Οικουμενικό Πατριαρχείο θεωρεί ότι καμία Συνταγματική ή άλλη νομοθεσία μπορεί να εμποδίσει την πλήρη εφαρμογή της Πράξεως του 1928 διότι αρχικά και σύμφωνα με τον Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο του 1850 η Εκκλησία της Ελλάδος διοικείται *«κατὰ τούς θείους καί ἱερούς κανόνας ἐλευθέρως καί ἀκωλύτως ἀπό πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως».*

Για να τονιστεί αυτή τη θέση αναφέρεται στο Πατριαρχικό Γράμμα, η Επιστολή του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Σεραφεῖμ ο οποίος τονίζει αρχικώς την επακριβή τήρηση *«πάντων τῶν ὑπό τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων καί Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Πράξεων ὀριζομένων ἐν συνεργασίᾳ ἀγαστῆ καί ἀμοιβαίᾳ περιχωρήσει ἀγάπης καί ταπεινώσεως ἐν Χριστῷ»¹¹³* καθώς και την ικανοποίηση του για την Συνταγματική Κατοχύρωση του Τόμου και της Πράξεως, διότι στη διοίκηση της Εκκλησίας της Ελλάδος δεν θα παρεμβαίνει το Ελληνικό κράτος. Έτσι λοιπόν η πρόθεση της επακριβούς τήρησης των Πράξεων και του Τόμου υποδηλώνει την γενική ισχύ τους¹¹⁴.

μόνη, κατά τήν ὁποίαν ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπεκαλέσθη τήν καί κατά τό Ἑλληνικόν Σύνταγμα προτεραιότητα τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν ἰσοδύναμων ἐκκλησιαστικῶν ρυθμίσεων ἔναντι τῶν ἐπιβαλλομένων διά πολιτικῶν νόμων τοιοῦτων. Ἐν τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει τῆς ἀναφερομένης εἰς τό Ὑμέτερον γράμμα «παρᾰλλήλου» τηρήσεως ἀμφοτέρων, ὀδηγούμεθα ἀφεύκτως εἰς ὑπεροχὴν τοῦ νόμου ἔναντι τοῦ Ἱεροῦ Κανόνος, ἥτοι εἰς λύσιν πρὸς τήν ὁποίαν ἀνέκαθεν σύμπασα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διεφώνει καί διαφωνεῖ, διότι δι' αὐτήν πρωταρχικὴν ἰσχύν καί κῶρος ἔχει ἡ ἐκκλησιολογικὴ καί κανονικὴ πλευρά».

¹¹³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 382.

¹¹⁴ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 382: *«Ἀνεξαρτήτως ὅμως αὐτοῦ, πλείστοι διακεκριμένοι εἰδήμονες νομικοὶ γνωμοδοτοῦν ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύουσα συνταγματικὴ καί λοιπὴ νομοθεσία, ὀρθῶς ἐρμηνευομένη καί κατανοημένη, οὐδόλως ἐμποδίζει τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τῆς ὅλης Πράξεως τοῦ 1928, ἡ ὁποία κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν διέπει τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὡς πρὸς τὰς ἐπιτροπικῶς διοικουμένας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Ἑλλάδι. Εἰδικότερον, ὁ Πατριαρχικὸς καί Συνοδικὸς Τόμος τοῦ σωτηρίου ἔτους 1850, διὰ τοῦ ὁποιοῦ ἐχορηγήθη ἡ αὐτοκεφαλία εἰς τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὀρίζει ὅτι αὕτη θά διοικῆται «κατὰ τούς θείους καί ἱερούς κανόνας ἐλευθέρως καί ἀκωλύτως ἀπό πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως». Ἄτυχῶς κατὰ τὴν ὑπὲρ τὰ 150 ἔτη ἱστορίας τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περίοδον δὲν ἔλειψαν*

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Ως προς το θέμα των τροποποιήσεων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 που επικαλείται ως ισχύουσες η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, το Οικουμενικό Πατριαρχείο δηλώνει σαφέστατα και κατηγορηματικά ότι δεν αναγνωρίζει καμία τροποποίηση, διότι μια Συνοδική Πράξη τροποποιείται με μία αντίστοιχη¹¹⁵. Από αυτή τη Πράξη λοιπόν, απορρέει το δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριάρχη να εγκρίνει υποψηφίους με τη διαδικασία της προσθήκης ή αφαιρέσεως ονομάτων από τον Κατάλογο : *«Ἡ Πρᾶξις τοῦ 1928 δέν ἐτροποποιήθη, ὡς ἐλέχθη, καί ἰσχύει πλήρως, τό δέ δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς προσθήκην ἢ διαγραφὴν ὑποψηφίων ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἐγκρίσεως, τῆς ὁποίας κατ' οὐδέν ἐμποδίζεται ἡ ἄσκησις, ὡς δέν ἐμποδίζεται ἡ ἄσκησις πλείστων ἄλλων κανονικῶν δικαιωμάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μὴ προβλεπομένων ὑπὸ τῶν Πολιτειακῶν νόμων Κράτους τινός, ἀλλ' ἀσκουμένων ὑπ' αὐτοῦ διεκκλησιαστικῶς δυνάμει τῶν ἱερῶν κανόνων καί τῶν ἰσοδυνάμων κανονιστικῶν ρυθμίσεων»*¹¹⁶.

αί κοσμικαί ἐπεμβάσεις εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς, λύπην δέ προξενεῖ εἰς τὸν μελετῶντα τὴν ἱστορίαν τό γεγονός ὅτι πολλαί τῶν ἐπεμβάσεων αὐτῶν ἐπεζητήθησαν ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων. Ἀλλά καί δι' ἐκείνας αἰ ὁποιαί ἐπεβλήθησαν ὑπὸ κοσμικῶν ἐξουσιῶν ἀπορίαν προξενεῖ ἡ πολλακίς παθητικὴ ὑπὸ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καί ἀδιαμαρτύρητος ἀποδοχὴ αὐτῶν. Ὡς ἐκ τούτου εὐλόγος ὑπῆρξεν ἡ ἐνθουσιώδης ἀναγγελία ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου Ὑμῶν κυροῦ Σεραφεῖμ εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον τῆς συμπεριλήψεως εἰς τό Σύνταγμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους τῶν δύο Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν κειμένων, ἦτοι τοῦ Τόμου τοῦ 1850 καί τῆς Πράξεως τοῦ 1928, διὰ τοῦ ἀπό κε' Ἰουνίου 1975 καί ὑπ' ἀριθμόν Πρωτοκόλλου 593 γράμματος αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου διεκήρυσσεν ὅτι «οὕτως, ἡ Συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῶν δύο Ἱερῶν Κειμένων, τερματίζει τό ἀρξάμενον ἀπὸ τό ἔτος 1833 ἐπιβλαβές καθεστῶς τοῦ ἐξῶθεν παρεμβατισμοῦ εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς κακῶς ἐγένετο καί λάθρα συνετηρήθη μέχρις ἡμῶν, παρὰ τὸν Τόμον τοῦ 1850, πρὸς ἀμετρον ζημίαν τῆς ποιμαντορικῆς εὐθύνης αὐτῆς καί δέσμευσιν τῶν ἀναγκαίων καί σωστικῶν αὐτῆς πρωτοβουλιῶν, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ». Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ γράμματός του ὁ ἀειμνήστος προκατόχος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἔκρινεν ἀναγκαίαν τὴν ἐν παντί τήρησιν τῶν προδιαληφθέντων Τόμου καί Πράξεως, γράφων ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Ἡμῖν δέ, τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, πρόκειται καθήκον θεῖον καί ἱερόν, ὅπως διατάωμεν καινὴν ὁδὸν συνδέσμου ἐν εἰρήνῃ Μητροῦ καί Θυγατρῶς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ τηρήσει ἐπακριβῶς πάντων τῶν ὑπὸ τῶν θεῶν καί ἱερῶν κανόνων καί Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Πράξεων ὀριζομένων ἐν συνεργασίᾳ ἀγαστῆ καί ἀμοιβαίᾳ περιχωρήσει ἀγάπης καί ταπεινώσεως ἐν Χριστῷ». Ἡ ἐκφραζομένη διὰ τοῦ ἀνωτέρου γράμματος πρόθεσις τηρήσεως «ἐπακριβῶς» ἀμφοτέρων τῶν Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Τόμου καί Πράξεως, καί δι' «πάντων» τῶν ὑπ' αὐτῶν ὀριζομένων, μαρτυρεῖ τὴν ἐν ὧραις ἀνεπηρέαστου κρίσεως ἐκκλησιαστικὴν πεποίθησιν περὶ τῆς γενικῆς ἰσχύος αὐτῶν».

¹¹⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 382: «Ὅσον δέ ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀναφερομένας ἐν τῷ γράμματι Ὑμῶν «τροποποιήσεις» τῆς εἰρημένης Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως, ἡμεῖς οὐδεμίαν τοιαύτην τροποποίησιν γνωρίζομεν, δεδομένου ὅτι πᾶσα Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ Πρᾶξις τροποποιεῖται μόνον δι' ὁμοίας ἰσοκύρου Πράξεως, μὴ ἐκδοθείσης ἐν προκειμένῳ, καί οὐχὶ δι' ἀλληλογραφίας, ἡ ὁποία δέν ἔχει τὴν ἰσχύν Πράξεως»

¹¹⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 382.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Όπως γίνεται κατανοητό από το παραπάνω απόσπασμα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο εξέδωσε τη Συνοδική Πράξη του 1928, την ερμηνεύει, δεν δέχεται τις τροποποιήσεις, ενώ ταυτόχρονα θεωρεί ότι εφόσον το θέμα είναι εκκλησιολογικής υφής είναι ακώλυτη η τήρηση των Όρων από κάθε πολιτειακό νόμο. Επισημαίνεται και η δυσaráσκεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου, για τον τρόπο με τον οποίο χειρίστηκε η Εκκλησία της Ελλάδος το θέμα της μνημόνευσης του Οικουμενικού Πατριάρχη από τους Μητροπολίτες των Νέων Χωρών. Ενώ θα έπρεπε να υπάρχει η αίσθηση της αποκατάστασης του ορθού τρόπου μνημόνευσης, όπως ορίζεται και από την από 1^{ης} Νοεμβρίου 1928 Εγκύκλιος της Εκκλησίας της Ελλάδος, εν τούτοις διαφαίνεται η διάθεση παραχώρησης και χειρονομία καλής θέλησης¹¹⁷.

Η βούληση του Οικουμενικού Πατριαρχείου είναι να επαναποστείλει η Εκκλησία της Ελλάδος τον κατάλογο εκλογίμων για την έγκριση και την άσκηση των δικαιωμάτων του καθώς είναι το μόνο αρμόδιο και έχει το κανονικό δικαίωμα επι των επαρχιών αυτών. Η οποιαδήποτε παρέμβαση και παρακώλυση αυτής της διαδικασίας, για το Πατριαρχείο θεωρείται ως εισπήδηση της Εκκλησίας της Ελλάδος σε άλλη δικαιοδοσία κάτι που δεν επιτρέπεται από τους Ιερούς Κανόνες. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι : *«Τό Οίκουμενικόν Πατριαρχείον, έπομένως, άναμένει τήν έπαναποστολήν τοῦ καταλόγου έκλεξιμόν πρός έγκρισιν καί άσκησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ περί έγγραφῆς καί διαγραφῆς ύποψηφίων. Τοῦτο έχει τό άνώτατον κανονικόν δικαίωμα επί τῶν έν Ελλάδαδι έπαρχιῶν αὐτοῦ, ώςέκ τούτου δέ άποτελεῖ άπόλυτον κανονικόν δικαίωμα αὐτοῦ ή άνευ περαιτέρω διαδικασίας έγγραφῆς εἰς τόν κατάλογον καί ή τυχόν διαγραφῆς έξ αὐτοῦ ύποψηφίων. Όπως ή Μητηρ Έκκλησία δέν έπεμβαίνει*

---

¹¹⁷ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 382: «Έξ έτέρου, άπορίαν καί θλίψιν προκαλεῖ καί τό γεγονός, ότι ή όφειλετική άπόφασις τῆς Ιεραρχίας τῆς Αγιοτάτης Έκκλησίας τῆς Ελλάδος όπως άνακαλέσῃ τήν έσφαλμένην έγκύκλιον περί τοῦ τρόπου μνημονεύσεως τοῦ όνόματος τοῦ Οίκουμενικου Πατριάρχου έν ταῖς ιεραῖς ακολουθίαις καί έπαναφέρῃ τόν τρόπον τῆς κατά παράδοσιν κανονικῆς μνημονεύσεως τοῦ έκάστοτε Αρχιεπισκόπου (καί Πατριάρχου) τῶν έν Ελλάδαδι Έπαρχιῶν τοῦ Οίκουμενικου Πατριαρχείου έμφανίζεται ώς παραχώρησις εἰς αίτημα τῆς ήμετέρας Μετριότητος καί ώς χειρονομία καλῆς θελήσεως, ένῶ τῆς άληθείας πρόκειται περί άποκαταστάσεως τοῦ όρθοῦ καί κανονικοῦ τρόπου μνημονεύσεως, όν ώριζε καί ή από α΄ Νοεμβρίου 1928 Έγκύκλιος τῆς Ιεραῆς Συνόδου τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος. Τόν τρόπον τοῦτον μνημονεύσεως οὔτε πρόθεσιν οὔτε δικαίωμα εἶχεν όπως τροποποιήσῃ ό κρατικός νομοθέτης, διότι ό τρόπος οὔτος άποτελεῖ σαφῶς μέρος τῆς Θείας Λατρείας, τό τυπικόν καί τήν φρασεολογίαν τῆς όποίας οὔδεις νομοθέτης δύναται νά αλλάξῃ».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

είς κανονικάς αρμοδιότητας άλλων, οὔτε εἰσπηδᾷ εἰς ἀλλοτρίας δικαιοδοσίας, συμφώνως πρὸς τοὺς ἱερούς κανόνας, τὸ αὐτὸ ἀπαιτεῖ νά πράττουν καὶ οἱ ἄλλοι ὡς πρὸς τὰς ἰδίας αὐτῆς ἐπαρχίας. Εἰς οὐδένα ἐξεχώρησε τὰ κανονικά δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, οἱ ἐπιβουλευόμενοι δέ αὐτὰ ὑπόκεινται εἰς τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων κυρώσεις. Ἄς ληφθοῦν ταῦτα ὑπ' ὄψιν ὑπ' ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀβασανίστως κρίνουν ὅτι τὸ καθεστῶς τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 δέν στηρίζεται εἰς τοὺς ἱερούς κανόνας»¹¹⁸.

Πέραν των προαναφερθέντων, ἐδῶ τίθεται και το θέμα της αμφισβήτησης ἀπὸ ορισμένους της ἰσχύος της Πράξεως του 1928, σύμφωνα με το Πατριαρχικό Γράμμα. Το Οικουμενικό Πατριαρχεῖο δὲν παραχώρησε πλήρως τὰ δικαιώματα του σε κανέναν στις ἐπαρχίες αὐτές και ὅσο τίθενται σε αμφισβήτηση ορισμένοι εκ των Ὁρων της Πράξης αὐτῆς δίδεται το ἐναυσμα για περαιτέρω αμφισβήτηση και διχασμὸ του λαοῦ. Γι αὐτὸ και προτείνεται η ἀπαρέγκλιτη τήρηση ὅλων των Ὁρων της Πράξης, για να μην υποτιμηθεῖ ο ρόλος του Οικουμενικοῦ Πατριαρχεῖου¹¹⁹.

Το ἐπόμενο βῆμα για την ἐξομάλυνση των σχέσεων που προτείνεται ἀπὸ το Πατριαρχικό Γράμμα, εἶναι η βαθύτερη μελέτη του θέματος ἀπὸ πλευρᾶς της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος, και ἰδιαίτερα των σχέσεων ἐξάρτησης των Ἱερῶν Κανόνων σε σχέση με του Νόμους του Ἑλληνικοῦ Κράτους και του Συντάγματος, διότι αν και η παράδοση της Ορθόδοξης Ἐκκλησίας ἐπιτάσσει την τήρηση των Νόμων, ἐντούτοις ὅταν αὐτοὶ ἀντιβαίνουν στους Ἱερούς Κανόνες, ἢ διακυβεύεται το Κύρος της Ἀρχιερατικῆς ἐκλογῆς (για κανονικούς λόγους), τότε δημιουργούνται πολλὰ

¹¹⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικά δίκαια στην Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος*, ὁ.π. σελ. 383-384.

¹¹⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικά δίκαια στην Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος*, ὁ.π. σελ. 384: «Ἀντιθέτως, ἢ πιστῆ τήρησις τῶν παραδεδομένων καὶ ἰσχυόντων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ὁρων Ε', Ζ', Η' καὶ Ι' τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, τῶν ὁποίων τὴν τήρησιν ἀξιοῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ οἱ ὅποιοι δέν ἐφηρμόσθησαν πάντοτε, ὡς θά ἔδει, ἀνυψῶναι τὸ κύρος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τῶν πιστῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ δίδει εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα νά ἀπαιτῆ καὶ τὸν πρὸς τοῦ Κράτους σεβασμὸν τῶν ἱεροκανονικῶν διατάξεων. Οὕτω θά καταπαύσῃ καὶ ὁ σάλος, ὅστις κλυδωνίζει τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ σκανδαλίζει τὸ πλήρωμα αὐτῆς, κατὰ τὴν περὶ τούτου ἐκπεφρασμένην ἐν τῷ γράμματι Ὑμῶν ἐπιθυμίαν καὶ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος. Ἡ ὑποτίμησις, ἄλλωστε, τοῦ ρόλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου ὅταν ἐπιχειρῆται ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι πρᾶξις ἀδικοιολόγητος καὶ ἀκατανόητος, ἀποδοκιμάζεται δέ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

περισσότερα προβλήματα κανονικής υφής, που δεν αφορούν τον Νομοθέτη¹²⁰. Με απλούστερα λόγια, νουθετεί την Εκκλησία της Ελλάδος να εφαρμόσει πλήρως τις Κανονικές διατάξεις και Πράξεις για να μην υπάρξει θέμα κανονικότητας της εκλογής των Μητροπολιτών.

Αναμένει, η Πατριαρχική Σύνοδος, να αναγνωρίσει η Εκκλησία της Ελλάδος ότι σέβεται, αποδέχεται και εφαρμόζει την Πατριαρχική Πράξη στο σύνολό της, χωρίς να την αναιρεί με την πρόταση των «δύο σημείων» όπως την χαρακτηρίζει. Με την πρόταση αυτή (το Πατριαρχικό Γράμμα εννοεί την απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος τον Νοέμβριο του 2003), ενώ διαφαίνεται ο σεβασμός και η πρόθεση τήρησης της Πράξεως του 1928, εν τούτοις η προβολή των νομικών κωλυμάτων καθιστούν ανέφικτη την τήρηση της : *«Αναμένομεν, κατά ταῦτα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά δηλώσῃ ὅτι σέβεται, ἀποδέχεται καί ἐφαρμόζει τήν Πατριαρχικήν καί Συνοδικήν Πράξιν τοῦ 1928 ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ἀντί νά ὀδηγή τά πράγματα εἰς τήν αὐτοαναιρουμένην πρότασιν ἐπί τῶν δύο σημείων, εἰς τά ὅποια ὅ,τι ὁμολογεῖται εἰς τήν πρώτην φράσιν ἀναιρεῖται διά τῆς δευτέρας, τούτέστιν τελικῶς νά εὕρισκώμεθα εἰς τό σημεῖον μηδέν. Πλέον συγκεκριμένως, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐμφανίζεται συναινετικῶς νά ἀναγνωρίζῃ τά δίκαια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀμέσως ὅμως τά ἀμφισβητεῖ ἐπικαλουμένη τούς νόμους τοῦ Κράτους. Οὕτω: α) ἐνῶ «δηλοῖ καί αὐθις ὅτι σέβεται, ἀναγνωρίζει καί τηρεῖ τό διαμορφωθέν διά τῆς Πράξεως τοῦ 1928 καθεστῶς», ὅπερ θετικόν, ἀναιρεῖ τοῦτο εὐθύς ἀμέσως διά τῆς φράσεως «ὡς τοῦτο ἰσχύει μέχρι σήμερον, μέ πλήρη σεβασμόν ὡσαύτως τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου»: β) ἐνῶ δηλοῖ ὅτι «ὁ Κατάλογος τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν*

¹²⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 384: *«Τά ὡς ἄνω γνωρίζοντες Ὑμῖν ἀπό τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, τελοῦμεν ἐν τῇ φιλαδέλφῳ προσδοκίᾳ ὅτι ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά πεισθῇ κατόπιν βαθυτέρας μελέτης τοῦ θέματος ὅτι συμφέρει αὐτῇ τε καί τῇ Ἐκκλησίᾳ πάση νά τίθενται οἱ ἱεροὶ κανόνες καί αἱ κανονικαί ρυθμίσεις ὡς πρώτιστοι ρυθμισταί τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἡ μακροαίων παράδοσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ, νά τηρῶνται δέ οἱ ἀφορῶντες εἰς τήν Ἐκκλησίαν νόμοι, ἐφ' ὅσον δέν ἀντίκεινται εἰς τούς ἱεροῦς κανόνας, τήν πίστιν καί τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ ὅταν ἀφοροῦν εἰς θέματα διά τά ὅποια ὁ νομοθέτης κανονικῶς οὐδεμίαν ἢ ἐλαχίστην δέον νά ἔχη ἀνάμειξιν. Πολλῶ μᾶλλον ὅταν διά τῆς ἀρνήσεως τηρήσεως ὀρισμένων ἱεροκανονικῶν καί ἰσοδυνάμων Συνοδικῶν διατάξεων διακυβεύεται τό ὑπέρτερον τοῦ νομικοῦ ἱεροκανονικῶν κῦρος τῆς Ἀρχιερατικῆς ἐκλογῆς, τῆς ὁποίας ἡ διά λόγους κανονικούς μή ἀναγνώρισις θά ἔχη σπουδαιότερας τῶν νομικῶν πνευματικῆς συνεπείας».*

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

έκλογίμων θά αποστέλληται πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς ἄσκησιν ὑπ' αὐτοῦ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ», ὅπερ ὡσαύτως θετικόν, αἴρει τοῦτο διὰ τῆς ἀκολουθούσης φράσεως «περὶ ὑποδείξεως ὑποψηφίων, μόνον διὰ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν, τηρουμένων τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 17-22 τοῦ προμνησθέντος Καταστατικοῦ Χάρτου», διότι κρίνεται ὅτι τὰ ἐν λόγῳ ἄρθρα ἐπιβάλλουν τὴν ἐπανεγκρίσιν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»¹²¹.

Το Πατριαρχικό Γράμμα καταλήγει με την αξίωση της τήρησης εν συνόλω της Πατριαρχικής και Συνοδικῆς Πράξης του 1928 και για πρώτη φορά και με πολύ αυστηρό ύφος επισημαίνει ότι σε περίπτωση εκλογῆς Μητροπολιτῶν για τις εν λόγω επαρχίες κατὰ παράβασιν της Πράξης, δεν θα αναγνωρίσει το ἀποτέλεσμα των εκλογῶν το οποίο θα ἔχει σοβαρές Ἐκκλησιολογικές και Κανονικές συνέπειες¹²².

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, παρ ὅτι ενημερώθηκε με το προηγούμενο Πατριαρχικό Γράμμα για τις συνέπειες που θα μπορούσε να ἔχει ἡ ἐμμονή στην ἀπόφασή της για τὴν ἀποστολή του καταλόγου πρὸς Ἀρχιερατεία μόνον για ενημέρωση, ἀπέφυγε να ἀπαντήσει με επίσημο κείμενο το διάστημα μέχρι τον Μάρτιο του 2004. Προηγήθηκαν ὡστόσο ἀνεπίσημες διαβουλεύσεις με σκοπὸ τὴν εἰρήνευση των σχέσεων. Αὐτές οι διαβουλεύσεις κατέληξαν σε ἓνα ἀτυπο κείμενο συμφωνίας το οποίο προτάθηκε ἀπὸ το Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο και θα ἔπρεπε να υποβληθεῖ στην Διαρκὴ Ἱερά Σύνοδο για ἐγκρίση. Σε αὐτὸ ἀναφέρεται ὁ σεβασμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στην Πατριαρχικὴ και Συνοδικὴ Πράξη του 1928 , και στη τήρηση των διατάξεων αὐτῆς τῆς Πράξης. Ταυτόχρονα το Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο θα ἔχει τὴν δυνατότητα να ἐγγράφει στον κατάλογο τελεσιδίκως ὀνόματα, ἐνῶ θα ζητεῖται ἡ συγκατάθεση του Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου για τὴν πλήρωση θέσης των Μητροπόλεων των Νέων

¹²¹ Ἀγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικά δίκαια στην Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ὁ.π. σελ. 385.

¹²² Ἀγγελόπουλος Αθ., *Τα Ἐκκλησιαστικά δίκαια στην Ἑλλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ὁ.π.σελ. 385: «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀξιοῖ ἅπαζ ἔτι τὴν πιστὴν τήρησιν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς αὐτοῦ Πράξεως τοῦ 1928 ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, δηλοῖ δέ ὅτι ἐν ἀπευκταῖα καὶ ἀδιανοήτῳ περιπτώσει τελέσεως κανονικῶν ψήφων πρὸς πλήρωσιν, κατὰ παράβασιν τῶν ὄρων τῆς Πράξεως τοῦ 1928, τῶν χηρευουσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ δὲν θά ἀναγνωρίσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν οὕτω γενομένων, ἅτινα ἀσφαλῶς θά ἔχουν σοβαρὰς συνεπειὰς».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Χωρών δια μεταθέσεως και τέλος θα πρέπει με Συνοδική απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος να αναιρεθεί η προηγούμενη απόφαση της (Νοεμβρίου 2003) που δεν έγινε αποδεκτή από το Οικουμενικό Πατριαρχείο¹²³.

Κατά τη συνεδρίαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος για τον μήνα Μάρτιο 2004 συζητείται το θέμα των σχέσεων με το Οικουμενικό Πατριαρχείο επί τη βάση των άτυπων συζητήσεων του προηγούμενου διαστήματος και αποστέλεται επιστολή στο Οικουμενικό Πατριαρχείο¹²⁴ στην οποία περιέχεται εν μέρει

---

¹²³Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακλωσμένη τοις όροις. Επί τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 628.

¹²⁴ Επιστολή Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη 8^{ης} Μαρτίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 386-387: «*Παναγιώτατε καί Θεϊότατε Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καί Οικουμενικέ Πατριάρχα, εν Χριστώ τω Θεώ λίαν αγαπητέ καί περιπόθητε αδελφέ καί συλλειτουργέ της ημών Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαίε, τήν Υμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα έν Κυρίω κατασπαζόμενοι υπερέδιστα προσαγορεύομεν.*

Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, σπουδάζουσα «τηρεῖν τήν ένότητα του Πνεύματος έν τω συνδέσμω της ειρήνης» (Εφεσ. 4,3), κατά τήν εντολήν του τε ίδρυτοῦ καί «Κεφαλής της Εκκλησίας» (Εφεσ. 5,23) Κυρίου ημών Ιησοῦ Χριστοῦ «Ινα πάντες εν ώσι» (ϊω. 17,21) καί έμπνεομένη υπό του Παναγίου καί Τελεταρχικοῦ Πνεύματος οπερ «όλον συγκροτεί τον θεσμόν της Έκκλησίας», έν άκραιφνεῖ εκκλησιαστική ευθύνη καί προς τό μεῖζον της Έκκλησίας συμφέρον ιθύνουσα, έν τη Συνεδρία Αύτης της 1ης όδεύοντος μηνός Μαρτίου 2004, έχουσα τήν προς τοῦτο ειδικήν έξουσιοδότησιν της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της 6ης μηνός Νοεμβρίου παριπετέσαντος έτους, ήχθη εις τήν κατωτέρω λυσιτελή πρότασιν τήν κινουμένην έντός των πλαισίων αντιστοίχου προτάσεως του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου καί άρα συνιστώσαν κοινόν τόπον συμφωνίας εκατέρωθεν, προς έπίλυσιν της, ώς μή ώφελε, άναφρεΐσης δοκιμασίας εις τάς σχέσεις άμφοτέρων των Εκκλησιών ημών, προσκομισθεΐσαν ένταῦθα διά χειρός του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αλεξανδρουπόλεως κ. Ανθήμου, έχουσαν οὔτως:

<<Η Έκκλησία της Ελλάδος, έπιβεβαιώνουσα ότι ή διοίκησις των , εν Βορείω Έλλάδι καί ταΐς Νήσοις Ιερών Μητροπόλεων του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου (των λεγομένων Νέων Χωρών) έχει άνατεθη εις Αὔτην επιτροπικώς ύπ Αὔτου, διά της Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως της 4ης Σεπτεμβρίου 1928, την όποιαν καί άσκει Αὔτη, κατά τους Ιερούς Κανόνας καί τους ισχύοντας Κανόνας Δικαίου, αποστέλλει Υμῖν τον Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν Εκλόγιμων έν είδει πληρώσεως των έξ αυτών χηρευουσών Ιερών Μητροπόλεων Θεσσαλονίκης, Έλευθερουπόλεως καί Σερβίων καί Κοζάνης, διά την ασκήσιν των δικαίων του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου».

Ταυτα μέν Συνοδικώς έπιστέλλοντες Υμῖν επί της κυριάρχου διαφοράς επί του τεθέντος ζητήματος, συναφώς δέ άποστέλλοντες Υμῖν τον ισχύοντα Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν Εκλόγιμων καί άνακοινουομενοι, ότι ή πλήρωσις των ανωτέρω τριών χηρευουσών Ιερών Μητροπόλεων γενήσεται είτε διά μεταθέσεως είτε δι' έκλογής αναλόγως προς τήν σχετικήν άπόφασιν της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας ημών, γνωρίζομεν Υμῖν οτι άνεθέμεθα εις Επιτροπήν άπαρτιζομένην έκ των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Αλεξανδρουπόλεως κ. Ανθήμου, Μονεμβασιών καί Σπάρτης κ. Ευσταθίου καί Βεροίας καί Ναουσης κ. Παντελεήμονος, ώς καί έκ του Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου κ. Χρυσσοτόμου Σκλήφα, Αρχιγραμματέως της Ιεράς Συνόδου, όπως έπέξηγήση Υμῖν έν τοῖς Πατριαρχείοις τάς επί τινων διαδικαστικών ζητημάτων προσθέτως παρ' Υμῶν προβληθέντων, άπόψεις καί "θέσεις" της Εκκλησίας της Ελλάδος, καί δι' έλπίδος έχομεν, ότι του Κυρίου συνεργούντος τιμηθήσεται άμφοτέρωθεν ή αγάπη καί ή καταλλαγή καί δοξασθήσεται ή Τρισήλιος Θεότης.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

και η προαναφερθείσα συμφωνία. Θεωρεί η Εκκλησία της Ελλάδος ότι με την παρούσα επιστολή συνοψίζεται το πλαίσιο της συμφωνίας που συνήψε άτυπα με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή, η Εκκλησία της Ελλάδος αποδέχεται ότι η διοίκηση των Νέων Χωρών της έχει δωθεί επιτροπικώς από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, με την Πράξη του 1928, και αποστέλλει σε αυτό τον κατάλογο προς Αρχιερατεία εκλογίμων για την άσκηση των δικαίων του Οικουμενικού Πατριαρχείου: *«Η Εκκλησία της Ελλάδος, έπιβεβαιώνουσα ότι ή διοίκησις των , εν Βορείω Ελλάδι καί ταίς Νήσοις Ιερών Μητροπόλεων τοῦ Οικουμενικού Πατριαρχείου (των λεγομένων Νέων Χωρών) εχει άνατεθη εις Αὔτην έπιτροπικώς ύπ Αὔτου, διά της Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως τής 4ης Σεπτεμβρίου 1928, την όποιαν καί άσκει Αὔτη, κατά τους Ιερούς Κανόνας και τούς ισχύοντας Κανόνας Δικαίου, αποστέλλει Υμῖν τον Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν Εκλόγιμων έν είδει πληρώσεως των έξ αυτών χηρευουσών Ιερών Μητροπόλεων Θεσσαλονίκης, Έλευθερουπόλεως καί Σερβίων καί Κοζάνης, διά την ασκησιν των δικαίων του Οικουμενικού Πατριαρχείου»¹²⁵.*

Παράλληλα, στο δεύτερο μέρος της Επιστολής αναγγέλεται ότι η πλήρωση των Μητροπόλεων θα γίνει είτε με μετάθεση είτε με εκλογή αναλόγως της απόφασης της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος αλλά και η συγκρότηση επιτροπής που θα επισκεφτεί το Οικουμενικό Πατριαρχείο για να συζητηθούν κάποια διαδικαστικά θέματα που έχουν προκύψει¹²⁶ ώστε να λυθεί η κρίση μεταξύ των δύο Εκκλησιών.

Η απάντηση του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Επιστολή της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος αλλά και στην αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Ελλάδος, ήλθε με δύο Πατριαρχικά Γράμματα, στα τέλη Μαρτίου 2004 αλλά και τον επόμενο μήνα, δηλαδή τον Απρίλιο 2004. Σύμφωνα με το πρώτο, που εστάλη στις 31 Μαρτίου 2004¹²⁷, το Οικουμενικό Πατριαρχείο μετά από την σύγκλιση

Επί πάσι δέ τουτῶις, περιπτυσσόμενοι την Υμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα καί αύθις φιλήματι άγίω διατελοῦμεν μετά βαθείας αδελφικής άγάπης καί πάσης τιμής».

¹²⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 386.

¹²⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 387.

¹²⁷ Πατριαρχικό Γράμμα 31^{ης} Μαρτίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 389-390: *«Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνών καί πάσης Ελλάδος, έν Χριστῶ*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

της Συνόδου του, εγκρίνει τον Κατάλογο προς Αρχιερατεία εκλογίμων που απεστάλη από τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος με την προϋπόθεση ότι η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος θα αλλάξει την απόφαση της του

τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καί περιπόθητε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστόδουλε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐλάβομεν καί μετὰ προσοχῆς πολλῆς διεξήλθομεν ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τό ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 692 καί ἀπό ἡ' Μαρτίου ἐ.ἔ. Ὑμέτερον Γράμμα, δι' οὗ ἀποστέλλεται ἡμῖν, ἀπόφάσει τῆς καθ' Ὑμᾶς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ κατάλογος τῶν ἐκλογίμων διὰ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις α) Θεσσαλονίκης, β) Ἐλευθερουπόλεως καί γ) Σερβίων καί Κοζάνης, ἵνα ἀσκήσωμεν τὰ ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 καθοριζόμενα δίκαια ἡμῶν. Ἀναμένοντες ἀνυπερθέτως ὅτι καί ἡ ἀλλοίαν θέσιν λαβοῦσα Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, εἰς ὀφειλετικὴν ἀπάντησιν καί πρὸς τό ἡμέτερον ἀπὸ ἀ' Δεκεμβρίου βγ' Γράμμα, θά ἐγκρίνη τὴν ἀνωτέρω ἐνέργειαν Ὑμῶν, καί μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον, ἐγκρίνομεν τὸν ὑποβληθέντα ἡμῖν κατάλογον ἐκλογίμων διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐκλογὴν Ἀρχιερέων πρὸς πλήρωσιν τῶν ὡς ἄνω χηρευουσῶν Μητροπόλεων τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, συναφῶς πρὸς τὸν ὅποιον παρακαλοῦμεν ὅπως ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τό ὑπ' ἀρ. Πρωτ. 291 καί ἡμερομηνίαν λα' Μαρτίου ἐ.ἔ. ἡμέτερον ἀπαντητικόν πρὸς Ὑμᾶς Γράμμα. Ἐκφράζομεν δέ τὴν χαρὰν καί τὴν ἱκανοποίησιν ἡμῶν, διότι κατενοήθη ὅτι ἡ τελικὴ αὕτη ἐνέργεια τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἀρχῆθεν ἐπιβεβλημένη, συμφώνως τῇ διεποῦσῃ αὐτήν, κοινῇ δεσμεύσει καί ἀποδοχῇ, ἱεροκανονικῇ ρυθμίσει, οὐδόλως θιγούσῃ, μᾶλλον δέ καί ἐνισχυούσῃ, τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ δέ τούτοις, δηλοῦμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δέν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑποδείξωμεν, ὡς δικαιούμεθα, ὑποψήφιόν τινα πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸν κατάλογον ἐκλογίμων, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θά κατανοηθῆ ἡ ὀρθότης τῆς θέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθ' ἣν οἱ ὑποδεικνύμενοι ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἐγγραφὴν διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι Μητροπόλεις αὐτοῦ ἐγγράφονται ὑπὸ τὴν εὐθύνην αὐτοῦ ὡς ἀρμοδίου ὄργανου ἴσου ἢ καί ὑπερέχοντος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐκκλήτου, ἄνευ ἐτέρας ἐπικυρώσεως, ἥτις ἐφαρμοζομένη θά ἀπετέλει μείωσιν τοῦ ἱεραρχικῶς ὑπερέχοντος ἢ τοῦ ἐκκλησιολογικῶς ἴσου. Δύναται, ἄλλωστε, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον νὰ ἐλέγῃ τὴν παρά τοῖς ὑποδεικνυμένοις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομὴν τῶν ἀπαραιτήτων προσόντων. Τοῦ δικαιώματος τούτου παραμένοντος ἀκεραίου διὰ τό μέλλον, ἀναμένομεν, συμφώνως καί πρὸς τὴν ρητὴν διαβεβαίωσιν τῆς Ὑμετέρας ὑπὸ τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμον Ἀντιπροσωπείας, ὅπως διακανονισθῆ τοῦτο καί διὰ νομοθετικῆς ρυθμίσεως, ἐάν αὐτό τυγχάνῃ ἀναγκαῖον.

Ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τό θέμα τῆς διὰ μεταθέσεως ἢ ἐκλογῆς πληρώσεως τῶν ἐν λόγῳ τριῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἐκτιμῶμεν δεόντως τό ὅτι φέρετε ὀφειλετικῶς εἰς γνῶσιν τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν δυνατότητα Ὑμῶν, κατὰ τὰ παρ' Ὑμῖν ἰσχύοντα, ὅπως ἡ πλήρωσις γένηται εἴτε διὰ μεταθέσεως εἴτε δι' ἐκλογῆς. Ἐπισημειοῦμεν ὅτι καί ἐπ' αὐτοῦ κατ' οἰκονομίαν, πρὸς ἄρσιν τοῦ ἀδιεξόδου, συμφωνοῦμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, μὴ θιγομένης τό παράπαν τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἀρχιερατικῶν μεταθέσεων ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καί Συνοδικὴν Πράξιν τοῦ 1928. Κρίνομεν, ἄλλωστε, ὅτι δέν συντρέχουν οἱ ἀπαραίτητοι κανονικοὶ λόγοι ἐφαρμογῆς τοῦ μεταθετοῦ πρὸς πλήρωσιν τῶν δύο Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἐλευθερουπόλεως καί Σερβίων καί Κοζάνης.

Ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, σταυρουμένη καί ἐλαττουμένη, κατὰ τό παράδειγμα τοῦ πρὸς τό ἐκούσιον πάθος ἐρχομένου Σωτῆρος Χριστοῦ, διακονοῦσα καί μὴ διακονοῦμένη, ἐν τῇ πράξει τηρεῖ τὴν ἐνότητα καί τὴν εἰρήνην. Δεχθεῖσα ἀφιλάδελφα πλήγματα καί ραπίσματα παρὰ τινῶν, εὐτυχῶς ἐλαχίστων, ἀδελφῶν, ἐνθαρρυνόντων καί ἀνευθύνους κύκλους, μέχρι καί αὐτῆς τῆς ἀμφισβητήσεως τοῦ ἐπὶ αἰῶνας ἀστασιάζοντος οἰκουμενικοῦ χαρακτήρος αὐτῆς, ἀλλὰ καί τῆς ἐν τῷ Γένει ἡμῶν σωτηρίου δράσεως καί ἐνεργείας, διακονεῖ καί αὐθις τῇ ἐνότητι καί εἰρήνῃ, ἐν ὅψει μάλιστα τῆς ὑπερλάμπρου καί φωτοφόρου ἐορτῆς τῆς Ἀναστάσεως.

Περιπτυσσόμενοι δέ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καί αὐθις φιλήματι ἀδελφικῶ, ἐν Χριστῷ Σταυρωθέντι καί Ἀναστάντι, διατελοῦμεν μετὰ πολλῆς ἀγάπης καί τιμῆς ἐξαιρέτου.

Βδ Μαρτίου λα' Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός + Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Νοεμβρίου 2003, που προκάλεσε την ένταση μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Ενδεικτικά το Πατριαρχικό Γράμμα αναφέρει: *«Αναμένοντες ανυπερθέτως ὅτι καί ἡ ἀλλοίαν θέσιν λαβοῦσα Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατά τόν Νοέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, εἰς ὀφειλετικήν ἀπάντησιν καί πρὸς τό ἡμέτερον ἀπό α' Δεκεμβρίου βγ' Γράμμα, θά ἐγκρίνη τήν ἀνωτέρω ἐνέργειαν Ὑμῶν, καί μόνον ὑπό τόν ὄρον τοῦτον, ἐγκρίνομεν τόν ὑποβληθέντα ἡμῖν κατάλογον ἐκλογίμων διά τήν ἐξ αὐτοῦ ἐκλογήν Ἀρχιερέων πρὸς πλήρωσιν τῶν ὡς ἄνω χηρευουσῶν Μητροπόλεων τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου»¹²⁸. Παράλληλα επισημαίνεται ότι δεν επιθυμεί το Οικουμενικό Πατριαρχείο, να προσθέσει ή να υποδείξει κάποιον υποψήφιο, υπό τον όρο ότι σε έτερη περίπτωση αυτή η εγγραφή θα γίνει χωρίς διαφωνία και έτερη επικύρωση από την Εκκλησία της Ελλάδος, καθώς αυτοί οι υποψήφιοι θα εγγράφονται από την αρμόδια αρχή αυτών των επαρχιών που είναι το Οικουμενικό Πατριαρχείο το οποίο είναι ίση ή και ανώτερη αρμόδια Εκκλησιολογική αρχή εν σχέσει με την Εκκλησία της Ελλάδος, διότι υπάρχει και ο θεσμός του Εκκλήτου. Ταυτόχρονα με αυτή τη θέση επισημαίνεται ότι κρατά αυτό το δικαίωμα για το μέλλον, το οποίο δικαίωμα σύμφωνα με τις ανεπίσημες συζητήσεις που προηγήθηκαν, θα ρυθμιστεί και με νομοθέτημα, αν αυτό χρειαστεί¹²⁹. Όσο αφορά το θέμα της πλήρωσης δια Εκλογής ή δια μεταθέσεως, τονίζεται ότι αν και δεν επιτρέπεται από την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 η πλήρωση δια μεταθέσεως, εν τούτοις για την λύση του αδιεξόδου θεωρεί ότι για την Μητρόπολη Θεσσαλονίκης, μπορεί να γίνει η δια*

¹²⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 389.

¹²⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 390: *«Επί δέ τούτοις, δηλοῦμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ὅτι ἐπί τοῦ παρόντος δέν ἐπιθυμοῦμεν νά ὑποδείξωμεν, ὡς δικαιοῦμεθα, ὑποψήφιόν τινα πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τόν κατάλογον ἐκλογίμων, ὑπό τόν ὄρον ὅτι θά κατανοηθῇ ἡ ὀρθότης τῆς θέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθ' ἣν οἱ ὑποδεικνύμενοι ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἐγγραφὴν διά τὰς ἐν Ἑλλάδι Μητροπόλεις αὐτοῦ ἐγγράφονται ὑπό τήν εὐθύνην αὐτοῦ ὡς ἀρμοδίου ὄργανου ἴσου ἢ καί ὑπερέχοντος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐκκλήτου, ἀνευ ἑτέρας ἐπικυρώσεως, ἥτις ἐφαρμοζομένη θά ἀπετέλει μείωσιν τοῦ ἱεραρχικῶς ὑπερέχοντος ἢ τοῦ ἐκκλησιολογικῶς ἴσου. Δύναται, ἄλλωστε, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον νά ἐλέγῃ τήν παρά τοῖς ὑποδεικνυμένοις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομήν τῶν ἀπαραιτήτων προσόντων. Τοῦ δικαιώματος τούτου παραμένοντος ἀκεραίου διά τό μέλλον, ἀναμένομεν, συμφώνως καί πρὸς τήν ρητὴν διαβεβαίωσιν τῆς Ὑμετέρας ὑπό τόν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμον Ἀντιπροσωπείας, ὅπως διακανονισθῇ τοῦτο καί διά νομοθετικῆς ρυθμίσεως, ἐάν αὐτό τυχάνῃ ἀναγκαῖον».*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

μεταθέσεως πλήρωση της κενής θέσης ενώ για τις άλλες δυο επαρχίες (Μητρόπολη Ελευθερουπόλεως και Κοζάνης) δεν συντρέχει λόγος για δια μεταθέσεως πλήρωση¹³⁰.

Στις 20 Απριλίου 2004, το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποστέλλει διευκρινιστικό Γράμμα¹³¹ στην Εκκλησία της Ελλάδος για την αποφυγή παρεξηγήσεων και για την βοήθεια προς την εξεύρεση λύσης. Εν πρώτοις διευκρινίζεται ο συσχετισμός της αλλαγής της απόφασης της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος του Νοεμβρίου 2003 με την έγκριση του Καταλόγου. Για ακόμα μία φορά επισημαίνεται

---

¹³⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 390: «*Εν αναφορᾷ πρὸς τὸ θέμα τῆς διὰ μεταθέσεως ἢ ἐκλογῆς πληρώσεως τῶν ἐν λόγῳ τριῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἐκτιμῶμεν δεόντως τὸ ὅτι φέρετε ὀφειλετικῶς εἰς γνῶσιν τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν δυνατότητα Ὑμῶν, κατὰ τὰ παρ' Ὑμῶν ἰσχύοντα, ὅπως ἢ πληρώσις γένηται εἴτε διὰ μεταθέσεως εἴτε δι' ἐκλογῆς. Ἐπισημειοῦμεν ὅτι καὶ ἐπ' αὐτοῦ κατ' οἰκονομίαν, πρὸς ἄρσιν τοῦ ἀδιεξόδου, συμφωνοῦμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, μὴ θιγομένης τὸ παράπαν τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἀρχιερατικῶν μεταθέσεων ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Πρᾶξιν τοῦ 1928. Κρίνομεν, ἄλλωστε, ὅτι δὲν συντρέχουν οἱ ἀπαραίτητοι κανονικοὶ λόγοι ἐφαρμογῆς τοῦ μεταθετοῦ πρὸς πληρώσιν τῶν δύο Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἐλευθερουπόλεως καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης*».

¹³¹ Πατριαρχικό Γράμμα 20^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 391-392: «*Μακαριότατε Αρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστόδουλε, Πρόεδρε τῆς Ἱερας Συνόδου τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.*

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἐν συνεχείς πρὸς τὸ ἀπὸ λα' παρελθόντος μηνὸς Μαρτίου Γράμμα ἡμῶν πρὸς τὴν Ὑμετέραν ἀγαπητὴν καὶ περισπούδαστον ἡμῖν Μακαριότητα καὶ πρὸς πρόληψιν πάσης παρεξηγήσεως καὶ ἀνεπιθυμήτου ἐμπλοκῆς, πρὸς ὑποβοήθησιν δὲ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ἀνακύψαντος ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν Εκκλησιῶν ἡμῶν, ὡς μὴ ὠφέλε, προβλήματος, θεωροῦμεν σκόπιμον ὅπως συμπληρώματα ὡς καὶ ἐπεξηγηματικῶς ἀναφέρωμεν Ὑμῖν τὰ ἀκόλουθα:

1. Ἀγοντες ἐν τῷ ὡς ἄνω Γράμματι ἡμῶν ὅτι ἐγκρίνομεν τὸν ἀποσταλέντα κατάλογον τῶν ἐκλογίμων ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν "ἄλλοιαν" θέσιν τῆς Ἱερας Συνόδου τῆς Ιεραρχίας τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου ἐννοοῦμεν τὴν τροποποίησίν τῆς θέσεως ταύτης ὡς προϋπόθεσιν τῆς διδόμενης ἐγκρίσεως τοῦ καταλόγου, ἐκφραζόμενης πλήρους ἀναγνωρίσεως καὶ σεβασμοῦ τῶν δικαίων τοῦ πάνσεπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τῶν Ἱερῶν αὐτοῦ Μητροπόλεων τῶν . "Νέων Χωρῶν". Καὶ

2.- Ἐπειδὴ εὐρέως διαδίδεται ὅτι συνερχομένη ἐντὸς τοῦ μηνὸς ἢ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ιεραρχίας τὸ μὲν θά ἐγκρίνη τὴν ὑπὸ τῆς Διαρκούς Ἱερας Συνόδου

ἀποστολὴν τοῦ καταλόγου τῶν ἐκλογίμων καὶ θά ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ἡμέτερον ἀπὸ α' Δεκεμβρίου βγ' Γράμμα, τὸ δὲ -τὴν ἐπομένην- θά προβῇ εἰς τὴν πληρώσιν τῶν χηρευουσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἀνευ ἀναμονῆς ἀνταπαντήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, παρακαλοῦμεν ὅπως προ τῆς χωρήσεως εἰς ἀρχιερατικὰς ἐκλογὰς ἀναμείνητε τὴν ἀντίδρασιν αὐτοῦ εἰς τὸ ζητηθὲν ἀπαντητικὸν Ὑμῶν Γράμμα, ἥτις καὶ εἶσαι ταχεῖα καὶ -θέλομεν νὰ πιστεύωμεν- θετικὴ ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ Ὑμετέρου Γράμματος. Διότι, ὡς ἀντιλαμβάνεται καὶ ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, οὐδεμίαν ἀξίαν θά εἶχεν ἢ λήψις τῆς Ὑμετέρας ἀπαντήσεως μετὰ τὴν πληρώσιν τῶν περὶ ὧν πρόκειται τριῶν επαρχιῶν, εἰάν ἢ ἀπάντησις δὲν θά ἱκανοποιεῖ τὰ δίκαια καὶ εὐλόγα καὶ κανονικὰ αἰτήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, εὐχόμεθα τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ὑγείαν σταθεράν καὶ τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν πρὸς συνέχισιν τῆς τιμίας διακονίας Αὐτῆς καὶ περιπτυσσόμενοι Αὐτὴν ἀδελφικῶς ἐν τῷ Ἀναστάντι. Κυρίῳ διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Αὐτῷ ἀγάπης καὶ πάσης τιμῆς».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

ότι η έγκριση του Καταλόγου ισχύει εφόσον υπάρξει η αλλαγή της απόφασης¹³². Το επόμενο θέμα που αναφέρεται αφορά στην σύγκληση της Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος που αναμένεται να πραγματοποιηθεί τις επόμενες μέρες. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ενημερώθηκε ότι σύμφωνα με τα «ευρέως διαδιδόμενα» κατά την πρώτη ημέρα των συνεδριάσεων θα απαντηθεί το Πατριαρχικό Γράμμα της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2003, και θα εγκριθεί ο κατάλογος προς Αρχιερατεία εκλογίμων και την επομένη θα διαξαχθούν οι εκλογές. Παρακαλεί λοιπόν την Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος να μην προχωρήσει σε εκλογή χωρίς προηγουμένως να λάβει την απάντηση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο (η οποία θα είναι θετική και θα έλθει σε σύντομο χρονικό διάστημα), διότι δεν θα έχει καμία αξία η απάντηση στο Πατριαρχικό Γράμμα αν αυτό έπεται της εκλογής και δεν ικανοποιεί τα δίκαια του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τις συγκεκριμένες επαρχίες¹³³.

Τέσσερις ημέρες μετά, δηλαδή στις 24 Απριλίου 2004 το Οικουμενικό Πατριαρχείο, εκδίδει Μήνυμα το οποίο ενημερώνει για τις επόμενες κινήσεις του αλλά και για τα τεκταινόμενα στις σχέσεις της Μητρος Εκκλησίας με την Εκκλησία της Ελλάδος¹³⁴. Εξ αρχής τονίζεται ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο επιδιώκει συνεχώς την ενότητα και την ειρήνη μεταξύ των Αυτοκεφάλων Εκκλησιών και το αυτό επιθυμεί

---

¹³² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ 391: «1. Λέγοντες εν τω ως άνω Γράμματι ήμών ότι έγκρίνομεν τον άποσταλέντα κατάλογον των εκλογίμων έν συσχετισμώ προς τήν "άλλοιαν" θέσιν τής Ίερας Συνόδου της Ιεραρχίας του παρελθόντος Νοεμβρίου έννοούμεν τήν τροποποίησίν της θέσεως ταύτης ως προϋπόθεσιν της διδόμενης έγκρίσεως του καταλόγου, εκφράζομενης πλήρους άναγνωρισέως καί σεβασμού τών δικαίων του πάνσεπτου Οικουμενικου Θρόνου επί των Ίερών αύτου Μητροπόλεων των "Νέων Χωρών».

¹³³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 391: «Επειδή εύρέως διαδίδεται σιι συνερχομένη εντός του μηνός ή Ίερά Σύνοδος της Ίεραρχίας τό μέν θά έγκρίνη τήν υπό τής Διαρκούς Ίερας Συνόδου αποστολήν του καταλόγου των εκλόγιμων καί θά άπάντηση είς τό ήμέτερον από α' Δεκεμβρίου βγ' Γράμμα, τό δέ -τήν έπομένην- θά προβή είς τήν πλήρωσίν των χηρευουσων Ίερων Μητροπόλεων άνευ αναμονής άνταπατήσεως του Οικουμενικου Πατριαρχείου, παρακαλουμεν όπως προ τής χωρήσεως εις άρχιερατικές εκλόγας άναμείνητε τήν αντίδρασιν αύτου είς τό ζητηθέν άπαντητικόν Υμων Γράμμα, ήτις καί εσται ταχεία καί -θέλομεν νά πιστεύωμεν- θετική ως έκ του περιεχομένου του Υμετέρου Γράμματος. Διότι, ως άντιλαμβάνεται καί ή Υμετέρα Μακαριώτης, ούδεμίαν αξίαν θά είχεν ή λήψις τής Υμετέρας άπατήσεως μετά τήν πλήρωσιν των περιών πρόκειται τριών επαρχιών, εάν ή άπάντησις δεν θά Ικανοποιεί τά δίκαια καί εύλογα καί κανονικά αιτήματα του Οικουμενικου Πατριαρχείου».

¹³⁴ Πατριαρχικό Μήνυμα 24^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 393-395.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

και για τις σχέσεις με την Εκκλησία της Ελλάδος. Ταυτόχρονα υπενθυμίζει τις κινήσεις που έκανε και τις πρωτοβουλίες που πήρε για την ειρήνευση των σχέσεων με αποστολή Γραμμάτων και με παραινέσεις ώστε να διασφαλιστεί το κανονικό δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τις Μητροπόλεις του στις Νέες Χώρες. Επισημαίνει επίσης τον ρόλο του Αρχιεπισκόπου Αθηνών, ο οποίος δεν έχει απαντήσει στα Πατριαρχικά Γράμματα και προτίθεται να συγκαλέσει σύνοδο της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος για την εκλογή Μητροπολιτών στις χηρεύουσες Μητροπόλεις των Νέων Χωρών, παραβλέποντας και αθετώντας την Πατριαρχική και Συνοδική Παράξη του 1928¹³⁵.

Στο δεύτερο και σημαντικότερο τμήμα του Πατριαρχικού Μηνύματος αναφέρονται τα κανονικά μέτρα που θα λάβει το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην περίπτωση που η Εκκλησία της Ελλάδος προχωρήσει σε εκλογές. Αρχικά θα θεωρηθούν άκυρες οι εκλογές για την πλήρωση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών και εν συνεχεία θα διακόψει την Κοινωνία με τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών διότι τον

---

¹³⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 393: «Μετά πολλής θλίψεως και συνοχής καρδιάς διαπιστούμεν ότι ή έκ του τάφου του Αναστάσιου Χριστού ανατείλασα και προς τούς έμφόβους Αυτόυ μαθητάς κηρυχθεΐσα ειρήνη δέν κατώκησεν εις τάς καρδιάς πάντων, κεκλεισμένων εισέτι ούσων τών θυρών τών καρδιών, ταρασσομένων υπό διαλογισμών ματαιών και ένθυμήσεων άφιλαδέλφων. Η Σοφία του Θεου, συνέχουσα και διέπουσα έν θαυμασία άλληλουχία και τάξει άπασαν τήν κτίσιν, ηύδόκησε τή αυτη άρμονία οικονομείσθαι τά της Έκκλησίας, κανονίσασα έν Αγίω Πνεύματι δι' άποφάσεων Οικουμενικών Συνόδων είναι και όνομάζεσθαι τούς μέν Πατριάρχας, τούς δέ Αρχιεπισκόπους και Μητροπολίτας, έτέρους δέ Αρχιπρεσβυτέρους και Αρχidiaκόνους. Ουτοι πάντες, είτε έν άδελφική όμοτιμία, είτε ύποτασσόμενοι άλλήλοις ως ήγουμένοι, συνδεόμενοι έν τῷ συνδέσμῳ της αγάπης, διακρατοῦν άρραγή τήν ένότητα της Έκκλησίας.

Τῷ αυτῷ πνεύματι στοιχοῦσα ή έν Κωνσταντινουπόλει Μήτηρ Αγία του Χριστου Μεγάλη Έκκλησία, άγραυλοῦσα και φυλάσσουσα φυλακάς έν τή νυκτι του πλάνου τούτου βίου, ίνα τηρηθῆ ή ένότης και ή σύμπνοια μεταξύ τών Αγιοτάτων Όρθοδόξων Αυτόκεφάλων Έκκλησιών, ως κοινή μήτηρ και προστάτις και υπέρμαχος, έπραξε πολλά ίνα άρθῶσι τά προσκόμματα, τά κωλύοντα τήν έπάνοδον της ειρήνης εις τάς σχέσεις αυτης μετά της πεφιλημένης θυγατρός και νῦν τετιμημένης άδελφῆς Έκκλησίας της Ελλάδος.

Δι' ὄσων έσχάτως έπεστείλαμεν τῷ Μακ. Αρχιεπισκόπῳ Αθηνών και πάσης Ελλάδος και αγαπητῷ έν Χριστῷ άδελφῷ κ. Χριστοδούλῳ περί της έγκρίσεως του καταλόγου τών 'έκλογίμων διά τήν πλήρωσιν τών υπό τό άνωτάτον κανονικόν δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου τελουσών κενών Μητροπόλεων τών λεγομένων Νέων Χωρών, επί συγκεκριμένων ὄροις, ήλίπίζομεν ότι θα έπέιθετο να άκολουθήσῃ τήν ευθειαν ὁδόν, διά καταλήλων τῷ καιρῷ και ταΐς περιστάσεσι χειρισμών. Ατυχώς τό πᾶν εις τούναντιόν εξέβη. Άνευ προηγουμένης άπαντήσεως εις τά αίτηθέντα έν τοΐς Γράμμασιν ήμῶν συγκαλεΐ, ως πληροφορούμεθα, τήν Ιεράν Σύνοδον της Ιεραρχίας της Έκκλησίας της Ελλάδος ίνα χωρήσῃ εις πλήρωσιν τών ως άνω Ιερῶν Μητροπόλεων, άθετουμένης της Πατριαρχικῆς και Συνοδικῆς Πράξεως του 1928 και παραβλεπομένων μέ διαφορους μεθοδεύσεις τών κατ' οικονομίαν ύποδείξεων και συστάσεων ήμῶν προς έπίτευξιν της ειρήνης, τών διαγραφομένων έν τοΐς προσφάτοις Πατριαρχικοΐς Γράμμασιν».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

θεωρεί υπεύθυνο για την κρίση, καθώς η εκχώρηση των διοικητικών αρμοδιοτήτων των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών στην Εκκλησία της Ελλάδος δεν σημαίνει παραίτηση από τα κανονικά δίκαια του Οικουμενικού Πατριαρχείου : *«διά νά προλάβωμεν καί ἀποτρέψωμεν τά χείρονα καί βέβαιοι ὄντες ὅτι ἐξηντλήθημεν παραχωροῦντες, ἐνδίδοντες καί οἰκονομοῦντες, ἐν πλήρει δέ συνειδήσει ὅτι ἐφθάσαμεν ὑπαιτιότητι ἄλλων εἰς κρίσιμον καμπήν, δηλοῦμεν ὁμοφώνῳ Συνοδικῇ ἀποφάσει ὅτι, φυλασσομένου ἀκεραίου τοῦ κανονικοῦ δικαιώματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅπως λάβη καί πρόσθετα κανονικά μέτρα, ἐάν δέν ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τό ἀπό 20ῆς Ἀπριλίου 2004 ἡμέτερον Γράμμα, τό ἐρμηνεῦον τό ἀπό 31ης Μαρτίου ἐ.ἔ. προηγούμενον, καί προχωρήσῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐκλογάς, τότε, ἐπί τοῦ παρόντος α)θά θεωρήσωμεν ὡς ἀκύρους τάς ἐκλογάς διά τάς συγκεκριμένας ἐπαρχίας τῶν «Νέων Χωρῶν»·β)ἐν ἀφάτῳ θλίψει καί ὀδύνη θά διακόψωμεν τήν κοινωνίαν μετά τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χριστοδούλου, τοῦ ψύξαντος τήν ἀγάπην, ἀναμένοντες τήν μετάνοιαν αὐτοῦ καί ἐπανόρθωσιν. Ὅθεν, παρακαλοῦμεν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τοῦ τε κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅπως μὴ συμπράξουν εἰς τά μελετώμενα ἀντικανονικά καί προπετῆ. Ἡ ἐκχώρησις διοικητικῶν ἀρμοδιοτήτων διά τάς Ἱεράς Μητροπόλεις τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος δέν σημαίνει ποσῶς παραίτησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό τῶν κανονικῶν δικαίων αὐτοῦ, ἅτινα μένουν πλήρη καί ἀκέραια»¹³⁶.*

Οι εξελίξεις μετά από το Ανακοινωθέν ήταν ραγδαίες καθώς η Εκκλησία της Ελλάδος προχώρησε στις 26 Απριλίου σε σύγκληση της Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος για την εκλογή Μητροπολιτών. Στην Επιστολή της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος¹³⁷ στην οποία επισυνάπτονται και τα τηλεγραφήματα προς ενημέρωσιν για τα αποτελέσματα των εκλογών αναφέρεται ότι η Σύνοδος επικύρωσε την απόφαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, η οποία όπως παρουσιάστηκε παραπάνω, δηλώνει ότι αποδέχεται τα δίκαια του Οικουμενικού Πατριαρχείου στις Νέες Χώρες,

¹³⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 394-395.

¹³⁷ Επιστολή Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος 26^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 396: «».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

παραβλέπει όμως τα δύο προηγούμενα Πατριαρχικά Γράμματα τα οποία ζητούν την αλλαγή της απόφασης της Ιεραρχίας του Νοεμβρίου 2003.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, συγκαλεί στις 30 Απριλίου την Μείζονα Αγία και Ιερά Ενδημούσα Σύνοδο η οποία αποτελείται από 41 Ιεράρχες του Οικουμενικού Πατριαρχείου από διάφορα σημεία της ανα τον κόσμο Πατριαρχικής δικαιοδοσίας (Ευρώπη, Αμερική, Ασία, Κρήτη, Δωδεκάνησα). Η απόφαση αυτής της Συνόδου¹³⁸

---

¹³⁸ Πράξις της εν Φαναρίω συνελθούσης Μείζονος Αγίας και Ιεράς Ενδημούσης Συνόδου 30^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 400-404: «*Τάς όπωσδήποτε τήν κανονικήν τάξιν παραβλαπτούσας και καταστρατηγούσας ενεργείας, συνιστώσας είσπηδήσιν είς τό κανονικόν έδαφος έτέρας Έκκλησίας, άποδοκιμάζειν και καταδικάζειν οί Ιεροί Κανόνες διακελεύονται.*

Κατά τήν Αγίαν ουν Γραφήν και τούς Θείους Πατέρας τάξις συνέχει και τά ουράνια και τά επίγεια. Τήν εύταξίαν όφείλουν πάντες ίνα φυλάττωσιν ώς συνεκτικήν και συστατικήν τής ειρήνης, μάλιστα δέ οί τών Έκκλησιών προεστώτες, οΐτινες, γνωρίζοντες τά ίδια μέτρα και όρια, δέον όπως μένωσιν έντός αυτών. Οί Ιεροί κανόνες τής Έκκλησίας έν συμφωνία διαχρονική επίτάσσουν «μή τολμάν τόν Έπίσκοπον έξω τών έαυτοϋ όρων χειροτονίας ποιείσθαι είς τάς μή ύποκειμένας αυτώ πόλεις και χώρας παρά τήν τών κατεχόντων τάς πόλεις εκείνας ή τάς χώρας». Οί ύπερορίως ενεργούντες και πράττοντες, έπειδή διά τής είσπηδήσεως είς ζένας έπαρχίας άποδιώκουν τήν όμόνοιαν και εύταξίαν και συγγέουν τάς Έκκλησίας, καθιστάμενοι διδάσκαλοι και άυτοσυροί τής άταξίας, άντιμετωπίζονται μετ' άυστηρότητος (Κανόνες 35ος Αγ. Αποστόλων, 2ος Β' Οίκουμ. Συνόδου και άλλοι συμφωνούντες).

Η Αγιοτάτη Έκκλησία τής Ελλάδος, άυτογνωμόνως και άντικανονικώς τό πρώτον άποσχίσασα έαυτήν τής Αγίας τοϋ Χριστοϋ Μεγάλης Έκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως και κακόν παράδειγμα και άλλαις Έκκλησίαις παρασχοϋσα, συνοΐδε μετά πάροδον χρόνου τήν σκολιάν όδόν ήν έπορεύετο και έν μετανοία έξητήσατο τήν έπάνοδον είς τήν εύθεΐαν και κεκανονισμένην. Ούτως, επί τή βάσει εκκλησιαστικόν και ιεροκανονικόν ρυθμίσεων τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον έδωρήσατο αυτή τήν άνεξαρτησίαν και άυτοκεφαλίαν διά τοϋ Πατριαρχικοϋ και Συνοδικοϋ Τόμου τοϋ 1850, όρίσαντος ώς ύπερτάτην εκκλησιαστικήν άρχήν οϋχι προκαθημένον τινα, αλλά Σύνοδον Διαρκή, μνημονευομένην ύπό τών έν Ελλάδι Αρχιερέων, τοϋ Προέδρου αυτής, Μητροπολίτου Αθηνών, μή έχοντος τάς προνομίας προκαθημένου και πρώτου, αλλά προέδρου τοπικής Συνόδου, πρώτου παραμένοντος τοϋ Οικουμενικοϋ Πατριάρχου, προς όν όφείλει «νά αναφέρηται ή έν Ελλάδι Ιερά Σύνοδος έν τοις συμπίπτουσιν εκκλησιαστικοίς πράγμασι, τοις δεομένοις συσκέψεως και συμπράξεως ..., ό δέ Οικουμενικός Πατριάρχης μετά τής περι Αϋτόν Αγίας και Ιεράς Συνόδου παρέχει προθύμως τήν έαυτοϋ σύμπραξιν, άνακοινών τά δέοντα προς τήν Ιεράν Σύνοδον τής Έκκλησίας τής Ελλάδος». Η Ιερά Σύνοδος τής νέας Αϋτοκεφάλου Έκκλησίας έλαβε πλήρη έξουσίαν ρυθμίσεων τών άφορώντων είς τήν έσωτερικήν εκκλησιαστικήν διοίκησην, διά Συνοδικών Πράξεων μή άντιβαινουσών τό παράπαν τοις Ιεροις Κανόσι τών Αγίων και Ιερών Συνόδων και τοις πατροπαράδοτοις έθίμοις και ταίς διατυπώσεσι τής Όρθοδόξου Ανατολικής Έκκλησίας.

Τή Αϋτοκεφάλω Αγιοτάτη Έκκλησία τής Ελλάδος προσηρτήθησαν πλήρως, άπολυθεΐσαι άπό πάσης έξαρτήσεως αυτών άπό τοϋ Οικουμενικοϋ Θρόνου, ώστε «νά λέγονται και παρά πάντων γινώσκονται συνηνωμένα και συνημμένα αυτή και μέρος αυτής αναπόσπαστον οϋσαι», κατ' άρχάς μέν αί έπαρχίαί τής Έπτανήσου διά τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τοϋ 1866, έπειτα δέ και αί έπαρχίαί τής Θεσσαλίας διά τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τοϋ 1882.

Τών καιρών όμως τών πραγματών δυσμενώς έν συνεχεία διαμορφωθέντων, μετά τήν Μικρασιατικήν καταστροφήν και τήν φυγήν ή άνταλλαγήν τών πληθυσμών, και άπειλούντων αυτήν ταύτην τήν ύπαρξιν τής Αγίας τοϋ Χριστοϋ Μεγάλης Έκκλησίας, ή κοινή αυτή Μήτηρ και προστάτις τών Όρθοδόξων, μή δυναμένη πλέον άκινδύνως τά έαυτής δωρεΐσθαι, έρρύθμισε διαφόρως τά τών Έπαρχιών τών λεγομένων Νέων Χωρών διά καταλλήλου τῷ καιρῷ και ταίς περιστάσεσι Πράξεως, συναινούντων και

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

των του Γένους ταγών, ὥστε ἡ ἀρχῆθεν καλλίγονος Μήτηρ, ἡ ὡς ἄμπελος εὐθηνόουσα ἐν τοῖς κλίτεσι τοῦ οἴκου Κυρίου καὶ πλουσίως καὶ ἀφειδῶς παρέχουσα, ἐλαττωμένη ἀλλ' οὐκ ἀπορομένη, μὴ ξηρανθῆ καὶ ἀφανισθῆ, ἀλλὰ συνεχίση τὸν ρόλον αὐτῆς ὡς πρωτόθρονος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησία, διακονοῦσα τὴν ἐνότητά καὶ προκοπὴν αὐτῶν, μεγαλύνουσα δὲ συνεχῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ παρόντι τὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐν γένει τὸ τῶν Ὁρθοδόξων Γένος. Ἐάν ἄλλα ἔθνη διέθετον τὸν πανάρχαιον, μοναδικὸν καὶ μεγαλειώδη τοῦτον θεσμόν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, θά ἔπραττον τὸ πᾶν ἵνα ἐνισχύσωσιν αὐτόν καὶ αὐξήσωσι τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν πάντως τοῦτον αἱ μνημονευθεῖσαι ἐκκλησιαστικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Κρήτης, τῶν Νέων Χωρῶν καὶ τῆς Δωδεκανήσου, εἰς ἃς προσθετέα καὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος Ἄθω, καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Ἑλλάδι Ἱεραὶ Πατριαρχικαὶ καὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ ἐξακολουθοῦν κατὰ διαφόρους βαθμούς ἐξαρτήσεως νὰ παραμένουν κανονικὸν ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία μέχρι τοῦδε δὲν ἔχει ἐκχωρήσει εἰς ἄλλην Ἐκκλησίαν τὴν ἐπ' αὐτῶν πλήρη δικαιοδοσίαν, οὔτε προτίθεται νὰ ἐκχωρήσῃ αὐτήν. Εὐρίσκονται πᾶσαι ἐν τοῖς κανονικοῖς ὁρίοις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Κατὰ συνέπειαν ὁ ἄνευ γνώμης καὶ συγκαταθέσεως καὶ συμφωνίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀκλήτως δηλαδὴ καὶ ἀυθαιρέτως, προβαίνουν εἰς ἐκλογὰς καὶ χειροτονίας Ἐπισκόπων, περιπίπτει εἰς τὸ βαρῦτατον κανονικὸν παράπτωμα τῆς ὑπερορίου καὶ παρ' ἐνορίαν ἐνεργείας εἰσπηδῶν εἰς ἀλλοτρίας ἐπαρχίας, νοσιζόμενος καὶ κλέπτων ἀλλότρια δικαιώματα.

Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Μακαριώτατος ἀδελφός Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χριστόδουλος ἀπὸ τῆς ἀνόδου αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον τῶν Ἀθηνῶν πάλιν καὶ πολλάκις προσβάλλει αὐτογνωμόνως ἀφ' ἐνός μὲν τὸν Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον τοῦ 1850, ἐπιδιώκων τὸ μνημόσνον αὐτοῦ ὡς Πρώτου τόσον ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὅσον καὶ ἐν ταῖς Νέαις Χώραις, ἄνευ συμφώνου γνώμης τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Πράξιν τοῦ 1928 ἄνευ τηρήσεως τῶν Ὁρῶν αὐτῆς, παρὰ τὴν ρητὴν καὶ ἐκπεφρασμένην ἀντίρρησην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπεμβαίνων ἀυθαιρέτως διὰ χειροτονίας Ἐπισκόπων εἰς τὰς ἐπαρχίας ταύτας, ἐν αἷς παραμένει ἀκέραιον τὸ ἀνώτατον κανονικὸν δικαίωμα τοῦ πανιέρου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δι' ὅσον δὲ πράττει, παρὰ τὰς προειδοποιήσεις καὶ τὰς κανονικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπιμένει τῇ ἀταξίᾳ καὶ βλάπτει ἐαυτὸν καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, αἷτιος σκανδαλισμοῦ καὶ διαιρέσεων ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ καὶ τῷ λαῷ γινόμενος, διὰ τοῦτο πρὸς ἀνακοπήν περαιτέρω προόδου τοῦ κακοῦ καὶ ἐπ' ἐλπίδι τῆς ταχείας ἀποκαταστάσεως τῆς διασαλευθείσης κανονικῆς τάξεως:

α) θεωροῦμεν ἀκύρους μὲν τὰς κατὰ παράβασιν τῶν συγκεκριμένων Ὁρῶν τῆς Πράξεως τῆς 4ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1928, καὶ συνεπῶς ἀντικανονικῶς, δι' ὑπερορίαν πράξεων ἐν ἀλλοτρίᾳ δικαιοδοσίᾳ, γενομένας ἐσχάτως ἐκλογὰς καὶ μεταθέσεις, χηρευούσας δὲ εἰσέτι τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης, Ἐλευθερουπόλεως καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης·

β) ἀποφασίζομεν ἐν ἀφάτῳ θλίψει καὶ ὀδύνῃ τὴν διακοπὴν τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χριστοδούλου, διαγραφομένου ἀπὸ τῶν Διπτύχων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ μὴ δυναμένου κοινωνεῖν μεθ' ἡμῶν ἐν τε τῇ λατρείᾳ καὶ ἐν τῇ διοικήσει, καὶ μετὰ τῶν ὑπαγομένων τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ κληρικῶν καὶ μοναχῶν·

γ) συνιστῶμεν τοῖς τοιοῦτοτρόπως «ψηφισθεῖσιν» ἵνα μὴ ἀναλάβωσι τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας, ἄλλως θά διακοπῆ καὶ ἡ μετ' αὐτῶν κοινωνία·

δ) παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν Ἐντιμον Ἑλληνικὴν Πολιτείαν ἵνα μὴ συμπράξῃ εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς κανονικῆς τάξεως διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν σχετικῶν Προεδρικῶν Διαταγμάτων·

ε) ἐκφράζομεν τὴν ἐντονωτάτην δυσἀρέσκειαν καὶ λύπην τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τοῖς συμπράξασιν εἰς τὰς «χειροτονίας» τῶν οὕτως ἐκλεγέντων, εὐαρίθμοις εὐτυχῶς, Ἱεράρχαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· καὶ

ς) καθιστῶμεν γνωστὸν ὅτι ἐν περιπτώσει συνεχίσεως τῆς τοιαύτης κανονικῆς ἀνωμαλίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον θά ἀναγκασθῆ νὰ προβῆ εἰς τὴν ἄρσιν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928.

Ἐφ' ᾧ εἰς ἐνδειξιν καὶ βεβαίωσιν ἐγένετο καὶ ἡ παροῦσα Πατριαρχικὴ ἡμῶν καὶ Συνοδικὴ Πράξις, καταστρωθεῖσα ἐν τῷδε τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει βδ', κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον λ'

Ἐπιμελήσεως IB'

+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος + Ὁ Ἐφέσου Χρυσόστομος + Ὁ Ἡρακλείας Φώτιος + Ὁ Νικαίας Ἰωάννης + Ὁ Κῶου Αἰμιλιανός + Ὁ Ἀμερικῆς Δημήτριος + Ὁ Πέργης Εὐάγγελος + Ὁ Λύστρων Καλλίνικος + Ὁ Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας Γρηγόριος + Ὁ Ἰταλίας Γεννάδιος + Ὁ Ἑλβετίας Ἱερεμίας

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

είναι το ορόσημο της κορύφωσης της κρίσης μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Το κείμενο αυτό είναι εξόχως σημαντικό από κανονικής άποψης καθώς απηχεί αρχικώς την δομή των αποφάσεων παλαιότερων συνόδων που άπτονται κανονικών και εκκλησιολογικών ζητημάτων. Προτάσεται εξ αρχής η κανονική αιτία της απόφασης αυτή, η οποία είναι η εισπήδηση στη κανονική δικαιοδοσία άλλης Εκκλησιαστικής αρχής. Σύμφωνα με το Κανονικό δίκαιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ειδικότερα με τον 35 Κανόνα των Αγίων Αποστόλων και τον 2^ο της Β' Οικουμενικής η υπερόρια εισπήδηση σε άλλη Εκκλησιαστική δικαιοδοσία τιμωρείται : *«Οι ιεροί κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἐν συμφωνίᾳ διαχρονικῆ ἐπιτάσσουν “μὴ τολμᾶν τὸν Ἐπίσκοπον ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὄρων χειροτονίας ποιεῖσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῶ πόλεις καὶ χώρας παρά τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας”»*¹³⁹. Εν συνεχείᾳ αναφέρεται στην Εκκλησία της Ελλάδος η οποία πρώτη από όλες της Αυτοκέφαλες Εκκλησίες “αποσχίσασαν εαυτήν” και εν τέλει το Οικουμενικό Πατριαρχείο ἔδωσε την Αυτοκεφαλία με τον Τόμο του 1850 , ο οποίος δεν αναγνωρίζει ως πρώτο τον Αρχιεπίσκοπο ο οποίος είναι ο Πρόεδρος της Συνόδου, αλλά αναγνωρίζει πρώτο τον Οικουμενικό Πατριάρχη , προς τον οποίο οφείλει να ἔχει αναφορά η Εκκλησία της Ελλάδος : *«Οὕτως, ἐπὶ τῇ βάσει ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱεροκανονικῶν ρυθμίσεων τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔδωρῆσατο αὐτῇ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτοκεφαλίαν διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850, ὀρίσαντος ὡς ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν οὐχὶ προκαθήμενόν τινα, ἀλλὰ Σύνοδον Διарκῆ, μνημονευομένην ὑπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων, τοῦ Προέδρου αὐτῆς, Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, μὴ ἔχοντος τὰς προνομίας προκαθημένου καὶ πρώτου, ἀλλὰ προέδρου τοπικῆς Συνόδου, πρώτου παραμένοντος τοῦ*

+ Ὁ Δέρκων Κωνσταντῖνος + Ὁ Θεοδωρουπόλεως Γερμανός + Ὁ Γερμανίας Αὐγουστῖνος + Ὁ Ἡλιουπόλεως καὶ Θεῖρων Ἀθανάσιος + Ὁ Τρανουπόλεως Γερμανός + Ὁ Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναυῖας Παῦλος + Ὁ Τυρολόης καὶ Σερεντίου Παντελεήμων + Ὁ Βελγίου Παντελεήμων + Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος + Ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου Νεκτάριος + Ὁ Σύμης Χρυσόστομος + Ὁ Καρπάθου καὶ Κάσου Ἀμβρόσιος + Ὁ Ἰμβρου καὶ Τενέδου Κύριλλος + Ὁ Μιλήτου Ἀπόστολος + Ὁ Αὐστρίας Μιχαήλ + Ὁ Περγάμου Ἰωάννης + Ὁ Πριγκηπωννήσων Ἰάκωβος + Ὁ Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων Εἰρηναῖος + Ὁ Πέτρας καὶ Χερρονήσου Νεκτάριος + Ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων + Ὁ Σεβαστείας Δημήτριος + Ὁ Κορέας Σωτήριος + Ὁ Ἱερραπύτης καὶ Σητείας Εὐγένιος + Ὁ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως Εἰρηναῖος + Ὁ Μοσχονησίαν Ἀπόστολος + Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου Ἄνθιμος + Ὁ Γαλλίας Ἐμμανουήλ + Ὁ Ἰκονίου Θεόληπτος + Ὁ Ἀρκαλοχωρίου Ἀνδρέας + Ὁ Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας Ἐπιφάνιος + Ὁ Ρόδου Κύριλλος».

¹³⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 400.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

*Οικουμενικοῦ Πατριάρχου, πρὸς ὃν ὀφείλει “νά ἀναφέρηται ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἱερά Σύνοδος ἐν τοῖς συμπίπτουσιν ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, τοῖς δεομένοις συσκέψεως καί συμπράξεως ..., ὁ δέ Οἰκουμενικός Πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ Αὐτόν Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου παρέχει προθύμως τὴν ἑαυτοῦ σύμπραξιν, ἀνακοινῶν τὰ δέοντα πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος”*¹⁴⁰. Γίνεται επίσης αναφορά στις Πράξεις του 1866 και 1882 που παραχωρούν πλήρη δικαιοδοσία στις επαρχίες της Θεσσαλίας και των Επτανήσων στην Εκκλησία της Ελλάδος αλλά και στην Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928. Ως προς αυτή, η απόφαση της Συνόδου επισημαίνει ότι οι Εκκλησιαστικές Επαρχίες των Νέων Χωρών, της Κρήτης, της Δωδεκανήσου, του Αγίου Όρους καθώς και οι Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές στην Ελλάδα, παραμένουν κανονικό έδαφος του Οικουμενικού Πατριαρχείου σε διάφορους βαθμούς εξάρτησης. Παράλληλα τονίζεται ότι δεν εκχωρεί και δεν προτίθεται να εκχωρήσει σε άλλη Εκκλησιαστική δικαιοδοσία τα δικαιώματά του επί των Επαρχιών αυτών¹⁴¹. Κατά συνέπεια επισημαίνεται ότι η ανευ γνώμης του Οικουμενικού Πατριαρχείου εκλογή Επισκόπων γι αυτές τις Επαρχίες επιφέρει το κανονικό παράπτωμα της υπερόριας και παρ’ ενορίας ενεργείας ως εισπήδηση σε άλλη Εκκλησιαστική δικαιοδοσία : «*Κατὰ συνέπειαν ὁ ἄνευ γνώμης καί συγκαταθέσεως καί συμφωνίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀκλήτως δηλαδή καί αὐθαιρέτως, προβαίνων εἰς ἐκλογάς καί χειροτονίας Ἐπισκόπων, περιπίπτει εἰς τό βαρύτερον κανονικόν παράπτωμα τῆς ὑπερορίου καί παρ’ ἐνορίαν ἐνεργείας εἰσπηδῶν εἰς ἄλλοτριας ἐπαρχίας, νοσφιζόμενος καί κλέπτων ἄλλοτρια δικαιώματα*»¹⁴².

¹⁴⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 400.

¹⁴¹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 401: «*Πρὸς τὸν σκοπὸν πάντως τοῦτον αἱ μνημονευθεῖσαι ἐκκλησιαστικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Κρήτης, τῶν Νέων Χωρῶν καί τῆς Δωδεκανήσου, εἰς ἃς προσθετέα καὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος Ἄθω, καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Ἑλλάδι Ἱεραὶ Πατριαρχικαὶ καὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ ἐξακολουθοῦν κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ἐξαρτήσεως νά παραμένουν κανονικόν ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία μέχρι τοῦδε δέν ἔχει ἐκχωρήσει εἰς ἄλλην Ἐκκλησίαν τὴν ἐπ’ αὐτῶν πλήρη δικαιοδοσίαν, οὔτε προτίθεται νά ἐκχωρήσῃ αὐτήν. Εὐρίσκονται πᾶσαι ἐν τοῖς κανονικοῖς ὁρίοις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως*».

¹⁴² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ. 402.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Επιπρόσθετα η απόφαση της Συνόδου αναφέρεται ονομαστικά στο πρόσωπο του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου, διότι προσβάλλει τον Συνοδικό Τόμο του 1850 και την Παράξη του 1928 επιδιώκοντας τη μνημόνευσή του ως Πρώτου στις Μητροπόλεις της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος και των Νέων Χωρών, δεν τηρεί τους Όρους της Πράξης του 1928 για την εκλογή Μητροπολιτών γινόμενος αίτιος σκανδαλισμού του λαού¹⁴³.

Τελικώς, κατά την απόφαση της Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου, θεωρούνται άκυρες οι εκλογές των Μητροπολιτών, διαγράφεται το όνομα του Αρχιεπισκόπου από τα Δίπτυχα και διακόπτεται η Εκκλησιαστική Κοινωνία με αυτόν, συνιστά να μην αναλάβουν οι εψηφισμένοι Μητροπολίτες τις επαρχίες τους, παρακαλεί την Ελληνική Πολιτεία να μη προβεί στον Καταρτισμό των Προεδρικών Διαταγμάτων και αναγγέλει την άρση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 αν συνεχιστεί η κανονική ανωμαλία : «*α) θεωρουμένων άκυρους μέν τας κατά παράβασιν τῶν συγκεκριμένων Ὁρων τῆς Πράξεως τῆς 4ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1928, καί συνεπῶς ἀντικανονικῶς, δι' ὑπερορίων πράξεων ἐν ἀλλοτρίᾳ δικαιοδοσίᾳ, γενομένας ἐσχάτως ἐκλογάς καί μεταθέσεις, χηρευούσας δέ εἰσέτι τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης, Ἐλευθερουπόλεως καί Σερβίων καί Κοζάνης· β) ἀποφασίζομεν ἐν ἀφάτῳ θλίψει καί ὀδύνη τὴν διακοπὴν τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χριστοδούλου, διαγραφομένου ἀπὸ τῶν Διπτύχων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί μὴ δυναμένου κοινωνεῖν μεθ' ἡμῶν ἐν τε τῇ λατρείᾳ καί ἐν τῇ διοικήσει, καί μετὰ τῶν ὑπαγομένων τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ κληρικῶν καί μοναχῶν· γ) συνιστῶμεν τοῖς τοιουτοτρόπως «ψηφισθεῖσιν» ἵνα μὴ ἀναλάβωσι τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας, ἄλλως θὰ διακοπῇ καί ἡ μετ' αὐτῶν κοινωνία· δ) παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν Ἐντιμον Ἑλληνικὴν Πολιτείαν ἵνα μὴ συμπράξῃ εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς κανονικῆς τάξεως διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν σχετικῶν Προεδρικῶν Διαταγμάτων· ε) ἐκφράζομεν τὴν ἐντονωτάτην δυσaréσκεϊαν καί λύπην τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας τοῖς συμπράξασιν εἰς τὰς «χειροτονίας» τῶν οὕτως ἐκλεγέντων, εὐαρίθμοις εὐτυχῶς, Ἱεράρχαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· καί ς) καθιστῶμεν γνωστὸν ὅτι ἐν περιπτώσει συνεχίσεως τῆς τοιαύτης κανονικῆς ἀνωμαλίας,*

¹⁴³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ὁ.π. σελ 402.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον θά αναγκασθῆ νά προβῆ εἰς τήν ἄρσιν τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928»¹⁴⁴.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την Έκδοση της Απόφασης της Διευρημένης Πατριαρχικής Συνόδου μέχρι και την υπέρβαση της κρίσης μεταξύ των δύο Εκκλησιών, υπήρξε διάστημα αγωνιωδών διαβουλεύσεων ώστε να επέλθει η ειρήνευση καθώς ο κίνδυνος ενός σχίσματος αλλά και ο σκανδαλισμός του λαού ήταν πλέον πολύ ορατός. Πολύτιμο υλικό για την παρούσα έρευνα αποτελεί η εισήγηση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Χριστοδούλου¹⁴⁵ κατά την έκτακτη σύγκληση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος που πραγματοποιήθηκε στις 28 Μαΐου 2004.

Με αυτή την εισήγηση προς τα μέλη της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, εξιστορεί τις προσπάθειες για τη εξεύρεση λύσης καθώς θα έπρεπε να βρεθεί μία λύση λειτουργική και βιώσιμη¹⁴⁶ καθώς όπως επισημαίνει μετά από την σύγκληση της Διευρυμένης Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της απόφασής της, η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος δεν μπορούσε να λειτουργήσει σωστά, λόγω της απουσίας για συνειδησιακούς λόγους τεσσάρων Μητροπολιτών των Νέων Χωρών, με αποτέλεσμα να πλήττεται το Συνοδικό σύστημα

---

¹⁴⁴ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 402-403.

¹⁴⁵ Εισήγηση Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Χριστοδούλου ενώπιον της Εκτάκτου Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας 28^{ης} Μαΐου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 405-415.

¹⁴⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 405: «*Επείγουσα άρα παρίσταται ή ανάγκη νά υίοθετηθή μία λύσις ούχι ευκαιριακή, ούτε περιστασιακή, αλλά λειτουργική καί βιώσιμος, ώστε νά άντιμετωπισθῆ εἰς τήν βάσιν του τό πρόβλημα καί νά οδηγήσει εἰς τήν εἰρήνευσιν καί τών Ποιμένων καί τού ποιμνίου*».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

διοίκησης της Εκκλησίας της Ελλάδος¹⁴⁷. Ταυτόχρονα, γίνεται γνωστό στο σώμα, ότι ενώ ενημερώθηκαν από τον Οικουμενικό Πατριάρχη για τα τεκταινόμενα στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών, τα υπόλοιπα Πατριαρχεία και οι Αυτοκέφαλες Εκκλησίες, καμία δεν διέκοψε το Μνημόσυνο του Αρχιεπισκόπου Αθηνών καθώς θεώρησαν ότι είναι ένα διμερές θέμα ευχόμενοι ταχείαν λύση της διένεξης¹⁴⁸.

Την προσπάθεια για εξεύρεση λύσης ηγήθηκε σε αυτό το στάδιο η Πολιτεία καθώς όπως έχει ήδη αναφερθεί, στις σχέσεις μεταξύ Οικουμενικού Πατριαρχείου και Εκκλησίας της Ελλάδος, υπάρχει και ο τρίτος παράγοντας που είναι η Ελληνική Πολιτεία. Η Ελληνική Πολιτεία, ήταν ενήμερη των εξελίξεων καθώς είχαν αποσταλεί επίσημες Επιστολές από τον Οικουμενικό Πατριάρχη αλλά και από την πλευρά της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος υπήρξε συχνότατη ενημέρωση. Η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, κ. Γιαννάκου, ως αρμόδια για τα θέματα αυτά, κατόπιν επικοινωνίας με τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κ. Χριστόδουλο μετέβη στην Κωνσταντινούπολη στις 7 Μαΐου 2004 για να συναντήσει τον Οικουμενικό Πατριάρχη και να βρεθούν δίαυλοι επικοινωνίας και μέτρα ανοικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο Προκαθημένων¹⁴⁹.

---

¹⁴⁷ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π σελ. 406: «ενώ 4 Συνοδικά μέλη εκ των βορείων Επαρχιών (άπέσχον των καθηκόντων των, διακόπτοντα άδικαιολογήτως τήν κοινωνίαν των μέ τώ άνώτατον διοικητικόν όργανον τής Εκκλησίας. Πρός τά μέλη ταύτα ή ΔΙΣ κατέστησε γνωστήν τήν πρόθεσίν της νά τά άντικαταστήσει μέ άλλα, σύμφωνα μέ τόν Καταστατικόν Χάρτην, ίνα μη εμποδίζεται ή λειτουργία του Συνοδικού συστήματος, έφ' όσον θά συνέχιζον νά απέχουν των καθηκόντων των άδικαιολογήτως επί 1 μήνα.»

¹⁴⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 406: «Εκ των Πατριαρχείων καί λοιπών Αυτοκεφάλων Εκκλησιών, αίτινες έλαβον τά Πατριαρχικά Γράμματα ούδεμία διέκοψε το Μνημόσυνο του Αρχιεπισκόπου Αθηνών καί πάσης Ελλάδος, θεωρήσασα προφανώς ότι πρόκειται διά διμερές ζήτημα μή άπτόμενον άλλης Εκκλησίας. Ο δέ Μακ. Πατριάρχης Γεωργίας κ. Ηλίας έπραγατοποίησεν μετά ταύτα τήν πρό πολλού προγραμματισθεΐσαν επίσημον Είρηνηκήν επίσκεψίν του εις τήν Εκκλησίαν μας συλλειτουργήσας μεθ' ήμών εν τώ Καθεδρικότ. Ναώ των Αθηνών. Καί άλλοι Προκαθημένοι διά συμβολικών ενεργειών των ή διά μηνυμάτων έβεβαίωσαν ήμάς ότι δέν διακόπτουν την μεθ' ήμών κοινωνίαν των».

¹⁴⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 407: «Παραλλήλως ή κυβέρνησις, δικαίως ανησυχούσα διά τās διαστάσεις τās όποίας έλάμβανεν ή ύπόθεσις καί διά τās συνεπειάς της, άνέλαβε μεσολαβητικήν προσπάθειαν διά της νέας Υπουργού Έθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων Κας

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Μετά από τις διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ της Υπουργού Παιδείας και του Οικουμενικού Πατριάρχου, τονίσθηκε από πλευράς της Ελληνικής Πολιτείας, ότι προτίθεται να αναγνωρίσει τους νεοεκλεγέντες Μητροπολίτες εκδίδοντας τα Προεδρικά Διατάγματα, χωρίς όμως να προβεί σε καμία άλλη νομοθετική ρύθμιση καθώς θα πρέπει να τηρηθεί πλήρως η νομιμότητα¹⁵⁰. Παράλληλα προώθησε την ιδέα εξεύρεσης μιας συναινετικής φόρμουλας για την λύση της διαφοράς. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν δέχτηκε, κατά την Εισήγηση του Αρχιεπισκόπου την λύση της Ιεραρχίας της 23^{ης} Απριλίου και ζήτησε να γίνει απόδεκτη από την Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος η πρόταση: *«Η Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος εν αγάπη Χριστού και σταθερω πόθω ένότητος μετά τής εν Κων /πόλει Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας διακηρύσσει τόν σεβασμόν και τήν τήρησιν τού Πατριαρχικού Τόμου τού 1850 και τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως τού 1928».*¹⁵¹

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, σε συνεννόηση με την Υπουργό Παιδείας, επισημαίνει τον προβληματισμό του με αυτή την πρόταση διότι για πρώτη φορά εισάγεται στη συζήτηση ο Τόμος του Αυτοκεφάλου 1850 και δεν γίνεται καμία αναφορά στην τήρηση

Μαριέττης Γιαννάκου. Την πρωτοβουλία αυτήν της κυβερνήσεως έχαιρετήσαμεν, διά δηλώσεως ημών, ως θετικόν βήμα προς την κατεύθυνσιν της ειρηνικής και συναινετικής επίλυσεως τού ζητήματος, εχοντες αναπτύξει εις τήν Καν Υπουργόν τας βασικάς θέσεις και απόψεις τής Ιεραρχίας μας, όπως αὐται άπετυπώθησαν εις τήν έκτακτον ΙΣΙ, τής 6-11-03 και τήν ΔΙΣ τής 1-3-04. Ἡ Κα Γιαννάκου μετέβη τήν 7-5-04 εις Κωνσταντινούπολιν, και ειχε με τόν παναγιώτατον Οίκουμενικόν Πατριάρχην εκτενή συνομιλίαν επί του όλου ζητήματος, έκφράσασα δημοσία μετά τό πέρας αυτής μίαν συγκρατημένην αισιοδοξίαν ως προς τό αποτέλεσμα. Ἐπιστρέψασα δέ εις Αθήνας ἐζήτησε νά μέ ενημερώσει τήν Δευτέρα 10-5-04 εις τήν Ἱ. Αρχιεπισκοπήν. Κατά τήν γενομένην ενημέρωσιν μου μετέφερε κατ' άρχάς τήν επιθυμίαν τού Παναγ. Οικουμενικου Πατριάρχου νά οδηγηθώμεν τό συντομώτερον εις μίαν όριστικήν και συναινετικήν αντιμετώπισιν τού όλου προβλήματος, καθώς και τήν άμεσον ανάγκην άποκα- ταστάσεως κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ Αθηνών και Φαναριου προς καταπολέμησιν τής εκατέρωθεν καχυποψίας.».

¹⁵⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π. σελ. 407: *«Η κυβέρνησις είναι αποφασισμένη, τηρούσα πλήρως τήν νομιμότητα, νά προωθήσει προς δημοσίευσιν τά Π.Δ. άναγνωρίσεως τών εκλεγέντων νέων Μητροπολιτών, τά όποια ήσαν ήδη υπογεγραμμένα, έφ' όσον εκ τού γενομένου νομικού ελέγχου ειχεν άποδειχθή ότι ή Εκκλησία τής Ελλάδος έτήρησε πιστώσ και έφήρμοσε τόν ισχύοντα νόμον. Σχετικώς προς ταύτα ή Κα Υπουργός μετέφερεν εις τόν Παναγ. Πατριάρχην και τήν άπόφασιν της κυβερνήσεως νά μή προβή εις οίανδήποτε άλλοίαν νομοθετικήν ρύθμισιν των σχετικών ζητημάτων».*

¹⁵¹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*,ό.π. σελ. 408.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

της έννομης τάξης από την πλευρά της Εκκλησίας της Ελλάδος. Στο δεύτερο σκέλος η Υπουργός Παιδείας απάντησε λέγοντας ότι είναι αυτονόητη η τήρηση της έννομης τάξης από την Εκκλησία της Ελλάδος. Στην συζήτηση που διεμείφθη ο Αρχιεπίσκοπος λαμβάνοντας υπόψιν τις παραμέτρους του ζητήματος δέχεται την πρόταση αυτή υπό την αίρεση ότι αρμόδιο όργανο για να πάρει αυτή την απόφαση είναι η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος¹⁵².

Στη τελική επικοινωνία μεταξύ Οικουμενικού Πατριάρχου και εκπροσώπου της Υπουργού Παιδείας στο Φανάρι λίγες ημέρες μετά, η τελική πρόταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου διαμορφώνεται ως εξής : «*Η Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος εν αγάπη Χριστού και σταθερώ πόθω ένότητος μετά τής εν Κων/πόλει Μεγάλης τού Χριστού Εκκλησίας, διακηρύσσει τόν σεβασμόν και τήν τήρησιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καί όλων τών διατάξεων τής Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως του 1928*»¹⁵³. Η αντίδραση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών ήταν αρχικώς σκεπτική καθώς με την προσθήκη « *όλων τών διατάξεων τής Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως του 1928*» ανυψώνει την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη σε ισότιμη θέση έναντι των Ιερών Κανόνων και συνεπώς η Πράξη του 1928 θα υπερέχει έναντι των Νόμων της Πολιτείας κάτι που το κρίνει ως μη συμφέρουσα λύση για την Εκκλησία της Ελλάδος¹⁵⁴.

---

¹⁵² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 408-409: «*Η Κα Υπουργός ἐζήτησε τήν γνώμην μου περί τοῦ πρακτέου γενικώτερον. Τῆς ἀπάντησα ὅτι σκεπτόμενος υπεύθυνα καί σύνθετα καί λαμβάνων ὑπ' ὄψιν μου ὅλας τὰς παραμέτρους του ζητήματος, ἴτοι: -τόν κίνδυνον σκανδαλισμοῦ τοῦ λαοῦ, -τόν κίνδυνον διασπάσεως τῆς Ιεραρχίας καί τῆς δημιουργίας ἐνδοεκκλησιαστικοῦ σχίσματος, -τόν κίνδυνον προκλήσεως γενικῆς κοινωνικῆς ἀναστατώσεως, καί ἀναλογιζόμενος τὰς συνεπείας μιας παρατεταμένης ἐκκρεμότητος περί τό ζήτημα, λαμβάνων δ' ὑπ' ὄψιν καί τὰς παρατηρήσεις της, ἴτοι διτι εἶναι αυτονόητος ἡ τήρησις ἀπό τήν Εκκλησίαν μας τῆς ἐλληνικῆς ἐννόμου τάξεως, θά ἀνελάμβανα, χάριν τῆς εἰρηνεύσεως, τήν ευθύνην νά αποδεχθῶ τήν πρότασιν ταύτην, προσθέσας ὁμως διτι ἡ μόνη ἀρμοδία κάθε φορά νά αποφασίζῃ ἐπί τοιοῦτοῦν σοβαρῶν ζητημάτων ποῦ δεσμεύουν τήν Εκκλησίαν εἶναι ἡ Ι. Σύνοδος, πρὸς τήν ὁποίαν θά ἔδει νά φέρω τό θέμα*».

¹⁵³ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 409.

¹⁵⁴ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 410: «*Η πρώτη μου αντίδρασις ἴτο νά προβληματιστώ διά τήν προσθήκην, ἐπεξηγῶν τούς λόγους, ὡν ἐνεκα ἐπίστευον διτι ἡ λύσις αὐτή δέν εἶναι συμ,φέρουσα διά τήν Εκκλησίαν τῆς Ελλάδος. Διότι ναι μέν Ι. Κανόνες υπερέχουν τών νόμων τῆς*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Παράλληλα όμως λόγω ήδη της τεταμένης κατάστασης και των προβλημάτων που προέκυψαν με την απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου αποδέχεται ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών την πρόταση αυτή και την θέτει σε ψηφοφορία στην Ιεραρχία, δικαιολογώντας την επιλογή του αυτή με τα παρακάτω επιχειρήματα. Αρχικώς επισημαίνει ότι θεωρείται δεδομένος ο σεβασμός και η τήρηση του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου αλλά και της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης στο σύνολό τους, ασχέτως με το αν τίθενται διαφορετικές ερμηνείες κατά καιρούς¹⁵⁵. Ταυτόχρονα όμως και λόγω του ισχύοντος πλαισίου της Νόμου Κρατούσης Πολιτείας στις σχέσεις μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι υποχρεωμένη η Εκκλησία της Ελλάδος να τηρεί τους Νόμους και να υπερασπίζεται την ανεξαρτησία της¹⁵⁶. Το πρόβλημα που δημιουργήθηκε κατά τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών δεν είναι αμιγώς εκκλησιαστικό αλλά εμπλέκεται και η Ελληνική Πολιτεία για την τήρηση των Νόμων και δεν θα ήταν σύμφωνη σε αλλοιώσεις του ισχύοντος Εκκλησιαστικού καθεστώτος¹⁵⁷. Παράλληλα με τους Νομοκανονικούς λόγους που αναφέρονται, τίθονται και τα αμιγώς εκκλησιαστικά προβλήματα που είναι ο κίνδυνος της δημιουργίας ερίδων και

Πολιτείας, όμως μία Πατριαρχική πράξις δέν είναι δυνατόν, κατά τήν εκτίμησίν μου, νά θεωρηθή ισότιμος καί ισόκυρος των Ι. Κανόνων».

¹⁵⁵ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 410: «*Η οιαδήποτε τοποθέτησις ημών έναντι τοῦ συζητουμένου θέματος, δέν είναι δυνατόν νά θέσει υπό ἀμφισβήτησιν τό μεῖζον ζήτημα, πού είναι ὁ ἀπό μέρους μας σεβασμός καί ἡ τήρησις τοῦ τε Τόμου καί τῆς Πράξεως, τά ὅποια είναι δεδομένα καί ἀποδεκτά. Διαφοροποιήσεις δυνατόν νά υπάρχουν ὡς πρός τήν ἐρμηνείαν τῶν κειμένων τούτων, τούτο ὅμως δέν σημαίνει τήν ἀπόρριψιν αὐτῶν».*

¹⁵⁶ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 410-411: «*Υπό τήν αυτονόητον βεβαίως προϋπόθεσιν τοῦ σεβασμοῦ καί τῆς τηρήσεως τῶν κανόνων τοῦ συστήματος τῆς νόμου κρατούσης Πολιτείας εἰς τό πλαίσιον τοῦ ὁποιοῦ υπαγόμεθα, ἡ ἀποδοχή ἀπό μέρους ημῶν τῆς προτάσεως σεβασμοῦ καί τηρήσεως τοῦ Τόμου 1850 καί ὅλων τῶν διατάξεων τῆς Πράξεως του 1928, δέν σημαίνει, ὡς θέλω νά πιστεύω), ὑποθήκευσιν ἢ κηδεμόνευσαν ἢ καί συρρίκνωσαν τῆς ανεξαρτησίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος, τήν ὁποίαν οὐδέποτε θά ἀνεχθῶμεν. Οἱ ἐλληνικοὶ νόμοι κείνται οὕτως ἢ ἄλλους καί οὐδεὶς εχει τό δικαίωμα νά τοῦς παραβῇ ἄνευ σοβαρῶν συνεπειῶν. Επομένως εἴτε τό διακηρύσσομεν εἴτε οὐχι εἴμεθα υποχρεωμένοι νά τηρῶμεν τοῦς νόμους».*

¹⁵⁷ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 413: «*Γνωρίζετε οἱ πάντες ὅτι τό πρόβλημα τοῦτο δέν είναι πλέον ἀμιγῶς ἐκκλησιαστικόν. Εμπλέκεται καί ἡ ἐλληνική Πολιτεία, ἡ ὁποία ὡς είναι φυσικόν ἐνδιαφέρεται διά τήν τήρησιν καί διαφύλαξιν τοῦ νομοθετικοῦ πλαισίου, ὁπερ ἡ ἴδια ἔχει θέσει. Επομένως αλλοιώσεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος δέν είναι ἐφικταί. Ἡ ἐποχή μας ἄλλωστε δέν προσφέρεται δι' ἀκρίτους πειραματισμούς».*

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

σχίσματος μέσα στους κόλπους της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, που οδηγεί σε σκανδαλισμό του λαού και αποπροσανατολισμό του σκοπού και των δράσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος¹⁵⁸. Συνεπώς, εισηγείται ο Αρχιεπίσκοπος στην Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος να ψηφιστεί η πρόταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, όχι ως έκφραση μετάνοιας αλλά ως εύελικτη πνευματική κίνηση ένδειξης σεβασμού στην Μητέρα Εκκλησία, χωρίς κίνδυνο να χαθούν τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος καθώς η Ελληνική Κυβέρνηση εγγυάται την τήρηση και της συμφωνίας αλλά και την νομιμότητά της¹⁵⁹ υπό την προϋπόθεση ότι από την πλευρά του Οικουμενικού

---

¹⁵⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 411-412: «Εις τήν Ιεραρχίαν δεν υπήρξεν απ' αρχής ομοφωνία. Είμαι ευγνώμων πρὸς τοὺς ἐν Χριστῷ Ἀδελφούς μου, οἱ ὅποιοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἐστήριζαν τὰς προτάσεις μου καὶ ἐσήκωσαν προθύμους τὸν κοινόν μας Σταυρόν. Ὅπως εὐχαριστῶ καὶ ἐκείνους πού ἐξ ἀγαθῶν προθέσεων διετύπο'αν διαφορετικὴν γνώμην. Τὸ φαινόμενον ὁμως Ἱεραρχῶν συμπλεκομένων ἐνώπιον τῶν ὁμμάτων τῶν τηλεθεατῶν, ἀνταλασσόντων βαρείας ἐνίοτε ἐκφράσεις, ἐπιτιμώντων καὶ ἐπιτιμωμένων, ἔδωσε πρὸς τὰ ἐξω πολὺ κακὴν εἰκόνα τοῦ ἡθους τῶν ταγῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐζημίωσε μακροπρόθεσμα τὴν ὅλην ὑπόθεσιν. Πέραν τούτου τὸ σοβαρότερον εἶναι τὸ ὅτι ὁ διχασμὸς μέσα εἰς τὴν Ἱεραρχίαν εἶναι φαινόμενον ἐπικίνδυνον. Τὰ προίμια σχίσματος ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἱεραρχίας ἔκαμαν ἤδη τὴν ἐμφάνισίν των. Θεωρῶ τὰς ἐξελίξεις ταύτας μοιραίας διὰ τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐζύγισα μὲ μεγάλην ἀκρίβειαν τὰς συνεπείας των. Τὸ σημεῖον τοῦτο ὁμολογῶ ἐβάρυνε πολὺ εἰς τὴν ἀπόφασίν μου νὰ εἰσηθῶ σήμερον τὴν λύσιν πού ἤδη γνωρίζετε. Ἀλλὰ ἡ ἱστορία θὰ καταγράψει τὰς διχαστικὰς πρωτοβουλίας. Τὸ σχίσμα πρέπει νὰ τὸ ἀποφύγωμεν ὅλαις δυνάμεσι. Ἐστω καὶ θυσιάζοντες ἀκόμη δικαιώματα καὶ κεκτημένα..... Ἡ ἐνασχόλησίς μας ἐπὶ ἸΟ μηνὸν ἤδη μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπορροφᾷ ὡς εἶναι φυσικόν κάθε ἱκμάδα σχεδόν τῶν δυνάμεων μας μὲ ἀποτέλεσμα ἄλλα ἐπείγοντα ἔργα ἱεραποστολικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ χαρακτήρος νὰ λαμβάνουν δευτερεύουσαν ἤδη θέσιν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα ἀποτελοῦν τὴν κυρίαν ἀποστολήν μας. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀποκαταστήσωμεν κλίμα εἰρήνης, γαλήνης, ἀγάπης καὶ συνεργασίας ἐντὸς τοῦ οἴκου μας. Χαρὶς νὰ ἐγκαταλείψωμε τὰ δίκαιά μας καὶ ὅσα οἱ αἰεμνηστοὶ Πατέρες μας μᾶς ἐκληροδότησαν, εἶναι καιρὸς νὰ ρίψωμε τὸ βῆρος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς μας. Τώρα περισσότερον ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε μᾶς ἔχει ἀνάγκη ὁ τόπος εἰς τὰ ἔργα μας καὶ μᾶς χρειάζεται ἀκεραίους, ἀμόμους εἴ δυνατόν καὶ ἀφοσιωμένους».

¹⁵⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 413-414: «Βεβαίως ὅλα θὰ κριθοῦν ἀπὸ τὸν τρόπον ἐφαρμογῆς των. Αἱ προθέσεις ἐκατέρας πλευρᾶς θὰ διαφανοῦν καὶ οἱ ἀνελεγκρινεῖς θὰ ἀποκαλυφθοῦν. Ἡ κυβέρνησις μᾶς παρέχει τὰς ἐγγυήσεις τηρήσεως τόσον τῆς συμφωνίας, ὅσον καὶ τῆς νομιμότητος. Ἀς προχωρήσωμεν ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ὑπερνικήσωμεν τοὺς δισταγμούς καὶ θὰ ἐπαναφέρωμεν τὸ καλὸ κλίμα εἰς τὰς σχέσεις μας μὲ τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην καὶ ἐκεῖνος μὲ ἡμᾶς. Κατόπιν τούτων θεωρῶ ὡς λυσιτελή διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον τὴν ἐπιψηφίσιν τῆς προτάσεως πού ἄγω ἐνώπιον σας. Εἰσηγούμαι, λοιπόν, τὴν ἐγκρισίν της ἀπὸ ὑμᾶς, ἀπαντώντας εἰς τὰς διαφόρους μομφὰς διὰ τῆς καταλλαγῆς. Ὅχι ὡς μορφὴν ἐκφράσεως μετάνοιας διὰ μὴ διαπραχθέντα ἀδικήματα, ἀλλ' ὡς εὐέλικτον πνευματικὴν κίνησιν χάρι τῆς ἐνότητος τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους. Ὅχι ὡς ἀπεμπόλησιν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλ' ὡς θυσιαστικὴν ἐνέργειαν χάριν τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας. Ὅχι ὡς ἐκβιαστικὴν λύσιν, ἀλλ' ὡς ἀπόδειξιν σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν κοινὴν Μητέρα καὶ Τροφὸν πού εἶναι τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Ὅχι ὡς ἀναγκαστικὴν τοποθέτησιν ἐνώπιον τοῦ ἀδιεξόδου, ἀλλ' ὡς

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Πατριαρχείου θα γίνουν οι παρακάτω ενέργειες : α) Αμεσος σύγκλησις τής «Διευρυμένης» εις Κων/πολιν. β) Αρσις όλων τών υπ' αυτής λειφθησών αποφάσεων, δηλ. αναγνώρισις τών γενομένων εκλογών και αποκατάστασις τής κοινωνίας μετά του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος. γ) Πανηγυρικόν έν καιρώ συλλείτουργον εις Κων/πολιν»¹⁶⁰.

Η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, υπερψήφισε τελικά την πρόταση αυτή, μειοψηφούντος ενός, και απέστειλε την ίδια ημέρα Επιστολή στη Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου¹⁶¹ με διάθεση καταλλαγής και ειρήνευσης των σχέσεων των δύο Εκκλησιών αναγγέλοντας την έγκριση της συμφωνίας μεταξύ των δύο Προκαθημένων αλλά και της Ελληνικής Πολιτείας η οποία συμφωνία στηρίζεται επί του παρακάτω κειμένου : «"Η Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος έν αγάπη Χριστού και σταθερω πόθω ένότητος μετά τής έν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας διακηρύσσει τόν σεβασμόν και τήν

πνευματικήν διέξοδον πρό του φόβου νά διδάξουμε τά παιδιά μας ότι «εί άλλήλοις δάχνωμεν, βλέπωμεν μή υπ' άλλήλων άγχλωΰόμεν». Όχι ώς έπιβληθεΐσαν άνωθεν εις ημάς άναγκαστικήν λύσιν, άλλ' ώς έκουσίαν προσφοράν μας εις τόν βΐομόν της ένότητος και της αγάπης. Όχι ώς διαφυγήν από πιεστικά διλήμματα, άλλ' ώς άπαράμιλλον κένωσιν πρό του μεγέθους τής αμαρτίας τής διαιρέσεως».

¹⁶⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 410.

¹⁶¹ Απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος 28^{ης} Μαΐου 2004: Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 744-745 : «Προς τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνα Αρχιγραμματεύοντα τής Αγίας και Ιεράς Συνόδου Εις Κωνσταντινούπολή, Σεβασμιώτατε,

Η Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας τής Αγιοτάτης Εκκλησίας τής Ελλάδος έν τη Έκτάκτω Συνεδρία Αύτης τής 28ης φθίνοντος μηνός Μαΐου έ.έ. μετά φόβου Θεού, πνευματικής ώριμότητος και περιουστάτης συνέσεως, έκκλησιαστικού φρονήματος και θεολογικής παιδείας, ώς και μετά του οράματος αποκαταστάσεως τής αγάπης, άπεφάσισεν δπως, εις τό μεΐζον τής Εκκλησίας συμφέρον άποβλέπουσα και τήν ένότητα του λαού παραφυλάττουσα, έγκρίνη τήν συμφωνίαν ή όποία έγένετο μεταξύ τών δύο Προκαθημένων, ήτοι του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου και του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου, και τής Ελληνικής Κυβερνήσεως, έχουσαν ούτως:

"Η Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος έν αγάπη Χριστού και σταθερω πόθω ένότητος μετά τής έν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας διακηρύσσει τόν σεβασμόν και τήν τήρησιν του Πατριαρχικού Τόμον του 1850 και όλων τών διατάξεων τής Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928". Επί δε τούτοις, έξαιτούμενος τας σεπτάς εύχάς και εύλογίας τής Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, διατελώ μετά βαθυτάτου σεβασμού.

Έντολή τής Ιεράς Συνόδου τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος
Ο Αρχιγραμματεΰς Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Σκλήφας"».

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

*τήρησιν του Πατριαρχικού Τόμου του 1850 και όλων των διατάξεων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928»*¹⁶², το οποίο αυτολεξί καταγράφεται στην Επιστολή και διαφοροποιείται από την προηγούμενη απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος του Νοεμβρίου 2003.

Οι δηλώσεις που έγιναν κατά την λήξη των εργασιών της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών¹⁶³ αλλά και από την Υπουργό Παιδείας¹⁶⁴, δηλώνουν αφ ενός τη νέα σελίδα που ανοίγει στις σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Οικουμενικού Πατριαρχείου η απόφαση αυτή της Ιεραρχίας αφ ετέρου δε, η Ελληνική Πολιτεία εγγυάται και διασφαλίζει τη νομιμότητα των αποφάσεων αυτών. Από πλευράς του Οικουμενικού Πατριαρχείου και δια μέσου του Αθηναικού Πρακτορείου Ειδήσεων ο Οικουμενικός Πατριάρχης εξέφρασε την *«ικανοποίησιν του δια την απόφασιν της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και εύχεται αυτή να αποτελέσει απαρχήν ειλικρινώς αδελφικών σχέσεων και αγαστής συνεργασίας των δύο Εκκλησιών, δια το καλόν της Ορθοδοξίας και του γένους μας»*¹⁶⁵.

---

¹⁶² Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 744-745.

¹⁶³ Δήλωση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών 28^{ης} Μαΐου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 415: «Θά ήθελα νά τονίσω μέ τήν ευκαιρία τής λήψεως αυτής τής απόφάσεως, ότι ή Ι.Σ.Ι. στοχεύει και επιδιώκει ένα πράγμα, στό νά ανοίξει μία νέα σελίδα στις σχέσεις τής Εκκλησίας τής Ελλάδος μέ τό Οικουμενικό Πατριαρχείο. Αυτός, άλλωστε, είναι και ό λόγος, πού, όπως ξέρετε στή διάρκεια αυτής τής κρίσεως, έτήρησα πολύ χαμηλούς τόνους. Βεβαίως σήμερα, μπροστά στήν κρίση πού διέρχεται και ό έλληνισμός και ή Όρθοδοξία, τό ζητούμενο είναι νά προτάξουμε δλοι μας τά μεγάλα έναντι τών μικροτέρων και τούτο, προκειμένου, μέ τόν τρόπο αυτό, νά υπηρετήσουμε και νά ανταποκριθούμε στό αίτημα όλου τού Έλληνισμού γιά ενότητα, ειρήνη, αγάπη και σύμπνοια».

¹⁶⁴ Δήλωση Υπουργού Παιδείας 28^{ης} Μαΐου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 416: «Χαιρετίζω τή θετική εξέλιξη στις σχέσεις Εκκλησίας τής Ελλάδος και Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η Κυβέρνηση ενδιαφέρεται γιά τήν ενίσχυση τού οικουμενικού ρόλου και τού διεθνούς κύρους τού Πατριαρχείου, καθώς επίσης και γιά τήν ενίσχυση τού ρόλου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος. Στο πλαίσιο τού συστήματος σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας, ή Κυβέρνηση διασφαλίζει τή νομιμότητα. Αυτό πού προέχει είναι ή ενότητα τής Ορθοδοξίας και ή αγαστή συνεργασία τών δύο Έκκλησιών γιά τό καλό τού Έλληνισμού».

¹⁶⁵ Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακλωσμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 638.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Μετά την απόφαση της Ιεραρχίας της Ελλάδος, όπως ήταν αναμενόμενο και με βάση την συμφωνία των «τριών παραγόντων», δηλαδή του Οικουμενικού Πατριαρχείου, της Εκκλησίας της Ελλάδος και της Ελληνικής Πολιτείας, στις 4 Ιουνίου 2004 συγκαλείται η Μείζων Αγία και Ιερά Ενδημούσα Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου για να αποφανθεί συνοδικώς επί των προαναφερθέντων προτάσεων¹⁶⁶.

---

¹⁶⁶ Πράξις της Μείζονος Αγίας και Ιεράς Ενδημούσης Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου 4^{ης} Ιουνίου 2004 : Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ.417-423: «*Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, δεδωκώς τὴν Ἐαυτοῦ εἰρήνην τοῖς Αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις ἔτι τῷ βίῳ συμπαρῶν, ἐκάλεσεν ἐξαιρέτως πάντας εἰς ἐνότητα διὰ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ σωτηρίῳ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, διανοίζας ἐν τῇ ἀπειρῶ Αὐτοῦ ἀγαθότητι κρουνοὺς ἀγάπης, καταλλαγῆς καὶ ἀφέσεως τῶν πεπλημμελημένων. Ἡ εἰρήνη αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς γνώμης τῶν ὑποδεχομένων αὐτήν, συχνάκις ἀποδημεῖ, ὅταν τό στασιάζον καὶ διαιροῦν πνεῦμα κυριαρχήσῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Δυνάμεθα πάντως, εἴ γε καὶ θέλομεν, ἐπαναγαγεῖν αὐτήν, πάντα τὰ κωλύματα αὐτῆς ἐκβάλλοντες καὶ τὸν ὑπήκοον καὶ εἰρηναῖον βίον ἀσπαζόμενοι.*

Χαράν τοῖνον καὶ ἀγαλλίασιν ἠσθάνθη ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γνοῦσα διὰ γράμματος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀπόφασιν τοῦ συνόλου τῶν Ἱεραρχῶν αὐτῆς, πλήν ἑνός, τὴν ληφθεῖσαν τῇ ἐπιπονοίᾳ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωαρχικοῦ Πνεύματος, κατὰ τὰς ἐορτασίμους ταύτας ἡμέρας τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς. Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ἥτις ἐλήφθη ἐν τῇ ἐκτάκτῳ συνεδρίᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῇ κη' Μαΐου ἐ.ἔ., ἔχει ἐπὶ λέξει οὕτως:

«Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ καὶ σταθερῶ πόθῳ ἐνότητος μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διακηρύσσει τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τήρησιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καὶ ὄλων τῶν διατάξεων τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928».

Μετὰ τὴν ὁμόφωνον ἀποδοχὴν καὶ ἐπίσημον διακήρυξιν τῆς ἐπαινετῆς ταύτης Συνοδικῆς ἀποφάσεως ἡ τό δεύτερον συγκληθεῖσα ἐπὶ τῷ αὐτῷ ζητήματι Μείζων Αγία καὶ Ἱερά Ἐνδημούσα Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ τό πρῶτον ὑπὸ ἀγαθοποιῶ κινήσεισα πνεύματος καὶ αὐστηρὰ μέτρα λαβοῦσα πρὸς διασφάλισιν τῆς εἰρήνης καὶ εὐταξίας, τῷ αὐτῷ πνεύματι ἀγάπης καὶ νῦν στοιχοῦσα, ἐργασαμένη καὶ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι συσσεφθεῖσα κατὰ τὰ κανονικῶς κρατοῦντα, ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς:

1.-Ἀποδέχεται τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐκτιμῶσα ὅτι δι' αὐτῆς ἱκανοποιεῖται ἡ μέριμνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς κανονικῆς τάξεως, ἥτις ἀποτελεῖ ὀφειλετικὴν καὶ διαχρονικὴν διακονίαν αὐτῆς ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

2.-Ἡ ἀποδοχὴ αὕτη γίνεται ὑπὸ τὴν αὐτονόητον προϋπόθεσιν ὅτι ἡ δέσμευσις τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς τηρήσεως πάντων τῶν Ὁρῶν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 ὡς ἔχουν θά ἰσχύη μετ' ἀπαρεγκλίτου ἀκριβείας, ἵνα μὴ προβληθῇ πάλιν ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐκ τῆς ἀπαρατηρήτου μὴ τηρήσεως κατέστη ἡ παράλειψις συμμορφώσεως πρὸς αὐτὴν καθεστῶς, δημιουργοῦν διήθεν ἐθιμικὸν δίκαιον καὶ αἰτίαν καταστρατηγήσεως τῶν Ὁρῶν αὐτῆς ἢ πημμελοῦς καὶ κατ' ἐπιλογὴν ἐφαρμογῆς αὐτῶν.

Ἡ Πράξις αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἀκλόνητον τὴν βᾶσιν τῆς κανονικῆς τάξεως ἔχουσα καὶ διαφυλάττουσα ἡ Αγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐν τῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως οἰκονομίᾳ, οἶδε καὶ εἴωθεν ἐν τῇ ἐμμελεῖ αὐτῆς περὶ τῆς ἀπανταχοῦ Ἱερᾶς εὐταξίας καὶ καταστάσεως φροντίδι εὐθετίειν καὶ διέπειν τὰ ἐπὶ μέρους κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τοὺς καιροὺς, ἐναρμόνιον πάντοτε στοχαζομένη ἀποφαινέιν

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

πανταχοῦ κατά τήν χρείαν τῶν καιρῶν καί τῶν πραγμάτων τήν ἱεράν τάξιν, ἥπερ ἡ ἐκκλησιαστική κατάστασις καθωραϊζεται.

Ἐπειδή τοίνυν, προκειμένου καί περί τῆς διοικήσεως τῶν εἰς τό Θεοφρούρητον Κράτος τῆς Ἑλλάδος τελευταίως περιελθουσῶν πολιτικῶς Ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, κατάδηλον ἐγένετο ὅτι διά τήν ἐπελθοῦσαν πολιτικήν μεταβολήν τῶν κατ' αὐτάς οὐκ ἄμοιρος δυσχερειῶν καί ἀνωμαλιῶν ποικίλων ἦν ἐφεξῆς ἡ ἄμεσος αὐτῶν παρά τοῦ Ἀγιωτάτου τούτου Θρόνου ὡς πρότερον διακυβέρνησις, ἡ Μετριοτήτης ἡμῶν μετά τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν, λαβόντες ὑπ' ὄψιν κατά τό χρεῶν τήν νέαν κατάστασιν καί τήν ἐνδεικνυμένην ἐξ αὐτῆς ἀνάγκην ἀξιοχρέου προνοίας καί μερίμνης πρός τήν προσήκουσαν ἀνάλογον διευθέτησιν καί διοργάνωσιν καί ἐκκλησιαστικῶς τῶν κατὰ τὰς Ἐπαρχίας ταύτας, ἔγνωμεν καί ἀπεφασίσαμεν Συνοδικῶς, ὅπως, τηρουμένου τοῦ ἐπί τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀνωτάτου κανονικοῦ δικαιώματος τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ διοικήσις ἐν τοῖς ἐπί μέρους τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων διεξάγεται ἐφεξῆς ἐπιτροπικῶς ὑπό τῆς πεφιλημένης Ἀγιωτάτης Ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προφρόνως ἀποδεξαμένης, συναινουήσεως καί κυρούσεως καί τῆς Ἐντίμου Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ὅπως κατὰ τήν παράκλησιν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἀναλάβῃ τήν ἐντολήν ταύτην, ἐνεργουμένην ἐπί τοῖς ἐξῆς κυρωθεῖσιν ἐκκλησιαστικῶς τε καί πολιτικῶς γενικοῖς ὅροις:

Α. Ἄπασαι αἱ εἰς τό Ἑλληνικόν Κράτος περιελθοῦσαι Ἐπαρχίαι τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πλὴν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς νήσου Κρήτης, διαφυλαττούσης τό ἄχρι τοῦδε αὐτόνομον αὐτῆς καθεστῶς, ὑπάρχοντα ἐφεξῆς ὑπό τήν ἄμεσον διακυβέρνησιν τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπεκτεινούσεως καί ἐπί τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἐν πᾶσι τό σύστημα τῆς διοικήσεως καί τήν τάξιν τῶν ἰδίων αὐτῆς Ἐπαρχιῶν.

Β. Ἄμεσος ὡς ἐκ τούτου κεντρική καί τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀνωτέρα ἐκκλησιαστική ἀρχή ἀναγνωρίζεται ἐφεξῆς ἡ ἐν Ἀθήναις Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥς συμμετέχουσι καί οἱ Μητροπολίται τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων, καλούμενοι εἰς αὐτήν κατ' ἴσον ἀριθμόν πρός τοὺς ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προσκαλουμένους ἀρχιερεῖς καί κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καί σύστημα καί μετὰ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.

Γ. Κατ' ἴσον ἀριθμόν καί μετὰ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων συμμετέχουσι καί παρεδρεύουσιν οἱ ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καί ἐν τῷ Ἐποπτικῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Δ. Οἱ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀρχιερεῖς συμμετέχουσιν ὡσαύτως ὑποχρεωτικῶς καί τῶν Γενικῶν Συνόδων τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ὡς ἐν σῶμα συσκέπτονται καί λαμβάνουσιν ἀποφάσεις ἀπό κοινοῦ, ἐξ ἴσου ἰσχυούσας καί διά τὰς αὐτόθι Ἐπαρχίας τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου.

Ε. Οἱ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἀρχιερεῖς ἐκλέγονται ἐφεξῆς καί ἀποκαθίστανται εἰς τὰς οἰκείας ἐδρας καθ' ὃν τρόπον καί σύστημα καί οἱ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῇ βάσει καταλόγου ἐκλεξιμῶν, συντεταγμένου ὑπό τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱεραῦς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐγκεκριμένου ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δικαιουμένου καί τούτου ὑποδεικνύειν ὑποψηφίους, ἀπαγορευομένων τῶν ἀρχιερατικῶν μεταθέσεων ἀπό ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν. Προσωρινῶς μόνον τό γε νῦν, ἐφ' ὅσον εἰσέτι ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι διαθέσιμοι πρόσφυγες ἀρχιερεῖς, ἡ πλήρωσις χηρευούσης τινός μονίμου Μητροπόλεως τῆς περιοχῆς τοῦ ἐν Ἑλλάδι Πατριαρχικοῦ κλίματος δύναται διενεργεῖσθαι, ἀποφάσει τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱεραῦς Συνόδου, δι' ἀποκαταστάσεώς τινος ἐκ τῶν προσφύγων τούτων ἀρχιερέων, ἢ διά μεταθέσεως ἀρχιερέως κατέχοντος προσωρινήν Μητροπολιτικήν ἐδραν, ἢ διά διορισμοῦ τινος ἐκ τῶν ἤδη ὑπαρχόντων βοηθῶν Ἐπισκόπων, ὧν ὁ θεσμός ἐφεξῆς καταργεῖται.

ΣΤ. Ὑπαγόμενοι ἐφεξῆς ἐν πᾶσιν ὑπό τοὺς νόμους τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας, οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀρχιερεῖς τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, δικάζονται καθ' ὃν τρόπον καί οἱ ἀρχιερεῖς

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

της Ὁρθοδόξου Ἀυτόκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κεκτημένοι μόνον τό δικαίωμα τοῦ ἐκκλήτου ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν περιπτώσει ποινῶν ἀργίας ἢ καθαιρέσεως ἢ τινος τοιούτου.

Ζ. Ἡ τε χρεῖα καί ἡ πλήρωσις ἐπαρχίας τινός τῆς περιοχῆς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀναγγέλλεται τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὑπό τοῦ Προέδρου τῆς ἐν Αῤῥῆναις Ἱερᾶς Συνόδου Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἀποστέλλοντος ἐκάστοτε πρὸς Αὐτόν καί ἀντίγραφον τοῦ Ὑπομνήματος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀποκαθισταμένων ἀρχιερέων, καθὼς ἐπίσης καί τὴν κατὰ τὴν χειροτονίαν ἀρχιερατικὴν αὐτῶν ὁμολογίαν, ὡσαύτως πρὸς τὴν χειροτονουμένων. Ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀγγέλλεται τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἢ πρὸς κλησὶς τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐν Αῤῥῆναις Ἱεράν Σύνοδον, τό Γενικόν Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον καί τό Ἐποπτικόν Συμβούλιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὡς καί εἰς τὰς Γενικάς Συνόδους τῆς Ἱεραρχίας. Ἡ ἀνάληψις δέ τῶν ποιμαντορικῶν καθηκόντων ἀναγγέλλεται πρὸς τὸν Οἰκουμενικόν Πατριάρχῃν καί δι' ἰδίον γράμματος τοῦ ἐκλεγέντος νέου ἀρχιερέως, ἀποστελλομένου ὡσαύτως διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Η. Διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Πατριαρχικῶν Ἐπαρχιῶν ἀπεστέλλουσιν ὡσαύτως κατ' ἔτος πρὸς τὸν Οἰκουμενικόν Πατριάρχῃν ἀντίγραφον τῶν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἑλλάδος τακτικῶν ἐτησίων ἐκθέσεων αὐτῶν, περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

Θ. Οἱ ἐν Ἑλλάδι Μητροπολιταὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μνημονεύουσι τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, οὗ ἡ ἐκλογή διεξάγεται κατὰ τὰ ἀπὸ τινος γιγνόμενα.

Ι. Διατηροῦνται ἀπαραμείωτα τὰ κανονικά δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, μνημονευομένων ἐν αὐταῖς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καί ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἀνακοινουμένης πρὸς τὸν Οἰκουμενικόν Πατριάρχῃν τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων Ἡγουμενοσυμβουλιῶν τῶν Μονῶν τούτων. Ἀλλ' ἡ διοίκησις ὅμως τῶν Μονῶν καί ἡ ἐν γένει διαχείρισις καί ὁ ἐπ' αὐτῶν ἔλεγχος ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐφαρμοζούσης καί ἐπὶ τῶν Μονῶν τούτων τὰς ἰσχυρούσας διὰ τὰς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς περιοχῇ Ἱεράς Μονᾶς διατάξεις. Ἡ διάλυσις ὅμως τυχόν ἢ ἡ συγχώνευσις Πατριαρχικῆς τινός Σταυροπηγιακῆς Μονῆς διενεργεῖται πάντοτε μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν μετὰ τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον.

Ταῦτα οὕτω Συνοδικῶς ἐγκριθέντα καί ἀποφασισθέντα κυροῦνται καί διὰ τῆς παρουσίας Πατριαρχικῆς ἡμῶν καί Συνοδικῆς Πράξεως, καταστρωθείσης ἐν τῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν ἴσῳ δέ καί ἀπαραλλάκτῳ ἀποστελλομένης καί τῇ Ἀγιωτάτῃ Ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Κύριος δέ ὁ Θεός, ὁ τὰ πάντα πρὸς τό συμφέρον τοῦ εὐσεβοῦς Αὐτοῦ λαοῦ οἰκονομῶν, εὐλογοῖ πάντοτε ἐν πᾶσι καί αὖξοι τὰ κατὰ τὴν Ἀγίαν Αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν ἐν τε τῇ ἄλλῃ αὐτῆς περιοχῇ καί ἐν ταῖς αὐτόθι Ἐπαρχίαις τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἵνα καί ἡμεῖς «χαίρωμεν βλέποντες τὴν τάξιν αὐτῶν καί τό στερέωμα τῆς εἰς Χριστόν πίστεως»

3.- Ἡ τήρησις, κατὰ ταῦτα, τῶν ἄνω περιλαμβανομένων ἐν τῇ ρηθείᾳ Πατριαρχικῇ καί Συνοδικῇ Πράξει Ὁρῶν, ἀναφερομένων εἰς ἐκκλησιαστικά καί κανονικά θέματα, οὕσα ἐπομένως ἐνδοεκκλησιαστικῆς φύσεως, οὐδεμιᾶ ἀπὸ ἀπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου ἐγκρίσει καί ἐπικυρώσει κρατικῆς νομοθεσίας ὑπόκειται καί διὰ οὐδεμιᾶς τοιαύτης νομοθετικῆς διατάξεως δύναται μεταβληθῆναι.

4.- Εἶναι αὐτονόητον ὅτι διὰ τῆς κατὰ τὰ ἄνω ληφθείσης ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποφάσεως τῆς 28ης Μαΐου ἐ.ε. ἀνακαλεῖται ἡ οὕτως ἢ ἄλλως ἐκπεσοῦσα ἀπόφασις τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 6ης Νοεμβρίου 2003, ἀποκαθίσταται ἢ δεινῶς δοκιμασθεῖσα, ἐπὶ σκανδαλισμῷ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, κανονικῆ τάξιν, καί αἴρονται ἀπὸ μέσου ἡμῶν τὰ αἴτια τὰ πλήττοντα τοὺς ἀκαταλύτους πνευματικούς δεσμούς μεταξύ τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καί τῆς φιλάτης θυγατρὸς καί ἤδη ἀδελφῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Θωμάς Καμπέρης, «Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».

5.-Επειδή δέ διά τήν ἐπιθυμητήν αὐτήν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τήν κατόπιν τούτου αἰσίαν λήξιν τῆς κρίσεως οὐσιαστική τυγχάνει ἡ συμβολή τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χριστοδοῦλου, εὐχαρίστως ἀποκαθιστῶμεν, ὑπό τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις, τήν μετ' αὐτοῦ λειτουργικήν καί διοικητικήν κοινωνίαν.

6.- Ὡσαύτως ἡ Μείζων Ἁγία καί Ἱερά Ἐνδημοῦσα Σύνοδος ἀποφασίζει ὅπως κατ' ἄκραν οἰκονομίαν καί συγκατάβασιν παραδέξεται ὡς Ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τούς κατά τὰς ἀντικανονικῶς γενομένας ἐκλογάς ἐκλεγέντας διά τὰς Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Θεσσαλονίκης, Ἐλευθερουπόλεως καί Σερβίων καί Κοζάνης τρεῖς Ἀρχιερεῖς ἐπί τῶ ἀπαράβατῳ ὄρω ὅπως ἀποσταλοῦν τῇ Μητρί Ἐκκλησίᾳ ὑπό τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Προέδρου τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου κ. Χριστοδοῦλου τὰ σχετικά Ὑπομνήματα καί αἱ Ἀρχιερατικά Ὁμολογία τῶν ἐκλεγέντων, συντεταγμέναι κατά τόν τύπον ὃν παρελάβομεν παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν, τόν δηλοῦντα τήν πνευματικήν καί κανονικήν ἐξάρτησιν αὐτῶν ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τόν σεβασμόν αὐτῶν πρὸς τό πρόσωπον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς βεβαιώσεως ὅτι θά μνημονεύουν τοῦ Ὄνόματος αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου καί Πατριάρχου αὐτῶν, καί ὅπως πρὸ τῆς ἐνθρονίσεως αὐτῶν ἐκδηλώσουν ἐπιστολιμαίως τήν γνησίαν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ὅπως τύχουν τῆς συγγνώμης τῆς Μητρός Ἐκκλησίας δι' ὅσα ἀντικανονικά ἐγένοντο ἐν τῇ περιπτώσει ἐκάστου, ἐξαιτήσονται δέ τὰς εὐλογίας τῆς Μητρός Ἐκκλησίας πρὸς τό ἐνταχθῆναι τοῖς Ἀρχιερεῦσιν αὐτῆς καί ποιμάναι εὐσεβῆ λαόν ἀνήκοντα πνευματικῶς τῇ ἡμετέρᾳ ποιίμνῃ, ὑποσχόμενοι ἅμα ὅτι θά τηροῦν ἐφεξῆς ἀνελλιπῶς πάσας τὰς ἐν τῇ εἰρημένῃ Πράξει κανονικάς ὑποχρεώσεις αὐτῶν καί ἐκζητοῦντες ἄδειαν ἐλεύσεως ἐν Φαναρίῳ ἵνα λάβωσι τήν εὐλογίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἐπί τούτοις, μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καί τῆς ἀγάπης καί ἐν προσηλώσει πρὸς τήν διακονίαν τῆς ἐνότητος καί τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας ἔχομεν δι' ἐλπίδος καί προσευχῆς ὅτι ἀποκαθίσταται ἡ πρὸς καιρόν διαταραχθεῖσα ἐνότης τοῦ πνεύματος καί ὁ ἐπί τι διάστημα κλονισθεῖς σύνδεσμος τῆς εἰρήνης μεταξύ τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ἐτι δέ, μὴ δικαιούμενοι ἀμφισβητήσαι τήν εἰλικρίνειαν τῆς προθέσεως τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τήρησιν ὅλων τῶν Ὁρων τῆς εἰρημένης Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως, πεποιθήμεν ὅτι αἱ κατά τό παρελθόν προβληθεῖσαι ἀρνήσεις καί ἀβάσιμοι δικαιολογίαί θά ἀποτελοῦν ἐφεξῆς θέμα τῆς ἱστορίας τοῦ παρελθόντος καί δέν θά ἐπαναπροβληθοῦν ἐπί ἀνατροπῇ τῆς ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀνύστακος ὑπὲρ τῆς κανονικῆς τάξεως διακονία καί μέριμνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐάν παρ' ἐλπίδα συμβῆ ἀπευκαΐα καί ἄντικρυς ἀντίθετος τοῖς ἀποφασισθεῖσιν ἐνέργεια, θά λάβῃ τὰ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐνδεικνύμενα μέτρα πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς διαταραχθισομένης κανονικῆς τάξεως, ἵνα τὰ πάντα γίνωνται εὐσχημόνως καί κατά τάξιν, ὡς ὁ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολος ἐντέλλεται ἡμῖν.

Τῷ δέ πάντα χορηγοῦντι τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωοποιῶ, εἰρηνάρχῳ καί ἡγεμονικῷ Πνεύματι εἴη τιμῆ καί δόξα, σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καί τῷ Μονογενεῖ Υἱῷ καί Λόγῳ, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ἐν ἔτει βδ', κατά μῆνα Ἰούνιον δ'

Ἐπινεμήσεως ΙΒ'

+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος + Ὁ Ἐφέσου Χρυσόστομος + Ὁ Ἡρακλείας Φώτιος + Ὁ Νικαίας Ἰωάννης + Ὁ Κώου Αἰμίλιανός + Ὁ Ἀμερικῆς Δημήτριος + Ὁ Πέργης Εὐάγγελος + Ὁ Λύστρων Καλλίνικος + Ὁ Θυατείρων καί Μ. Βρετανίας Γρηγόριος + Ὁ Ἰταλίας Γεννάδιος + Ὁ Ἑλβετίας Ἱερεμίας + Ὁ Δέρκων Κωνσταντῖνος + Ὁ Θεοδορουπόλεως Γερμανός + Ὁ Ἡλιουπόλεως καί Θεῖρων Αθανάσιος + Ὁ Τρανουπόλεως Γερμανός + Ὁ Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναβίας Παῦλος + Ὁ Τυρολόης καί Σερεντίου Παντελεῖμων + Ὁ Βελγίου Παντελεῖμων + Ὁ Κυδωνίας καί Αποκορώνου Εἰρηναῖος + Ὁ Λέρου καί Καλύμνου Νεκτάριος + Ὁ Σύμης Χρυσόστομος + Ὁ Καρπάθου καί Κάσου Ἀμβρόσιος + Ὁ Ἰμβρου καί Τενέδου Κύριλλος + Ὁ Μιλήτου Ἀπόστολος + Ὁ Αὐστρίας Μιχαήλ + Ὁ Περγάμου Ἰωάννης + Ὁ Πριγκηποννήσων Ἰάκωβος + Ὁ Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων Εἰρηναῖος + Ὁ Πέτρας καί

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Το κείμενο αυτό είναι εξόχως σημαντικό από κανονικής άποψης καθώς απηχεί αρχικώς την δομή των αποφάσεων παλαιότερων συνόδων που άπτονται κανονικών και εκκλησιολογικών ζητημάτων με σαφώς ειρηνικό και πανηγυρικό ύφος εν σχέση με την προηγούμενη. Μετά τις πανυγηρικές εισαγωγικές εκφράσεις ικανοποίησης και λόγω της εορτής της Πεντηκοστής αναφέρεται επί λέξιν η απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, και δηλώνεται ότι η Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου απόδέχεται την απόφαση αυτή, που εκφράζει την υπεράσπιση της κανονικής τάξης, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι η δεύσμευση αυτή θα ισχύει για όλες τις διατάξεις της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928. Αμέσως μετά παρατίθεται αυτούσια η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928, κάτι το οποίο υποδεικνύει την επικαιροποίησή της αφ ενός, και αφ ετέρου την ανύψωσή της σε ισχύ Ιερών Κανόνων, διότι αφορά ενδοεκκλησιαστικά και κανονικά θέματα και δεν επιδέχεται καμία επικύρωση ή μεταβολή από οποιαδήποτε νομοθετική διάταξη. Συγκεκριμμένα αναφέρεται : «*Ἡ τήρησις, κατά ταῦτα, τῶν ἄνω περιλαμβανομένων ἐν τῇ ρηθείσῃ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Πράξει Ὁρῶν, ἀναφερομένων εἰς ἐκκλησιαστικά καὶ κανονικά θέματα, οὕσα ἐπομένως ἐνδοεκκλησιαστικῆς φύσεως, οὐδεμιᾶ ἀπό ἀπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου ἐγκρίσει καὶ ἐπικυρώσει κρατικῆς νομοθεσίας ὑπόκειται καὶ διά οὐδεμιᾶς τοιαύτης νομοθετικῆς διατάξεως δύναται μεταβληθῆναι*»¹⁶⁷.

Με αυτή την απόφαση της Ιεραρχίας εκπίπτει και η παρελθούσα του Νοεμβρίου 2003 απόφασή της, συνεπώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο δηλώνει ότι αποκαθίσταται η κανονική τάξη στις σχέσεις με την Εκκλησία της Ελλάδος και αίρονται τα αίτια της διακοπής της Πνευματικής και διοικητικής Κοινωνίας του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου : «*Ἐπειδὴ δέ διὰ τὴν ἐπιθυμητὴν αὐτὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν κατόπιν τούτου αἰσίαν λῆξιν τῆς κρίσεως οὐσιαστικὴ τυγχάνει ἡ συμβολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.*

Χερρονήσου Νεκτάριος + Ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων + Ὁ Σεβαστείας Δημήτριος + Ὁ Κορέας Σωτήριος + Ὁ Ἱερουσαλήμ Σηραφὴν + Ὁ Μυριόφύτου καὶ Περιστάσεως Εἰρηναῖος + Ὁ Μύρων Χρυσόστομος + Ὁ Μοσχονησίων Απόστολος + Ὁ Ρεθύμνης καὶ Ἀύλοποτάμου Ἄνθιμος + Ὁ Γαλλίας Ἐμμανουὴλ + Ὁ Ἰκονίου Θεόληπτος + Ὁ Ἀρκαλοχωρίου Ἄνδρέας + Ὁ Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας Ἐπιφάνιος».

¹⁶⁷ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό .π. σελ. 421.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Χριστοδούλου, εύχαρίστως αποκαθιστώμεν, υπό τας άνωτέρω προϋποθέσεις, τήν μετ' αὐτοῦ λειτουργικήν καί διοικητικήν κοινωνίαν»¹⁶⁸.

Ὡς προς τους εψηφισμένους Μητροπολίτες, αποδέχεται την εκλογή τους αν και τονίζει την αντικανονικότητά τους, εν τούτοις κατ' οικονομίαν τους αναγνωρίζει ως Αρχιερείς του Οικουμενικού Θρόνου υπό τους όρους ότι θα αποσταλούν από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος τα Υπομνήματα Εκλογής και οι Αρχιερατικές ομολογίες των εκλεγμένων Μητροπολιτών κατά τον παραδεδομένο τύπο, ο οποίος για το Οικουμενικό Πατριαρχείο δηλώνει την Κανονική τους εξάρτηση, θα βεβαιώσουν ότι θα μνημονεύουν το όνομα του Οικουμενικού Πατριάρχου ως εν τη Πράξει του 1928, θα ζητήσουν Επιστολμημαία συγνώμη και άδεια επίσκεψης στο Πατριαρχείο πριν από την ενθρόνισή τους¹⁶⁹. Η Πράξη αυτή της 4^{ης} Ιουνίου 2004 που αίρει τις δοικητικές και πνευματικές επιπτώσεις της κρίσης ολοκληρώνεται με τις υπογραφές από τους συμμετέχοντες Ιεράρχες του Οικουμενικού Πατριαρχείου από διάφορα σημεία της ανα τον κόσμο Πατριαρχικής δικαιοδοσίας (Ευρώπη, Αμερική, Ασία, Κρήτη, Δωδεκάνησα).

Η οριστική διευθέτηση και λύση της κρίσης θα επέλθει λίγες ημέρες μετά στις 7 Ιουνίου 2004 όπου δια του τύπου αμφότεροι οι Προκαθήμενοι θα δηλώσουν την

---

¹⁶⁸ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 421.

¹⁶⁹ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, ό.π. σελ. 421: «Ὡσαύτως ἡ Μείζων Ἁγία καί Ἱερά Ἐνδημοῦσα Σύνοδος ἀποφασίζει ὅπως κατ' ἄκραν οἰκονομίαν καί συγκατάβασιν παραδέξεται ὡς Ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τούς κατά τας ἀντικανονικῶς γενομένας ἐκλογάς ἐκλεγέντας διά τας Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Θεσσαλονίκης, Ἐλευθερουπόλεως καί Σερβίων καί Κοζάνης τρεῖς Ἀρχιερεῖς ἐπί τῶ ἀπαραβάτῳ ὄρω ὅπως ἀποσταλοῦν τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ὑπό τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Προέδρου τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱερᾶς Συνόδου κ. Χριστοδούλου τά σχετικά Ὑπομνήματα καί αἱ Ἀρχιερατικά Ὁμολογίαί τῶν ἐκλεγέντων, συντεταγμέναί κατά τόν τύπον ὄν παρελάβομεν παρά τῶν Πατέρων ἡμῶν, τόν δηλοῦντα τήν πνευματικήν καί κανονικήν ἐξάρτησιν αὐτῶν ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τόν σεβασμόν αὐτῶν πρός τό πρόσωπον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετά τῆς βεβαιώσεως ὅτι θά μνημονεύουν τοῦ Ὄνόματος αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου καί Πατριάρχου αὐτῶν, καί ὅπως πρό τῆς ἐνθρονίσεως αὐτῶν ἐκδηλώσουν ἐπιστολμημαίως τήν γνησίαν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ὅπως τύχουν τῆς συγγνώμης τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας δι' ὅσα ἀντικανονικά ἐγένοντο ἐν τῇ περιπτώσει ἐκάστου, ἐξαιτήσονται δέ τας εὐλογίας τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας πρός τό ἐνταχθῆναι τοῖς Ἀρχιερεῦσιν αὐτῆς καί ποιμάνει εὐσεβῆ λαόν ἀνήκοντα πνευματικῶς τῇ ἡμετέρα ποιμνῇ, ὑποσχόμενοι ἅμα ὅτι θά τηροῦν ἐφεξῆς ἀνελλιπῶς πάσας τας ἐν τῇ εἰρημένῃ Πράξει κανονικάς ὑποχρεώσεις αὐτῶν καί ἐκζητοῦντες ἄδειαν ἐλεύσεως ἐν Φαναρίῳ ἵνα λάβωσι τήν εὐλογίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου».

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

συμπόρευσή τους εν αγάπη, συγχώρεση, σωφροσύνη και γενναιότητα για το νέο μέλλον που ανοίγεται στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών¹⁷⁰. Στις 9 Ιουνίου 2004 η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος αποστέλλει τα αντίγραφα εκλογής και της Αρχιερατικής Ομολογίας των Μητροπολιτών αναφέροντας στην Επιστολή τον Ζ΄ Όρο της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928¹⁷¹. Επί τη ενάρξει της νέας Περιόδου της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά το μήνα Σεπτέμβριο του 2004, και ειδικότερα τον Αύγουστο το 2004 με Επιστολή η Εκκλησία της Ελλάδος εφαρμόζοντα πλήρως την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928, ενημερώνει το Οικουμενικό Πατριαρχείο για την σύνθεση των μελών της ΔΙΣ αλλά και την κένωση Μητροπόλεων των Νέων Χωρών και αποστέλλει τον Κατάλογο προς Αρχιερατείαν εκλογίμων σύμφωνα με τον Ε΄ Όρο της Πράξεως του 1928. Η απάντηση του Οικουμενικού Πατριαρχείου έρχεται με Επίσημο Πατριαρχικό Γράμμα τον Σεπτέμβριο του 2004¹⁷² που εγκρίνει τον αποσταλέντα Κατάλογο και αποδέχεται την

---

¹⁷⁰ Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 416 και Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακλωσμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 754.

¹⁷¹ Επιστολή ΔΙΣ 9^{ης} Ιουνίου 2004 : Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 424-429: «*Παναγιώτατε και Θεϊότητα Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικέ Πατριάρχα, έν Χριστώ τω Θεω λίαν άγαπητέ και περιπόθητε αδελφέ και συλλειτουργέ τής ημών Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαίε, τήν Ύμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα έν Κυρίω κατασπαζόμενοι υπερίδιστα προσαγορεύομεν.*

Διά τοῦ ἀνά χεῖρας Συνοδικοῦ ημῶν Γράμματος, ἤκομεν ινα, συνωδά τοῖς διαλαμβανόμενοις έν τῷ Ζ΄ Όρω τής ἀπό 4ης μηνός Σεπτεμβρίου σωτηρίου έτους 1928 Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως " Περὶ τής διοικήσεως τῶν Ιερῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν ", ἀποστείλωμεν τή Ύμετέρω περισπουδάστῳ Παναγιότητι, ἀντίγραφον τοῦ Ὑπομνήματος τής Εκλογής καί τής κατά τήν Χειροτονίαν γενομένης Αρχιερατικής Ομολογίας, κατά τόν ἀπό ετών καθιερωμένον καί ισχύοντα τύπον, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου .....Ἐπί δέ τούτοις, περιπτυσόμενοι τήν Ύμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα φιλήματι ἀγίῳ, διατελοῦμεν μετά βαθείας ἀδελφικής ἀγάπης καί πάσης τιμής».

¹⁷² Πατριαρχικό Γράμμα 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2004: «*Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνών καί πάσης Ελλάδος, έν Χριστῳ τῳ Θεῳ λίαν αγαπητέ και περιπόθητε ἀδελφέ και λλειουργέ τής ημών Μετριότητος κύριε Χριστόδουλε, Πρόεδρε τής Ίεράς Συνόδου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, τήν Ύμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς έν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, υπερίδιστα προσαγορεύομεν.*

Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὰ ἀπό γ' καί κε Αὐγούστου έ.ε., ἀρθμ. 12465 καί 2658, ἀντιστοίχως, Γράμματα τής Ύμετέρας πεφιλημένης Μακαριότητος, δι' ὧν πέμπετε ἡμῖν τόν κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων, κατ' ἐφαρμογήν του Ε' Όρου τής ἀπό 4ης Σεπτεμβρίου 1928 Πατριαρχικής καί Συνοδικής Παάξεως, ινα πληρωθῶσιν ἐξ αὐτου αἱ α) διά τής καταστάσεως του Ίερωτάτου Μητροπολίτου Αλεξανδρουπόλεως κυρίου Ανθίμου εἰς τήν Ίεράν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης κενωθεῖσα θέσις του Μητροπολίτου Αλεξανδρουπόλεως, καί β) διά τής παραιτήσεως του Ίερωτάτου Μητροπολίτου Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κυρίου Διονυσίου κενωθεῖσα Μητρόπολις αὐτη του καθ' ἡμας Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, γνωρίζομεν οτι ἐγκρίνομεν τήν ἐκ τοῦ Καταλόγου τούτου ἐκλογήν των νέων Μητροπολιτῶν Αλεξανδρουπόλεως καί Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως καί δεόμεθα τοῦ Αρχιποίμενος Χριστου οπως

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

πρόταση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών για την εν τη μυστηριακή κοινωνία και με συλλεϊτουργο στην Κωνσταντινούπολη, λύση της διένεξης, κάτι που θα πραγματοποιηθεί λίγους μήνες μετά οριστικοποιώντας και την οριστική διευθέτηση στις σχέσεις μεταξύ των δυο Εκκλησιών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πεδίο της αντιπαράθεσης μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Ελλάδος που αυτή η μελέτη προσπάθησε να ψηλαφίσει, εδράζεται πάνω στο ιδιαίτερο Νομοκανονικό και Εκκλησιαστικό καθεστώς που υπάρχει στις λεγόμενες «Νέες Χώρες», δηλαδή τις περιοχές αυτές της Ελλάδος που απελευθερώθηκαν το 1912-1913 (Ηπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Νησιά Αιγαίου), των οποίων οι Μητροπόλεις ανήκαν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και παραχωρήθηκε η διοίκηση τους από την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928, υπό όρους στην Εκκλησία της Ελλάδος.

Συνοπτικά, παρουσιάστηκαν οι ιστορικές προϋποθέσεις που οδήγησαν την εν Ελλάδι Ορθόδοξη Εκκλησία να οργανωθεί και να διοικηθεί αμέσως μετά την

---

*όδηγηση τήν σεβασμίαν Ιεραρχίαν τής Αγιοτάτης Εκκλησίας τής Ελλάδος ινα προκρίνη πρός τοῦτο τούς καταλληλότερους ἐκ των υποψηφίων διά τās συγκεκριμένας χηρευούσας Επαρχίας.
Ἐπί δε τούτοις, περιπτυσσόμενοι τήν Υμετέραν Μακαριότητα φιλήματι ἀγίω διατελοῦμεν μετά πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καί τιμῆς ἐξιδιασμένης».*

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

δημιουργία του πρώτου Ελληνικού κράτους το 1830 αλλά και τα ιδεολογικά ρεύματα που θα οδηγούσαν στην ρήξη με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και προέρχονταν κυρίως από τον Αδαμάντιο Κοραή, τον λόγιο Αρχιμανδρίτη και μετέπειτα πρωτεργάτη της κήρυξης του Αυτοκεφάλου Θεόκλητο Φαρμακίδη, αλλά και γενικότερα από την πολιτική της αντιβασιλείας του Όθωνα, που εκφράστηκε με τον αντιβασιλέα Γεώργιο Μάουρερ.

Ο Συνοδικός Τόμος του 1850 ελευθέρωσε την Εκκλησία της Ελλάδος από την Πολιτειοκρατία καθιστώντας την ανεξάρτητη από την Κυβέρνηση και αποκατέστησε την κανονικότητα της Εκκλησίας, καθώς από την «Διακήρυξη περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας» το 1830 μέχρι και την έκδοση του «Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου» το 1850 παρέμενε σε σχισματική κατάσταση. Θα πρέπει να επισημανθεί, ότι ο Τόμος αυτός είναι Εκκλησιολογική απόφαση ομόφωνη του Οικουμενικού Πατριαρχείου, για να συγκροτηθεί η Εκκλησία της Ελλάδος, σύμφωνα με την Κανονική Τάξη και ειδικότερα τους Κανόνες της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου. Παράλληλα, καθίσταται σαφές ότι η Αυτοκεφαλία είναι δοτή από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, και δεν θα πρέπει να παραβιάζεται από πολιτικές παρεμβάσεις.

Ο Πατριαρχικός Τόμος δεν είναι μόνο ένα κείμενο που αφορά διοικητικά θέματα. Είναι εξέχουσας σημασίας η Εκκλησιολογική του θεώρηση διότι εκτός των άλλων προσδιορίζεται η θεολογική και εκκλησιαστική έννοια του Αυτοκεφάλου, για κάθε Εκκλησία. Η ενότητα της Εκκλησίας ενισχύεται «πολυμερώς και πολυτρόπως», καθώς επιτυγχάνεται μέσω της τήρησης και της διασφάλισης των Κανόνων της Εκκλησίας, σε αλληλεξάρτηση με τη σχέση της προς τη Μητέρα Εκκλησία, εν προκειμένω, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως άλλωστε συνέβαινε στην παράδοση της Εκκλησίας από τον 9ο αιώνα και εξής. Η άρνηση ή η απροθυμία τήρησης των όρων του Συνοδικού Τόμου, θα μπορούσε να είχε ως συνέπεια την αλλοίωση της Εκκλησιολογίας, με δυσμενείς συνέπειες για την ενότητα του Εκκλησιαστικού σώματος.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Εν συνεχεία επισημάνθηκαν οι όροι σύμφωνα με τους οποίους δόθηκε η Αυτοκεφαλία της Εκκλησίας της Ελλάδος, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο με την σύνταξη του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου του 1850 καθώς και τις αντιδράσεις που προέκυψαν. Επιπρόσθετα, παρουσιάστηκε αναλυτικά η κατάσταση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών από την απελευθέρωση τους και την ενσωμάτωσή τους στο Νεοελληνικό Κράτος (1912-1913) μέχρι και την τελική οριοθέτηση των σχέσεων τους με την Εκκλησία της Ελλάδος και του Οικουμενικού Πατριαρχείου, οι λύσεις που προτάθηκαν κατά καιρούς μέχρι την οριστική λύση του ζητήματος και την έκδοση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928.

Ως προς την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928, παρατηρούμε τον ρόλο των τριών παραγόντων που συνετέλεσαν στην απόφαση αυτή, δηλαδή το Οικουμενικό Πατριαρχείο που παραχωρεί την διοίκηση των Επαρχιών αυτών, την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος που αποδέχεται την διοίκηση των Επαρχιών αυτών και την Ελληνική Πολιτεία, η οποία θα νομοθετήσει και θα κυρώσει τη συμφωνία αυτή. Οι Μητροπόλεις θα πρέπει να θεωρούνται επαρχίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου στις οποίες εκτός των άλλων το «δίκαιο των χειροτονιών» και το «δίκαιο των κρίσεων», που ανήκε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, εκχωρείται «επιτροπικώς» και προσωρινά όπως διασαφηνίστηκε, στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος.

Η εκχώρηση αυτή όμως δεν είναι ολοκληρωτική. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο κρατά το δικαίωμα του με την συμμετοχή του στο «δίκαιο των χειροτονιών» καθώς διασφαλίζεται η έγκριση του Καταλόγου Προς Αρχιερατεία Εκλογίμων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η αποδοχή των Πρακτικών της εκλογής των Επισκόπων, η ομολογία της αναγνώρισης των δικαιωμάτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, από τον νεοχειροτονούμενο Επίσκοπο αλλά και η συνεχής μνημόνευση του Οικουμενικού Πατριάρχη κατά την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας.

Στο ισχύον Σύνταγμα, για πρώτη φορά αναφέρονται ο Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος του 1850 αλλά και η Συνοδική Πράξη του 1928 στο άρθρο 3 παρ. 1. Επιπρόσθετα στον Νόμο 590/1977 αναγνωρίζεται η ισχύς όλων των όρων και των διατάξεων του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου, αλλά και της Πράξεως του 1928.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Οι σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Οικουμενικού Πατριαρχείου διαταράχθηκαν αρκετές φορές μετά την υπογραφή της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928 . Ως αιτίες αυτών των εντάσεων ήταν η μη εφαρμογή όρων της Πράξεως αλλά και η προσπάθεια ερμηνείας ή καταστρατήγησης τους κυρίως από την πλευρά της Εκκλησίας της Ελλάδος συνεπικουρούμενης ενίοτε και από τις εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις

Στη χρονική περίοδο που εξετάστηκε (2003-2004) η διένεξη προήλθε από την προσπάθεια ερμηνείας του Ε΄Όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης του 1928. Όπως φαίνεται και από τις Επιστολές που αντηλλάγησαν, η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, θεωρεί ότι δεν προβλέπεται ούτε νομικώς ούτε κανονικώς η αποστολή του Καταλόγου προς Αρχιερατεία προς έγκριση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, καθώς επίσης δεν προβλέπεται από τα συμφωνηθέντα μεταξύ των δύο Εκκλησιών κατά την προηγούμενη περίοδο (1928-2003) εν τούτοις όμως αποστέλλει τον Κατάλογο προς ενημέρωσιν.

Κατά το σκεπτικό του Οικουμενικού Πατριαρχείου η μη εφαρμογή όλων των Όρων της Πράξεως του 1928 θεωρείται προσπάθεια de facto αλλοίωσης του κανονικού συστήματος διοίκησης της Εκκλησίας, προσπάθεια εισπήδησης στα όρια της διοίκησης του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ταυτόχρονα είναι σημαντική η παρατήρηση που κάνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης , ο οποίος υπενθυμίζει ότι η εν Ελλάδι Εκκλησία ουσιαστικά συνδιοικεί δύο Εκκλησίες, την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος και τις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών που αποτελούν ένα ιδιαίτερο εκκλησιαστικό καθεστώς.

Το κυριότερο επιχείρημα κατά την κορύφωση της κρίσης είναι αν όροι της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως είναι ισόκυροι με τους Ιερούς Κανόνες της Εκκλησίας. Σύμφωνα με το Κανονικό δίκαιο οι Εκκλησιαστικές αποφάσεις, υπέρκεινται των Νόμων του Κράτους και δεν τίθεται θέμα απαγόρευσης από τους Πολιτειακούς Νόμους της επακριβούς τήρησης των Ιερών Κανόνων κατά τις ενδοεκκλησιαστικές διενέξεις. Από την απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος διαφαίνεται η υπεροχή της Νομοθεσίας έναντι των Κανόνων της Εκκλησίας

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

καθώς λόγω της εκ παραλλήλου τήρησης που προτείνεται, οδηγείται η Εκκλησία της Ελλάδος στην εφαρμογή των Νόμων και όχι των Ιερών Κανόνων. Είναι σαφές ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο θεωρεί το θέμα Εκκλησιολογικής και Κανονικής υφής και όχι νομικής και οδηγείται στην απόφαση της Διευρυμένης Πατριαρχικής Συνόδου για την εκκλησιαστική και διοικητική διακοπή κοινωνίας του Αρχιεπισκόπου Αθηνών.

Η κανονική αιτία της απόφασης αυτής είναι η εισπήδηση στη κανονική δικαιοδοσία άλλης Εκκλησιαστικής αρχής. Σύμφωνα με το Κανονικό δίκαιο και ειδικότερα με τον 35 Κανόνα των Αγίων Αποστόλων και τον 2^ο της Β' Οικουμενικής η υπερορία εισπήδηση σε άλλη Εκκλησιαστική δικαιοδοσία τιμωρείται. Σε σχέση με το καθεστώς διοίκησης των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών που ορίζεται από την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928, η άνευ γνώμης του Οικουμενικού Πατριαρχείου εκλογή Επισκόπων για αυτές τις Επαρχίες επιφέρει το κανονικό παράπτωμα της υπερόριας και παρ' ενορίας ενεργείας ως εισπήδηση σε άλλη Εκκλησιαστική δικαιοδοσία.

Το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την Έκδοση της Απόφασης της Διευρυμένης Πατριαρχικής Συνόδου μέχρι και την υπέρβαση της κρίσης μεταξύ των δύο Εκκλησιών, υπήρξε διάστημα αγωνιωδών διαβουλεύσεων ώστε να επέλθει η ειρήνευση καθώς ο κίνδυνος ενός σχίσματος αλλά και ο σκανδαλισμός του λαού ήταν πλέον πολύ ορατός.

Την προσπάθεια για εξεύρεση λύσης ηγήθηκε σε αυτό το στάδιο η Πολιτεία καθώς όπως έχει ήδη αναφερθεί, στις σχέσεις μεταξύ Οικουμενικού Πατριαρχείου και Εκκλησίας της Ελλάδος, υπάρχει και ο τρίτος παράγοντας που είναι η Ελληνική Πολιτεία. Η Ελληνική Πολιτεία, ήταν ενήμερη των εξελίξεων καθώς είχαν αποσταλεί επίσημες Επιστολές από τον Οικουμενικό Πατριάρχη και την Εκκλησία της Ελλάδος. Η συμφωνία επήλθε επί του κειμένου ότι : *«Η Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος εν αγάπη Χριστού καί σταθερώ πόθω ενόττητος μετά τής εν Κων/πόλει Μεγάλης τού Χριστού Εκκλησίας, διακηρύσσει τόν σεβασμόν καί τήν τήρησιν τού Πατριαρχικού Τόμου τού 1850 καί όλων τών διατάξεων τής Πατριαρχικής καί Συνοδικής Πράξεως του 1928»*.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Συμπερασματικά, λόγω του ισχύοντος πλαισίου της Νόμου Κρατούσης Πολιτείας στις σχέσεις μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι υποχρεωμένη η Εκκλησία της Ελλάδος να τηρεί τους Νόμους και να υπερασπίζεται την ανεξαρτησία της χωρίς κίνδυνο να χαθούν τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος καθώς η Ελληνική Κυβέρνηση εγγυάται την τήρηση και της συμφωνίας αλλά και την νομιμότητά της ενώ ταυτόχρονα αποδέχεται την ανύψωσή της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξης σε ισχύ Ιερών Κανόνων, διότι αφορά ενδοεκκλησιαστικά και κανονικά θέματα και δεν επιδέχεται καμία επικύρωση ή μεταβολή από οποιαδήποτε νομοθετική διάταξη.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Διακήρυξις περί της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας (ΕτΚ, 23/1 Αυγούστου 1833): Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 735-742.

Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος 1850: Αθ. Αγγελόπουλου, *Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας)*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης 2012, σελ. 161-165.

Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις 1866: Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 752.

Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις 1928 : Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004, σελ. 755-758.

Σύνταγμα της Ελλάδος 1975/86, Πρ. Ακανθόπουλου, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004.

Πατριαρχικόν Γράμμα πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλον περὶ τῆς πληρώσεως τῆς ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Β. Ἑλλάδι καὶ Ἀνατ. Αἰγαίῳ, τῶν λεγομένων «Νέων Χωρῶν», χηρευούσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (Ἀριθμ. Πρωτ. 720), Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 353-355.

Επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνῶν Χριστοδούλου προς τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην Βαρθολομαίον: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα*

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος, σελ. 356-369.

Επίσημη Πατριαρχική Ενημέρωση της Πολιτικής και Πολιτειακής ηγεσίας της Ελλάδος, 9 Σεπτεμβρίου 2003 : Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυωμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 697-699.

Πατριαρχικό Γράμμα 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 370-376.

Ανακοινωθέν Οικουμενικού Πατριαρχείου 1^{ης} Νοεμβρίου 2003: <https://www.patriarchate.org/home> (Ανακτήθηκε στις 20.12.2018)

Ανακοινωθέν Διαρκούς Ιεράς Συνόδου 3^{ης} Νοεμβρίου 2003: Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυωμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 708-710.

Πατριαρχικό Ανακοινωθέν 3^{ης} Νοεμβρίου 2003: <https://www.patriarchate.org/home>.

Επιστολή Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τον Οικουμενικόν Πατριάρχη Βαρθολομαίο, 10^η Νοεμβρίου 2003: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 377-379.

Πατριαρχικό Γράμμα 1^{ης} Δεκεμβρίου 2003: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 380-385.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Επιστολή Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη 8^{ης} Μαρτίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 386-387.

Πατριαρχικό Γράμμα 31^{ης} Μαρτίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 389-390.

Πατριαρχικό Γράμμα 20^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 391-392.

Πατριαρχικό Μήνυμα 24^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 393-395.

Επιστολή Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος 26^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 396.

Πράξις της εν Φαναρίω συνελθούσης Μείζονος Αγίας και Ιεράς Ενδημούσης Συνόδου 30^{ης} Απριλίου 2004: Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005,σελ. 400-404.

Απόφαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος 28^{ης} Μαΐου 2004: Μητροπολίτου Σεβαστείας Δημητρίου, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυωμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 744-745.

Θωμάς Καμπέρης, «*Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα*».

Πράξις της Μείζονος Αγίας και Ιεράς Ενδημούσης Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου 4^{ης} Ιουνίου 2004 : Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σελ.417-423.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Αγγελόπουλος Αθ., *Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας)*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης 2012.

Αγγελόπουλος Αθ., *Τα Εκκλησιαστικά δίκαια στην Ελλάδα σήμερα. Τα Πατριαρχικά Δίκαια στην Ελλάδα εν σχέσει προς τα Δίκαια της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Ίδρυμα Εθνικού και Θρησκευτικού Προβληματισμού, Θεσσαλονίκη 2005.

Αγγελόπουλος Αθ., *Εκκλησιαστική Ιστορία. Η Εκκλησία των Νέων Χωρών*, Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη 1986.

Ακανθόπουλος Πρ., *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*, Κυριακίδης 2004.

Βαβούσκος Κ., *Η νομοκανονική Υπόστασις των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών*, Θεσσαλονίκη 1973.

Βενιζέλος Ε., *Οι σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής 2000.

Μάνεση-Βαβούσκου, «Γνωμοδότησις. Αι σχέσεις Κράτους Εκκλησίας κατά το νέον Σύνταγμα», *Νομικό Βήμα* 23 (1975).

Μητροπολίτης Φιλαδελφείας (νυν Οικ. Πατριάρχη) Βαρθολομαίου. «Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον εν τω Συντάγματι της Ελλάδος και τω Καταστατικῷ χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος», *Μνήμη Μητροπολίτου Ικονίου Ιακώβου*, Αθήνα 1984.

Θωμάς Καμπέρης, *«Το ζήτημα των Νέων Χωρών μέσα από την αντιπαράθεση που προέκυψε μεταξύ των Προκαθημένων Φαναρίου και Αθηνών κατά το έτος 2004 και η αποτύπωση της αντιπαράθεσης σύμφωνα με τα επίσημα συνοδικά έγγραφα».*

Μητροπολίτης Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμων Ροδόπουλος, *«Η επιτροπικώς υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος διοικήσεις των επαρχιών των Νέων Χωρών»*, *Αφιέρωμα εις τον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Δημήτριο*, Αθήνα 2002.

Μητροπολίτης Τυρολόης Παντελεήμων Ροδόπουλος, *Θέματα Κανονικού Δικαίου*, Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2005.

Μητροπολίτης Σεβαστείας Δημήτριος, *Η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις του 1928 Παρακωλυωμένη τοις όροις. Επι τη βάσει του Πατριαρχικού και Συνοδικού αρχείου*, Θεσσαλονίκη 2006.

Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος, *Οικουμενικό Πατριαρχείο και Εκκλησία της Ελλάδος*, Ιερά Μονή Γενθελίου Θεοτόκου 2002.

Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος Βλάχος, *Τα συνοδικά και Πατριαρχικά κείμενα*, Ιερά Μονή Γενθελίου της Θεοτόκου 2004.

Νανάκης Ανδρ. (Μητρ. Αλκαλοχωρίου), *Εκκλησία Εθναρχούσα και Εθνική. Μέσα από τη Σύναξη των Πρεσβυτέρων και τον Ιερό Σύνδεσμο της Εκκλησίας της Ελλάδος 1870-1922*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2007.

Παπαστάθης Χ., *«Περί του κύρους της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 περί των Νέων Χωρών»*, Νομοκανονικές μελέτες, Πρότυπες Θεσσαλικές Εκδόσεις, Τρίκαλα-Αθήνα 2009.

Frazeo Ch., *Ορθόδοξος Εκκλησία και Ελληνική Ανεξαρτησία 1821-1852*, Δόμος, 1987.